

Møte onsdag den 8. juni kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 92):

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om kultur og næring (Innst. S. nr. 230 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 22 (2004-2005))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Leve med kulturminner (Innst. S. nr. 227 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 16 (2004-2005))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljølstand (Innst. S. nr. 228 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 21 (2004-2005))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Inger S. Enger og Ola D. Gløtvold om å inkludere grenseflokkene i bestandsmålet for ulv (Innst. S. nr. 221 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:36 (2004-2005))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Jan Arild Ellingsen, Thore A. Nistad, Per Roar Bredvold, Ulf Erik Knudsen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om at tillatelse til bruk av snøscooter i særskilte løyper gjøres generell, og at myndigheten gitt med hjemmel i lov flyttes fra fylkesmannen til den enkelte kommune (Innst. S. nr. 220 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:61 (2004-2005))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om løyve til overføring av vatn gjennom bygging av ein tunnel mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet (Innst. S. nr. 218 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 49 (2004-2005))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endra plan for utbygging og drift av Statfjordfeltet og plan for anlegg og drift av Tampen Link (Innst. S. nr. 222 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 53 (2004-2005))
8. Referat

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges tre settepresidenter for Stortingets gjenstående møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Kjell Engebretsen, Sigvald Oppebøen Hansen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt. – Andre forslag foreligger ikke, og Kjell Engebretsen, Sigvald Oppebøen Hansen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt anses enstemmig valgt som settepresidenter for de gjenstående møter i inneværende uke.

Representanten Jan Simonsen vil framsette et privat forslag.

Jan Simonsen (uav) [10:02:08]: På vegne av representanten Ursula Evje og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om å sette i gang strakstiltak for å fjerne 65–70 tonn kvikksølv om bord i ubåtvraket U-864 utenfor Fedje i Hordaland.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om kultur og næring (Innst. S. nr. 230 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 22 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Framskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter og Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av medlemmer fra Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Karin S. Woldseth (FrP) [10:03:56] (ordfører for saken): Stortinget er på tampen av en fireårsperiode, og har i løpet av perioden behandlet mange saker som er viktige for kulturlivet. I tillegg til den store og utvilsomt viktige kulturmeldingen er det kanskje nettopp meldingen om kultur og næring som sier mest om partienes overordnede syn på kultur. Nettopp meldingens viktighet gjør at jeg er stolt over å være saksordfører, og jeg håper at Regjeringens og Stortingets arbeid i denne saken kan videreføres framover, slik at folk flest kan få mest mulig, og best mulig kultur, og landet kan få et levende, framtidsrettet næringsliv tuftet på kulturen vår.

La meg først få lov til å berømme Regjeringen for en grundig og god melding. Det er første gang at det blir utarbeidet en egen melding hvor kultur og næring ses i sammenheng. Det er utvilsomt positivt at Regjeringen har beskrevet feltet såpass grundig som det er gjort. Meldingen gir et godt fundament av forståelse for å bygge videre på tiltak og rammevilkår for kulturnæringene. Regjeringen redegjør for utviklingstrekk, rammevilkår og utfordringer for kulturbasert næringsutvikling. Videre går meldingen nærmere inn i noen kulturnæringer før det ses på samvirke mellom kultur og næring.

Kun i liten grad følger Regjeringen opp at Stortinget pekte på viktigheten av at man i videreutviklingen av kulturpolitikken ser på flere alternative former for finansier-

ing, og at privat og offentlig kapital bør kunne finne fram til et fruktbart samspill. Meldingen er således kun beskrivende av nåsituasjonen. Den drøfter ikke tiltak eller eventuelle endringer i rammevilkårene. Dermed blir det opp til oss her i Stortinget å sette agendaen for kulturnæringspolitikken framover. Det kan vi best gjøre ved å drøfte mulige tiltak.

Kulturkomiteens behandling av meldingen har vist, og det vil sikkert dagens debatt også vise, at det går tydelige skillelinjer mellom partienes syn på kulturnæringene. Samtidig er ikke disse skillelinjene verre enn at de ulike partiene i den praktiske politikken kan finne fram til løsninger sammen. Fremskrittspartiet mener at det er lite hensiktsmessig å skille mellom kulturpolitikk og næringspolitikk. Vi er av den oppfatning at kulturpolitikken bør innrettes på en slik måte at kulturvirksomheter i større grad oppfattes og behandles som kulturnæringsvirksomheter. På den måten kan man få fram potensialet innen sektoren, både når det gjelder de kulturpolitiske mål og verdiskaping.

Det finnes ikke noen iboende motsetning mellom de kulturpolitiske og de næringspolitiske mål. Disse trekker faktisk i samme retning. Kultur og verdiskapende aktiviteter bidrar begge til samfunnets mangfoldighet og gagn. Å trekke et skille mellom kultur- og næringspolitikk blir kunstig, og er på mange måter et gufs fra en fortid hvor en opplyst elite skulle lære folket god kultur. Dette er en holdning vi må bort fra. Folk må selv bestemme hva slags, og hvor mye, kultur de ønsker.

Til sin behandling av meldingen holdt kulturkomiteen åpne høringer hvor 25 organisasjoner deltok. Til komiteens store glede var det mange organisasjoner fra kulturlivet til stede, men det kunne nok ha vært vist større interesse og engasjement fra næringslivets side.

Stortinget har tidligere behandlet filmmeldingen og har bedt Regjeringen legge fram, sammen med kultur- og næringsmeldingen, en gjennomgang av ulike tiltak som kan medvirke til at flere utenlandske filmer blir produsert i Norge. Filmbransjen er, sammenlignet med andre kulturnæring, «et skritt foran» på grunn av at det blir skissert virkemidler og tiltak i filmmeldingen. Derfor er det helt naturlig at stortingsflertallet nå vedtar at det skal innføres egne refusjonsordninger. Dette er ordninger som vil ha en positiv virkning provenymessig, siden de vil trekke utenlandsk filmnæringsvirksomhet til landet. Dette bør kulturministeren straks se det positive i. Flertallet forventer at hun vil legge seg i selen for å overbevise sin kollega finansministeren om det samme, slik Stortinget allerede er overbevist.

Stortingets flertall anerkjenner den store verdien det har at kultur og næringsliv har arenaer hvor de kan møtes. Det er ofte gjennom møter at gode ideer om samarbeid og ny kulturnæringsutvikling unngås. Slike ideer blir igjen til praktisk samarbeid og positive erfaringer. Slike ideer gir mer kultur til folk flest og gir næringsutvikling til glede for arbeidstakere og finansministere. Et flertall her på Stortinget ser at det offentlige kan tilrettelegge for slike møtearenaer. Organisasjoner som f.eks. Forum for Kultur og Næringsliv gjør en god innsats som møteplass.

De er rimelige investeringer for kulturnæringsutvikling. Dette bør videreutvikles.

Enkelte har tatt til orde for at Stortinget allerede nå skal vedta hvor et pop- og rock-arkiv og et opplevelsessenter for pop og rock skal lokaliseres. Her må jeg få presisere at det mest ryddige er at prosessen får gå i normalt tempo. Ingen er tjent med å gjøre lokaliseringsvedtaket til en overbudskamp og en valgkamp. De fleste her er nok enige om at det ville være ren populisme.

La meg få presisere at stortingsflertallet tidligere har uttrykt sin støtte til det såkalte Trøndelagsalternativet, samtidig som det også bør tas hensyn til utredningen fra ABM-utvikling. Denne utredningen er nå på høring. Regjeringen skal så i løpet av høsten legge fram en stortingsmelding, med sine anbefalinger.

Til stor glede for den folkelige kulturnæringen har et flertall på Stortinget samlet seg om å avskaffe den såkalte dansemomsen. Dette må da ikke forveksles med Bamsemoms, (munterhet i salen) som med Fremskrittspartiets alternative budsjett ville ha blitt billigere, siden vi foreslår å avskaffe sukkeravgiften og senke sjokoladeavgiften. Så er det sagt.

Men tilbake til dansemomsen. Hittil har det vært slik at konserter med levende musikk har vært fritatt for moms, med mindre publikum danser. Hva forklaringen på dette kan være, vet jeg ikke. Hvordan Finansdepartementets momsvoktere kan tro at den kulturelle opplevelsen av levende musikk blir mindre hvis man samtidig tar seg en svingom, vet jeg heller ikke. Det jeg derimot vet, er at levende musikk kombinert med dans er god, folkelig kultur. Jeg er glad for at vi avskaffer en urimelig forskjellsbehandling av folkekulturen.

Når vi snakker om folkekultur, synes jeg det er viktig å nevne en annen del av kulturen som er svært viktig, og som dessuten er en av kulturbærerne i Norge, nemlig kunsthåndverk og husflid. Det er mange små enkeltmannsforetak – kall dem gjerne det – rundt omkring i det ganske land der man driver med sitt i småskala. Dette gjelder i stor grad foretak drevet av kvinner, som med litt hjelp faktisk fort kan bli en viktig distriktsarbeidsplass, uten at man trenger å pøse inn penger. Det handler mange ganger om at kvinner – som i dette tilfellet – ser verdien i det de holder på med, og at markedet blir gjort kjent med produktet. Vi har eksempler på at små aktiviteter, nesten hobbyaktiviteter, har blitt hjørnesteinsbedrifter, med eksport både til Europa og til USA. Men det trengs kompetanse for å få dette til. Et av de sentrene som faktisk har dette, og som komiteen nevner særskilt – som et av de få den nevner særskilt – er Birka. Man kan lese mer om Birka i merknadene våre.

Bare så det er sagt: Jeg ser at Arbeiderpartiet har fremmet et forslag om at man skal komme tilbake til Birka i budsjettet for 2006. Det vil Fremskrittspartiet støtte. Dette er svært viktig, både for å holde liv i kunsthåndverk og i husflid som ellers vil dø ut, og også for å opprettholde og formidle den norske kulturarven til nye generasjoner.

Da Regjeringens melding i all hovedsak er en beskrivende melding, som jeg har gjort rede for allerede, er det nå opp til Stortinget å sette agendaen for kulturnærings-

politikken framover. I sin innstilling har kulturkomiteen nevnt en rekke tiltak som vil styrke kulturnæringene. Kun Fremskrittspartiet har vært villig til å gå inn i en prinsipiell diskusjon om krav til eventuelle tiltak. Vi har våget å sette opp en liste med fire krav til slike tiltak. Dette er krav som, hvis de blir fulgt, vil gi

- god kultur i tråd med folks ønsker
- bærekraftig næringsutvikling
- «valuta for pengene»

Det er med en viss skuffelse vi konstaterer at Stortingets flertall ikke har våget å diskutere disse kravene til tiltak.

Jeg kunne ha ramset opp en rekke enkelttiltak. Komiteen kunne ha sendt en rekke julekort eller sommerkort hjem, men det har komiteen valgt ikke å gjøre, nettopp fordi det finnes utallige flotte tiltak der ute. Når ingen er nevnt, er heller ingen glemt.

Kun Fremskrittspartiet derimot har vært villig til å sette opp en liste med mulige tiltak. Vi har satt opp listen ut fra de allerede drøftede kravene til slike tiltak. Mulige tiltak inkluderer

- skatteincentiver for å trekke utenlandske kulturvirksomheter til landet, slik flertallet gikk inn for i forbindelse med behandlingen av filmmeldingen
- skatteincentiver/fradrag for investering i ny norsk kunst og kultur
- forenklede skatteregler for arbeidstakere, enkeltmannsforetak og virksomheter innenfor kulturnæringssektoren
- bedre samarbeid mellom virkemiddelapparatet under Kulturdepartementet, Utenriksdepartementet og Næringsdepartementet
- økning av kravet til ekstern produksjon fra NRK
- gjøre hele eller deler av den offentlige støtte avhengig av publikumstilslutning
- utvikling av forretningsmessig kompetanse for kulturnæringsgründere
- skattefradrag for oppussing/vedlikehold av privateide kulturminner, som igjen vil virke som «fyrtårn» for turisme og kulturliv

Det er med glede vi ser at flere av disse forslagene reelt sett får tilslutning fra flertallet. Det er leit at ikke de samme partiene tør å forholde seg til en kulturvennlig, kulturstyrkende og ikke minst framtidsrettet kultur- og næringspolitikk. Kan vi ane at det er en uvilje mot å ta Fremskrittspartiets kulturpolitikk på alvor? Jeg lar det betimelige spørsmålet henge. Så kan de som liker å holde kunstig avstand i politikken, få lov til å føle seg truffet.

Trond Giske (A) [10:16:14]: Richard Florida har skrevet en bok som heter «The Rise of the Creative Class». I boken beskriver han et samfunn som utvikler seg fra et tradisjonelt industrisamfunn og fra et informasjons-samfunn over til et samfunn hvor det er de kreative evnene, de kreative mulighetene, som mer og mer former samfunnet. Dette ser vi på tradisjonelle industriområder, hvor ting som design, utforming og historien bak produktet blir viktigere og viktigere. Men vi ser det også ved at opplevelser, kunstinstrykk, fritid og reiser blir mer og mer vik-

tig i menneskers liv etter hvert som de fundamentale materielle behovene blir dekket. Det gir nye muligheter, nye åpninger, for den tradisjonelle kulturpolitikken. Det kan gi kunstnere og kulturarbeidere flere ben å stå på, gi dem muligheter for å kunne leve av arbeidet sitt.

En aktiv kunst- og kulturpolitikk vil alltid trenge en tung offentlig innsats. Det er ikke, som Fremskrittspartiet synes å tro, et område hvor markedskreftene kan overta og sørge for de riktige resultatene. Vi er nødt til å ha en kombinasjon av en sterk offentlig sektor, gode offentlige arbeidsplasser innenfor kunst- og kulturlivet og gode offentlige støtteordninger, samtidig som vi i størst mulig grad setter kunstnerne i stand til å leve av sitt eget arbeid. Her kan det være motsetninger. Hvis man ser på all kunst og kultur som nyttig og nødvendig hvis det er kommersielt lønnsomt, men unyttig og unødvendig hvis det er kommersielt ulønnsomt, er vi på ville veier.

Politikken i Norge har i stor grad dreid seg om de offentlige ordningene. Det har vært en viktig politikk, og det har vært en riktig politikk. Svært mange kunstområder er ikke bærekraftige i en ren markedsøkonomisk tenkning. I et samfunn med en regjering hvor markedskreftene får større og større plass, er det viktig å minne om det. Det betyr ikke at vi ikke skal være med og utnytte de mulighetene som faktisk fins for en privat utvikling av kulturlivet. Vi vet at mange kunstnere er frilansere. De lever av å selge produktene sine direkte til et marked. De prøver å danne sine egne bedrifter. De prøver å utvikle sine egne næringsgrener. Her bør vi stille opp og bidra på samme måte som vi gjør i forhold til alle andre næringer.

Østlandsforsknings utredningsarbeid viser at de kreative yrkene, som de definerer som de yrkene som handler om kommunikasjon, har et ganske stort omfang i Norge. Det er faktisk flere ansatte på dette næringsområdet enn det er i f.eks. hele skog- og jordbrukssektoren til sammen. Det forteller oss at det allerede er svært mange som lever av disse yrkene.

I tillegg vet vi at mange av disse næringene ligger i grenselandet til kunst, og kanskje til dels et stykke unna kunst. Mediene regnes bl.a. med til disse, og det er jo ikke hver eneste forside i VG og Dagbladet som framstår som et kunstverk. Reklamebransjen regnes også med i disse kommunikative næringene, og det er vel ikke alt der heller som har et høykulturelt formål. Det handler likevel om det samme, å bruke et kreativt potensial, å bruke sine kreative evner.

Det interessante er at det faktisk er den tradisjonelle kunst, den mer smale definisjonen av kunst og det området som det handler om, som vokser raskest. Det synes jeg er spennende. Det forteller at også de tradisjonelle kunstuttrykkene har et stort potensial innenfor dette med kultur som næring.

Vår oppgave da blir følgende: For det første må vi sørge for at de tradisjonelle næringslivsordningene, som Innovasjon Norge, kommunale næringsfond osv., støtter opp under, bygger opp under og har kunnskap om de kulturbaserte næringene på samme måte som for andre næringsgrener. Her tror jeg det fortsatt er en stor jobb å gjøre. Jeg tror det er til dels en skepsis mot at det her kan bli en ar-

beidsplass, at det her kan være en produksjonsvei. Det kan også være uvitenhet og manglende kunnskap som gjør at kunstnere og kulturarbeidere har vanskeligere for å få de nødvendige støttekronene til en oppstartingsfase enn det man i mange andre næringsgrener kanskje har. Her har vi en jobb å gjøre, bl.a. innenfor Innovasjon Norge, men også ute i de enkelte kommuner, for å få dem til å se det store potensialet.

Så må vi bli kvitt den lammende, klamme, næringsnøytrale politikken som er det overordnede mantraet til den nåværende regjering. Man mener prinsipielt at det er skattelette og rammebetingelser som skal være det næringspolitiske virkemiddelet. Det er viktig med gode rammebetingelser, men man må også ha en oppfatning av hva vi skal leve av her i landet. Det dreier seg om de tradisjonelle næringene – fiskeri, energibasert produksjon, IKT og nanoteknologi. Det er mange områder hvor vi bør ha systematisk forskningssatsing. Vi må også være modige nok til å si at kulturbasert næringsliv er et område hvor vi virkelig vil satse. Det blir ikke en stor og omfattende satsing på kulturnæringen av skattelette alene. Man må ha helt andre tiltak for å få dette til. Da må man gå inn i de spesielle kunstområdene som kan ha et potensial for vekst.

Film og musikk er kanskje de to områdene som helt åpenbart har et stort utnyttet potensial. Hvis vi sammenligner oss med våre naboland med hensyn til hva vi har fått til, ser vi at vi ligger godt tilbake. Vi hadde hatt kjempe muligheter hvis vi hadde klart det som svenskene og danskene har klart, å bygge opp en filmindustri hvor norsk publikum går og ser norsk film, og hvor utenlandsk publikum også i mye større grad etterspør norsk film. Det handler om å øke produksjonsstøtten, som har vært klippe-klippe-posten til statsråden gjennom hele denne fireårsperioden. Jeg tror det nå er fem ganger at dette stortinget i ulike sammenhenger har gått inn for kutt i Filmfondets produksjonsstøtte. Det er ingen vei å gå for å bygge opp en livskraftig filmbransje.

Men det handler også om å tiltrekke seg utenlandske filmproduksjoner, ved det som stortingsflertallet nå går inn for, å sørge for en støtteordning, en refusjonsordning, for utenlandske filmproduksjoner i Norge. Vi kan kanskje bli åsted for framtidige «Ringenes Herre»-filmer, eller for store produksjoner fra Bollywood, med markedsføring av Norge, og kanskje også få turisme utviklet rundt det.

Musikk er et område hvor vi åpenbart har mye å gjøre. Igjen kan vi lære av vårt naboland Sverige. Det var voldsomt til skryt av Sverige dagen etter den 7. juni, kanskje unionsoppløsningen ikke var noen god idé likevel. Music Export Sweden gjør et fantastisk arbeid med å markedsføre svensk musikk internasjonalt. Vi burde i mye sterkere grad gjøre det samme, og vi må koordinere innsatsen istedenfor at den er spredd på mange departementer. I Sverige har man samlet alt under næringsministeren, selv om embetsverket i UD har beholdt ansvaret for å jobbe ut mot ambassadene. Jeg tror det kan være veien å gå også i Norge.

Litteratur: Norske forfattere gjør suksess i utlandet, men de trenger oppbakking. NORLA bør styrkes. I tillegg bør innkjøpsordninger også sørge for å sende ut norske

bøker til utenlandske institusjoner som underviser i norsk. Jeg synes det er underlig at ikke regjeringspartiene er med på det forslaget som Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet går inn for i innstillingen. I tillegg er de tradisjonelle ordningene med stipender, arbeidsstipender, garantiinntekter osv. et fundament for at disse enerne i kommersiell sammenheng får utviklet seg og kan fylle dette rommet for kultur og næring.

Design vil også være et kjempeviktig område å satse på. Industriprodukter trenger kreative innspill med hensyn til hvordan man utformer sine produkter. Vi vet at dette er veldig viktig i salgsoyemed, og her tror vi at et samspill mellom kunstnere og industrien kan ha veldig mye for seg.

Vi har også gått inn i meldingen og omtalt kunsthåndverk og den muligheten de tradisjonelle kunstformene i Norge har til å være et næringspotensial. Vi trenger kompetansebygging. Derfor fremmer vi også et forslag om et slikt senter i Rennebu, Birka, som kan være til støtte for dem som ønsker å utvikle næringsgrener innenfor sitt område.

Fra Arbeiderpartiets, SVs og Senterpartiets side presenterte vi for et år siden et stort kulturløft, der vi sier at vi vil bruke 1 pst. av nasjonalbudsjettet på kultur. Det er et viktig løft. Det håper vi at vi får anledning til å gjennomføre, men vi håper også å få gjennomført en offensiv næringslivsstrategi som handler om at kunstnere kan klare seg på egen hånd, selvsagt med gode offentlige rammebetingelser, og utvikle sine næringsgrener. Det er stor etterspørsel etter dette i samfunnet, og vi har veldig mange dyktige kunstnere og kulturarbeidere som kan dekke det behovet.

Jeg tar herved opp de forslagene der Arbeiderpartiet er forslagsstiller eller medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Trond Giske har tatt opp de forslagene han refererte til.

Olemic Thommessen (H) [10:26:52]: Det sterke fokuset som for tiden er på sammenhengene mellom kultur og næringsliv, er et produkt av vår tid. Det vestlige velferdssamfunnet, i møte med en rivende teknologisk utvikling, skaper behov for større virksomhet på kultursektoren og viser seg å styrke etterspørselen etter kulturlivets produkter innenfor hele det spekteret det dreier seg om.

Men behovet for større kreativitet begrenser seg ikke bare til det sentrale kulturområdets produkter. Jakten på den gode idé gjelder nesten alle områder. Vårt moderne samfunn handler om et kontinuerlig krav til fornyelse og omstilling innenfor alle sektorer og produksjoner. Kunstens og kulturlivets bidrag er også viktig i denne sammenheng. Kreativ kompetanse, kompetanse i forhold til det å drive frem skapende prosesser, er jo nettopp kunstens arena. Systematisk arbeid, der lekenhet og irrasjonelle tanke- løp er naturlige ingredienser, er ofte viktig og nødvendig for å løfte frem det uvante og originale. Morgendagens skapende samfunn kan ikke bygges bare på forskning og utdanning, slik vi ofte får inntrykk av. Det må også bygges på kunsten og kulturlivets kunnskap og metoder.

Stortingsmeldingen som er fremlagt, er en meget god analyse av hva som rører seg på dette feltet. Regjeringen har gjort et viktig arbeid og lagt et solid fundament for videre politisk arbeid.

Stortingsmeldingen viser imidlertid også at dette er et svært sammensatt felt som det ikke uten videre er mulig å behandle under ett. Store deler av kulturlivet er jo i dag en del av det økonomiske liv. Bokbransjen, deler av populærmusikken og selvsagt hele medieområdet er gode eksempler på det. Andre områder, eksempelvis innenfor deler av samtidskunsten, lever i betydelig grad uavhengig av, eller i alle fall i beskjeden kontakt med, næringslivet. Disse ytterpunktene anviser selvsagt helt forskjellige behov for politikk og virkemidler.

Høyre har alltid ment at det er riktig og ønskelig at kulturlivet har en god markedsflate. Publikum er et viktig korrektiv, og det kan ligge gode stimulanser i korrespondansen mellom kunst og samfunn. Men Høyre har aldri hevdet at markedet er tilstrekkelig for den kunst og kultur vårt samfunn trenger. Behovet for mangfold og kvalitet tilsier et sterkt offentlig engasjement, uavhengig av markedets signaler.

Når vi nå diskuterer sammenhengene mellom kultur og næring, er det viktig å understreke at vi her skiller mellom det kulturpolitiske, som vi ofte har på agendaen i andre sammenhenger, og det næringspolitiske, der vi også må ta inn over oss kravene til lønnsomhet, spørsmål om konkurranseforhold o.l. Sett med Høyres øyne er det det siste vi i denne konkrete sammenheng diskuterer.

Selvsagt er det også slik at de kulturpolitiske begrunnede offentlige bidrag som gjennom årene er gitt, eksempelvis gjennom Norsk kulturråd, også betyr en vesentlig verdiskaping. Men vi må ikke komme dit at disse midlene skal styres ut fra hensynet til eksempelvis sysselsettingseffekt eller lønnsomhet. Økt satsing innenfor kultur og næring vil etter vår oppfatning ikke bety mye for omfanget av den offentlige satsing på kultur. Her skiller Høyre også lag med Fremskrittspartiet, som helt tydelig legger til grunn at større kommersiell produksjon minsker behovet for offentlig innsats på kultursektoren.

Høyre legger til grunn at veksten innenfor de fleste sektorer må komme nedenfra. Konkrete, følte behov eller utsikter til å dra i gang lønnsom virksomhet i bedrifter eller hos den enkelte gründer, er den drivkraften som skal til for å bygge ny, solid virksomhet. Slik er det også innenfor de kulturbaserte næringer. Også her må utviklingen komme fordi bedrifter og enkeltpersoner ser de økonomiske mulighetene kulturlivet bærer i seg. Dette er et samarbeid som må utvikles i gjensidig respekt og forståelse.

I det praktiske arbeidet med kulturbasert næringsliv høster man fort erfaring med hensyn til hvor viktig det er å ha noen fellesarenaer der prosjekter kan utvikles og kunnskap utveksles. I mange byer og kommuner ser vi nå en imponerende satsing for å skape næringsklynger med utgangspunkt i kreativ industri – i Vadsø, Fredrikstad, Lillehammer, Kristiansand, Stavanger og Bergen, for å nevne noen. Disse kommunene tar kunst og kultur aktivt i bruk for å få fart på utviklingen i sitt område. Ganske interes-

sant er det å se hvordan Stavanger systematisk satser på kultur i sitt arbeid med å bringe byen videre, fra oljealderen og over til å bli et dynamisk moderne regionsenter etter mer europeisk tenkemåte.

I det videre arbeidet med dette feltet må det være en viktig oppgave å bygge videre på disse lokale og regionale satsingene. SIVA gjør her en viktig jobb. Særlig er det grunn til å videreutvikle et nettverkssamarbeid mellom disse stedene, med sikte på utveksling av oppdrag og utnyttelse av de kreative ressurser som finnes totalt sett. Mange av disse miljøene er små, og et godt nettverk vil kunne gjøre virksomheten mer robust. Her er også inkubatorvirksomhetene viktige. Fødselshjelp er ofte nødvendig for små bedrifter, og Regjeringens satsinger på dette området, eksempelvis når det gjelder Center of Expertise, kan være gode bidrag til denne utviklingen.

Imidlertid ser vi at de bedriftene som involverer seg i disse næringene, ofte er små og har begrenset bærekraft. Skal vi få fart på kultur- og næringsfeltet i vårt land, er det også viktig at de store og kapitalsterke bedriftene kommer med. Dette krever et nasjonalt grep rettet inn mot nettopp denne typen bedrifter.

I land som England, Tyskland og Danmark har man lenge arbeidet systematisk med dette. Den gigantiske engelske millenniumssatsingen var nettopp begrunnet med et uttrykt ønske fra den britiske regjeringen om at England skulle bli en stormakt innenfor de kreative næringene i det nye århundret. Grepene Storbritannia og Tyskland har tatt, er å trekke i gang egne organisasjoner for å utvikle feltet. Mest kjent er den engelske organisasjonen Arts & Business, som arbeider ut fra en rekke forskjellige typer samarbeidsprosjekter der kunst og kultur bringes inn i bedriftene.

Norge trenger også en slik kultur- og næringslivsorganisasjon. Det er viktig at en slik organisasjon vokser frem på en måte som skaper sterkt eierskap i bedriftene. Høyre har i denne sammenheng pekt på Forum for Kultur & Næringsliv, som gjennom sine medlemsbedrifter har et egnet utgangspunkt for å få ny kompetansedrivende virksomhet i gang. Ikke minst vil dette være et egnet sted for å utvikle en internasjonal kontaktflate. Norge er et lite land, med et lite marked. Vi bør derfor bygge gode internasjonale relasjoner, ikke minst for å styrke våre kreative miljøer på produksjonssiden, men kanskje også, like viktig, for å øke våre markeder gjennom eksport. Her har vi god kompetanse å bygge videre på, bl.a. gjennom NORLA, Musikkinformasjonssenteret og Music Export Norway.

Norge har gode forutsetninger for å ta del i den veksten den kulturbaserte næringsutviklingen kan gi. Bunnplanen for denne sektoren er imidlertid den samme som for alle andre økonomiske sektorer. Her må jeg imøtegå representanten Giske, som mener at den næringsnøytrale politikken er et problem. Det er nemlig en sunn næringspolitikk som gir grunnlag for vekst i markedene, konkurransevne overfor utlandet og gode rammevilkår for bedriftene. Det betyr ikke at man ikke skal ha noen direkte skreddersydde virkemidler. Jeg er selvfølgelig helt enig med representanten Giske i at de ordningene man har,

f.eks. innenfor Innovasjon Norge, kommunale næringsfond, SND – hele bredden av virkemiddelapparatet – selvfølgelig også må gjelde for kulturlivet. Jeg er også enig i at det nok er behov for en del pedagogiske øvelser for å få dette til. Det er viktig at vi får frem forståelsen for og kunnskapen om at den kulturbaserte næringsutviklingen faktisk betyr et løft for hele næringsutviklingen i Norge. Dette har ikke bare med bunnlinjen for det enkelte prosjekt å gjøre. Det har også noe å gjøre med det som jeg innledningsvis var inne på, nemlig at morgendagens industri har behov for et klima der skaperkraft, kreativitet og originalitet belønnes.

Jeg vil også gjerne kommentere Fremskrittspartiets initiativ i forhold til håndverk og Arbeiderpartiets og SVs forslag når det gjelder Birka. Vi mener også at det er viktig å ta tak i dette. Det er viktig å se sammenhengen mellom Nærings- og handelsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Miljøverndepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet. Denne sektorens hovedproblem er kanskje nettopp at den faller mellom flere av disse departementene. Men skulle man først satse på noe, vil jeg jo si at Norsk Håndverksutvikling, som er den nasjonale instansen for nettopp å ta vare på de små og utsatte virksomhetene, burde være minst like relevant som f.eks. Birka.

Magnar Lund Bergo (SV) [10:37:25]: I SV er vi glad for meldingen om kultur og næring, selv om det er mulig å komme med innvendinger om at meldingen i seg selv er av beskrivende karakter, og at den er relativt tynn når det gjelder tiltak og handling. Dette er synspunkter jeg deler. Jeg vil likevel legge til at beskrivelsen er god, og at det i seg selv er bra at vi endelig får anslag for å se disse problemene i en større sammenheng.

Jeg har oppfattet at en del politikere bruker kultur og næring nærmest som et mantra som er egnet til å løse de fleste problemstillinger, enten det gjelder nye arbeidsplasser eller mer penger til kultur. Jeg håper og tror at meldingen og debatten i seg selv er med på å gi denne debatten større perspektiv og mer innhold. Noe av den viktigste bevisstheten som er i ferd med å gro fram, er forståelsen av hvor viktig – og derav hvilket stort potensial – kultur er i næringsammenheng.

Tall fra 2002 viser at kulturnæringene sysselsatte ca. 75 000 mennesker her i landet. De stod for et bruttoprodukt på ca. 34 milliarder kr. Dette gjør kulturnæringene dobbelt så store som jordbruk og skogbruk, og tre ganger så store som fiske. Kulturnæringene er nesten like store som verkstedindustrien. Veksten de siste år har vært stabil i alle kulturnæringene. Det er likevel verdt å merke seg at utøvende kunstnere økte verdiskapingen fra 1,8 milliarder kr til 3,2 milliarder kr i perioden 2001–2003, og det er grunn til å tro at denne veksten fortsetter. Jeg innrømmer gjerne at jeg selv, som har drevet egen næringsvirksomhet rettet mot kulturlivet i 25 år, ble overrasket da disse tallene ble kjent.

Det er bare å konstatere: Kulturlivet selv er en næringslivsgigant og bør behandles som sådan. Det tilsier at også kulturbedriftene må få tilgang til de samme pengene som

andre bedrifter. Noe av problemet i denne sammenhengen er at kulturbaserte næringer ofte er små prosjekter – én-til personer. De er små også i økonomisk sammenheng, de har ofte svak lønnsomhet, og ikke sjelden er de forbundet med relativt høy risiko. Også i den sammenheng snakker jeg av egen erfaring.

Et annet problem er at de prosjektene som det er litt størrelse på, ofte ligger i de store byene, og det gjør det igjen vanskelig å få den type midler som kulturnæringen ofte trenger. Ofte er det vanskelig å synliggjøre framtidig inntjening. I forbindelse med kulturprosjekter er det ofte ringvirkningene av selve kulturprosjektet som skaper mest når gjelder omsetning i kroner og øre.

Det betyr at når Innovasjon Norge skal vurdere prosjekter, når ikke kulturrelaterte prosjekter opp i konkurranse med andre prosjekter på grunn av manglende bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsomhet, eller det de kaller manglende innovasjonsgrad. Jeg mener dette viser at vi må endre virkemidlene, slik at de blir mer tilpasset kulturnæringene. I denne sammenheng finner jeg det riktig å minne om at mens fiske og jordbruk nyter godt av spesialordninger – og det er bra – har Regjeringen med støtte fra Fremskrittspartiet kuttet ut den støtteordningen som nettopp hadde som mål å skulle stimulere til næringsutvikling på kulturfeltet.

Samtidig er det ofte slik at folk som jobber med ting relatert til kultur, ikke kan nok om de økonomiske aspektene ved sine virksomheter. De er ofte ikke i stand til å formidle det de driver med, i et språk som økonomene forstår. Innovasjon Norge gav i fjor bare 87 mill. kr til kulturrelaterte formål. Kulturnæringene er heller ikke så langt definert som eget satsingsområde i Innovasjon Norge.

Det åpenbart positive med mange kulturprosjekter er at de er arbeidsintensive, de er miljøvennlige i dobbelt forstand, de forurenser lite, og de er positive for det sosiale miljøet. I tillegg kan de drives over absolutt hele landet, fra den minste krok til den største by. Dagens ordninger for å stimulere næringsliv er, slik vi ser dem, ikke særlig egnet, og kompetansen er vel heller ikke til stede. Som representanten Thommessen nevnte: I andre land har vi blitt fortalt om f.eks. Arts & Business, og jeg mener at vi må se mer på og lære av de erfaringene som andre land har gjort, og som de har lyktes med.

Vi kan velge å stimulere til egne støtteordninger direkte rettet mot denne sektor, eller vi kan sørge for tilpasning til og kompetanse innenfor de ordninger som allerede finnes, eventuelt både – og. Det er ikke mange andre næringer som får så mye ut av og skaper så mye for «små» kroner. Et eksempel der har vi i Namsos. De som i dag er landskjente som DDE – den gang et relativt ukjent dansebandprosjekt – fikk 100 000 kr fordi de hadde lagd en plan. Typisk nok: Dette var ikke luftige ideer om hvor hyggelig og fint det er å spille musikk og underholde for folk. Det var en ganske streng næringsdriftsplan, et næringsdriftsprosjekt. De fikk pengene – godt jobbet både av dem som fordelte pengene, og av dem som søkte om pengene – og suksessen kjenner vi. Musikken kan vi mene hva vi vil om, men den kommersielle suksessen kan vi mene lite annet om enn å gratulere!

Utdanning er viktig. I denne perioden har vi fått etablert Den kulturelle skolesekken for alle barn i Norge. Det henger sammen med den diskusjonen vi har i dag, for i denne sammenhengen betyr det et enormt potensial, og at det må skapes produksjoner. Det er gitt et grunnlag, slik at kunstnerne faktisk kan etablere seg og leve av å produsere kunst ute i distriktene. Det betyr at det som vil trenge videre, er flere folk som kan noe om formidling, og som kan noe om produksjon.

Litt innom et annet felt, film: Norsk film går så det susser, og jeg er glad for at vi har valgt å være med på en stimuleringsordning for å få utenlandske produksjoner til Norge. Vi vil være med på å gi 15 pst. refusjon av utgifter for utenlandske produksjoner. Dette butter litt i forhold til SVs grunnleggende filosofi på feltet, men vi er villig til å prøve for å se hva som faktisk blir igjen av dette. Vi skal her konkurrere i et internasjonalt marked om å få disse produksjonene, og vi kjenner eksempler fra f.eks. New Zealand og Sveits som har gitt kjempesuksess. Det er klart at her snakker vi ikke bare om god økonomi, men også, ikke minst, om at vi kan stimulere de norske produksjonsmiljøene.

Så til bokbransjen. I Norge har bokbransjen stått støtt i mange år, med tyngden godt fordelt på begge beina, både på kultur og på næring. Jeg har en følelse av at det som har skjedd det siste året, er at tyngden nok er flyttet litt tungt over på den foten som heter næring. Jeg mener at det vil være riktig å vente og se hvordan dette virker, men vil være villig til å flytte noe mer av tyngden over på den andre foten dersom det skulle vise seg å være nødvendig. Det jeg tenker på, er selvfølgelig produksjon av norske bøker, av smal litteratur og ikke minst opprettholdelse av distriktsbokhandlene.

Så til musikk. Her er det et vell av ordninger som kan komme på banen. Jeg ser at jeg ikke rekker å komme inn på det.

Når det gjelder dansemoms, hadde jeg gleden av å bli invitert til dans av representanten Eirin Faldet. Jeg klarte selvfølgelig ikke å motstå fristelsen, lot meg rive med i dansen, og har sagt ja til å bli med på det. Det syntes jeg var hyggelig, ikke minst for å kunne glede Eirin Faldet. Men jeg regner med at gleder jeg representanten Eirin Faldet, er det andre som kan bli fornøyd også.

Når vi mener at potensialet for vekst i denne sektor er betydelig, bygger det på en forståelse av at økte inntekter og mer fritid i framtiden vil gi mer etterspørsel etter kulturopplevelser. Kultur blir stadig viktigere for byer og regioner i kampen for å tiltrekke seg nye innbyggere og turister. Det vil være slik at det hjelper ikke hvor mange sykehus og fine veier det er i en region, dagens mennesker vil ikke etablere seg der det ikke finnes gode kulturtilbud.

Så til slutt, og dette er viktig: Vi må samtidig være bevisst på at kulturnæringer i mange sammenhenger ikke er som andre næringer. De kan ikke uten videre settes inn i rammer som andre deler av næringslivet med tanke på næringsliv og markedstekning. Vi må være bevisst potensialet i kulturnæringene, men samtidig hele veien ha med oss forståelsen av at kultur ikke uten videre verken kan eller bør tilpasses vanlige markeds mekanismer. Det er

vårt ansvar at det ligger en bevissthet i bunnen om forståelsen av kunstnerisk integritet, nødvendigheten av at kulturen må bevare sin uavhengighet og i mange sammenhenger sin frie stilling. Den største utfordringen vi har i tiden framover, er å klare å skape vekst og aktivitet i hele landet basert på kultur, samtidig som vi foretar grensedragninger mot kommersialisering og markedstenkning.

Jeg tar opp det forslag SV har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Magnar Lund Bergo har tatt opp det forslag han refererte til.

Karin S. Woldseth har bedt om ordet for å fremme forslag.

Karin S. Woldseth (FrP) [10:47:54]: I min iver etter å høre hva de andre hadde å si, glemte jeg å ta opp de forslag som vi har fremmet, men det er herved gjort.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har tatt opp de forslag hun refererte til.

Ola T. Lånke (KrF) [10:48:34]: Vi debatterer den første stortingsmeldingen som har vært laget om temaet kultur og næring. Filologisk har disse to ordene, kultur og næring, samme utspring. Ordet kultur har samme rot som kultivere/odde/få det til å vokse, mens næring handler om det samme, nemlig om å skape, øke verdier, osv.

Det er utviklet mye kontakt og mye samhandling mellom ulike deler av kulturlivet, bedrifter og næringsvirksomheter i Norge. Svært mye av det samarbeidet som finnes mellom kultur og næring i ulike fasonger, må ses på som svært positivt, selv om det også finnes fallgruver. Foregående taler var også innom det. Jeg mener det er viktig også fra min side å understreke at det skal vises respekt for kunstnernes integritet. Kunsten og kulturens egenverdi skal løftes og må ikke bli et offer i denne kommersialiseringens tid.

Samtidig som det lenge har vært nære forbindelser mellom kultur og næring, virker det som om det er få, det være seg i kultur- eller næringsliv, som vet helt hvordan vi kan komme videre for å hente ut synergieffekter av en større grad av samhandling. Derfor var det litt betegnende at de åpne høringene om stortingsmeldingen om kultur og næring liknet nokså mye på de årlige budsjett høringene om Kulturdepartementets budsjett. De som var der, var opptatt av å fortelle om seg selv og hvordan vi på ulike måter kunne bidra til å bedre deres rammevilkår. Intet galt sagt om det, men det forteller at vi har en vei å gå for å finne ut mer om de muligheter som ligger ikke minst innenfor kulturbasert næringsliv.

St. meld. nr. 22 gir imidlertid utrolig mye kunnskap om feltet. Den er til dels spennende lesning, gir gode analyser, interessante oversikter, foretar viktige vurderinger, osv. Den er i første rekke et godt grunnlagsdokument, en plattform for å komme videre. Den etterlater avgjort en opplevelse av at det ligger et betydelig ubenyttet potensial for videre verdiskaping i skjæringsfeltet mellom kunst/kultur og næring.

Det er all grunn til å gi honnør til Kulturdepartementets folk, til alle som står bak meldingen, for det verdifulle arbeidet som er gjort.

Når det er sagt, skal det samtidig sies at dette bør betraktes som et første steg. Dette må ikke minst ses på bakgrunn av at meldingen i første rekke er en sektormelding, i det store og hele utformet av et sektordepartement, Kultur- og kirkedepartementet. Målet videre må bli å legge til rette for en sektorovergripende samhandling mellom de to felter, kultur og næring. Vi må ikke sette punktum med denne meldingen, men et kolon.

Derfor er jeg svært tilfreds med det forslag til oppfølging komiteen har samlet seg om, og som ligger i forslag til vedtak romertall I i innstillingen. I forslaget ber vi Regjeringen legge fram en helhetlig sektorovergripende handlingsplan, der det innovasjonspolitiske virkemiddelapparat kobles aktivt inn for å sikre en bedre utnyttelse av det potensial som ligger i skjæringsfeltet kultur og næring.

Dette forslaget er ikke uttrykk for at man har knekt noen kode som vil utløse større synergier. Men mens meldingen er en god begynnelse, peker man på behovet for å få et trinn nr. to, der forutsetningen må være å trekke med det næringspolitiske virkemiddelapparat i større grad. Hensikten med dette er ikke at Stortinget skal instruere næringsministeren og andre til med ett å omdefinere sine vedtatte strategier for næringsutvikling, enn si omarbeide retningslinjene for Innovasjon Norge eller andre deler av apparatet.

Hensikten har i første rekke vært å peke på nødvendigheten av nå å gå videre med et mer konkretisert arbeid for å utløse noe vi tror ligger i skjæringsfeltet kultur og næring. For å få det til trenger vi i første rekke en sektorovergripende tilnærming, hvor flere departementer, ikke minst Næringsdepartementet, men også Finansdepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet, er involvert og bidrar med sitt verktøy. Dette dreier seg ikke nødvendigvis bare om tilførsel av økonomiske ressurser. Det innebærer alt fra forskning og utvikling, gjennomgang av skatteordninger for tiltak av denne typen, å se på mulige incentiver, tilrettelegge på alle nivåer for kulturbasert næringsliv, tilførsel av kompetanse. Framfor alt handler det om holdninger. Dette kan naturligvis ikke Stortinget nok om, derfor må det jobbes videre i departementer og i apparatet der det vanligvis stelles med tilrettelegging for verdiskaping.

Nå er min tid ute. Jeg hadde forberedt meg på litt lengre taletid i dag, så jeg tegner meg for et treminuttersinnlegg.

Presidenten: Ja, det overrasker meg ikke.

Eli Sollied Øveraas (Sp) [10:54:01]: Senterpartiet er glad for at vi no, om lag eit år etter at vi behandla kulturmeldinga, har fått ei melding om forholdet mellom kultur og næringsliv, slik stortingsfleirtalet bad om. Kulturnæringane er mellom dei næringsgreinene som vekst mest, og som framleis har eit stort potensial for å vekse vidare.

Senterpartiet er oppteke av mangfaldet i kulturlivet og i kulturnæringane. Når det gjeld kulturpolitikken, må vi ta omsyn til heile breidda frå frivillig basert kulturliv som kor og korps til kulturinstitusjonar og kulturarbeidarar som opererer i ein tilnærma kommersiell marknad. Mellom desse ytterpunkta er det mange nyansar. Om ein skal halde oppe dette mangfaldet, er det eit viktig poeng at ikkje alle kan handsamast på same vis når det gjeld graden av offentleg støtte på den eine sida og graden av kommersialisering på den andre sida.

I botn for den offentlege kulturpolitikken må det alltid ligge eit ansvar for å sikre eit kulturelt mangfald over heile landet. Det offentlege har eit særskilt ansvar for å ta vare på verdifulle uttrykk som ikkje kan rekne med å bli finansierte gjennom private midlar, eller som ikkje kan basere seg på t.d. høge salstal eller stor oppslutnad frå publikum.

Senterpartiet er tilhengar av meir samarbeid mellom kulturen og næringslivet og eit meir offensivt innovasjonsprogram for kulturnæringane. Behovet for offentleg støtte vil variere, men for Senterpartiet er det viktig å strekke under at offentlege kulturløyvingar ofte vil vere grunnpilaren og det stabile grunnlaget kulturnæringane kan utviklast vidare på. Satsing på kulturnæringane må derfor komme i tillegg til, og ikkje i staden for, det offentleges ansvar for å leggje til rette for kunst og kulturaktivitetar.

Senterpartiet meiner det offentlege aktivt må leggje til rette for utviklinga av kulturbaserte næringar. Om ein skal lukkast med ei slik satsing, trengst det offentleg incitament, m.a. i form av støtte til innovasjon. Meldinga omtalar situasjonen for mange kulturnæringar på ein god måte. Senterpartiet skulle ønske at Regjeringa hadde hatt større ambisjonar og konkrete tiltak for den rolla kultursektoren skal spele for distriktutvikling, verdiskaping og sysselsetjing i heile landet. Men det er positivt at komiteen har samla seg om I i innstillinga. Det vil medverke til at vi på eit seinare tidspunkt kan take eit langt steg vidare.

Senterpartiet meiner det må vere ei prioritert statleg oppgåve å skape varige like vilkår for å etablere arbeidsplassar i denne bransjen over heile landet, ikkje berre i storbyregionane. I dag finst rundt 70 pst. av sysselsetjinga og bedriftene innan kulturnæringane i dei fire storbyregionane, med Oslo som eit klart tyngdepunkt. Vi vil peike på den endringa som er i ferd med å skje når det gjeld kvar og korleis arbeidsplassar vert etablerte. Ein vedvarande konsentrasjon av basiskompetansen for kultur og kulturbasert næringsutvikling i og rundt dei store byane vil kunne føre til ytterlegare forsterking av veksten der, og også medverke til auka flyttestraum bort frå distrikta og mot desse stadene. Senterpartiet vil peike på at det i dag også finst høg kompetanse knytt til kulturbasert næringsutvikling i små og store lokalsamfunn over heile landet, ofte knytt til kulturinstitusjonar. Vi er derfor glade for at fleirtalet i komiteen står saman når vi vektlegg behovet for å utvikle desse institusjonane vidare til å bli levedyktige kompetanseklynger. Slik kan desse bli ein reell faktor for utvikling av kulturbaserte næringar også i mindre byar og tettstader. Den framtidige kulturpolitikken kan bli ein

nøkkelfaktor når det gjeld næringsutvikling og busetjingsmønster i heile landet.

Det kulturbaserte reiselivet er eit anna viktig satsingsområde. Mange av turistane kjem til Noreg for å oppleve naturen. I vidareutviklinga av Noreg som eit attraktivt reisemål meiner Senterpartiet at ein må forsterke satsinga på kulturen si rolle. Her er det eit stort potensial.

Senterpartiet har alltid stilt seg positiv til dei planane som ligg føre når det gjeld utvikling av Birka. Vi støttar derfor forslag nr. 9 frå Arbeidarpartiet, og vil stemme for det under voteringa.

Trine Skei Grande (V) [10:59:17]: Et levende kulturliv har en sterk egenverdi. Det bidrar til å utvikle oss som enkeltmennesker og som samfunnsborgere. Men kulturen har også en positiv og berikende virkning knyttet til næring. Et sterkt kulturliv koblet til næring har mange synergieffekter. Det har en økende betydning for norsk eksport, og det er vesentlig for turistnæringa og for å sikre og forme framtidens regionalpolitikk.

Det er all grunn til å være godt fornøyd med St.meld. nr. 22 om kultur og næring. Meldinga viser alt på første side hvor viktig kulturnæringa er i Norge, også økonomisk. Kartlegginga Østlandsforskning har gjort av kulturnæringa, viser en dimensjon vi aldri hadde klart å spå for bare få år siden. Forskning viser også at veksttakten er høyere enn i de fleste andre næringer. Vi ser at det mange steder i landet er konstruktivt samarbeid mellom kulturliv og næringsliv. Vi har sett en gryende start, med små sjekker fra næringslivet, ofte uten avtaler om gjenytelse, men med stor tillit til at kulturlivet kan forvalte pengene meget fornuftig. Nå ser vi stadig mer helhetlig samarbeid, der bedrifter får noe konkret igjen for sponinga, ofte knyttet til enkeltarrangementer eller festivaler.

Så har vi en stadig klarere utvikling i retning av langsiktige samarbeidsopplegg, der kreative krefter fra kulturlivet blir hyret inn for å styrke kreativiteten i bedriften. Nå må jeg bare komme med en liten bemerkning til Lund Berge, som sier at det er det offentlige som sikrer at man får en styring av kunsten. Det er det ingen regel for. Jeg har sjøl opplevd at Oslo kommune har gått inn og prøvd å stoppe en graffiti-kunstner, mens private bedrifter, som stod for eiendommene i området, ønsket å sponse vedkommende for at han skulle fortsette. Friheten til kunstneren ligger her i mangfoldet i finansieringskilder – et mangfold det sikkert ikke er lett å se for en sosialist.

Kunst og kultur har sjølsagt en egenverdi. I dag snakker vi mest om tilleggsverdien i samspillet med samfunnsutviklinga, i en visjon om at Norge skal bli et av de mest nyskapende landene i Europa. Det er ikke slik at kultur bare har verdier utenfor. Jeg blir veldig provosert over at mange ofte snakker om barne- og ungdomskultur f.eks. som bare forebyggende – en måte vi aldri hadde kommet til å omtale voksenkulturen på. Det er f.eks. ingen her som kunne tenke seg å argumentere for å bygge opera i Bjørvika bare for at voksne ikke skulle slå hverandre eller drikke den kvelden!

All kultur har en egenverdi. For oss er det helt sentralt å prioritere den kreative sektor – kreative næringer og

kreativ industri. For Venstre er viktige spørsmål her rammevilkårene for å styrke innovasjonen i næringslivet og samspillet mellom næringslivet og kulturlivet. Svært mange næringsaktører i norsk kulturliv er typiske småbedrifter. De sliter, som alle andre små og mellomstore bedrifter, med tunge krav til rapportering, skjemavelde og kompliserte regelverk. Å arbeide for en enklere hverdag for de små og mellomstore bedriftene er i praksis å kjempe for en typisk kulturbedrift. Det har Venstre innsett for lenge siden.

Innovasjon Norge er ett av flere viktige virkemidler for å fremme kultur og næring, f.eks. kan jeg nevne det kreative miljøet som resulterte i Bokbyen ved Skagerrak i Tvedestrand, som jeg sjøl har fulgt. Her har Innovasjon Norge gått inn med midler til et imponerende kompetanseprogram både for profesjonelle og frivillige krefter i Bokbyen.

La meg også nevne at stortingsmeldinga gir god inspirasjon til å satse på og styrke og utvikle kulturskolen landet over. Med kulturskolen som et av de veldig få nordiske bidrag til verdenspedagogikken, kan vi styrke de kreative kreftene alt fra barneskolealder. Det er slike kreative krefter kommunene bør satse på, med en målsetting om å behandle enhver ungdom slik at ungdommen sjøl ønsker å reise ut, skaffe seg en solid utdanning og komme hjem og enten sjøl starte en kreativ bedrift eller styrke kreativiteten i de bedriftene som er der – se bare på alle de unge jentene som har startet livskraftige ballettinstitutter over det ganske land.

Den kulturelle skolesekken er langt på vei et Venstreprosjekt fra Møre og Romsdal. Den satsinga er enda et godt eksempel på hvor vellykket en målrettet satsing kan være. Den har gitt – og vil fortsatt gi – gode kulturopplevelser for barn og unge, og den gir betydelig grobunn og vekstvilkår for kulturlivet over hele landet.

Med tanke på tilrettelegginga er det viktig at det offentlige i framtida må stå for og sørge for solide tilskuddsordninger til lokale og regionale kulturbygg, på lik linje med de vellykkede og gode spillemiddelordningene vi har når det gjelder idrettsanlegg.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Eirin Faldet (A) [11:04:39]: Arbeiderpartiet mener at kunst og kultur utgjør en betydelig næring og gir mange arbeidsplasser. Opplevelser og deltakelse på kunst- og kulturområdet kan ikke legges til rette for av markedskreftene alene, men krever et sterkt politisk og offentlig engasjement.

Kulturpolitikken er rettet særlig inn mot de delene av kultursektoren som ikke har tilstrekkelig inntjening på omsetning av varer og tjenester i et marked. Hovedmålene for kulturpolitikken er å fremme kulturelt og estetisk mangfold. Jeg vil rette en takk til alle de frivillige kulturmedarbeiderne rundt om i hele landet som legger ned mange timer på dugnad for å skape trivsel i nærmiljøet. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at alle som vil, skal kunne delta og utfolde seg i kulturelle aktiviteter.

(Faldet)

Kunst og kultur handler om den enkeltes livskvalitet og identitet. Da vil jeg komme inn på dette med reiseliv, for reiseliv er nemlig en næring som kan knyttes til lokal kultur. Arbeiderpartiet mener det må satses mer på den kulturbaserte reiselivsnæringen. Jeg vil vise til at mange kommuner har lyktes med slik satsing. Trysil, f.eks., har satset på turisme – og har lyktes. Kommunen har et godt konsept, som kan være en modell for andre kommuner som ønsker å gjøre det samme for å utvikle kompetanse og tilby erfaringer til andre. Derfor mener Arbeiderpartiet at det bør etableres et kompetansesenter for reiseliv i Trysil.

Et levende kulturliv består av både profesjonell aktivitet og amatørvirksomhet.

Musikkindustrien i Norge sysselsetter omkring 10 000 ansatte. Industrien er en betydelig bidragsyter til kulturlivet, samtidig som den i stor grad bidrar til brutto nasjonalprodukt.

I lov om merverdiavgift er konserter unntatt moms i dag, mens dansetilstelninger skal betale moms. Den eneste forskjellen er at publikum står eller sitter på konserter, mens de på dansetilstelninger er i aktivitet. Arbeiderpartiet mener dette er en grov forskjellsbehandling. De som arrangerer dansefester, er ofte idrettslag, velforeninger, korps, kor og veldedige organisasjoner som skal skaffe inntekter til å drive videre. I mange sammenhenger hører vi at det norske folk må bevege seg mer fordi vi er for feite. Hva er da så galt med dans? Jeg er glad for at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står sammen om å endre denne momsbestemmelsen i dag.

Jeg hørte en representant fra partiet Høyre kalle dansebandmusikken for «rølpemusikk» her om dagen. Tenk det! Det synes jeg at alle danseglade skal merke seg. Jeg kan bare nevne at 25 000 deltok på danseballa i Seljord, og 17 000 i Sel. Dette er en stor dag for mange arrangører og dansemusikere.

Jeg skjønner ikke at ikke alle partier kan støtte dette forslaget. Jeg har med bakgrunn i betegnelsen «rølpemusikk» gitt opp partiet Høyre, men Kristelig Folkeparti burde kunne være med på dette. Årsaken til at jeg henvender meg direkte til Kristelig Folkeparti nå, er det som Prøysen skriver i sin «Vårvis», nemlig følgende:

«Og denna lærdommen ska du sæinse:

D'er æiller fali for den som dæinse,
men står du stille og følge med,
da er det fali, da kæin det skje!»

Jeg vil avslutte med å si til SV og Magnar Lund Bergo at det var en hyggelig dans, som jeg har med meg i mitt hjerte. (Munterhet i salen)

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [11:09:27]:

Dette var ei morosam opptakt.

Før eg begynner på sjølve innlegget mitt, vil eg gjerne takka representantane Lund Bergo og Woldseth for god-orda om meldinga. Eg synest det er bra at i alle fall nokre opposisjonsparti kan vera såpass rause med eit regjeringsparti når arbeidet er godt. Eg er heilt samd i det dei sa!

St.meld. nr. 22, Kultur og næring, byggjer på ei anerkjening av at kulturen spelar ei grunnleggjande rolle i samfunnsutviklinga, og på ein visjon om at Noreg skal nytta det utviklingspotensialet som ligg i skjeringsfeltet mellom kultur og næring, betre i framtida.

Dersom vi skal lykkast med dette, må vi ikkje berre ha ein offensiv kulturpolitikk, som m.a. er nedfelt i kulturmeldinga, vi må òg sikra at kultursektoren får større plass og aksept innafor ein tverrsektoriell innovasjonspolitik. Eg er glad for at Stortinget støttar meg i denne vurderinga.

Meldinga famnar breitt og rettar særleg merksemd mot tre aspekt ved forholdet mellom kultur og næring. For det fyrste omfattar delar av kultursektoren økonomiske vekstnæringar med relativt stor innverknad på norsk økonomi. For det andre kan samspel mellom kultur og næring vera fruktbart for begge partar. For det tredje kan kultur og kulturbaserte næringar spela ei viktig rolle i lokal og regional utvikling.

Meldinga har fyrst og fremst hatt som mål å presentera ein samla gjennomgang av emnet kultur og næring, basert på tilgjengelege grunnlagsdokument. Meldinga viser at dei kulturbaserte næringane er avhengige av verkemiddel og rammevilkår over eit breitt spekter av politikkområde, og at det skjer mykje på mange felt. Potensialet for å fremma utviklinga og veksten i dei kulturbaserte næringane er til stades.

Kultursektoren er samansett av verksemdar med svært ulik finansieringsstruktur og næringsmessig utviklingspotensial. Aktørane i kultursektoren spreier seg frå dei reint ideelle verksemdene, som alltid vil vera avhengige av offentleg støtte, til dei reint kommersielle verksemdene, som blir drivne på forretningsmessig grunnlag. Det er viktig å streka under at det berre er i delar av feltet det finst eit potensial for å utvikla lønnsame og marknadsbaserte bedrifter.

Særleg bør dette vera ei viktig påminning for dei offentleg støtta kulturinstitusjonane som er innretta mot heilt andre føremål enn økonomisk verdiskaping, men som likevel i aukande grad gjer forsøk på å legitimera si eiga verksemd med næringsargument. Som kulturminister finn eg grunn til å åtvara mot ei slik samanblanding av korta.

Det er heller ikkje slik som Framstegspartiet hevdar i innstillinga, nemleg at kulturpolitikk og næringspolitikk nærmast er to sider av same sak. Eg vil åtvara mot ideen om at skiljet mellom næringslivet og kulturlivet sine verdiar og interesser er eit kunstig skilje. Ein slik retorikk er farleg og slår totalt beina under innretninga av og føremålet med kulturpolitikken. Kulturpolitikken bør ikkje innrettast på ein slik måte at kulturverksemdar i større grad må oppfattast som kultur næringsverksemdar.

Eg er tilfreds med at fleirtalet så tydeleg markerer avstand til slike idear og samstundes framhevar det skiljet som er gjort mellom kulturpolitikk og næringspolitikk i meldinga.

Kulturpolitikken er forankra i ideen om kulturen sin eigenverdi, der hovudmåla er å fremma kulturelt og estetisk mangfald, stimulera kunstnarleg kvalitet og nyskaping, bevara og sikra kulturarven og leggja til rette for at heile folket har tilgang til eit riktig og mangfaldig kulturtilbod.

Dei ulike kulturpolitiske ordningane som er etablerte gjennom mange tiår, utgjer grunnleggjande føresetnader for utviklinga av kulturbaserte næringar.

Den overordna målsetjinga i næringspolitikken er å styrkja verdiskapinga i norsk økonomi. Det bør difor fyrst og fremst vera ei næringspolitisk utfordring å utvikla næringspotensialet i dei kulturbaserte næringane. Verkemiddel for å fremma ei slik utvikling kan likevel på ingen måte erstatta kulturpolitisk grunngitte verkemiddel som skal medverka til mangfald, kvalitet og tilgang.

Kulturbaserte næringar representerer ei særleg utfordring når det gjeld tilhøvet mellom kultur- og næringspolitikk og utforminga av kultur- og næringspolitiske verkemiddel. Særleg komplisert er det at ei rekkje kulturelle produkt, som t.d. film, bøker og musikk, i mange tilfelle både har vare- og fellesgodeaspekt.

Det at kulturelle produkt blir rekna som fellesgode, inneber at dei kulturpolitiske verkemidla på ulike måtar har som mål å sikra og/eller fremma framstilling og distribusjon av slike produkt utover det marknaden er villig til å betala. Slike verkemiddel blir vanlegvis grunngitte med at framstillinga av produktet har ein kulturell og/eller samfunnsmessig verdi utover den eventuelle økonomiske verdien.

Utforminga av næringspolitiske verkemiddel har derimot basis i produkta sin økonomiske verdi. Marknadspriisen kan gi ein peikepinn på den økonomiske verdien til eit kulturelt produkt, medan bruttoprodukt og sysselsetjing kan gi eit mål på kulturnæringane sitt bidrag til vekst- og verdiskaping i eit avgrensa geografisk område.

Eg vil gjerne få understreka at den profesjonelle kunsten både i og utanfor institusjonane er veldig viktig for veksten i dei kulturbaserte næringane. Det er t.d. identifisert ein markant vekst i dei kunstnariske kjerneverksemdene. Ei grunninvestering i desse er ein føresetnad også for den vidare utviklinga av kulturbaserte næringar. Her er den vidare oppfølginga av tiltak i kulturmeldinga viktig.

Det er mi meining at ein sektorovergripande politikk som òg omfattar kulturbaserte næringar, fyrst og fremst må leggja til grunn eit langsiktig perspektiv og rekna kultursektoren snarare som ein føresetnad for økonomisk vekst enn som eit middel. Kortsiktige instrumentelle løysingar, einseitig baserte på økonomisk rasjonalitet, vil uthola nettopp den vitaliteten og kreativiteten som er ein føresetnad for kunstens og kulturens verdi, både for nyskapande næringsutvikling og for samfunnsutviklinga elles. Kanskje særleg i regionaliseringsdebattar og i samband med stadutviklings- og byutviklingsprosjekt er det viktig å sikra at kultursektoren ikkje berre blir vurdert som middel for å oppnå andre fordelar.

Å finna ein balanse mellom kultur- og næringspolitiske verkemiddel som tek vare på både nærings- og kulturpolitiske mål, er ei veldig krevjande øving. Eg meiner meldinga dannar eit godt grunnlag for det vidare arbeidet med å drøfta kva verkemiddel som eventuelt kan supplera og forsterka det eksisterande verkemiddelapparatet retta mot utviklinga av kulturbaserte næringar.

Stortinget ber Regjeringa sørgja for at dansetilstellingar med levande musikk blir definerte som konsertar, og

at dei blir fritekne for meirverdiavgift frå 1. januar 2006. Eg har m.a. merka meg engasjementet til Eirin Faldet, og at ho i den samanhengen har bydd opp til dans. Det eg eigentleg ikkje skjønner, er: Kvifor i all verda har Arbeidarpartiet lagt fram ei sak som legg til rette for denne skilnaden? Det er jo det som er bakgrunnen for at vi har det slik, for det har Arbeidarpartiet bestemt før! Eg ser at ein no har teke motsett standpunkt. Eg vil berre seia at i meldinga har vi gjort greie for at Finansdepartementet har sett i gang eit arbeid for å gjennomgå dette feltet som gjeld kultur og meirverdi. Det er for tidleg å seia i dag kva resultatet av denne gjennomgangen vil bli. Men for å seia det slik: Grunnarbeidet ligg der frå før, og det er det andre parti som har lagt.

Mange aktørar har uttrykt ynske om å innføra skatteintensiv for ulike former for samarbeid mellom kulturlivet og næringslivet. Eg har forståing for at mange kulturpolitiske aktørar som arbeider med planar og idear langt utover det som er mogleg å realisera innanfor tilskottsrammene, ynskjer dette. Sponsormidlar kan vera ei kjelde til større fleksibilitet og større handlingsrom for mange av institusjonane i kultursektoren.

Likevel skal vi hugsa på at det er svært varierende i kva grad kulturinstitusjonane har ressursar og sjansar til å skaffa seg samarbeidspartnarar. Til dømes kan det vera vanskeleg for dei små og smale. Vi kan ikkje ha ein situasjon i Noreg der kultursektoren er avhengig av å gjera seg attraktiv for næringslivet. Det er difor eit viktig kulturpolitisk prinsipp at private midlar skal vera eit supplement til offentlege rammevilkår. For meg er det viktig å vareta kunstens frirom for at kultursektoren skal ha ein funksjon i samfunnet basert på andre verdiar og interesser enn næringsliv og marknad.

Den offentlege kulturpolitikken er basert på eit prinsipp om armlengds avstand for å sikra at det er kompetente kvalitetsvurderingar som ligg til grunn for fordeling av ressursane. Det er òg viktig å sikra at samarbeidet mellom kulturliv og næringsliv skjer på ein slik måte at kunst- og kulturfagleg integritet og sjølvstende blir vareteke. Dette blir ei stadig meir relevant problemstilling etter kvart som ein ser tendensar til meir integrerte samarbeidsavtalar der kulturlivet yter stadig meir i sine tenester til næringslivet.

I eit kulturpolitisk perspektiv er skatteintensiv med føremål å fremma sponning og samarbeid eit direkte verkemiddel som må vurderast i forhold til andre målretta verkemiddel som kanalisierer midlane direkte til kulturlivet. Eventuelle skatteintensiv må ein òg sjå i samanheng med den generelle skattepolitikken som avviser å innføra særlege skattetilskott retta mot enkeltsektorar.

Det finst òg andre verkemiddel for å fremma eit fruktbart samarbeid mellom kulturliv og næringsliv. I Noreg er tradisjonane for at næringslivet støttar og samarbeider med kulturlivet svakare enn i mange andre land, og avstanden mellom økonomisk og kulturell kapital er nok relativt stor. Dette inneber at det er særleg viktig å byggja opp kunnskap og kompetanse for å spreia informasjon som kan medverka til at næringslivet i større grad kjem på bana. Her gjer Forum for Kultur & Næringsliv eit viktig arbeid, som kan få innverknad i eit meir langsiktig perspektiv.

Det er òg mange andre miljø og aktørar på dette område. Generelt bør ein sjå nærare på korleis informasjonskanalane kan tilpassast kvarandre, slik at informasjonsverksemda og kunnskapsformidlinga blir best mogleg.

Eg har merka meg (presidenten klubbar) at fleirtalet òg har sagt noko om film. Eg reknar med at det er noko av det som blir teke opp i replikkrundane.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Trond Giske (A) [11:20:16]: Først en liten detalj. Dansemomsen er en meningsløs ordning. Hvis Turboneger spiller og folk står i ro, er det momsfristak. Hvis Turboneger spiller og folk beveger seg, er det en dansetilstelning, og det skal betales moms! Det må være helt unødvendig å vente på en eventuell full momsreform i forhold til hele kulturfeltet for å løse en slik sak, nemlig tolkning av en forskrift. Vi kunne gjort det da vi satt i regjering, men vi satt i tre måneder etter at momsreformen var innført, så vi fikk ikke sett på denne type endringer. Dette kunne statsråden ha fikset.

Så til meldingen. Det er en utmerket melding. Problemet er bare at den kunne vært skrevet av Statistisk sentralbyrå! Det er en opprømsing, en kartlegging av kulturfeltet i forhold til næring, men fullstendig blottet for konkrete strategier, mål og ambisjoner for hvordan vi skal realisere det. Hvorfor skal vi ikke ha de samme ambisjonene for å utvikle næringslivet, sette konkrete mål på kulturområdet, som vi gjør når det gjelder forsvar, forskning, eldreomsorg og alle andre felt – konkrete mål vi kan strekke oss etter, konkrete strategier som vi ønsker å gjennomføre?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [11:21:43]: Eg synest òg det kan vera ein del meiningslause ting i momsreforma. Eg hugsar vi hadde lange og mange samtaler med Schjøtt-Pedersen, som var finansminister på den tida, for å få han til å strekkja seg både på den eine og andre kanten for å gjera ting litt betre i forhold til tenestemomsen som vart innført.

Det er òg eit økonomisk spørsmål. Hadde ein gjort det der og då, hadde det ikkje vore eit økonomisk spørsmål, med trong for inndekning. Då hadde den innførte tenestemomsen fått forskrifter, og ein hadde ikkje fått denne litt løyene diskusjonen vi har no, om konsert og dans. No ligg det der, og då trengst det òg økonomi til å innføra det. Og så skal det prioriterast i samband med alle dei andre tinga som ein òg ynskjer å innføra.

Eg ynskjer å venta på Finansdepartementet sin gjennomgang av moms og kultur, og så får vi koma tilbake når vi ser resultatet av det.

Så vil eg òg seia at når det gjeld meldinga, hadde vi ikkje altfor lang tid på ho. Vi har gjort så godt vi kan. Vi har òg sett den merknaden som går på at vi skal komma tilbake med ein handlingsplan. Då har vi eit godt grunnarbeid for å gå vidare, slik at det kan bli meir handlingsretta.

Karin S. Woldseth (FrP) [11:23:07]: Statsråden sa i sitt innlegg at det private næringslivet skal være et supplement til det offentlige. Nå er det engang slik at kultur-

næringene omsetter for 33 milliarder kr, og Kulturdepartementet bevilger rundt 4,5 milliarder. Da kan man lure litt på hvem det er som er supplement, og hvem som ikke er det.

Statsråden angriper oss, Fremskrittspartiet, i forhold til dette med skatteincentiver. Da vil jeg gjerne spørre statsråden: Er det ikke bedre at man faktisk får skatteincentiver i forhold til investering i ny norsk musikk, bildende kunst og annen kultur, enn at staten skal gå inn og bidra med ytterligere midler?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [11:24:26]: Innlegget frå representanten Woldseth viser eigentleg at det skjer utruleg mykje på dette feltet utan at Stortinget har behandla noka stortingsmelding, utan at vi har laga noko, utan at vi har laga handlingsplan. Det skjer veldig mykje bra. Det er ting som både næringslivet og kulturlivet har nytte av, og dette vonar vi sjølv sagt skal bløme og vekse vidare.

Samtidig veit vi at det òg finst smalare kulturuttrykk som er heilt avhengig av offentleg støtte, der det med næringslivet eigentleg blir heilt absurd. Eg ynskjer eit kulturliv som òg skal ha rom for desse kulturuttrykka, ikkje berre dei som går av seg sjølve gjennom støtte frå næringslivet, men dei som er smalare, og som er med på å berikja livet vårt.

Då meiner eg at vi framleis skal gi støtte til kulturen. Næringslivet er aktivt på sine frontar. Dei er det faktisk også utan skatteinsentiv. Ein del av dei har for så vidt også skatteinsentiv som ligg der som dei tek i bruk, og det er bra. Det viser at vi får ei samhandling mellom kultur og næring som forhåpentleg er i vekst. Men å seia at vi skal ha mindre frå det offentlege til kulturen, det meiner eg vil gjera kulturen langt smalare.

Presidenten: Presidenten minnar om at tida for replikk er 1 minutt.

Magnar Lund Bergo (SV) [11:26:03]: I fjor disponerte Innovasjon Norge 18 mill. kr i øremerkede midler til musikere og andre som jobbet i kulturnæringene. Det kom inn 621 søknader på til sammen 315 mill. kr. Det sier noe om ønskene og behovene for denne type midler.

Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, forsvant disse midlene etter Regjeringens budsjettforlik med Fremskrittspartiet. Har statsråden tatt noen nye grep for å få inn eller for å styrke disse midlene, på budsjettene som kommer?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [11:26:58]: Nei, eg har ikkje teke noko grep for å få tilbake desse øyremerkte midlane. Men det eg er veldig glad for, er at vi ser at Innovasjon Norge likevel brukar mellom 80 og 90 mill. kr på kultursektoren, utan at noko er øyremerkt. Det viser at dei sjølve vurderer mange av desse prosjekta som dei får søknad om, som så positive at dei bruker midlar frå Innovasjon Norge til kultursektoren utan at vi har øyremerkt midlar.

Eg ser det ikkje som noka målsetjing i seg sjølv at midlane skal vere øyremerkte, men eg ser det som ei god mål-

setjing at Innovasjon Norge òg skal bli ein del av kulturlivet si satsing. Det er dei, trass i at midlane ikkje er òyremerkte til den sektoren.

Eli Sollied Øveraas (Sp) [11:28:03]: Kulturmeldinga slo fast at staten si rolle først og fremst skal vere å leggje til rette for og stimulere utviklinga i kultursektoren. Eg trur at statsråden og eg er samde om at kultur er grunnføresetnaden for næringsutvikling, for kultur- og næringsområde – den meldinga som vi drøftar no.

Eg meiner at vi kan jamne ut grunnføresetnadene for næringsutvikling ved å etablere levedyktige – det kan vere – kunstnariske eller kulturkunnskaplege klyngjer, t.d. rundt eksisterande institusjonar også i dei mindre sentra, med sikte på å auke potensialet for ei positiv utvikling.

Slik det er i dag, er det atskillig lettare å få løyvt 50 mill. kr, t.d., til 200 nye arbeidsplassar i denne sektoren – eg tenkjer då på operaen i Oslo, som vi elles er positive til – enn det er å få 200 nye arbeidsplassar på deling til resten av landet.

Eg ønskjer statsråden sin kommentar til dette.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [11:29:26]: Eg veit ikkje om eg heilt forstod spørsmålet. Men eg kan vere einig i at det kan vera enklare å løyva dei midlane som må til for å byggja ein opera, i forhold til mange småsøknader om løyving som kjem frå heile landet.

Men noko av det eg opplever når eg reiser rundt, og eg reiser ein god del rundt, er at det skjer veldig mykje på denne sektoren: Gamle industrihallar blir til kulturhallar, og små og store grupper i lokalsamfunna går saman og lagar kulturoasar. Det er ikkje berre i dei store byane det skjer, det skjer òg i mindre byar og i mindre kommunar. Så eg har ei kjensle av at det skjer mykje meir på dette feltet enn vi kanskje er heilt klar over.

No har vi hatt ein gjennomgang av meldinga. Eg har der peikt på mykje av det som skjer. Eg vonar det skal gro vidare, og at vi òg skal vera flinkare til å støtta opp om det økonomisk. Eg ser klart at det er absolutt nødvendig. Vi ser at når kommune, fylke og stat dreg saman, skjer det mykje spennande innafor denne sektoren.

Trond Giske (A) [11:30:47]: Det jeg har vanskelig for å forstå, er denne utrolige mangelen på ambisjoner på kulturlivets vegne. Vi snakker altså om en statsråd som for ett år siden sa nei takk til at 1 pst. av statsbudsjettet skulle gå til kulturformål. Det måtte ha vært fantastisk for en kulturminister å gå i budsjettkonferansene med et slikt mål!

Akkurat den samme defensive holdningen gjør seg gjeldende i meldingen Kultur og næring, særlig på de to viktigste områdene hvor vi har potensial: musikk og film. Når det gjelder musikk, har vi 20 000 barn som står i kø i kulturskolene. Hvor mange er det ikke der som kunne være store talenter? Også i meldingen Den kulturelle skulesekken, hvor det er nesten 1/2 milliard kr til forskjellige kulturformål, kjempet statsråden imot med nebb og klør: Ingen utvidelse av Norgesnett for spillesteder for band og artister, ingen satsing offensivt på Music Export

Norway. Det samme er det når det gjelder film: Man kutter i Filmfondet, sier nei til skatteincentiver og kjemper mot opprydding i forhold til filmmomsen. Hvorfor skal vi ikke ha de samme ambisjonene på kulturfeltet som vi har på alle andre områder? Det er mitt spørsmål til kulturministeren.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [11:32:02]: Det er iallfall nokon her i salen som ikkje fornyar seg. Det er heilt klart.

Berre for å seia litt om den eine prosenten som Kulturløftet legg til grunn for si kultursatsing: Den er brukt opp for lenge sidan, dersom ein skal kompensera for dei vedtaka som sannsynlegvis blir gjorde i Lagtinget i dag når det gjeld åndsverklova. Hadde de verkeleg meint den kultursatsinga som de snakkar om, hadde de hatt ei heilt anna innstilling til ei sak som har store verknader for forfattarar, for musikarar, for komponistar osv. Det er det som er sanninga når det gjeld den satsinga, og då er det lett å lova i hytt og vêr nokre kroner både her og der når ein er i opposisjon. Mykje av det som Trond Giske nemner, er jo ting som han gjekk imot då han sat i regjering. Han gjekk imot då han sat i regjering, og er plutseleg for når han er i opposisjon. Det er ikkje særleg truverdig, synest eg iallfall.

Presidenten: Presidenten vil minna om at all tale skal rettast til presidenten, sjølv om det går litt varmt for seg av og til.

Replikkordskiftet er slutt.

Torny Pedersen (A) [11:33:31]: Kultur har en egenverdi. Opplevelser, inntrykk og følelse av identitet – alt skal også i framtiden være varemerke for norsk kultur.

Men vi vet at kulturen har utviklet seg til også å være næringsutvikling. Kulturbasert næringsutvikling er voksende i landet og i den vestlige verden. Stoltenberg-regjeringen tok tak i dette og la fram en del eksempler på kultur- og næringsprosjekter i utredningen kalt Tango for to, der de også ønsket en kartlegging av kultursektorens næringsmessige betydning. I fjor la Østlandsforskning fram en studie, og det viser seg at denne type næring sysselsetter rundt 87 000 mennesker og skaper verdier for omtrent 33 milliarder kr pr. år – en bekreftelse på en voksende næring.

Det er bra at vi nå har fått meldingen Kultur og næring, men meldingen staker ikke ut noen kurs om hvordan vi skal få framdrift i dette samarbeidet. Det savner jeg ut fra det som ble sagt og skrevet under behandlingen av kulturmeldingen fram mot 2014.

Vi produserer og selger tradisjonelle varer i dag, men det er viktig at vi i enda større grad får markedsført varene som noe spesielt gjennom design, kvalitet, miljø og historie. Det betyr salg av norsk kultur og kvalitet også i utlandet. For oss i Norge har kvalitet alltid spilt en stor rolle, og det skal det fortsatt gjøre.

Vi bør legge vekt på å få kultur som næring inn i utdanningen i kulturformidling og entreprenørskap, og se dette i sammenheng med økonomiske og tekniske utdanninger.

Da har vi startet fra grunnen av, og muligheten til å lykkes er enda større.

Norge er et land med en fantastisk natur. Naturopplevelser, reiseliv og turisme er spesielt utviklet i Distrikts-Norge. Landet vårt har en lang kyst, hvor mulighetene er mange for kultur- og næringsutvikling. Dette er en viktig del av Arbeiderpartiets program om en helhetlig kystpolitikk.

I avisen Nordlys 4. mai kunne man lese:

«UT: Råstoff og bedriftsklynger

INN: Kultur og kunnskap»

Videre stod det å lese i Avisa Nordland samme dag:

«Den sterke veksten i kulturmarkedet i Nord-Norge utfordrer blant annet bankene til å tenke nytt. For mens industri og kultur har vært to motpoler, er kultur nå blitt industri. Milliardindustri.»

Kreativitet skaper vekst.

Det er Sparebanken Nord-Norge som legger fram oppsiktsekkende tall som viser at Nord-Norge omsatte kulturprodukter for 7,5 milliarder kr i 2004.

Som man skjønner, er vi godt i gang i min landsdel, og med en slik holdning fra bankene er det store muligheter for å lykkes i framtiden.

Vi vet at Innovasjon Norge og bankene har innflytelse på hverandre, og skal vi lykkes med å skape kultur og næringsutvikling, må Innovasjon Norge få økt sine tilskudd betraktelig, og de regionale såkornfondene og kommunale næringsfond må utvides og styrkes. Dette vil påvirke også bankenes utlånsvillighet.

Mulighetene i Nord-Norge er fortsatt mange. I Nordland har vi bl.a. Skulpturlandskap Nordland, en spektakulær serie av kunstverk utstilt i ulike landskapsmiljøer fra sør til nord i fylket, og som teller 33 kulturuttrykk skapt av noen av Nordens og verdens ledende kunstnere. Dette er kunstverk som kan besøkes hele døgnet, gratis. Her ligger det store muligheter for turisme, samtidig som man kan oppleve hver enkelt kommunes særegenhet. Jeg er glad for at flertallet i komiteen deler mine betraktninger om verdien av disse.

Til slutt vil jeg sende et lite varsku. Det gjelder ikke å bli for ivrig og tro at alle typer kultur kan bli næring. Det er ikke alle kulturtiltak som tjener mange penger. Vi lever i et samfunn med konkurranse og kommersialisering, noe som har forsterket seg de senere årene, men jeg håper at Norge aldri kommer dit at all kulturvirksomhet skal kommersialiseres.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:38:54] (komiteens leder): Vi behandler i dag en viktig sak. Det har vært mange interessante og velmenende innlegg om det spennende samspillet mellom kultur og næring. Mange mener, og jeg tror med rette, at det er i synergien mellom et rikt og mangfoldig kulturliv og et velfungerende og bærekraftig næringsliv vi i årene framover vil se en stor vekst i nye, kreative og tidsriktige arbeidsplasser.

Jeg vil spesielt ta opp det området som omhandler kulturbasert reiseliv. Kulturturisme er et område i sterk vekst, og det er et stort potensial for denne næringsgrenen i et land som vårt. Vi har en rik og mangfoldig kulturarv å øse

av. Kulturen blir også stadig viktigere for å vekke turistenes interesse. Den moderne turist ser ut til i stadig større grad å etterspørre kulturelle opplevelser – de ekte, naturlige og gode opplevelsene.

Reiselivsnæringen er i seg selv en stor og viktig næring i Norge, med ca. 150 000 sysselsatte, som skaper verdier som utgjør nesten 4 pst. av bruttonasjonalproduktet. Reiselivsbedriftene gjør i stadig større grad bruk av offentlig kulturliv i sine produkter. Viktige aspekter ved disse tilbudene er at de generelt er halvkommerielle og livsstilspregede. De har i stor grad kommet i stand gjennom privat initiativ fra næringsinteresser eller fra frivillige organisasjoner.

Satsing på kulturbasert reiselivsvirksomhet har flere viktige elementer i seg. For det første er de svært viktige virkemidler i steds- og regionsutvikling. I konkurransen mellom regioner vil antakelig de regionene som stimulerer til denne type næringsutvikling, være av de mest attraktive, ikke bare i forhold til å tiltrekke seg nye innbyggere, men også i forhold til tilreisende turister og besøkende.

For det andre skaper kulturbasert reiselivsvirksomhet viktige lokale arbeidsplasser, kanskje særlig i regioner som har opplevd at mange industriarbeidsplasser har forsvunnet de siste tiårene. Å utvikle nye, framtidsrettede og bærekraftige arbeidsplasser er en spennende effekt av et stadig bedre samspill nettopp mellom kultur og næring.

For det tredje muliggjør satsingen på kulturbasert reiseliv at viktige elementer i vår natur- og kulturarv kan ivaretas. Ny aktivitet i gamle, historiske bygg sikrer vern og opprustning. Formidling av så vel industri som generell stedshistorie bidrar til at vår rike kulturarv holdes levende og aktiv.

St.meld. nr. 16, Leve med kulturminner, skal behandles senere i dag. Her foreslår Regjeringen å etablere et verdiskapingsprogram for kulturminner og kulturmiljø. Programmet skal stimulere til at viktige kulturminnerressurser blir ivaretatt, til bruk i utviklingen av lokalsamfunn og som grunnlag for næringsvirksomhet. Jeg synes dette er en spennende satsing fra Regjeringens side. Det skal bli interessant å følge med og se resultatene av dette samspillet mellom eierne av kulturminner, næringslivet, andre private og offentlige aktører, museer og frivillige organisasjoner.

Jeg er svært tilfreds med at Regjeringen følger opp regionalmeldingen og setter av 17 mill. kr til Selskapet for industrivekst, SIVA, i revidert nasjonalbudsjett. Dette innebærer bl.a. annet at det allerede i inneværende år vil kunne bli etablert en reiselivsinkubator på Lillehammer. Denne inkubatoren vil ha en profil rettet spesielt mot reiseliv, med fokusering på kultur- og opplevelsproduktet.

Jeg er også svært tilfreds med at Nærings- og handelsdepartementet nå er i slutfasen i sitt arbeid med en handlingsplan for reiseliv. Den vil bli ferdigstilt i sommer, og både næringen selv og Innovasjon Norge har vært sterkt involvert i dette arbeidet. I revidert budsjett for inneværende år er det bevilget 15 mill. kr til å følge opp handlingsplanen for resten av året.

Jeg synes at Regjeringen med all tydelighet viser at den ser kulturbasert reiseliv som en viktig næringsgren i stor vekst. Det er jeg svært tilfreds med.

Åsa Elvik (SV) [11:43:32]: Sidan representanten Lund Berge i innleiinga har teke for seg det som er SVs generelle haldning, skal eg konsentrere meg om eit punkt som komiteen har behandla spesielt, nemleg kultur og næring spesielt i forhold til Nord-Noreg.

Komiteen tek utgangspunkt i eit konjunkturbarometer som Sparebanken Nord-Norge legg fram i samarbeid med nordnorske forskingsmiljø to gonger i året. Vårens barometer konstaterer at vi er inne i ein høgkonjunktur utan sysseletjingsvekst. Barometeret konstaterer at 2004 var eit ganske alvorleg år i forhold til utflytting frå regionen. Så skriv Sparebanken Nord-Norge også om det positive utviklingspotensialet i næringar der Nord-Noreg har spesielle fortrinn, f.eks. fiskeri, fornybar energi eller reiseliv. Då blir det med ein gong reist debatt om det nordnorske reiselivet eigentleg er naturbasert, om det er opplevingsbasert eller om det er kulturbasert. Det er eigentleg ein litt uinteressant debatt, men det er ein debatt som stadig vek dukkar opp. Det nordnorske reiselivet er uløseleg knytt til både natur, kultur og opplevingar. Spørsmålet er korleis vi stiller oss til det politisk. Sparebanken Nord-Norge skriv også i dette konjunkturbarometeret at vellykka bedrifter i framtida ikkje berre vil etterspørje fagkunnskap, men kreative ferdigheiter hos arbeidstakarar. Samtidig seier dei at også eksisterande kulturbedrifter vil ha mykje å hente i samarbeid med det som ein må omtale som tradisjonelt næringsliv. Der er det store synergjar, og det er eit aspekt ved forholdet mellom kultur og næring som kanskje kjem litt lite fram i debatten.

Korfor er Nord-Noreg spesielt? Nord-Noreg er spesielt fordi landsdelen har eit reelt globalisert næringsliv som merkar internasjonale svingingar fort, samtidig som landsdelen har ein større offentleg sektor enn resten av landet.

Men Nord-Noreg er også spesielt fordi metaforen om Nord-Noreg er så sterk. Det får vi stadig vek debattar om i Nord-Noreg, metaforen om Nord-Noreg.

Professor Kjell Arne Røvik ved Universitetet i Tromsø heldt for nokre år sidan eit foredrag der han bl.a. sa at ei spennande og tiltrekkjande forteljing om kva Nord-Noreg er og kva det vil bli, sannsynlegvis har mykje større informativ kraft enn kva som helst av dystre, rasjonelle prognoseframskrivingar basert på tørr statistikk. Han vel altså å forklare utviklinga i Nord-Noreg gjennom ei kulturell tilnærming og ikkje utelukkande ei materialistisk tilnærming. Kuren hans for utvikling av Nord-Noreg er å fortelje meir – og betre – om Nord-Noreg. Lat oss ikkje henge oss opp i den tradisjonelle forteljinga om sjarken, om bannskapen og om den overveldande naturen.

Eg synest dette har vore eit spennande innspel i forhold til utviklinga i nord. Eg har valt å forstå professor Røvik sånn at den tradisjonelle forteljinga ikkje nødvendigvis er feil, men at poenget hans er at vi treng fleire og meir ulike forteljingar om Nord-Noreg.

Det politiske poenget er at metaforar er kraftfulle når det gjeld utvikling. Sterkare enn metaforar er handling. Eg har vore redd for at debatten om den nye forteljinga om Nord-Noreg skulle vere eliten i Nord-Noreg sitt prosjekt, at det skulle bli ein intellektuell diskusjon om kva

som er den riktige forteljinga om Nord-Noreg, og kva som er den tradisjonelle forteljinga om Nord-Noreg. Den einaste måten å komme seg ut av dette på, er å fokusere på at folk skal vere ikkje berre kulturkonsumentar, men kulturprodusentar, og det krev politiske val.

Satsinga på Den kulturelle skolesekken er eit glimrande tiltak for å gjere ungar til kulturprodusentar, i møte med profesjonelle kunstnarar, i møte med kulturarven, men ikkje minst gjennom eigenaktivitet.

Det er ikkje sjølv sagt i 2005 at kultur skal vere eit fellesgode lenger. Vi ser i andre land, f.eks. Danmark, ei utvikling mot større eigenbetaling, kommersialisering og fokusering utelukkande på lønnsemd også i kultursektoren.

Eg har tru på at Kulturloftet, sånn som det er realisert, er ei motvekt til dette – eit konkret tiltak for at kultur framleis skal vere eit fellesgode, og ikkje minst at kultur skal vere ei drivkraft i næringsutvikling og i regional utvikling: ta utgangspunkt i regionale fortrinn, ta utgangspunkt i tradisjonar, skape synergiane mellom det eksisterande næringslivet og kulturnæringane, mellom folks fagkompetanse og folks kreativitet. Og det er eit viktig aspekt ved denne debatten. Det kjem til uttrykk i fine ord, men det er dei reelle politiske prioriteringane som viser vegen å gå.

Grethe Fossli (A) [11:48:49]: De som kjenner meg, hadde nok trodd at jeg skulle starte med å omtale film, men på bakgrunn av debatten har jeg lyst til å starte med Innovasjon Norge. Flere i denne debatten har omtalt Innovasjon Norges rolle i dette arbeidet, og jeg har lyst til å komme litt nærmere inn på hvordan de selv ser på sin egen situasjon.

I høringsene i forbindelse med denne meldingen, som jeg fulgte fra sidelinjen, var Innovasjon Norge til stede, og jeg har lyst til å sitere hva de sier i sin oppsummering av sitt høringsnotat:

«Kulturbaserte bedrifter har et stort utviklingspotensiale, og Stortingsmeldingen gir en meget god oversikt og tallmaterieell om næringene.

Innovasjon Norge har et kundenært apparat både innenlands og utenlands, nasjonalt og internasjonale nettverk, relevante tjenestetilbud, kompetanse mv., som også er tilgjengelig for kulturbaserte bedrifter. I 2004 mottok kulturbaserte bedrifter 87 millioner kroner i lån og tilskudd fra Innovasjon Norge.»

Så sier de til slutt:

«Vi peker på behovet for kompetanseutvikling både på lang og på kort sikt, samt behovet for at Norge har de samme rammevilkårene som andre land for å kunne tiltrekke utenlandsk filmproduksjon»

Og de sier:

«Innovasjon Norge understreker behovet for økte finansielle rammer, spesielt i sentrale strøk som også vil komme kulturbaserte bedrifter til gode da disse rammes spesielt hardt av kapitalsvikt.»

Jeg har lyst til å ta fatt i det siste først. Music Export Norway er en organisasjon som på bakgrunn av de øremerkede midlene som Arbeiderpartiet foreslo til kultur-

basert næring, fikk støtte. Så fjernet den sittende regjeringen denne øremerkingen, og Music Export Norway har nå siden januar sendt inn søknad om støtte. De har blitt en kasteball mellom hovedkontoret Innovasjon Norge og Oslo og Akershus-kontoret. Dette er håpløst, for Oslo og Akershus-kontoret har ikke midler til å finansiere landsomfattende organisasjoner som Music Export Norway, de skal «serve» hele landet og bidra til eksport av musikk. Dette må man ordne opp i, det viser at dette systemet ikke fungerer godt nok. Det må ryddes opp i dette.

Så til det jeg kanskje brenner mest for, og det er filmbransjen. I januar 2004 hadde jeg gleden av å bli kjent med en del representanter for filmbransjen i Norge, og de var spesielt opptatt av å trekke utenlandske filmproduksjoner til Norge. De bad om et møte for å presentere sine ideer for noen av oss, og det var spennende ideer de la fram. Etter dette møtet har vi gått sammen og gått nærmere inn på utfordringene og mulighetene for dette i Norge. Er det mulig å gjøre Norge til New Zealand eller Irland i denne sammenheng?

Jeg hadde også en interpellasjon om dette temaet i februar 2004, hvor for øvrig næringsministeren var med. Han savner jeg i dag – han burde vært her. Det var mange positive innlegg til disse ideene, fra alle partiene på Stortinget, og det var spennende.

Filmfolkene foreslo forskjellige incitamententer for å tiltrekke seg utenlandsk filmproduksjon. De har også jobbet hardt for å få til dette seinere. De har hatt mye kontakt med Stortinget. Derfor er jeg veldig glad for at vi endelig har et flertall for et slikt forslag her i dag, og for at det kommer til å bli vedtatt. Norge har et godt og kunnskapsrikt filmmiljø, vi har i dette landet en natur og en mulighet til å produsere film som få andre land har, og vi har en befolkning som også kan bidra på mange måter.

Den eneste utfordringen vår er egentlig at det er litt dyrt her. Med de incitamentene som nå foreslås som prøveordning, vil dette kunne bedres. Jeg har stor tro på at den gjengen som var her fra Bollywood, finner dette interessant. Jeg har stor tro på at Norsk filmkommisjon med sitt handlekraftige miljø og apparat kan bidra til at vi sammen, også med Innovasjon Norge, om ikke altfor lenge har utenlandske produsenter her i Norge som synes det er spennende å produsere. PricewaterhouseCoopers har lagt fram en utredning som heter Film som vekstnæring, og der er det mulig å finne mange gode argumenter for dette. Dette bør være allmenn lesning for dem som er opptatt av nettopp det å skape nye vekstnæringer i Norge.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Rita Tveiten (A) [11:54:17]: «Å snakke om kulturbasert næring uten å se til den kreative kapital er som å snakke om kraftkrevende industri uten å ha kraft.»

Det skriv Geir Kragset i Bergens Tidende 18. mai i år.

Og det er det det heile dreiar seg om. Skal kulturbaserte næringer kunna utvikla seg og blomstra i heile landet, må det leggjast til rette for at kunstnarar i større grad kan

finna virke og utkomme også i Distrikts-Noreg. Offentlege støtteordningar er viktige, men det må leggjast til rette for å utvida marknaden for m.a. samtdiskunst, slik at kunstnarar i større grad kan leva av egne inntekter.

Samstundes treng norske verksemder å auka innovasjonstakten sin. Eit tiltak som ville medverka i ei slik retning, er framlegget om at private verksemder skal få skriva av investeringar i kunst av nolevande kunstnarar, kjøpt i første ledd, altså hjå kunstnaren direkte eller hjå galleristen. Dei som ynskjer eit døme på korleis bruken av samtdiskunst i ei verksemd kan ta seg ut og verka, kan ta seg ein tur til verksemda Signex her i Oslo. Produksjonslokala er spekka med samtdiskunst og er med på å halda verksemda heilt i front kva gjeld nyskaping og innovasjon på deira område. Kunst som innsatsfaktor kan også brukast som marknadsføring, merkevarebygging og profilering elles, ikkje minst ved internasjonalisering.

Der handverkstradisjonar står sterkt, ligg det svært godt til rette for at den kreative kapitalen kan innlemmast i sjølve produksjonsprosessen, noko som i sin tur bidreg til å stimulera utvikling av både nye produkt og produksjonsprosessar.

Me har gode døme på verksemder som med hell har nytta kulturell kompetanse til å skapa nye produkt som kan gje kommersiell inntening. På Vestlandet har me mellom andre Oleana, Figgjo, Stokke og Bergen tomteselskap, som alle nyttar seg av kreativ formgjevande og kunstnarleg kompetanse for å skapa meirverdi i sine produkt.

Framover kjem det til å handla om politisk vilje til å ta kulturbasert næring på alvor. Når rundt 70 pst. av dei skapande kunstnarane held til i hovudstadsområdet, har ikkje regionane noko konkurransefortrinn når det gjeld kulturbasert næring. Då må det satsast meir på å leggjast til rette for at dei ulike regionane skal kunna halda på eller trekkja til seg slik kapital.

Eit døme som eg vil nemna, er Sparebanken Vest, som har etablert stipend for skapande kunstnarar, nettopp for å stimulera verdiskapinga på Vestlandet. Det gjer ein næringslivsaktør, men det trengst to for tango, og då må kulturlivet sine egne vera med og ha eit eige ynske om å vera ein ettertrakta, kreativ kapital.

Til slutt vil eg slutta meg til dei som har ivra for at det må leggjast til rette for at fleire filmskaparar skal velja Noreg som innspilingsstad. Det vil få store ringverkningar. Eg vil òg slutta meg til dei som har nemnt Innovasjon Norge som ein viktig aktør.

Ivar Kristiansen (H) [11:56:43]: Jeg er svært glad for at dagens behandling av stortingsmeldingen faktisk synliggjør ganske godt hvordan kultur skaper vekst, økonomisk vekst, og utvikling.

Selv om ikke alle som deltar i dagens debatt, evner å glede seg like mye over det faktum at det aldri har vært brukt mer penger på kultur i Norge enn i dag, at det aldri har vært flere kulturarbeidere i sving, profesjonelle sådanne, enn i dag, det får så være. Men jeg tror også dagens debatt viser at hvis et samfunn, et lokalsamfunn, skal lykkes og gjøre seg attraktivt, skaffe utvikling fremover, så må begrepet kultur og næring gå hånd i hånd.

Kultur bidrar til å gjøre et samfunn attraktivt, og vi har mange eksempler rundt om i Norge som kan fremstå som dokumentasjon på dette: Se på Senja, se på Finnmarksvidda, se på Lofoten, f.eks., hvordan man gjennom kulturen klarer å få én krone til å bli til fire kroner bare ved å få profesjonalisert begrepet og få satt utviklingen i system. Og de som snakker om nøytralitet, næringsnøytralitet osv., kan neppe ha tatt seg bryderiet med å lese meldingen. Vi stimulerer næringslivet for å skape vekst og utvikling. På samme måte skal vi selvfølgelig stimulere kulturen for å skape utvikling derigjennom.

Det har i debatten vært vist til Sparebanken Nord-Norges kulturbarometer. Faktum er at det er den sektoren i den nordlige landsdel som for tiden har størst vekst, en vekst som kommer av økonomisk utvikling, økt kjøpekraft, økt fritid og at folk flest anvender stadig mer av sin disponible inntekt til kultur. Man viser gjennom kulturbarometeret at man har en omsetning rundt kulturbegrepet i den nordlige landsdelen på omkring 7,5 milliarder kr og et potensial som er ganske mye større. Det viser tilbøyeligheten til å satse på kultursektoren, som igjen gir de nevnte og positive ringvirkningene.

Derfor er det viktig at vi får denne debatten i dag, derfor er meldingen viktig, og derfor er det viktig at vi også gjennom virkemiddelapparatet får enda bedre frem hvor viktig det er å satse på kulturen som en bærekraft for å utvikle næringsliv og for å gjøre samfunn enda mer attraktive enn de er i dag. Så dette handler om en vinn-vinn-situasjon, hvor vi stadig får flere eksempler på at satsing på kultur gir et utbytte som nesten ikke kan sammenlignes med noe annet i dette landet når det gjelder verdiskaping, økt vekst og sysselsetting, og er et bidrag til å gjøre lokalsamfunn enda mer attraktive.

Ola T. Lånke (KrF) [12:00:35]: Representanten Grethe Fossli tok opp Innovasjon Norge i sitt innlegg. Jeg har lyst til å peke på SIVA, hvor jeg vet at man har tenkt en god del rundt det å styrke forbindelsen mellom kultur og næring. SIVAs inkubatorkonsept burde være et av flere tiltak nettopp for å øke kulturbedrifters overlevelses- og vekstevne. En inkubator kan sammenlignes med en slags «fødestue» for nye bedrifter. Jeg vil peke på at samlokaliseringen innenfor en sånn «fødestue» fører til stor kontakt og erfaringsutveksling mellom gründerpersonene med hensyn til forretningsdrift, nettverk og faglige impulser.

Samlokaliseringen gir også et godt sosialt miljø. Inkubatorene stiller i tillegg lokaler og en del kontortjenester til rådighet. Videre blir bedriftene/gründerne fulgt opp av én eller flere kompetente personer. Erfaringene viser at disse inkubatorene bedrer bedriftenes overlevelses- og vekstevne. I dette miljøet synes man å ha tro på den betydning utviklingen av et kulturbasert næringsliv har for bosetting, innovasjon og verdiskaping i tillegg til forskningsbasert næringsliv og industri. Dette og andre tiltak må tas i bruk og må inn i den planen som etter hvert skal komme.

Det er også gledelig å konstatere at mange, ikke minst lokalt, nå er svært opptatt av en tettere tilnærming mellom kultur og næring. Et eksempel på et spennende prosjekt i

denne sammenheng fra mitt eget område av landet, nærmere bestemt Frøya kommune, er utviklings- og innovasjonsprosjektet «Frøya inn i framtida». En viktig del av formålet med prosjektet er å stimulere kulturaktiviteter i lokalmiljøet og koble disse opp mot de ulike næringsaktivitetene. Det er ikke tvil om at kultur er et virkemiddel for å holde på ungdommen i Utkant-Norge, og ikke minst få dem tilbake. Så også dette må brukes mer aktivt.

Et annet eksempel fra samme fylke er et prosjekt som det også er lagt inn et forslag på i dag, kalt Birka i Rennebu, som jeg kjenner godt. Det er sprunget ut av en annerledes og særdeles vellykket bygdemartna, Rennebumartnan, som årlig samler kvalitets- og kunsthåndverkere fra hele Norge til en stor messe. Dette tiltaket har skapt interesse og fått ringvirkninger langt utover lokalsamfunnet, samtidig som det har bidratt sterkt til å skape ny giv i bygda. I 2004 hadde Rennebu for første gang på lang tid en liten økning i folketallet.

Jeg tror ikke vi trenger å bruke så mange flere ord på dette. Nå trengs handling, derfor trengs det handlingsplan.

Til slutt: Utenfor amfiet i Frøya kulturhus henger et flott «bilde» som illustrerer to hender i et håndtak. Det skal symbolisere «kultur og næring – hånd i hånd». Det hører med at det var gründeren av en kjent bedrift i kommunen som tok initiativet til bildet i kulturhuset, og som også finansierer det, et bilde som jeg tror kan stå som overskrift også over det vi ønsker skal være virkelighet for dette arbeidet framover.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [12:03:47]: Økt fokusering på sammenhengen mellom kultur, næring og økonomisk utvikling er lik samfunnsbygging og er svært viktig for Distrikts-Norge.

Det viser seg at mat og matkultur blir stadig viktigere for den enkelte når vi skal velge hvilket land vi ønsker å feriere i. Mat og matkultur blir i økende grad sett i sammenheng med reiselivet og utviklingen av opplevelser basert på lokal kultur, natur og kulturarv. Det er derfor positivt at mat og matkultur har blitt et viktig element i markedsføringen av Norge i utlandet.

Over hele landet vokser det i dag fram stadig flere og nye tilbud der mat- og måltidsopplevelser og lokale kultur- og naturopplevelser er viktige faktorer. Matens betydning er viktig i et kulturhistorisk perspektiv som satsingsområde og profilbærer både nasjonalt og internasjonalt.

Den Norske Matfestivalen i Ålesund har gjennom 20 år bekreftet sin rolle som møteplass for fiskeri, landbruk, næringsmiddelindustri, dagligvarebransje, storhusholdning og ikke minst reiseliv. Matfestivalen fremmer produksjon, foredling og forbruk av norsk mat med basis i norske råvarer fra jordbruk og fiske og er derfor en unik arena for å løfte kunnskap, engasjement og interesse for norsk matkultur langt utover landets grenser.

I Norge har vi i dag flere høyt profilerte kokker, flere med gode resultater i internasjonale konkurranser. Matfestivalene bidrar til å sette framtiden for norsk matproduksjon på agendaen, og vil komme til å spille en stadig viktigere rolle i sammenhengen mellom kultur og næring.

Jeg er derfor glad for at Den Norske Matfestivalen i Ålesund har fått en fortjent plass i meldingen.

Den Norske Matfestivalen bidrar til økt kompetanse, interesse og engasjement for norskprodusert mat, og sentralt i festivalen står norgesmesterskapet i kokkekunst. Matfestivalen bidrar også til å utvikle og skape nye, viktige arbeidsplasser, i en region med stort utviklingspotensial innen bl.a. fiskeri og fiskeforedling.

Norge er ledende i produksjon av sjømat. Vi har i Norge lange tradisjoner og god kompetanse, som er viktig å ivareta som en del av den norske kystkulturen og matkulturen. I videreutviklingen av denne og andre viktige næringer innen mat og matkultur vil Den Norske Matfestivalen i Ålesund spille en svært viktig rolle også i framtiden.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:06:58]: Det som fikk meg til å ta ordet, var at statsråden lot oss få inntrykk av at vi ønsket å bevilge mindre penger til kulturen, og at det var noe kultur som måtte være vernet i forhold til næring. For det første må jeg bare få lov til å presisere, hvis det skulle være noen tvil om det, at Fremskrittspartiet i sitt partiprogram sier at staten skal ha ansvaret for den norske kulturarv og tradisjoner, og at vi skal ta vare på dem, våre kulturskatter også. Det har staten et ansvar for, og det har vi aldri diskutert.

Så til at vi ønsker mindre penger til kulturen. Hvis statsråden hadde tenkt seg litt om, vet hun også at vi har tilført kulturen 180 friske millioner kulturkroner gjennom den endrede tippenøkkelen, i samarbeid med Arbeiderpartiet og SV, noe som gjør at den kulturelle skolesekken faktisk fungerer aldeles utmerket landet rundt. Dette er Fremskrittspartiet stolt av.

Så er det noen som får det til å høres ut som om kultur og næring er motsetninger, at man ikke kan snakke om det i samme åndedrag. Men man kan faktisk det. Jeg vil gjerne se til og med den aller smaleste kulturaktøren som ikke har et iboende ønske om å bli anerkjent og tjene penger på det. Jeg tror at alle ønsker å bli anerkjent, og at det å tjene penger på kunsten man bedriver, og det å utføre kunstnerisk aktivitet i ulike former står i motsetning til hverandre, kan jeg ikke se. Jeg synes jo det er ganske oppsiktsvekkende at når Fremskrittspartiet til og med strekker fram en hånd og sier at vi ønsker å forenkle skattereglene for arbeidstakere, enkeltmannsforetak og virksomhet innenfor kulturnæringsvirksomheten, stiller alle seg på en måte litt avvisende til det. Det er jo nettopp for å kunne tilby de utøvende kunstnerne i ulike former og varianter en mulighet til å leve av det de tjener.

Eli Sollid Øveraas (Sp) [12:10:02]: Senterpartiet meiner det er fleire ting ein kan gripe fatt i når det gjeld kulturbasert næring. Mellom anna er høgskuleutdanninga i ulike kunst- og kulturfag eit viktig satsingsområde, og det er framleis behov for auka satsing på formidlingskompetanse og på utdanning innan kulturelt entreprenørskap, administrasjon, marknadsføring og produksjon. Ei utbygging av utdanningstilbodet bør i stor grad leggjast til regionane, slik at det kan bli etablert og utvikla kulturelle og

kunstnariske kompetansemiljø som vidare kan stimulere til kulturell nyskaping og entreprenørskap også utanom dei store byane. At Regjeringa gjekk inn for å fjerne det øyremerkte tilskottet til desentralisert høgskuleutdanning, har fått store negative konsekvensar for den positive utviklinga vi har hatt innanfor kulturområdet i Kristiansund og regionen der.

Så har eg lyst til å minne statsråden om at åndsverklova vart debattert og vedteken i Odelstinget på laurdag. Eg vil likevel stille spørsmål om statsråden framleis er så oppteken av at Lagtinget i dag skal behandle åndsverklova, at det er vanskeleg å konsentrere seg når det gjeld replikkordskiftet.

Senterpartiet meiner at kultur er ein grunnføresetnad, gjerne ein grunnpilar, for å få ei vidareutvikling innanfor kultur og næring. Skal det lykkast, må grunnføresetnaden, dvs. kulturen, bli styrkt i heile landet. Eit eksempel, som eg ønskjer ein kommentar frå statsråden på, er at ein kan vidareutvikle og styrkje eksisterande kulturinstitusjonar, gjerne gjennom å etablere kulturkunnskapsklyngjer rundt dei. Det vil etter Senterpartiet si meining kunne bidra til å auke det potensialet som ligg der, for å få ei positiv utvikling innanfor kulturbasert næringsutvikling.

Så vil eg støtte det som representanten Røbekk Nørve seier i innlegget sitt om matfestivalen i Ålesund og andre ting som var relaterte til mat. Eg registrerer at representanten argumenterer for Den Norske Matfestivalen med dei same orda som Senterpartiet brukar i merknaden sin i budsjettinnstillinga. Elles vil eg minne representanten om at Senterpartiet ønskjer at matfestivalen skal ha føreseielege økonomiske rammer, noko som både representanten Røbekk Nørve og regjeringspartia elles stemte imot.

Magnar Lund Bergo (SV) [12:13:20]: Representanten Kristiansen fra Høyre sa at det aldri var brukt mer penger på kultur i Norge. Jeg vil si at det skulle bare mangle – vi har aldri hatt mer penger heller. På den annen side er situasjonen den at kommunene, som er en vesentlig kulturaktør – mye av kulturaktiviteten skjer der – har en økonomi som gjør at f.eks. i min hjemby, Drammen, er to store bydelsbibliotek, som serverer over 20 000 mennesker, lagt ned. Det samme ser vi skjer i Oslo og andre steder. Jeg vil samtidig bruke anledningen til å minne Kristiansen på at den største satsingen i den perioden og den største veksten skyldtes, som Karin S. Woldseth nevnte, endringen av tippenøkkelen, som gjør at vi faktisk nå får 450 mill. kr mer i året både til kulturell skolesekk og til andre tiltak, mot Regjeringens stemmer.

Representanten Grethe Fossli snakket varmt om sitt store engasjement for norsk film, og jeg synes det er hyggelig å se at Arbeiderpartiet er tilbake på sporet og vil norsk film det beste. Men jeg må minne representanten Fossli og Arbeiderpartiet om at det ikke er så lenge siden det var de som gav Regjeringen muligheter til å kunne selge og kvitte seg med filmstudioet på Jar. Jeg synes ikke det er noe særlig å være stolt av, verken for Arbeiderpartiet eller for Regjeringen. Samtidig som det ble snakket pent om hvor bra det går med norsk film, og det gode filmmiljøet, er vi villige til å ta sjansen på at noen kanskje vil

kunne finne på å overta det eneste profesjonelle filmmiljøet i Norge. Jeg vet ikke om representanten Fossli angrer på det som Arbeiderpartiet ble med på den gangen. Jeg kunne også tenke meg å spørre Regjeringen om den synes at det er framsynt kulturpolitikk å konkurranseutsette – kan man nærmest si – det eneste norske profesjonelle filmstudioet.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:15:39]: Det har vært interessant å følge debatten her i dag. Jeg synes den har synliggjort en bred enighet om hovedlinjene og de grunnleggende verdiene som vi legger til grunn for kulturpolitikken, og da spesielt i samspillet mellom kulturbasert nærings-satsing og kultur.

Det eneste partiet som skiller seg klart ut, er Fremskrittspartiet. Representanten Woldseth tok i sitt innlegg opp spørsmålet om det var noen her i salen som kunne ta Fremskrittspartiets kulturpolitikk på alvor. Jeg kan godt besvare det for egen del, og svaret er nei. Det er ingenting i det som ble presentert i behandlingen av kulturmeldingen, eller det som Fremskrittspartiet nå står alene om i denne saken, eller noe av det representanten Woldseth presenterte i sitt innlegg, som har overbevist meg – dessverre. Det går et klart skille mellom Fremskrittspartiet og de andre partiene i kulturpolitikken.

Når vi diskuterer sammenhengene mellom kultur og næring, er det viktig at vi skiller det kulturpolitiske fra det næringspolitiske, der vi også må ta inn over oss kravene om lønnsomhet og spørsmålet om konkurranseforhold osv. Selvsagt er det slik at også de kulturpolitiske begrunnede offentlige bidrag som gjennom årene er blitt gitt, f.eks. gjennom Norsk kulturråd, betyr en vesentlig verdiskaping, men vi må ikke komme dit at disse midlene skal styres ut fra hensynet til eksempelvis sysselsettingseffekt eller lønnsomhet.

Økt satsing innen kultur og næring vil etter vår oppfatning ikke bety mye for omfanget av den offentlige satsingen på kultur. Her skiller alle partiene lag med Fremskrittspartiet, som helt tydelig legger til grunn at større kommersiell produksjon minsker behovet for offentlig innsats på kulturområdet. Høyre har aldri hevdet at markedet er tilstrekkelig for at den kunst og kultur vi og vårt samfunn trenger, kan skapes av markedet alene – tvert imot. Behovet for og nødvendigheten av mangfold og kvalitet tilsier et sterkt offentlig engasjement uavhengig av de signalene som kommer fra markedet.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Trond Giske (A) [12:18:08]: Først registrerer jeg at kulturministeren fortsetter «å klippe, klippe» om åndsverkloven. På tross av at de ulike organisasjonene nå er trygge på at vederlagene består, legger kulturministeren en annen tolkning til grunn og sier at her vil man få millioner, for ikke å snakke om milliarder, i tap. Dette er en strategi som kanskje bringer lykke for regjeringspartiene i noen dager, men etter hvert som vederlagsorganisasjonene nå sier at dette ivaretar vederlagene, tror jeg det er

ganske dødfødt. Vi burde kanskje ha svart på påstandene tidligere, slik at regjeringspartiene ikke hadde fått spredt dem så langt, men vi er fryktelig uvant med valgkamp basert på usannheter. Det er importert fra USA. Det kjenner vi det godt derfra. Vi får vel forholde oss til at det blir slik de neste månedene.

Dette er sannsynligvis, eller i hvert fall kanskje, den siste store kulturdebatten Svarstad Haugland deltar i som kulturminister, hvis det går slik meningsmålingene viser. Vi har hatt en kulturminister som har vært svært aktiv og svært synlig på områder som gjelder spill og automater, hvor hun sågar har vært villig til å utfordre ESA og EØS. Det er nå hovedargumentet, forstår jeg, mot åndsverkloven, at den utfordrer ESA og EØS. Det er tydelig at det er ulik grad av villighet til å utfordre ESA ut fra politisk ståsted. Hun har også vært tydelig i mediepolitikken, bl.a. i saker som gjelder P4 og NRK.

Dessverre har hun vært tilskuers og valgt en til dels bremseklossens rolle på det generelle kultur- og kunstfeltet. Filmbudsjettet har opplevd kutt. Musikken har opplevd manglende satsing. Litteraturpolitikken er i stor grad overlatt til konkurranseministeren, og pop/rock-feltet er også et område hvor det ikke har vært satset. Det er synd, for kulturministeren har handlingsvilje når hun vil, men har ikke brukt den på disse store feltene. Det er det vi savner – ikke beskrivelsene, ikke analysene, ikke potensialet som ligger der, men vi mangler en visjonær satsing fra Regjeringen på å utløse det potensialet som er der, og si som Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet sier, at vi vil ha 25 pst. av publikum på norske filmer, å si at vi vil øke norsk musikk eksport, få en større andel, som andre land har fått til, å si at vi vil sørge for at alle talentene blant ungdommen får en sjanse til å utvikle seg. Pop/rock, som kanskje er det viktigste musikkuttrykket for ungdommen, burde f.eks. fått en helt annen plass i kulturpolitikken vår.

Vi har et forslag sammen med Senterpartiet som går ut på å bygge pop/rock-senter over hele landet, som både vil ta vare på kulturarven og gi spillesteder og stimulans til dagens musikere og artister. Det ville ha vært ett tiltak som Regjeringen kunne ha vært med på. Isteden velger man en passiv rolle og setter ikke de ambisjonene som man så tydelig har, ut i livet. Man målfester hvor mange milliarder man skal gi i skattelette. Man målfester hvor mange milliarder man skal gi til forskning, og man målfester forsvarssatsingen. På kulturområdet gjør man det ikke, og da vet vi resultatet: Det blir småpenger igjen – når de store går til andre formål.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:21:29]: Det er jo trist at Høyre ikke tar Kristelig Folkepartis kulturpolitikk på alvor. Jeg finner jo det noe underlig, for man kan se seg rundt i kulturlivet i Norge i dag og se hva Fremskrittspartiet, sammen med ulike allianser, har greid å få til. Man trenger ikke å lese hele filmmeldingen og de vedtakene som ble gjort i den forbindelse, for å se det. Man trenger ikke å reise rundt i kommunene og se hva Den kulturelle skolesekken betyr for massevis av barn og unge som driver med kulturelle aktiviteter, og som dessuten får profe-

sjonell kultur servert i skoletiden. Man trenger ikke å se på bokbransjeavtalen, slik den foreligger nå, og som Meyer helt utmerket greide å få til på en veldig ålreit måte. Men man kan se på den forskjellen som det åpenbart er mellom Høyre og Fremskrittspartiet, og hvor vi skiller lag totalt. Det gjelder definisjonen på hva som er god kultur. For oss er det viktig at kultur når flest mulig, at den er for folk flest, at det er bredde i den kulturen som vi gir folket. Til og med representanten Kristiansen sa at de frivillige ute i kommunene får mer ut av hver kulturkrone enn hovedstadskulturen gjør. Ja, det er riktig, det. Derfor sier også Fremskrittspartiet i sitt kulturprogram at vi ønsker å støtte de frivillige lag og organisasjoner til å drive breddekultur.

Jeg synes det er trist – jeg synes det er veldig trist. Jeg synes også det er trist at ikke Høyre, som det skattelettepartiet det gir seg ut for å være, ikke engang kan være med oss i de ulike tiltakene som vi har foreslått innenfor kultursektoren, for å gi kultursektoren bedre rammevilkår, f.eks. ulike skatteincentiver og mulige fradragmuligheter for private investorer. Ingenting av dette vil Høyre være med på. Da lurer jeg på hvem det er som skal ha troverdighet, og hvem Høyre gjerne vil ha troverdighet hos, om det er slik at de tror mer på finkultur for de få enn på breddekultur for de mange.

Presidenten: Representanten Lund Bergo har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Magnar Lund Bergo (SV) [12:24:28]: I forbindelse med debatten om kulturmeldingen hadde vi en runde om etablering av opplevelsessenter for rock/pop-musikk i Norge og plassering av arkiv. Et samlet storting vedtok i den forbindelse at saken skulle utredes og komme tilbake til Stortinget.

Nå har vi hatt nok utredning, sier representanten Trond Giske, og foreslår at vi kan bryte nå midt i svevet og lande på kulen. Det ser ut som om det er OK å snike, bare man er trønder. Jeg finner det utrolig at Arbeiderpartiet én uke før høringsfristen med alle interesseorganisasjoner og dem det faktisk gjelder, går ut, ønsker å gjøre et vedtak, og det innebærer at hva organisasjonene faktisk mener om dette, ikke er interessant å høre på.

Presidenten: Representanten Lånke har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ola T. Lånke (KrF) [12:25:42]: Jeg merket meg at representanten Giske benyttet sitt siste innlegg til å gjøre opp status for kulturminister Svarstad Haugland. Jeg må tilstå at jeg reagerte litt på den formen for statusoppgjør som her ble prestert. Blant annet sier han at statsråden har vært passiv på flere områder, ikke minst på hovedfeltet kultur, noe som jeg vil sterkt tilbakevise og vise til at statsråden gjennom de fire årene hun har sittet som statsråd, har lagt fram kulturbudsjetter som, summert opp, langt overstiger det noen tidligere kulturminister i hvert

fall på ti år har gjort. I tillegg har hun lagt fram en kulturmelding med perspektiver for hele kulturfeltet over ti år, som, hvis den blir realisert, vil utløse en økning i statlige midler omtrent på nivå med det store Kulturløftet, som Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet viser til.

Nå har hun lagt fram den første stortingsmelding om kultur og næring og har gjort et alvorlig forsøk på å få fart på dette. Jeg synes jammen det er drøyt å påstå at hun har vært passiv. Det har jeg lyst til å ta igjen for og bare minne om at i opposisjon er overbud det letteste av alt. Det kommer en dag da virkeligheten innhenter en.

Eirin Faldet (A) [12:27:07]: Nå ble jeg veldig sjokkert, at sistnevnte taler fra Kristelig Folkeparti var fornøyd med statsrådens kulturpolitikk. Det var rart å høre.

Men det jeg egentlig tok ordet for, var for å stille Fremskrittspartiet et spørsmål. I fjor støttet Fremskrittspartiet Arbeiderpartiet når det gjaldt opprettelsen av et pop/rock-senter i Trondheim/Namsos, altså Trøndelagsalternativet, men i år er ikke Fremskrittspartiet med og støtter dette forslaget. Jeg lurer egentlig på: Hva mener Fremskrittspartiet om denne saken nå?

Presidenten: Representanten Sjøli har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:28:11]: Det var faktisk representanten Woldseth selv som stilte spørsmålet om det i det hele tatt var noen i denne salen som kunne ta Fremskrittspartiets kulturpolitikk på alvor. Det var det jeg prøvde å besvare.

Ut fra den debatten vi hadde om kulturmeldingen i fjor, og ut fra innstillingen og de merknadene som foreligger i denne saken, ser man at det går et klart skille mellom Fremskrittspartiet og de andre i den grunnleggende oppfatning av hva kultur er, og hva det offentliges bidrag skal være både for å skape god breddekultur og for å ivareta den smale kulturen som det også er viktig å ivareta, språk, tradisjon og i det hele tatt mye av den kulturhistoriske arven som vi har. Der går det et skille, og det var det som var mitt poeng.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:29:20]: Først til Trøndelagsalternativet. Det er riktig, det. Det var ikke bare at vi støttet Trøndelagsalternativet, men vi fremmet det i budsjettet også som eget forslag for to år siden.

Når har det seg slik at ABM-Utvikling har gjort en utredning, og den avviker fra Trøndelagsalternativet. Dermed synes vi det er viktig at denne saken får følge den normale prosessen og gå ut på høring til de berørte partene, og at Regjeringen legger fram en egen sak. Derfor avventer vi nå, fordi AMB-Utvikling har kommet med et alternativ.

Så til representanten Sjøli. Det er riktig at jeg spurte om det var partier her i salen som ikke tok Fremskrittspartiets kulturpolitikk på alvor. Men jeg hadde vel kanskje ikke forventet at det var Høyre som svarte at de ikke gjør

de det. Det går an å innrømme at vi er forskjellige, at vi har ulike oppfatninger av ting, og at vi prioriterer ulikt. Men derifra og til ikke å bli tatt på alvor er ganske frustrerende. Jeg synes jo at arbeidet med den meldingen som vi behandler i dag, Kultur og næring, og som jeg har vært saksordfører for, har vært veldig morsomt. Vi har hatt ulike oppfatninger av ting, men vi har hatt et veldig godt samarbeid også. Derfor synes jeg det var litt leit at jeg på en måte ikke blir tatt helt på alvor. Jeg skulle jo ønske at vi kan akseptere at det er forskjeller, at vi er forskjellige. Det er det som gjør at vi ikke har to partier her i landet, men mange. Men derifra og til ikke å bli tatt på alvor er faktisk et ganske langt skritt.

Gunhild Øyangen (A) [12:31:40]: Jeg vil knytte noen merknader til Birka, som er under etablering som et kompetansesenter i Rennebu, med støtte fra bl.a. Innovasjon Norge. Initiativet kommer fra den svært suksessrike Rennebumartnan, som mange her er kjent med, og som nå har eksistert i et par tiår, med stadig større interesse og oppslutning fra kunstnere innen håndverk og husflid.

Publikumsinteressen har også økt betydelig. De siste fem årene har over 20 000 mennesker i løpet av tre dager besøkt Rennebumartnan. Rennebumartnan og kunstnere som deltar der, er viden kjent for sin gode kvalitet, og derfor trekker martnan til seg så mange mennesker. Det er dette miljøet og dette nettverket som er bygd opp over år, som ønsker at det skal utvikles et kompetansesenter.

Som det er blitt sagt før her i dag, yter disse menneskene viktige bidrag til å holde ved like vår kulturarv og videreutvikle den. Det er ingen motsetning, slik jeg ser det, mellom å ta vare på denne kulturarven og å utvikle lønnsomme bedrifter. Men det dreier seg i de aller fleste tilfellene om små foretak, gjerne enkeltmannsforetak, eller små selskap, selskap som kan ha et stort potensial for å nå et marked og utvikle mange arbeidsplasser. Der mener jeg vi må ha virkemidler som gjør det mulig å støtte opp under en videreutvikling av disse fagene og kunststartene. Jeg er derfor veldig glad for at komiteen så klart har gitt uttrykk for at staten må ta et overordnet ansvar. Hvis en tenker på ulike andre næringer, er det ofte ganske store beløp som går med til å støtte dem. Her snakker vi ikke om så veldig store beløp, men mer om en infrastruktur som gjør det mulig å gi den nødvendige støtte og kompetanseheving for disse utøverne.

Statsråden kjenner til prosjektet. Det har kanskje vært ganske mye konsentrert om et nytt bygg. Jeg vil ta til orde for at det aller viktigste er å bygge opp innholdet i kompetansesenteret, og jeg håper at Kulturdepartementet vil utvise en konstruktiv holdning til det.

Presidenten: Representanten Giske har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Trond Giske (A) [12:35:16]: Jeg synes det er synd at forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ikke blir vedtatt her i dag. Det ville gitt titalls millioner til en satsing på pop og rock over hele landet. Vi ville ha fått et nasjonalt opplevelsessenter. Vi ville ha fått et rockesenter på

Schous i Oslo, med statlig støtte, noe som nødvendigvis ikke er vanlig ved slike prosjekter, og vi ville ha fått et nasjonalt kompetansesenter for støttefunksjoner rundt rock i Namsos.

For ett år siden kunne man for så vidt med en viss rett si at her har man ikke utredet nok, her har ikke alle kommet til orde. Nå har AMB-Utvikling gjennomført en slik høring og lagt fram sin anbefaling. Da ser vi det som helt unødvendig å sende dette ut på nye runder. Det er kun en måte å unngå vedtak på.

Det jeg ikke forstår med Fremskrittspartiet, er at Per Sandberg kunne si i media i går at grunnen til at man ikke kan stemme for det, er at det nå er tatt inn så mye annet, som disse sentrene rundt om i landet, osv. Man står fortsatt på Trondheim og Namsos. Derfor ber jeg om at når vi kommer til forslag nr. 5, stemmes det separat over punkt 1 og 4 før vi stemmer over resten av forslaget.

Jørund Leknes (SV) [12:36:36]: Da startet debatten om pop- og rockesentre igjen. Jeg må bare innlede med å si at selv ivrer jeg veldig for kombinasjonen Pop Dunker Bora og Rock City Namsos, men jeg mener det vil være et stort feilgrep å vedta det i dag. Vi har en utredning som nylig har blitt ferdig fra AMB-Utvikling, og som er ute på høring. Det er 42 organisasjoner som ennå ikke har blitt hørt, og som har en høringsfrist til 20. juni. Jeg vil si at det hadde vært direkte uansvarlig å vedta dette over bordet i stedet for å vente til de blir hørt.

Et viktig poeng her er at det Trondheimsalternativet og det Namsosalternativet som vi har i dag, har blitt utviklet over tid. Det er ikke slik at det er det samme som vi hadde for et år tilbake. Nettopp derfor er det utrolig viktig at vi venter på høringen, slik at vi får en ordentlig prosess, og ikke vedtar noe i dag.

Det har kommet fram ganske mange forskjellige argumenter i denne saken, og enkelte av dem er nokså underlige. Jeg registrerer at enkelte mener at det må vedtas nå, for det er veldig usikkert hva som vil skje hvis vi venter til over valget. Da vil jeg minne dem som snakker om det, om at i dag er det slik at Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV – hvis nå SV ender opp med å støtte Trøndelagsalternativet, noe jeg håper – til sammen har en oppslutning på gallupen på om lag 70 pst. Det er snakk om å vedta dette i Stortinget. Vi skal ikke grunnlovfeste det. Vi har altså to tredjedels oppslutning, og det er mer enn nok til å kunne grunnlovfeste det. Så jeg vil oppfordre salen til å stemme imot forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet om dette, slik at vi kan få en skikkelig prosess, gjøre ferdig høringene og få et best mulig pop- og rockesenter etter valget.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, sjå side 2721)

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Leve med kulturminner (Innst. S. nr. 227 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 16 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 15 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Venstre 5 minutt og Kystpartiet 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarar frå kvar partigruppe og fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Inger S. Enger (Sp) [12:40:09] (ordfører for saken): På veg av energi- og miljøkomiteens medlemmer kan jeg si at vi er glade for at vi rekker å behandle St.meld. nr. 16, Leve med kulturminner, som den så flott heter, før denne stortingsperioden er over. Det er 18 år siden sist kulturminner var tema i en egen stortingsmelding, og det er på høy tid at det skjer en gjennomgang og styrking av dette fagområdet. Minnesmerker og kunnskap om fortida vil være viktig når framtida skal formes.

Stortingsmeldinga inneholder en tilstandsvurdering som sier at vesentlige deler av landets viktigste kulturarv vil gå til grunne dersom en ikke handler raskt. Det er en alvorlig vekker for å få til mer politisk handling. Men så er da også komiteens innstilling tett pakka med gode forslag som vil føre til en historisk styrking av kulturminnevernet.

Komiteen gir full tilslutning til forslaget om å trappe opp de økonomiske tilskuddene til sikring, vedlikehold og istandsetting av kulturminner med i gjennomsnitt 175 mill. kr pr. år utover dagens budsjett. Det vil føre for langt å ramse opp alt, men jeg tror det er dekning for å si at alle områder er med. Når en samla komite stiller seg bak, gir det godt grunnlag for at opptrappinga følges opp gjennom de årlige budsjettene.

Flertallet i komiteen slår fast at Norsk kulturminnefond skal styrkes med 1 milliard kr i kommende fireårsperiode, slik at det får en fondskapital på 1,4 milliarder kr. Kulturminnefondet har i løpet av sin korte virketid vist seg å være et viktig supplement til de tradisjonelle tilskuddsordningene. Fondet utvikler nye og mer fleksible arbeidsformer mellom offentlig og privat kapital. Det legges dessuten vekt på at prosjektene skal bidra til utvikling og verdiskaping.

Det er et stort behov for å forbedre samarbeidet mellom offentlige myndigheter og private eiere og å bedre eiernes situasjon. Å eie et kulturminne kan være en stor gave, men det er også en stor oppgave. Restriksjoner og økonomiske utlegg er ofte tyngende. Komiteen understreker at det må bli bedre balanse mellom de pliktene og de rettighetene som eierne har. Komiteen sier også at eiernes kompetanse må verdsettes sterkere. De økonomiske tilskuddsmidlene økes, og stortingsflertallet ber også Regjeringa om å utrede

behovet for erstatningsregler etter kulturminneloven. Dette vil til sammen gi eierne en langt bedre situasjon. Likevel vil nok norsk kulturminnevern også i framtida være avhengig av de mange ildsjelene som legger ned en uvurderlig innsats med eget arbeid og egne midler.

Meldinga varsler også en mer positiv holdning til at kulturminner skal kunne brukes. En del gamle hus og anlegg vil kunne tjene nye funksjoner. Det øker også mulighetene for å ta vare på et større utvalg av kulturminner. Et verdiskapingsprogram på kulturminneområdet skal startes opp. Sjølve utforminga av dette er ikke fastlagt ennå, men det er spennende å se hvordan det blir.

Svært mange kirker har prekært behov for vedlikehold og istandsetting, og de kommunale eierne mangler penger. En samla komite ber derfor Regjeringa om å utarbeide en strategi for hvordan freda og verneverdige kirker kan sikres et forsvarlig vedlikeholds nivå.

Senterpartiet hadde ønska at de mange kulturhistorisk viktige kirkene vi har rundt om i alle lokalsamfunn, skulle ha kommet inn under tilskuddsordningene for kulturminner, sånn blei det ikke.

Vi ville også gjerne hatt et generelt fritak fra å betale merverdiavgift av varer og tjenester som brukes i forbindelse med arbeider på freda bygninger og anlegg som er i privat eie. Det fikk dessverre heller ikke nok støtte i komiteen.

Til slutt: Som saksordfører for kulturminnemeldinga vil jeg takke komiteen for et grundig og solid arbeid. Og jeg kan love – vi kan se utenfor huset her i dag – at det er mange som er glad over alle de gode romertallsvedtaka i innstillinga, som faktisk vil gjøre det lettere å leve med kulturminner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A) [12:45:19]: Sektoransvaret er et gjennomgripende prinsipp i norsk statsforvaltning som tilsier at sektorene skal ta ansvar for sitt område. Det er derfor interessant å observere at Senterpartiet i innstillingen ikke ønsker å være med på å be Regjeringen utarbeide en strategi for hvordan fredede og verneverdige kirker kan sikres et forsvarlig vedlikeholds nivå dersom det er bygd på sektorprinsippet. Betyr dette at Senterpartiet ser bort fra sektorprinsippet i all norsk forvaltning, eller er det slik at dette bare gjelder for fredede og verneverdige kirker? For det er nemlig slik at i forrige sak som ble behandlet i denne salen, var Senterpartiet med på følgende forslag til vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en helhetlig sektorovergripende handlingsplan, der det nærings- og innovasjonspolitiske virkemiddelapparatet brukes aktivt for å sikre en bedre utnyttelse av det potensialet som ligger i skjæringsfeltet mellom kultur og næring.»

Inger S. Enger (Sp) [12:46:40]: Senterpartiet er med på forslaget, men vi har kommet med en liten merknad under, hvor det heter:

«Senterpartiet mener imidlertid at strategien ikke kun skal utarbeides i henhold til sektorprinsippet.»

Bakgrunnen for det er at hvis det bare skal tas hensyn til sektorprinsippet, skulle jeg gjerne se hvor mye penger som måtte legges inn i ett enkelt budsjett for å få det til. Derfor mener jeg det er viktig at vi tenker sektor, men vi må også trekke inn flere områder. Det er også i meldinga lagt opp til at f.eks. kulturminnefondet – og det utvides mye nå – kan ta seg av noen kirker. Dessuten veit vi at Riksantikvaren har et eget program for stavkirkene. Det er veldig bra. Jeg tror det er vesentlig at det er mange kanaler; det er nødvendig for at kirkene skal bli ivaretatt. Vi har tross alt et etterslep der på opp mot 9 milliarder kr.

Leif Frode Onarheim (H) [12:47:55]: Representanten Enger har gjort en god jobb som saksordfører, men har til min skuffelse i innstillingen slått seg sammen med SV i kritikk av Regjeringen for å forskyve fristen når det gjelder målene om tap av kulturminner. Med Senterpartiets erfaring fra ulike Regjeringers budsjettprosesser og partiets ambisjon om å komme tilbake i regjering, er spørsmålet om ikke representanten Enger ser at det nå er viktig å ha realistiske forutsetninger og planer for å nå målene.

Inger S. Enger (Sp) [12:48:41]: Jeg regner meg som ganske realistisk, og slik sett er det hyggelig at jeg på en måte blir nevnt i en slik sammenheng.

Når vi ønsker å forskyve målet om vedlikehold fra 2020 til 2014, kan man si at det var litt «tenk på et tall», men det tror jeg også 2020 var. For i forrige rapport om rikets miljøtilstand stod det at et årlig tap i 2008 ikke måtte overskride 0,5 pst. Det er nå på nesten 1 pst. Nå ønsker man å flytte målet til 2020, og vi vil møtes litt på halvveien og sier 2014. Jeg tror ikke det er så veldig urealistisk. Riksantikvaren sier at det skal koste mellom 40 og 50 mill. kr mer å gjøre det slik. Det kan godt være i første omgang. Men samtidig går forfallet veldig fort, og det er klart at det er billigere å forebygge forfallet. Det blir mindre å restaurere.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:50:01]: I forbindelse med romertallsforslag II, som for øvrig også må splittes opp under votingen, slik det framgår av innstillingen, er det en samlet komite, alle unntatt Arbeiderpartiet, som er med på den første delen. Den andre delen ønsker ikke vi å støtte, rett og slett fordi det kan være med på å svekke den private eiendomsretten. Og nettopp Fremskrittspartiet og Senterpartiet er vel de partiene som her i salen har kjempet sterkest for den private eiendomsretten. Senterpartiet ønsker at man skal se på erstatning i forbindelse med en NOU som kommer. De innspillene vi har fått så langt når det gjelder den NOU-en, er at den er med på å svekke den private eiendomsretten, som det framgår av våre merknader i innstillingen. Hvorfor tar Senterpartiet sjansen på å svekke den private eiendomsretten? Vi har jo god erfaring med at denne regjeringen gjør nærmest hva den kan for å svekke den private eiendomsretten.

Inger S. Enger (Sp) [12:51:21]: Det er riktig som Korsberg sier, at Fremskrittspartiet og Senterpartiet i mange saker i denne perioden har stått sammen når det

gjelder å hegne om privat eiendomsrett. Jeg føler nok også at sjøl om man er med på hele dette vedtaket, går ikke det imot privat eiendomsrett, slik Korsberg i grunnen legger opp til i innlegget sitt. Vi kommer til å stemme slik vi har forutsatt at det skal gjøres. Så dette vil vi eventuelt komme tilbake til, og det tror jeg vi får rikelig anledning til. Det er svært lenge til biomangfoldloven, som han vel sikter til, skal opp i Stortinget, og vi vil komme tilbake til den når den tida kommer.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Grethe G. Fossum (A) [12:52:29]: Dette er en viktig dag for alle oss som innser at fortid former framtid, og som mener at vi og våre etterkommere har mye å lære av dem som levde før oss.

For første gang på 18 år har Stortinget en bred gjennomgang av kulturminnepolitikken. Og for å si det forsiktig: Jeg håper inderlig at det ikke blir like lenge til neste gang. Den tiden må være forbi da kulturminnevernet ble tidd i hjel eller henvist til uforpliktende festtaler. Resultatet av en sånn ikke-politikk, eller likegyldighet, kjenner vi: Uerstattelige kulturminner forsvinner, eller de forfaller, bl.a. med det resultat at de blir dyrere å restaurere for hvert år som går.

Nå har vi fått regningen for dette på bordet, og den er ganske stor – både i kroner og øre, men også i form av tapte kunnskaper, tapte opplevelser og tapte muligheter. Dette gjelder ikke bare hver og en av oss, men også de fellesskapene vi kaller lokal- og storsamfunn. Våre unnlattelssynder i kulturminnepolitikken må alle partiene på Stortinget ta ansvar for. For sannheten er jo at ikke noen av oss, enten vi har vært i posisjon eller i opposisjon, har vært i nærheten av å foreslå bevilgninger og tiltak som virkelig kunne monne med tanke på å sikre kulturminnene for framtiden. Men desto bedre synes jeg det er at et bredt flertall nå tar felles ansvar for å gi kulturminnevernet det løftet som er nødvendig.

Arbeiderpartiet vil styrke kulturminnevernets plass i den samlede miljøvernpolitikken. Vi oppfatter meldingen som velsignet konkret og forpliktende, ikke minst når det gjelder opptrapping av de bevilgninger som må til for å nå de nasjonale mål på området – og tillat meg å si at Arbeiderpartiet har bidratt til å gjøre opptrappingsplanen enda mer konkret.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at man bør nå disse målene raskere enn det Regjeringen har foreslått. Jeg har ingen problemer med å skjønne den utålmodigheten som dette er et uttrykk for. Men i Arbeiderpartiet er vi aller mest opptatt av at målene faktisk kan nås, eller, for å si det sånn, at de er realistiske. Vi ønsker å bevare kulturminnene og styrke kulturminnevernspolitikken, men vi vil ikke lage mål som er slik at man ikke oppnår noe annet enn politikerforakt og brutte løfter. Det må være samsvar mellom mål og virkemidler, og derfor synes vi det er betryggende at det faktisk er Riksantikvarens behovsanalyser som ligger til grunn for Regjeringens opplegg. Det innebærer ikke bare at de årlige tilskudsbevilgningene må mer enn fordobles, det innebærer også at man må byg-

ge opp kompetanse og kapasitet blant utøvende fagfolk i hele den offentlige kulturminneforvaltningen, og ikke minst i kommunene og i andre viktige sektorer som skal gjennomføre dette. For meg er det opplagt at det blir ganske krevende, også tidsmessig. Men som sagt, desto bedre er det å vite at man har en fagetat i ryggen som mener at det faktisk er mulig.

I den offentlige debatten kan det av og til virke som om det nærmest er en stor ulykke å være eier av et fredet kulturminne. Det stemmer sant å si ganske dårlig med mine erfaringer. Mitt inntrykk er snarere tvert imot: De fleste eierne jeg har møtt, er både stolte og glade for at de er i besittelse av noe helt spesielt og verdifullt. Men det forhindrer ikke at mange av dem ønsker seg mer støtte, både økonomisk og i form av bedre tilgang på fagfolk og informasjon.

I meldingen presenteres det flere tiltak som vil imøtekomme disse behovene. Det gjelder bl.a. opplegg innenfor utdanningssektoren, utviklingen av kunnskapsnettverk og en publikumsutgave av kulturminnedatabasen. Og sist, men ikke minst: De økonomiske tilskuddene skal altså fordobles. Alt i alt blir dette et løft for eierne, men i siste instans også for alle oss andre som har glede av den kunnskapen og de opplevelsene som kulturminnene kan gi oss.

Antikvarisk istandsetting og vedlikehold fører ofte til merkostnader, i hvert fall på kort sikt. Disse kostnadene er det rimelig at private eiere av fredete og verneverdige kulturminner får kompensasjon for. I denne sammenhengen er det Arbeiderpartiets oppfatning at tilskudd som regel er mer treffsikkert og mer kontrollerbart enn skattelettelser og erstatninger.

La det være sagt: Det er faktisk sånn at ingen eiere av hus og grunn i Norge uten videre kan bygge og utvikle eiendommer akkurat slik som vi vil. Alle må forholde seg både til kommunens arealplan og til detaljerte bestemmelser om hvordan vi kan påbygge og ombygge det vi eier. Det er helt selvsagt. Alt annet ville være «helt texas» – uten at vi ville få erstatninger av den grunn. Derfor mener vi i Arbeiderpartiet at eiere av fredete og verneverdige kulturminner i utgangspunktet er i samme båt som alle andre. Vi frykter at eventuelle erstatninger som følge av fredning i neste omgang lett kan undergrave mye av grunnlaget for plan- og bygningsloven.

Arbeiderpartiet ser ellers et klart behov for å fornye fredningspolitikken, og vi synes det er bra at det er lagt såpass stor vekt på dette i meldingen. For å si det som det er: I denne sammenhengen mener vi at husmannsplassen er like viktig som storgården, og fiskehjeller, industribygg og Folkets Hus har like stor symbolverdi og historisk verdi som prestegårder og kjøpmannshus. I det hele tatt: Fredningspolitikken må avspeile hele historien vår, også den som vitner om hvordan folk flest – inklusiv samer, nasjonale minoriteter og nyere innvandrergupper – har bidratt til å utvikle samfunnet vårt. Og det haster, for disse kulturminnene forsvinner i raskt tempo, jeg hadde nær sagt rett foran nesa på oss. Derfor må det rett og slett tas et krafttak for å demokratisere fredningspolitikken. Det er f.eks. nå og ikke om 20 år vi må sørge for å sikre de kul-

turminnene som vitner om hvordan vi har utviklet oss fra fattigsamfunnet til velferdsstaten.

Kulturminnevern må være en viktig del av miljøpolitikken, en politikk som alle sektorer må ta sin del av ansvaret for. Jeg er glad for at dette sektorovergrepene ansvaret er klart fastslått også i dagens innstilling.

En logisk konsekvens av dette må være at ansvaret for istandsetting og vedlikehold av kirker først og fremst påhviler Kommunal- og regionaldepartementet og Kultur- og kirke departementet. Derfor mener Arbeiderpartiet at ordningen med rentekompensasjon og støtte fra Opplysningsvesenets fond samt økte bevilgninger fra departementene er de naturlige nøklene i et samlet opplegg. Men det trengs en plan. Derfor støtter vi forslaget om å utvikle en samlet strategi for istandsetting og vedlikehold av disse kirkene.

Når det gjelder Kulturminnefondet, mener vi at hovedfokuset bør rettes mot alle de kulturminnene som er viktige for lokalsamfunnet, uten at statlige myndigheter nødvendigvis har definert dem som spesielt verneverdige i et nasjonalt perspektiv. Dette gjelder muligens de fleste av de kulturminnene som folk flest opplever som viktige i hverdagen, bl.a. fordi de gir steder sjel og særpreg, om jeg kan si det på den måten. Så her er det mer enn nok å gripe fatt i, både for Kulturminnefondet og, ikke minst, for kommunale planleggere og politikere.

Kulturminnefondet har vist seg å være en stor suksess, som vi – slik som med andre suksesser – er villig til å videreutvikle. Det er behov for en større fondsavkastning og for å gjennomgå regelverket, nå når det blir så stort. Jeg er derfor glad for at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet sammen med Fremskrittspartiet har dannet flertall for å styrke Kulturminnefondet med 1 milliard kr i de neste årene. Mange viktige kulturminnetiltak over hele landet kommer til å nyte godt av det. Jeg er glad for at det også i kulturminnepolitikken viser seg at et nytt flertall i form av en ny, rød-grønn regjering kanskje vil gjøre en bedre jobb enn dagens regjering.

Til slutt: Når vi sjelden eller aldri debatterer kulturminnepolitikk – slik tilfellet har vært – ender vi opp med å bli ganske innadvendte og opptatt av å rette opp gamle synder. Jeg håper det ikke lenger er slik, men at vi ser framover.

Jeg vil ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet står sammen med SV og Senterpartiet om.

Presidenten: Representanten Grethe G. Fossum har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Siri A. Meling (H) [13:03:06]: Først av alt vil jeg takke Arbeiderpartiet og representanten Fossum for et godt samarbeid i forbindelse med kulturminnemeldingen. Vi står sammen om hovedlinjene når det gjelder hvordan kulturminnepolitikken bør være framover. For Høyre er det viktig at vi på den måten også gir en forutsigbarhet, ikke minst til alle private eiere av kulturminner her i landet.

Norge er en stor kystnasjon. Både i meldingen og i innstillingen fra komiteen understrekes betydningen av økt

fokusering på ulike deler av vår kystkultur. Arbeiderpartiet er en del av det flertallet som i en merknad sier at det er nødvendig å utarbeide en nasjonal verneplan for fartøy der det framgår hvordan en kan ta vare på et representativt utvalg av fartøy. Regjeringspartiene på sin side henviser imidlertid – i en merknad der Arbeiderpartiet er med – til at dette allerede foreligger gjennom Riksantikvarens fartøyvernplan. Dette er et faglig grunnlagsdokument, utarbeidet i samarbeid med bl.a. Fartøyvernforeningen, for å kunne foreta nødvendige vurderinger og prioriteringer av tiltak på feltet. Hvorfor mener Arbeiderpartiet at det er nødvendig å utarbeide en ny nasjonal verneplan for fartøy?

Grethe G. Fossum (A) [13:04:30]: Jeg vil også få lov til å takke både saksordføreren og de andre partiene i komiteen for et godt og konstruktivt samarbeid. Det er alltid morsomt å jobbe med saker som er interessante, og å få til et godt samarbeid.

Når det gjelder spørsmålet fra representanten fra Høyre, er det helt riktig det hun sier. Men det er slik at en plan utarbeidet på et faglig grunnlag trenger også en nasjonal status. Det kunne vært greit at man da laget en nasjonal plan for vern av fartøy – på bakgrunn av den faglige planen som er utarbeidet av Riksantikvaren.

Øyvind Korsberg (FrP) [13:05:31]: Man skal styrke kulturminnepolitikken, ble det sagt. Det er jeg selvfølgelig helt enig i – det er hele komiteen. Hvis man tar utgangspunkt i de høringene som vi hadde, ville vel nærmest samtlige gjøre det, og samtlige ville styrke den gjennom skatte- og avgiftsfritak når det gjelder fredede bygninger i privat eie, som omfatter ca. 60 pst. Da er spørsmålet: Hvorfor vil ikke Arbeiderpartiet lytte til de råd de får, slik at man får et bredt vern?

Jeg må si at jeg er skuffet over Arbeiderpartiet, som slår seg i lag med regjeringspartiene når det gjelder fartøyvern. Vi har dårlig erfaring med regjeringspartiene og fartøyvern. I budsjettframlegget gjør de nærmest hva de kan for å saldere den posten – heldigvis fikk vi styrket den. Jeg lurer på hvorfor Arbeiderpartiet slår seg i lag med regjeringspartiene for å radere ut fartøyvernet i Norge.

Grethe G. Fossum (A) [13:06:55]: Representanten Korsberg er veldig opptatt av at man skal lytte til de råd man får, og så gjennomføre det. Jeg har lyttet til råd angående ulv i ganske mange år nå. Dette stortinget har ikke ønsket å lytte til de rådene. Derfor er man politiker på fritt grunnlag – i forhold til partiprogrammet.

Når det gjelder Arbeiderpartiets program i forhold til skatte- og avgiftslette – og momslette for den saks skyld – mener vi at direkte tilskudd og lovverket er den beste måte å få til en utvikling på. Der er det kanskje en forskjell i forhold til Fremskrittspartiet, som på alle måter ønsker å gi avgiftslette og skattelette. Men det er ikke sikkert man får til den utviklingen som man ønsker, allikevel.

Hallgeir H. Langeland (SV) [13:08:08]: Fortid formar framtid, sa representanten frå Arbeidarpartiet, og det er

me einige om. Derfor er det svært viktig at me held eit høgt tempo når det gjeld å ivareta våre kulturminne.

SV er glad for at Arbeidarpartiet nærmar seg SV i kulturminnepolitikken, og at ein er med på mykje av det som SV tidlegare har vore åleine om. Det lovar godt for det raud-grøne alternativet til hausten.

Men det er ei utfordring som står att. Representanten Fossum seier at kulturminne forsvinn i raskt tempo. Likevel vel Arbeidarpartiet å gå inn for denne regjeringas mangel på ambisiøse mål når det gjeld tap av kulturminne. Ein godtek altså målet om 2020. Derfor vil eg utfordra Arbeidarpartiet som komande partnar i ei raud-grøn regjering: Vil det vera ei kampsak å kjempa mot SV og Senterpartiets mål om 2014?

Grethe G. Fossum (A) [13:09:33]: Jeg må si at jeg føler at det er litt underlig at kommende regjeringspartnere – kanskje – skal føre en forliksdebatt eller kampsaksdebatt fra Stortingets talerstol. Jeg har ikke lyst til det. Men jeg kan si litt om hvorfor vi har valgt 2020 framfor 2014.

Det har vi rett og slett gjort etter anbefaling fra Riksantikvaren, om at det er greit å bevilge penger, men det medfører ikke at vi får den kompetansen i håndverkssystemet som vi trenger for å få gjennomført den restaureringen og det fredningsarbeidet vi skal utføre fram til 2014. Vi har her, som vi gjør i veldig mange saker, lyttet til fagekspertisen og valgt å se på rådene som viktige og gode i forhold til å få til en god løsning fram mot 2020. Vi synes det er bedre enn å bryte løftet vårt hvis vi eventuelt kommer i regjering.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Siri A. Meling (H) [13:11:03]: Vår kulturarv gir oss muligheten til å sette oss selv inn i et større perspektiv. Kunnskap om fortid gir forståelse for nåtid og retning for framtid. Som samfunn har vi en forpliktelse til å ta vare på kulturarven også for kommende generasjoner.

Det er hele 18 år siden forrige stortingsmelding om kulturminnepolitikken ble lagt fram, og jeg vil gi honnør til Regjeringen og statsråden for på denne måten å bidra til å revitalisere kulturminnepolitikken.

Regjeringen foreslår en tiltakspakke som skal gjelde fram til 2020, og som skal sikre at mangfoldet av viktige kulturminner og kulturmiljøer begrenses til ikke å overstige 0,5 pst. pr. år.

Mange kulturminner er i privat eie eller tilhører ulike stiftelser. For å ta vare på denne arven for framtiden er vi helt avhengig av at eierne er motiverte og positive til dette. Da er det også viktig at de føler seg verdsatt og skikkelig tatt vare på av samfunnet. Høyre er opptatt av dette aspektet, og vi er tilfreds med flere forhold som meldingen angir.

Tilskuddene til kulturminner i privat eie eller eid av stiftelser skal mer enn fordobles ut fra dagens nivå. Meldingen varsler en økning på 175 mill. kr pr. år, og at økningen i dette beløpet skal skje over en fireårsperiode. Satsingen vil omfatte midler til å sikre, sette i stand og vedlikeholde fredede og fredningsverdige kulturminner og

(Meling)

kulturmiljøer. Når det gjelder kulturmiljøer, må en ta høyde for at bygninger også her påføres krav som denne tilskuddsposten må kunne være med på å dekke.

Restaurering, vedlikehold og drift eller innskrenkninger av muligheter for næringsdrift som følge av at et objekt er fredet, har sin kostnadsside. Jeg var nylig i Ålesund og besøkte eieren av en fredet eiendom, nemlig Kongens gate 10B og 12. Etter en brann ble huseier pålagt å sette eiendommen i stand etter antikvariske prinsipper. Merknadene forbundet med dette er beregnet til 6–7 mill. kr, og ennå er ikke alt arbeidet utført. Det sier seg selv at merkostnader i denne størrelsesordenen representerer en stor byrde for huseieren. Det er derfor positivt at en enstemmig komitee sier at tilskudd skal ta høyde for de merkostnader som følger av brann på fredede og verneverdige bygg.

Det er viktig at eierne føler at deres rettigheter blir ivarettatt, og at de har en god dialog med vernemyndighetene for å være motivert til å ta vare på kulturminnene. Det er positivt at flertallet i komiteen slutter seg til at det i framtidige verneprosesser bør være obligatorisk at det skal foretas en utredning som skal kartlegge de økonomiske konsekvensene av et fredningsvedtak, eventuelle endringer i mulighetene for næringsutøvelse samt framtidige ressursbehov, og at denne utredningen foretas i samarbeid og dialog med eier. Dette kan legge grunnlaget for et bedre og mindre konfliktylft vern av våre kulturminner for fremtiden. Det samme gjelder i spørsmål om erstatning. Jeg er glad for at et flertall i komiteen anmoder Regjeringen om å utrede dette nærmere, også forholdet mellom bl.a. kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Når det gjelder midlertidig fredning etter kulturminneloven, er det i dag ingen tidsbegrensning i forhold til når et endelig vedtak skal foreligge. Dette innebærer at en midlertidig fredning kan eksistere i mange år før endelig beslutning tas, med de konsekvenser dette har for eierne – enten det dreier seg om fredning av murbebyggelse, som på Grünerløkka her i Oslo, eller det dreier seg om hus og områder, som i Sogndalstrand i Rogaland. Dette lille kystsamfunnet har hatt en midlertidig fredning i 11 år. Det sier seg selv at 11 år er altfor lang tid, med den uvisshet og usikkerhet dette skaper for dem som har eiendommer i området. Derfor er det bra at meldingen varsler at departementet vil fastsette frister for gjennomføring av fredningsprosesser, bl.a. en absolutt frist for når en permanent fredningssak skal starte etter at et midlertidig vedtak er fattet. For Høyre er det viktig at dette følges nøye opp.

Jeg har forståelse for at det kan synes vanskelig å sette en standardfrist for når et endelig vedtak skal fattes. Dette vil nok variere ut fra størrelse og kompleksitet i hvert enkelt tilfelle. Allikevel bør det vurderes, om ikke annet for hvert enkelt prosjekt, å ha en tidsramme for når et endelig vedtak skal foreligge. Dette vil gjøre prosessen mer forpliktende for alle parter.

Til slutt vil jeg peke på betydningen av at vi får en gjennomgang av distriktsinndelingen av våre arkeologiske områder. Det at landet er inndelt i ulike distrikter av meget varierende størrelse, og at hver ansvarlig institu-

sjon har monopol i eget område, gjør at en trenger en gjennomgang ut fra et brukerperspektiv. Vi trenger en gjennomgang for å se om ressursene utnyttes på en god og optimal måte. Personlig tror jeg kanskje at større åpenhet og konkurranse mellom de ulike aktørene vil kunne bidra til en bedre ressursutnyttelse og en bedre tjeneste overfor de instanser som har behov for å få foretatt arkeologiske undersøkelser i et område.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A) [13:15:59]: Kulturminnefondet er et viktig supplement til statlig bevilgning til bevaring av kulturminner, og i statuttene til fondet står det at de skal bidra til et samspill mellom offentlige og private midler for å sikre et mangfold av kulturminner og kulturmiljøer. Det står også at fondet skal stimulere til samarbeid mellom eiere og næringsliv og derved også utløse privat kapital. Dette er jo midt i blinken for Høyre ut fra deres politikk. Det er til og med utnevnt en tidligere Høyre-ordfører i stillingen som styreleder i Kulturminnefondet. Og så går Høyre imot å utvide Kulturminnefondet med 1,2 milliarder kr.

Synes ikke Høyre at det i denne saken er problematisk ikke å støtte dette, som jo er deres politikk?

Siri A. Meling (H) [13:17:10]: Det er riktig, som det har vært sagt fra talerstolen av flere i dag, at Kulturminnefondet kan vise til svært gode resultater, og at det er en viktig stimulans overfor eiere av kulturminner.

Nå er det slik at Kulturminnefondet ble opprettet i denne regjeringssperioden, hvor også Høyre har sittet i regjering. Jeg er veldig stolt av at der mange snakket, der handlet Høyre og Regjeringen og fikk på plass et kulturminnefond.

Så er det nok slik at når partier er i opposisjon, viser det seg i mange tilfeller – også her – at en kanskje har lettere for å bruke penger.

Det som Høyre og Regjeringen varsler, er at vi ønsker en opptrapping av fondet, nettopp fordi vi ønsker å styrke kulturminnevernet og Kulturminnefondet. Men beløpene får vi komme tilbake til i framtidige budsjetter.

Øyvind Korsberg (FrP) [13:18:20]: Jeg vil bare fortsette litt med Kulturminnefondet, som hadde en avkastning på 13 mill. kr. Det er jo ikke akkurat noe å rope hurra for. Overskuddet på revidert statsbudsjett, var vel på 60 milliarder kr, så man har litt å gå på, særlig hvis det er slik som representanten Meling sier, at det har gitt svært gode resultater.

Det står også i meldingen at dette kan gi en avkastning på 1 000 pst. Jeg må si at jeg er ganske forundret over at Høyre ikke kan gå med på å styrke Kulturminnefondet, hvis det er slik at de faktisk mener at dette gir en avkastning på 1 000 pst. Jeg tror ikke det finnes noe annet sted man kan investere midler og få en slik avkastning. Det vil man få her i Norge, og i mange tilfeller vil man få det i distriktene. Så jeg må si at jeg skjønner ikke hva Høyre tenker på i denne saken heller.

Siri A. Meling (H) [13:19:33]: Nå er det vel kanskje slik at vi gjerne ser det vi vil se. Og det eksemplet som var brukt i meldingen, om en avkastning på 1 000 pst. i forhold til innsatsen på et kulturminne, er vel neppe representativt for alle kulturminner.

Samtidig er det viktig å ha det fokuset som meldingen har, på verdiskapingspotensialet basert på kulturminnene våre. Derfor er jeg også veldig glad for det som er varslet i forhold til et verdiskapingsprogram, nettopp for å kunne utnytte potensialet bedre i kulturminnene, og at dette programmet også skal ha kystkultur i fokus.

Når det gjelder avkastningen på 13 mill. kr: Ja, også Høyre skulle gjerne sett at vi hadde mer midler til disposisjon, men alt handler om prioriteringer. Det som er bra, er at meldingen viser at vi – ikke bare Høyre og regjeringspartiene, men tverrpolitisk – har ambisjoner i forhold til kulturminnepolitikken framover. Det synes jeg er positivt, selv om noen er mer utålmodige enn andre når det gjelder fondets oppbygging.

Jørund Leknes (SV) [13:20:58]: Jeg merket meg at representanten Meling i svaret til representanten Fossum sa at når man sitter i opposisjon, er det lettere å bruke penger. Nå har jeg merket meg at regjeringspartiene har vært ganske gode til å love ut penger også i posisjon, nærmere bestemt til skatteletter. Vanvittig mange milliarder skal pøses ut i skatteletter. Det står i meldingen at «for hver krone det offentlige investerer i vedlikehold og rehabilitering av kulturhistorisk verdifulle miljøer, kommer ti kroner tilbake til samfunnet». Videre står det at «rehabilitering av historiske bygg skaper 26 prosent flere arbeidsplasser enn motorvegbygging». Med tanke på at det er 100 000 arbeidsløse i Norge, kunne det vært interessant å spørre representanten Meling om sysselsetting er viktig for regjeringspartiene, eller om man heller prioriterer skattelette til landets rikeste. Her har man en gylden mulighet til å få økt sysselsetting gjennom å satse på kulturminner.

Siri A. Meling (H) [13:22:12]: Nå viser jo resultatene av Regjeringens politikk at det hjelper å ha en fornuftig økonomisk politikk også i forhold til sysselsetting, i en tid hvor pilene peker opp både når det gjelder bedriftenes resultat, sysselsetting og produksjonsvekst. Det skyldes ikke minst den økonomiske politikken denne regjeringen har ført.

Det er riktig som det er sagt, at en satsing innenfor kulturminnefeltet har ringvirkninger når det gjelder verdiskaping og sysselsetting. Det er et viktig aspekt. Kulturminnene er viktige i forhold til fortid, forståelse for nåtid og signaler for framtid som på en måte ikke har direkte med økonomi å gjøre. Men samtidig er det økonomiske verdiskapingspotensialet viktig.

Så igjen: Vi ønsker å styrke Kulturminnefondet. Regjeringen og Høyre signaliserer ikke noe annet. Jeg vil fremdeles påstå at eksemplene viser at det er lettere for en opposisjon å bruke penger enn det er for regjeringspartier i ansvarlige posisjoner.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øyvind Korsberg (FrP) [13:23:34]: Det er jo interessant å høre at det finnes to typer penger – de man har når man er i opposisjon, og de man tydeligvis mangler når man er i posisjon. Det kan bli mye merkelig politikk av det.

Men det å satse på kulturminner er viktig, for gjør man det, får man en styrking av kulturminner over hele landet. Det er god distriktspolitikk i positiv betydning, fordi man når ut til hele landet. Og svært mange steder er det viktig at man gjør akkurat det for å få til en styrking som også er med på å gi inntjening på de områdene der man har mulighet til det. Spesielt viktig er det siden 60 pst. av de fredede bygningene er i privat eie. Fremskrittspartiet er i hvert fall opptatt av å gjøre den private eieren i stand til å ivareta sine bygninger. Derfor er jeg glad for at det er flertall for en rekke av de forslagene som ligger her i dag. Men jeg er selvfølgelig også skuffet over at man ikke klarer å få flertall for at staten må dekke utgiftene til utgraving av automatisk fredede kulturminner, for det er jo veldig mange av dem som eier disse, som må ta store økonomiske belastninger – at man ikke kunne få et flertall bare for å få lagt fram denne saken. Jeg må si at det skuffer meg. Det samme gjelder momsfritak. Det er også et bidrag som ville vært med på å styrke ivaretakelsen av de private kulturminnene, så det er skuffende.

Så til Kulturminnefondet: Da det i sin tid ble opprettet, var Fremskrittspartiet imot det. Vi mente at den beste måten man kunne ivareta private kulturminner og kulturminner generelt på, var å gjøre det gjennom skatte- og avgiftssystemet. Men vi registrerer at det er et flertall for dette fondet. Og skal man få noen virkning av et slikt fond, må det også tilføres så mye midler at det har noen hensikt. De puslete 13 millionene som hittil har vært bevilget, er altfor lite. Derfor hadde vi ingen problemer med å gå inn sekundært og støtte økningen av dette fondet, slik at man får en god avkastning. Og så blir det jo interessant å se etter valget om denne regjeringen fortsetter. Gjør den det, skal iallfall vi sørge for at det blir gjennomført. Blir det regjeringsskifte, er det mulig at det sosialistiske flertallet har dårligere råd. Det ville være trist.

Vi har jo erfaring med denne regjeringen når det gjelder kulturminnevern. Jeg må tilbake til én av mine kjeppest. Det er fartøyvernet, der jeg har kjempet en god del for å få økte bevilgninger. Jeg må si at jeg ble ganske provosert da Regjeringen la fram statsbudsjettet og hadde redusert en post som Fremskrittspartiet hadde fått opprettet i forrige års budsjett. Men jeg er iallfall glad for at jeg fikk regjeringspartiene med på å øke den posten fra 14 mill. kr til 29 mill. kr. Det som blir viktig i framtiden, uansett hvilken regjering man har, er å opprettholde minimum det nivået, aller helst øke det, for å ivareta en del av de fartøyene man har her i landet.

Så sa representanten Enger i sitt svar til meg når det gjelder Biomangfoldlovutvalget og det å få til en erstatningsordning for kulturminnevern, at det heldigvis var lenge til biomangfoldloven kom opp i Stortinget. Det betyr jo at Senterpartiet ikke prioriterer å få en avklaring i

denne saken. Det synes jeg er ganske trist. Men man har en mulighet her i Stortinget til å få gjort noe med det senere gjennom private lovforslag.

Det som jeg synes man burde ta inn over seg fra stortingsflertallets side, er at man må lytte mer til de private aktørene. Det kom jo fram i de høringene vi hadde. Jeg må si jeg er litt skuffet over Arbeiderpartiet, som ikke kan lytte til det som blir sagt og ta med seg de innspillene som kommer, men tror at det bare er staten som kan ordne opp. Gjennom skatte- og avgiftssystemet sikrer man altså hele bredden i kulturarven, ikke bare gjennom fond der man kan være med og plukke ut enkeltprosjekt, men man kan få hele biten med seg. Derfor mener vi at skatte- og avgiftssystemet er den riktige veien å gå, i tillegg til moms, som jeg har nevnt tidligere.

Det er jo stor enighet i denne saken. Fremskrittspartiet skal i hvert fall sørge for å prøve å følge opp dette på en best mulig måte også i framtiden, selv om andre partier har andre midler de kommer til å bruke hvis de kommer i posisjon.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene vi har sammen med Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Korsberg har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [13:30:00]: I Arbeiderpartiet er vi glad for den støtten vi har fått fra Fremskrittspartiet til å øke Kulturminnefondet med 1 milliard kr i neste periode. For Arbeiderpartiets del er det veldig viktig å vise den viljen i forhold til at en skal satse på å bevare kulturminnene våre, og vi har derfor allerede varslet at vi vil legge inn 200 mill. kr nå i revidert budsjett for å starte den opptrappingen som Fremskrittspartiet altså er med på å starte i forbindelse med denne meldingen.

Så spørsmålet mitt blir egentlig om Fremskrittspartiet også vil sørge for at dette blir fulgt opp i behandlingen av revidert budsjett, eller om det faktisk er slik at Fremskrittspartiet har to forskjellige former for penger?

Øyvind Korsberg (FrP) [13:31:10]: For oss i Fremskrittspartiet er det viktig at man ikke har en budsjettbehandling to ganger i året. Revidert er altså en revidering av statsbudsjettet, og vi forholder oss til akkurat den biten at man har en revidering av budsjettet. Det er ikke slik at vi gjør som kanskje en del andre partier, at man legger inn en del nye tiltak for å ha et såkalt godt valgkampbudsjett å gå ut fra. Vi forholder oss til at det er en revidering av budsjettet, og vi tar de store grepene i forbindelse med de ordinære budsjettbehandlingene.

Jørund Leknes (SV) [13:32:12]: Jeg er meget godt fornøyd med Fremskrittspartiets støtte til mange offensive og gode forslag i forbindelse med behandlingen av denne meldingen. Samtidig registrerer jeg at Fremskrittspartiet i en del saker kanskje er litt tvetydig, for ikke å si vinglete. På den ene siden er Fremskrittspartiet offensive i forhold til fartøyvern – og veldig gode der. På den andre siden står det på side 7 i komiteinnstillingen:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, opplever det som dramatisk når meldinga sier at vesentlige deler av landets viktigste kulturarv vil gå til grunne dersom en ikke handler raskt.»

Så Fremskrittspartiet synes altså ikke det er dramatisk at man i meldingen sier at «vesentlige deler av landets viktigste kulturarv vil gå til grunne dersom en ikke handler raskt». Hva er det som gjør at fartøyvern og vern av annen kulturarv er så forskjellig? Hva er det som er så negativt hvis et fartøy går til grunne, men ikke hvis en bygning går til grunne?

Øyvind Korsberg (FrP) [13:33:28]: «Dramatisk» er jo et ganske sterkt ord. Situasjonen er ikke ny. Kulturminnevern har jo ikke dukket opp helt tilfeldig i denne saken, det er noe man har behandlet gjennom de årlige budsjettbehandlingene. Vi har sagt hva vi mener om den situasjonen i så måte, på samme måte som alle de andre partier har gjort det. Uten at jeg husker helt konkret hva SV har sagt i forbindelse med den saken, har det vel ikke vært brukt så sterke ord.

Når det gjelder fartøyvern, er jo det i en spesiell situasjon. Klarer man ikke å ivareta fartøy – enten det ligger på land, eller om man har det på sjøen – går prosessen mot at man taper dette kulturminnet, mye fortere enn den gjør når det gjelder en bygning. En bygning har man lengre tid til å restaurere og vedlikeholde. Den tiden har man ikke når det gjelder vern av fartøy, og Norge er en sjøfartsnasjon – enn så lenge.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Bror Yngve Rahm (KrF) [13:34:50]: Jeg vil gjerne fortsette på fondsoppbyggingen.

Jeg er veldig glad for at det fondet som denne regjeringen la fram, får så mye oppmerksomhet i denne debatten. Det at vi skal bygge dette opp gradvis, er noe Regjeringen stiller seg bak. Det vi er skeptiske til, er å tallfeste i behandlingen av en melding noe som vi mener prinsipielt hører hjemme i behandlingen av et budsjett.

Men jeg har lyst til å stille Korsberg et spørsmål i forhold til en merkelig konstellasjon som dette flertallet utgjør. I hvilken grad tror Korsberg det er realistisk at dette er et flertall som vil komme til å gjenspeile seg i budsjett-sammenheng når de virkelige budsjettene skal legges? Han har jo allerede sådd tvil om Arbeiderpartiet har så mye penger når de kommer i regjering, han har altså sådd tvil om dem som stiller seg bak dette flertallsforslaget. Hvor realistisk mener Øyvind Korsberg da at dette egentlig er, selv om det har en god intensjon?

Øyvind Korsberg (FrP) [13:36:00]: Når det gjelder å følge opp Kulturminnefondet, skal ikke jeg svare for de andre partiene som utgjør flertallet, men jeg skal svare for Fremskrittspartiet, og det er at vi skal følge det opp.

Men når det er sagt, er jeg mye mer i tvil om Regjeringen kommer til å følge opp den politikken som Stortinget

i dag vedtar. Vi har en rekke eksempler på at ikke bare miljøvernministeren, men også en rekke andre ministere ikke har fulgt opp den politikken Stortinget har vedtatt. Men jeg skal i hvert fall bare garantere for meg selv. Fremskrittspartiet skal selvfølgelig følge opp den politikken vi står for, og det regner jeg for så vidt med at andre partier også gjør. Men det som gjør meg litt usikker, er representanten Siri A. Meling, som forteller at her har man to typer penger. Man har noen penger når man er i opposisjon, og så har man ikke de pengene når man er i posisjon. Det er jo interessant å vite dersom det skulle bli et regjeringsskifte og Høyre skulle komme i opposisjon.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jørund Leknes (SV) [13:37:32]: Vi er alle glad for at det endelig ble lagt fram en kulturminnemelding. Samtidig mener vi i SV at meldingen ikke er ambisjøs nok, og at det var et stort rom for forbedringer. Vi er derfor svært tilfreds med at vi i denne salen i dag gjør vedtak som øker ambisjonsnivået i forhold til det som ble lagt fram i meldingen.

Da denne meldingen ble lagt fram, hadde den sittende regjering fått tre og et halvt år på seg til å gjøre noe med kulturminneforvaltningen i Norge. I meldingen står det på side 16:

«Virkemidlene, særlig økonomiske virkemidler, har hittil vært langt fra tilstrekkelige. Nødvendig vedlikehold, istandsetting og dokumentasjon har derfor måttet utsettes. Resultatet er at tilstanden for viktige kulturminner er dårligere enn den var da de nasjonale målene ble fastsatt i 2000.»

Regjeringens politikk har altså ført til stort forfall blant kulturminnene. Den framlagte kulturminnemeldingen er derfor viktig og nødvendig, men den er også et bevis på manglende innsats i de tre årene Regjeringen har hatt makt og mulighet til å gjøre noe.

For SV er det av særlig stor betydning å ta vare på våre kulturminner. Jeg husker godt at da jeg gikk på Trondheim Katedralskole, kunne vi ta avbrekk fra historie- og religionstimene og ta en tur over i Nidarosdomen for å se hvordan ting faktisk var før, istedenfor å lese om det i en bok. Et glassmaleri eller en statue er langt mer imponerende å se i virkeligheten enn å lese om i en bok. Opplevelsene fra museumsbesøk og utflukter til kulturminner sitter langt bedre plantet på netthinnen enn undervisning i klasserommet. SVs skolepolitikk er faktisk avhengig av en god kulturminneforvaltning, slik at elevene kan komme seg ut og se hvordan ting var før, istedenfor å høre om det i et klasserom eller lese om det i en bok. Jeg tror nok det er mange som finner at dette gir mer lærelyst enn en disiplinierende puggeskole.

Hallgeir H. Langeland fra SV var saksordfører da Stortinget i 2000 behandlet St.meld. nr. 8 for 1999-2000, om rikets miljøtilstand. Det var da forslaget om at Regjeringen skulle fremme en proposisjon om opprettelsen av Norsk kulturminnefond, ble vedtatt. Fondet ble opprettet i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2002. Jeg er veldig glad for at vi i dag vedtar en

forpliktende opptrappingsplan slik at fondskapitalen kan komme opp i 1,4 milliarder kr i løpet av neste stortingsperiode. Da vil vi forhåpentligvis begynne å nærme oss de 100 mill. kr i avkastning som NOU 2002:1, «Fortid former framtid», anbefalte.

Dagens vedtak er derfor en stor seier for SV, med tanke på det viktige arbeidet vi gjorde for å få dette fondet på plass. Men det som overrasker meg litt, er at Regjeringen ikke vil være med på å forplikte seg mer på dette området. I meldingen står det jo at tilbakemeldingene tyder på at fondet har vært en suksess. Det er dessuten et stort engasjement fra tiltakshaverne på kulturminneområdet for en styrking av Kulturminnefondet. Heldigvis får vi i dag støtte fra Fremskrittspartiet. Det er litt overraskende, i og med at Fremskrittspartiet var imot opprettelsen av fondet da dette ble votert over, både i 2000 og i 2002. Derfor tror jeg at det sikreste for at disse bevilgningene faktisk skal komme, er at vi får en ny rød-grønn regjering til høsten, i og med at vi har forpliktet oss til dette i vedtaket.

Det var ikke bare forslaget om Norsk kulturminnefond som i 2000 ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av meldingen om rikets miljøtilstand, samtidig ble det fastsatt nasjonale mål for kulturminneområdet. Innen 2004 skulle den geografiske, sosiale, etniske og tidsmessige bredden i varig vernede kulturminner og kulturmiljøer bedres, innen 2008 skulle tapet av kulturminner og kulturmiljøer ikke overstige 0,5 pst. årlig, og innen 2010 skulle man oppnå ordinært vedlikeholds nivå på fredede bygninger og anlegg. Disse målene ble faktisk foreslått av Bondevik I-regjeringen, og de ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av meldingen om rikets miljøtilstand for 1999-2000.

Den nye stortingsmeldingen, Leve med kulturminner, svekker dette ambisjonsnivået betraktelig. Regjeringen foreslår nå å utsette oppnåelsen av alle disse målene til 2020 – det er altså 15 år fram i tid.

I 2014 fyller Grunnloven 200 år. Å sikre oppnåelse av disse målene innen 2014 vil være en glimrende bursdagspresang å gi det norske folk, og det ønsker heldigvis både SV og Senterpartiet. Dette vil selvfølgelig kreve en stor satsing. Ifølge Miljøverndepartementet vil det koste 50 mill. kr ekstra årlig. Men dette er småpenger sammenliknet med mange av de andre investeringene denne komiteen befatter seg med, særlig på oljeområdet. Samtidig vet vi at det blir dyrere å restaurere kulturminner hvis man venter for lenge, fordi de da forfaller. Ikke minst vet vi at dette er investeringer som lønner seg, både i form av avkastning og i form av sysselsettingseffekt. Regjeringen skriver selv i meldingen:

«For hver krone det offentlige investerer i vedlikehold og rehabilitering av kulturhistorisk verdifulle miljøer, kommer ti kroner tilbake til samfunnet.»

Videre står det:

«Rehabilitering av historiske bygg skaper 26 prosent flere arbeidsplasser enn motorvegbygging».

Vi vet at det er partier i denne salen som ønsker å legge ned Bergensbanen for å bygge firefelts motorvei. Kanskje satsing på kulturminnerehabilitering vil være en bedre strategi? Det vil iallfall skape flere arbeidsplasser.

Når det gjelder problemer med kompetanse i forhold til å oppnå målet innen 2020, kan det godt være at det vil være et problem. Men jeg kjenner altså ikke til veldig mange utdanningsløp som varer i over ni år, hvor man da velger utdanning det første året. Jeg tror at hvis man velger å ha en målsetting om å oppnå dette innen 2014, vil det sannsynligvis heller føre til at man klarer å etablere gode utdanningstilbud, slik at flere får den nødvendige kompetansen, og at vi klarer å få et kraftløft for kulturminneområdet.

Det er viktig ikke å redusere ambisjonene våre i forhold til fartøyvern. Norge har vært en viktig sjøfartsnasjon, og vi har mange viktige fartøyer å ta vare på. Det er vel kjent at fartøyvern får store ringvirkninger i form av arbeidsplasser, og Regjeringen la fram en sak om sysselsettingseffekten av å ta vare på gamle stål båter i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Frivillig sektor er utrolig viktig for å ta vare på kulturminnene våre. Veldig mange kulturminner eies og forvaltes av frivillige organisasjoner. Disse organisasjonene har en omfattende medlemsmasse, og arbeidet som gjøres på frivillig basis, innebærer en billig måte å ta vare på verneverdige kulturminner på. I disse miljøene finnes det også stor kompetanse. Det er viktig at denne kompetansen bringes videre og videreutvikles. I den forbindelse er det opplæringsarbeidet som gjøres av studieforbundene, avgjørende. Den sittende regjering har ikke hatt for vane å øke bevilgningene til disse tiltakene. SV vil ha en økt satsing, fordi denne opplæringen er effektiv, billig og nødvendig.

Sett i lys av behandlingen av denne kulturminnemeldingen er det liten tvil om at det beste for kulturminnene i Norge vil være at vi får et nytt, rød-grønt flertall til høsten. SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet står sammen om mange ambisiøse forslag og merknader. Vi er enige om økning av Kulturminnefondet, vi er enige om satsing på studieforbundenes virksomhet i forhold til opplæring på kulturminneområdet, vi er enige om å gjennomgå konsekvensene av bortfallet av fradragsretten for utgifter til vedlikehold av våningshus på gårdsbruk, og vi er enige om å bruke avkastningen fra Opplysningsvesenets fond til kirkevedlikehold. Vi har allerede fått på plass et rød-grønt kulturløft. Behandlingen av denne meldingen viser at vi har fått et rød-grønt kulturminneløft. Kulturminner er ikke bare gamle bygg som forteller spennende historier, det er også arbeidsplasser, det er næringsutvikling, og det er kompetansebygging. Arbeidsplasspartiet SV, næringspartiet SV og opplæringspartiet SV tar i dag ansvar og forsøker å bidra til at enda flere får leve med kulturminnene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A) [13:47:35]: Jeg hører at representanten fra SV har et økt ambisjonsnivå når det gjelder kulturminnevern, og derfor har også SV – og Senterpartiet – gått inn for å framskynde målet om å minimalisere tap av årlige kulturminner, fra 2020 til 2014. Jeg skjønner utålmodigheten, jeg skjønner forsøket på å redde kulturminner. Arbeiderpartiet skulle gjerne vært med på å

gjøre det, men politikk er ikke bare å ville, det er også avhengig av at det er mulig å gjennomføre. Representanten snakket om at kompetanseløp ikke tok ni år. Men det er faktisk slik at på dette området er det ikke bare skoleutdanning som hjelper, det er også erfaring. Det kan være vel så viktig. Derfor vil jeg gjerne spørre representanten fra SV om han er helt sikker på at denne målsettingen for kulturminnevern kan oppnås. Eller står vi foran enda en brutt løfte-politikk?

Jørund Leknes (SV) [13:49:00]: Politikk er ikke bare å ville, som representanten Grethe Fossum sa, politikk er også å prioritere, og nettopp prioritering vil være avgjørende for hvorvidt vi klarer å nå disse målene. Jeg vil minne om at da de opprinnelige målene ble fastslått i år 2000, var det en tidshorisont på fire, på åtte og på ti år for å oppnå dem. Nå ønsker man seg en tidshorisont på 15 år for å oppnå alle tre målene. Det er en kraftig nedjustering av ambisjonene. Vi tror at det vil være helt mulig å oppnå dette innen 2014, bare det satses kraftig på det. Med tanke på høstens valg og det forhåpentligvis nye, rød-grønne alternativets seier vil det sannsynligvis være Arbeiderpartiet det kommer an på om det vil være mulig å oppnå disse målene innen 2014. Men jeg håper at vi skal klare det.

Øyvind Halleraker (H) [13:50:07]: Jeg tror vi fortsetter litt på samme sak.

Høyre, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet slutter seg, som kjent, til Regjeringens mål om en tiltakspakke for kulturminnevernet, med en måloppnåelse i 2020. Det gjør vi fordi vi anser dette som et realistisk mål. Nå har vi hørt SV, som går inn for at samme mål skal nås innen 2014. Riksantikvarens faglige anbefalinger overhøres totalt av SV. Han har som kjent vist til en behovsanalyse, og bygger også på realistiske mål om å bygge opp denne kompetansen. Det er altså ikke bare økonomi og de monopolpengene som SV alltid har, som skal til her. Det kunne være spennende å høre hva slags løsninger SV har, som Riksantikvaren har oversett.

Jørund Leknes (SV) [13:51:16]: Jeg vil jo først bemerke at SV ikke har monopolpenger f.eks. til skattelette til de rikeste, som en del andre partier i denne salen har.

SV tror fortsatt at det vil være mulig å oppnå dette innen 2014, bare det prioriteres, bare det satses kraftig nok. Jeg vil gjenta det som jeg sa i stad, at da man vedtok målene i 2000, hadde man en langt kortere tidshorisont. Det må jo bety at man da hadde gjort et utrolig dårlig forarbeid når et samlet storting vedtok de målene i 2000 som hadde en kortere tidshorisont. Vi er overbevist om at dette vil være mulig. Bare vi prioriterer kraftig nok, vil vi få til en kjempesatsing og en flott 200-årspresang til det norske folk i forbindelse med jubileet for Grunnloven i 2014.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Ingmar Ljones (KrF) [13:52:32]: I kulturminnemeldinga legg Regjeringa fram ein ambisiøs og realistisk til-

takspakke som skal sikra mangfaldet av viktige kulturminne og kulturmiljø for framtida. Vi har eit stort ansvar for å forvalta kulturminna i vørnad for dei som har levd før oss, og med omtanke for dei som kjem etter oss. På Kristeleg Folkeparti sitt landsmøte vart verdien av å ta vare på kulturarven og kulturverdiane lyfta fram på ein god måte.

For Kristeleg Folkeparti har det vore viktig å få fram denne kulturminnemeldinga, og eg er glad for at eit representativt utval av kulturminne no skal gjevast varig vern gjennom freding.

Det skal følgja pengar med denne store satsinga på kulturminne. Tilskott til freda kulturminne som er åtte av private eller av stiftingar, skal gjennom opptrapping over fire år aukast med i gjennomsnitt 175 mill. kr pr. år. utover dagens budsjett.

I tillegg skal tilskottet til dekning av utgifter til arkeologiske arbeid ved gjennomføring av mindre private tiltak aukast med inntil 21 mill. kr. pr. år. Dette kapitlet i meldinga har vekt stor åtgåum, og privatpersonar ser seg no i stand til å samarbeida om å ta vare på verdfulle kulturminne som er i deira private eige. Ved starten av ein fredingsprosess bør det vera obligatorisk å laga ei utgreiing som kastar ljøs over kva kostnader som følgjer av fredingsvedtaket. Arbeidarpartiet har ei anna formulering enn fleirtallet, men eg oppfattar det slik at intensjonane er dei same.

Det har altfor ofte vore disharmoni, for ikkje å seia konfliktar, mellom private eigarar av kulturminne og det offentlege. Ingen har vore tent med desse konfliktane, og som regel er det kulturminna og vi som vil hegna om desse kulturskattane, som vert taparane.

Regjeringa har, i samsvar med fagleg tilråding, lagt fram ein realistisk plan som skal gjelda fram til år 2020, for å minimalisera tapet av kulturminne. Det er m.a. lagt til rette for at dugande handverkarar kan få ytterlegare opplæring og spisskompetanse. SV og Senterpartiet vil ikkje følgja denne tilrådinga, men meiner at planen må gjennomførast innan 2014.

Kulturminnefondet vert i revidert budsjett for 2005 auka frå 200 mill. kr til 400 mill. kr, og grunnkapitalen i fondet skal aukast stegvis, i tillegg til ordinære tilskotts-postar.

Det er eit stort etterslep i vedlikehaldet av kyrkjene, og dei auka løyvingane som kjem, vil gi eit historisk lyft for vedlikehald og rehabilitering av kyrkjene. Riksantikvaren sitt prosjekt for å setja i stand alle stavkyrkjene i Noreg i løpet av ein tiårsperiode er eit overmåte viktig lyft for desse kulturminna.

I tillegg skal staten, gjennom sektoransvaret sitt, utarbeida ein strategi for korleis alle freda og verneverdige kyrkjer, under dette steinkyrkjer frå mellomalderen, kan sikrast eit forsvarleg vedlikehaldsnivå. Eg er glad for den begeistringa som dette framlegget har vekt i heile landet. I mitt heimfylke, Hordaland, er det mange som med otte og age har arbeidd for rehabilitering av m.a. Mariakirken i Bergen og Moster gamle kyrkje.

Dei fem områda/objekta som står på UNESCO si verdsarvliste, er lyfta fram og har fått ein omtale som skulle leggja eit godt grunnlag for å sikra desse kulturminna.

Riksantikvaren sin fartøyvernplan vil vera eit godt fagleg grunnlag for å sikra og setja i stand eit representativt utval av denne typen kulturminne. Lat meg få nytta høvet til å understreka det overmåte verdfulle dugnadsarbeidet som blir utført til beste for fartøyvern og kystkultur.

Med utgangspunkt i «Verneplan for tekniske og industrielle kulturminne» og framskrivinga av denne planen sluttar komiteen seg til dei strategiane som er presenterte i meldinga innanfor dette området. Eg har lyst til å nemna spesielt det gledelege at restaureringa av Norsk vassdrags- og industristadmuseum i Tyssedal vert fullfinansiert ved behandlinga av revidert budsjett for 2005.

I tillegg til det som står i meldinga, har komiteen samrøystes gitt ein eigen omtale av reperbanar, m.a. den 340 meter lange reperbanen i Bergen, som er den lengste i Norden.

I Kristeleg Folkeparti er vi glade for at Stortinget i dag legg grunnlaget for å satsa målmedvite for å sikra og rehabilitera verdfulle kulturminne og kulturmiljø som vi ikkje har råd til å missa.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [13:57:51]: Til en tidligere replikk i dag fra Grethe Fossum sa representanten Siri Meling at regjeringspartiene ville øke Kulturminnefondet, men hun ville ikke tallfeste det. Til en annen replikk, fra meg til representanten Korsberg, sa Korsberg at de ikke behandler budsjettet to ganger i året, og derfor kunne de ikke støtte Arbeiderpartiets forslag om å øke Kulturminnefondet med 200 mill. kr nå i revidert budsjett.

Regjeringen har lagt inn en økning av Kulturminnefondet i revidert budsjett. Det er altså OK for Fremskrittspartiet når Regjeringen gjør det, men ikke når Arbeiderpartiet kommer med forslag om det. Det synes jeg er litt skuffende.

Mitt spørsmål til representanten Ljones blir: Vil Kristelig Folkeparti følge opp det forslaget som vi har fremmet til revidert budsjett i forhold til å øke Kulturminnefondet, for å vise den positive viljen som trengs for en økning av dette fondet?

Ingmar Ljones (KrF) [13:59:10]: Det som er viktig, er å understreka den viljen som har komme til uttrykk for å auka Kulturminnefondet, og Regjeringa og miljøvernministeren har tydeleg vist at vi meiner alvor med den satsinga. Det kunne vore interessant også å forskottera behandlinga av revidert budsjett, men det er ikkje no vi har det på dagsordenen. Difor ville det vera uriktig å gå inn i detaljane om korleis ein skal få fleirtal, om det skjer som ein pakke, eller om det skjer ved slalåmkjøring.

Men vi må ikkje tapa av syne den klare målsetjinga. Eg er veldig glad for at det er ein så stor felles vilje til å auka nettopp Kulturminnefondet, slik at vi kan få eit skikkeleg lyft for å ta tak i rehabilitering og restaurering av viktige kulturminne. Det er nemleg slik at når vi får fram nok midlar, vil det òg stimulera private til å gå inn. Vi vil få eit

godt samarbeid og ein god dialog, og eg skal forsikra at vi vil følgja opp.

No er det komme framlegg om 1 milliard kr. Vi kjenner ikkje grunnlaget. Kanskje det er bruk for meir enn det. Då er det gjerne mogleg at vi kan vera med og lyfta summen ytterlegare.

Jørund Leknes (SV) [14:00:35]: La oss dvele litt vidare ved det reviderte budsjettet.

Jeg forstår godt at representanten Ljones ikke kan forsuttere hva Regjeringen vil gå inn på av forskjellige forslag. Men det jeg derimot forventer, er at han kan forsvare Regjeringens budsjettframlegg, som har kommet. Der legges det opp til 200 mill. kr ekstra til Kulturminnefondet, hvilket selvfølgelig er veldig heldig, men det har altså ingen budsjettkonsekvens for i 2006, det er først da utbetalingene vil komme.

Det som også har skjedd i forbindelse med revidert budsjett, er at Regjeringen har lagt fram et forslag om å kutte 120 000 kr i driften til Riksantikvaren. Hvordan henger dette sammen med forslaget om en opptrapping på 175 mill. kr over fire år? Er det slik Regjeringen skal følge opp denne ambisiøse opptrappingsplanen, gjennom å kutte i driften til Riksantikvaren?

Ingmar Ljones (KrF) [14:01:43]: Replikken var todelte.

Eg gjorde vel greie for korleis vi vurderer opptrappinga av Kulturminnefondet. Lat meg få understreka at når vi får fram den strategiplanen som skal leggjast for å ta vare på kulturminne, som komiteen samrøystes går inn for, vil det syna om det er behov for ein auke for kulturminne, kanskje utover både 1 milliard kr og 1,4 milliardar kr, dersom det er det mest tenlege. Det vil vera avhengig av rentenivå, og det vil vera avhengig av den generelle økonomiske situasjonen. Men det som er sikkert, er at her vil vi satsa i lag. Eg er glad for at så mange ser verdien av nettopp denne satsinga.

Når det så gjeld budsjettbehandlinga, går det ikkje an å forskottera den. Det kunne vore interessant, og det er klårt vi er med i drøftingane der, men vårt utgangspunkt er sjølvsagt at vi støttar Regjeringa sin politikk.

Det var interessant lesnad å gå gjennom framlegget til revidert budsjett, og det er det vi er innstilte på å følgja opp.

Presidenten: Ingen flere har bedt om ordet til replikk.

May Britt Vihovde (V) [14:03:04]: Lov om fornminne var ei av dei første lovane eit samla fritt storting vedtok i 1905. Ho var opphavet til lov om kulturminne, som kom i 1920. Stortinget såg kulturarven som ein viktig berar av tradisjonar og viktig for landet sin identitet.

Eit land sin identitet er samansett av mange bitar, der kunst, musikk og litteratur er viktige berejdelkar. Denne kunsten, litteraturen og musikken handlar om kulturminne som vi kjenner i dag. Frå Asbjørnsen og Moe sitt eventyr om Soria Moria slott til Knut Hamsuns Isak Sellanraa i «Markens Grøde», sjølv symbolen på den norske kamp-

viljen til å overleva. Vi må heller ikkje gløyma musikken, som òg er eit berande fundament, frå Edvard Griegs verdskjende tonar frå «Peer Gynt Suite» til kjende tonar frå hardingfele og leikarring. Alle desse tonane, uttrykka og bileta av gamle hus, gras på taket og tjærebredde veggar er det vi kallar kulturarven vår. Denne fantastiske arven dyrka vi seinast i går under hundreårsmarkeringa.

Vi nordmenn tek gjerne kulturarven for gitt. Ved å gjera det kan vi mista det kjæraste vi har, nemleg identiteten vår. St.meld. nr. 16 er eit godt verktøy vidare for å ta vare på identiteten vår. Regjeringa varslar ei rekkje lovmessige og økonomiske tiltak for å styrkja kulturminnevernet. Venstre er glad for at Regjeringa legg vekt på å føreta ei markant større økonomisk satsing og rettferdig fordeling av kostnadene ved freding og vern. Vi er vidare glad for at Regjeringa òg legg vekt på samanhengar når det gjeld miljø, inkludert samanhengen mellom kultur og natur. At Regjeringa òg rettar større merksemd mot kulturminne og kulturmiljø som ressursar for kunnskap og næring, er Venstre nøgd med.

For 100 år sidan var dette stortinget handlekraftig og viste veg inn i ei ny tid. Lat oss òg få til eit reelt og godt samarbeid med eigarane som passar på våre kulturskattar. Kulturarven er som arveglasa ein får av sine foreldre, ein eig dei ikkje, ein har dei til låns til neste generasjon, og ein passar på dei. Eigarane er dei som passar på våre glas, vår kulturarv.

Venstre har gjennom denne regjeringsperioden gjort mykje for kultur og næring, og for at eigarane av kulturskattane skal få ein sjanse til å utvikla sine stader. Venstre har heile tida tenkt nytt innan primærnæringa, då om lag 80 pst. av kulturarven er i primærnæringa. Primærnæringa er under omstilling, og ein kan ikkje forventa at eigarane skal kunna klara denne jobben åleine. Staten er ein stor eigar av kulturminne, og har eit spesielt ansvar for å ta vare på desse. Venstre sin landbruksminister, Lars Sponheim, har m.a. sett i gang ei rekkje tiltak innan nisjeproduksjon og merkevarerbygging av landbruksprodukt, og lagt til rette for sal og marknadsføring av opplevingar og kulturminne.

Kulturminne er spora av våre forfedrar sine liv og virke som framleis kan sjåast og opplevast i våre omgivelser. Vi har ei plikt til å bringa kunnskapen om fortida vår vidare.

Venstre er godt nøgd med Regjeringa sitt arbeid for å sikra kulturarven vår, men eg vil ta fram nokre punkt om kva Venstre ønskjer skal skjje vidare.

Venstre ønskjer å styrkja dei totale løyvingane til kulturminnevern og auka tilskotta, og dermed avkastninga, frå Kulturminnefondet. Venstre vil òg at avkastninga frå Norsk kulturminnefond skal kunna brukast som tilskott/lån til kulturminneprosjekt.

Kulturgjenstandar bør i størst mogleg grad bli i det lokalmiljøet dei er funne, for at ein skal kunna forstå og oppleva dei i den samanhengen dei er skapte i.

Veg- og kommunikasjonshistoria bør bli styrkt ved at det offentlege gir midlar til vern av jernbaneanlegg/driftsmateriell, skip og hamneanlegg og rutebilar og rutebilanlegg som er verneverdige, eller har stor verdi både for lokalmiljøet og på landsbasis.

Venstre vil desentralisera flest mogleg avgjersler. Samstundes finst det store nasjonale kulturoppgåver der ansvaret bør takast nasjonalt.

Mellomalderkyrkjer og andre verneverdige kulturinstitusjonar må setjast i stand til forsvarleg vedlikehald, for å sikra varig vern for framtida.

Venstre vil sjå på ordningar og lovverk som i dag omhandlar ansvar for sikring av arkeologiske funn. Det bør ikkje vera slik i Noreg i dag at ein grunneigar må betala store summer til staten fordi han har meldt frå om eit arkeologisk funn på sin eigen eigedom. Dagens lovverk kan difor opplevast som utilstrekkeleg og skapa utilsikta utgifter for grunneigarar.

Før staten sel eigedom av kulturminneverdi eller annan stor fellesnytte, skal han ha vore i dialog med vertskommunen eller fylket for å kartleggja behov og moglegheiter for framtidig utnytting.

Der privateigde bygningar blir freda, bør det offentlege etter Venstres meining som hovudregel ta på seg den økonomiske byrda ved fredinga.

Venstre er godt nøgd med den innsatsen Regjeringa har gjort. Vi ønskjer å gå vidare.

Til slutt: Venstre støttar sjølvsagt alle merknader og forslag frå Høgre og Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Det ante presidenten!

Rolf Terje Klungland (A) [11:15:56]: Vi må trappe opp innsatsen for å sikre en framtidsrettet og effektiv forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer.

Jeg er glad for at de rød-grønne partiene nå går sammen og sørger for flertall for en styrking av Kulturminnefondet med 1 milliard kr i neste stortingsperiode. Det forutsettes selvfølgelig at folket gir oss mulighet til det gjennom valget den 12. september.

Med en slik styrking av Kulturminnefondet vil mange prosjekter i årene som kommer, få tildelt midler – prosjekter som ellers står i fare for å forsvinne og bli borte for all tid.

Som gammel sjøfartsnasjon har Norge en rik historie å ta vare på. Det er derfor viktig å ta vare på et representativt utvalg av de fartøyene og båttypene som var vanlige langs norskekysten vår.

Vi må fortsatt ha som målsetting å ta vare på et utvalg fartøy som er representative for Norge som sjøfartsnasjon – det gjelder både utenriks-, kyst- og innlandsfart. Rundt 180 eldre fartøy har i dag vernestatus gjennom frivillige avtaler med Riksantikvaren. Antikvarisk vern av fartøy forutsetter kunnskap om eldre håndverksteknikker. Gjennom konkrete restaureringsprosjekt er det bygd opp atskillig håndverkskompetanse ved de tre nasjonale fartøyvernssentrene vi har i Norge. Vern av fartøy er altså en viktig del av arbeidet med å ta vare på vår særegne maritime kulturhistorie og kystkultur. Vi i Arbeiderpartiet merker oss at meldingen ikke varsler noen senking av ambisjonsnivået innenfor fartøyvernet, og forutsetter at dette er riktig.

Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter i Kristiansand er et nasjonalt fartøyvernssenter for verneverdige far-

tøy bygd i stål. Ved senteret holdes levende flere gamle håndverksteknikker knyttet til stålskipsbygging. Aktiv bruk av den gamle tørrdokken fra 1876 med tilstøtende verkstedbygninger, kaianlegg, kraner og andre tekniske innretninger, bidrar til vern av anlegget som teknisk og industrielt kulturminne.

Mer enn 30 personer har sitt daglige virke i senteret. Bredalsholmen er en viktig ressurs når det gjelder sårbar håndverkskunnskap, og er avhengig av en minimumsbemanning for å ivareta mangfoldet av fagområder som er nødvendige for å restaurere komplekse stålskip og opprettholde et forsvarlig antikvarisk restaureringsarbeid.

Bredalsholmens viktigste oppdrag gjelder de verneverdige stålfartøy som støttes av Riksantikvaren, og oppdragsmengden i 2005 skaper en underdekning på ca. 2 mill. kr. Bredalsholmen står dermed overfor permitteringer. Arbeiderpartiet har gjennom forskriftsendringer sørget for at arbeiderne ved verftet i alle fall får ledighetstrygd. Men dette er ikke nok.

Arbeidsfolkene på Bredalsholmen er entusiaster. De ønsker selvfølgelig at prosjektene de arbeider med, kan ferdigstilles etter de planer som foreligger. Vi har fått brev fra verftet som viser at de var lovet mer penger enn de fikk i revidert nasjonalbudsjett. At Regjeringen ikke følger opp løfter fra egne faginstanser, er beklagelig og bør ikke forekomme.

Dette er også svært uheldig i nasjonal sammenheng, da kontinuiteten i det antikvariske arbeidet blir brutt og opprettholdelsen av det gamle skipshåndverket kan svekkes. Det er derfor viktig også å gi fartøyvernssentrene rammevilkår som innebærer en viss form for langsiktighet, og ikke senke ambisjonsnivået når det gjelder fartøyvern.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:13:17]: På to veker nær er det i dag 100 år sidan den første kulturminnelova blei debattert i denne salen. Den gongen handla det om å få vedteke ei lov som kunne verna dei arkeologiske kulturminna og ruinane frå forhistorisk tid og frå mellomalderen. I dag skal me vedta kursen og ein handlingsplan for kulturminnepolitikken fram til 2020. Alle grupper i befolkninga skal ta kulturminna i bruk, som kjelder til kunnskap, oppleving og trivsel. Dette er grunnlaget for den nye kulturminnepolitikken som Regjeringa no legg fram.

Regjeringa er oppteken av at kultur har ein eigenverdi og er avgjerande for utviklinga av personlegdomen og livskvaliteten til det enkelte mennesket. Kulturminne og kulturmiljø er konkrete vitnesbyrd om livet folk har levd gjennom tidene og verksemda deira. Dei er uerstattelige kjelder til kunnskap om den historiske utviklinga av omgivnadene og samfunnet, om forholdet menneska imellom og om forholdet mellom mennesket og naturen. På den måten fungerer kulturminna som kikhol inn i historia, med stor verdi for menneske.

Kulturminne og kulturmiljø er òg viktige miljøverdier. Dei er ikkje fornybare ressursar. Dersom dei blir øydelagde eller fjerna, er dei tapte for alltid.

Kvart år forsvinn viktige kulturminne, medan andre forfell eller blir øydelagde over tid. Regjeringa har lagt

vekt på å få fram ei ærleg melding om korleis det står til med kulturminna og kulturmiljøa i landet, og kva me bør gjera med det. Analysane som ligg til grunn for meldinga, viser at situasjonen er alarmerande. Regjeringa presenterer ein handlingsplan og ein tiltakspakke for korleis me kan betra situasjonen. Me skal oppfylle dei ulike miljømåla i meldinga fram til 2020. 2020 er den mest optimale tidsramma for å få gjennomført tiltaka på ein fagleg forsvareleg måte og få bygd opp tilstrekkeleg kompetanse og kapasitet. Dette inneber at dei årlege løyvingane må aukast med 175 mill. kr. Eg er svært glad for den breie tilslutninga Stortinget har gitt til dette.

Når vi er i utlandet som turistar, oppsøker me gjerne kjende og ofte prangande monument. Her i landet er det først og fremst mangfaldet av kulturminne og kulturmiljø frå ulike tider som pregar landskapet, tettstadene og byane. Dette mangfaldet av kulturminne og kulturmiljø har berre unntaksvis noko formelt vern. Dei blir tekne vare på fordi eigarane og brukarane bryr seg om dei og sikrar dei gjennom dagleg drift, skjøtsel og vedlikehald.

Regjeringa legg opp til at denne typen kulturminne og kulturmiljø skal danna grunnlag for ulike aktivitetar i levande lokalsamfunn i heile landet. Regjeringa vil stimulera til at større delar av denne kulturarven blir teken vare på enn det som har vore tilfellet fram til no, og at den blir betre tilpassa vår eiga tid. Regjeringa ønskjer at den kan framstå som ein ressurs som blir teken i bruk på nye måtar og dannar grunnlaget for eit program for levande lokalsamfunn og verdiskaping.

Noregs lange kystlinje på over 21 000 kilometer er temmeleg eineståande i global samanheng. Som eit synleg bevis på dei verdiane som ligg i kystlandskapet, blei Vega i fjor skrive inn på lista over verdas ypparste kultur- og naturarv, og Noreg har nominert Geirangerfjorden og Nærøyfjorden til verdsarvlista. Kysten har opp gjennom historia vore særskild viktig for busetjinga, næringsverksemda og livsvilkåra her i landet. Trass i dette har kystkulturen vore sterkt forsømd i kulturminnearbeidet gjennom heile 1900-talet. Det gjer me noko med no.

Kulturminnepolitikken til Regjeringa baserer seg på at kulturminna har ein eigenverdi og er viktige ressursar. Med denne meldinga er Regjeringa den første som har klart å lyfta kulturminnepolitikken opp på dagsordenen, gi han økonomisk prioritet og eit langsiktig perspektiv. Me som lever i dag, er forplikta til å forvalta kulturminna med respekt for dei som har levd før oss, og med omtanke for dei som kjem etter.

For 100 år sidan blei det lagt vekt på det nasjonale ansvaret for å sikra kulturminna som vitskapleg kjeldemateriale. I dag legg Regjeringa til grunn at ein i tillegg skal bruka kulturminna på nye måtar, slik at dei kan gi folk i alle befolkningsgrupper nye kunnskapar og opplevingar. Noreg har gjennom alle tider fått monalege kulturelle impulsar utanfrå. Regjeringa vil at kulturminnepolitikken skal gjenspeglja mangfaldet i det fleirkulturelle samfunnet. Historiene som blir fortalde gjennom kulturminna og kulturmiljøa, skal vera med på å dokumentera mangfaldet i befolkninga og dei lange linjene i landet si historie og utvikling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A) [14:18:53]: I innstillingen på side 12 står det:

«Samtidig mener komiteen at staten gjennom sitt sektoransvar i tillegg må bidra mer økonomisk også til vedlikehold av andre kulturhistorisk verdifulle kirker, herunder steinkirker fra middelalderen.»

Siden kirken er en vesentlig kulturforteller i vårt samfunn, er det viktig å få den til å fortelle. Min erfaring er at når et departement skal ha ansvar, er det mulig å få til ting. Når to departementer skal få til noe sammen, er det vanskelig – og når tre departementer skal få det til, er det umulig. Her er det tre departementer som er inne og som skal øke den statlige bevilgningen til kirker. Hvordan har miljøvernministeren tenkt å få til det?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:20:00]: Eg er veldig oppteken av dei kyrkjene me har, og eg har òg lagt merke til at det i innstillinga blei lagt monaleg vekt på kyrkjene. Det er eg glad for. Dei har ei veldig viktig kulturminnebetjing for landet vårt. Det er òg ein samla komite som peiker på at ein ønskjer ein strategi for at me skal ta vare på dei.

Men eg er samtidig oppteken av å sikra det sektoransvaret som ligg her. Det trur eg er viktig for å ta vare på kyrkjene våre. Me ser i dag at me har utfordringar knytt til dette. Men eg meiner at det sektoransvaret som ligg her, må liggja til grunn. Eg la òg merke til at representanten påpeikte tidlegare i debatten nettopp det sektoransvaret som må liggja til grunn.

Eg har tru på at vi gjennom den strategien skal kunna ivareta kyrkjene på ein betre måte, og vil sjølvsagt følgja opp det som komiteen har bede meg om.

Øyvind Korsberg (FrP) [14:21:20]: Statsråden sa at han hadde lagt vekt på å få fram en ærlig melding. Da kan man selvfølgelig stille spørsmålet: Hva med de andre meldingene som er lagt fram? Det skal jeg ikke gjøre. Men jeg er i alle fall glad for at han har lagt fram en ærlig melding, og da får jeg kanskje også noen ærlige svar på det jeg har tenkt å spørre om.

Statsråden var også inne på dette med økonomisk prioritet. Da kan man stille spørsmål om hvorfor man skal tro mer på Regjeringen nå enn ved framleggelsen av statsbudsjettet. For det var ikke akkurat en styrking av kulturminnevernet statsråden gjorde der, da han raserte posten for fartøyvern.

Det står også i meldingen:

«Den årlige oppfølgingen vil avhenge av budsjettstiasjonen.»

Da har man helgardert seg.

Da vil jeg bare spørre: Vil man nå oppleve en rasing av kulturminnevernet, vil man oppleve en videreføring eller vil man oppleve en styrking – ikke i ord, men i konkrete midler? Det er faktisk penger dette gjelder.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:22:33]: Det er faktisk ei stor glede å kunna seia at me her står framfor ei his-

torisk utviding av det grunnlaget som me skal byggja våre kulturminne på. I dag blir satsingane her fordobla – det ligg altså ei årleg ekstrasatsing på 175 mill. kr i den handlingsplanen som ligg føre her. Me veit at dagens tilskott er under det nivået, så det blir altså ei fordobling.

Så vil eg òg visa til budsjettet for 2005, der det samla tilskottet til kulturminne blei auka. Men det er klart at i åra som kjem, vil me sjå ein betydeleg sterkare auke, og det er fordi me har lagt fram ei melding som me skal følgja opp. Det er altså ei historisk satsing på 175 mill. kr – ei fordobling – og det er Regjeringa stolt over å kunna leggja fram.

Jørund Leknes (SV) [14:23:45]: Jeg merket meg at statsråden sa at kulturminner er uerstattelige kilder, og at man fant at situasjonen for kulturminnene var alarmerende da man gjennomførte en behovsanalyse.

Målene for kulturminneområdet ble vedtatt i år 2000, og den sittende regjeringen har altså hatt snart fire år på seg til å følge dem opp. Hvorfor har det ikke skjedd noe før? Hvorfor har man latt kulturminner forfalle? Har man bevisst valgt å se bort fra miljømålene? Hvorfor har man ikke kommet til Stortinget med at man ikke er i stand til å oppfylle målene, og hvorfor har man rett og slett ikke tatt et større ansvar for dette? For nå ser man at det er et kraftig etterslep som vi i løpet av de neste årene må dekke, mens det nok kunne ha vært gjort noe med det tidligere, for Regjeringen har tross alt sittet i fire år.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:24:49]: Represen-
tanten frå Senterpartiet stadfesta at når SV og Senterpartiet hadde sett seg sitt mål, hadde dei tenkt på eit tal. Det har ikkje Regjeringa gjort. Når me har sett oss eit mål i 2020, er det på bakgrunn av faglege anbefalingar frå Riksantikvaren. Det er altså det mest optimale målet både for å nå dei måla me har sett oss, og for å få den kompetansen som me treng for å få dette til. Det er faktisk forskjell, for når ein sit i regjering, må ein følgja opp anbefalingane frå fagleg nivå, og eg er glad for at det er ei brei tilslutning til å gjera det fornuftige her, å setja eit mål i 2020 og ikkje la det vera jubileumsfeiringa som set faglege mål på så viktige miljøområde.

Inger S. Enger (Sp) [14:25:56]: Det var vel å tøyse det jeg sa i stad litt langt, å si at jeg tenkte på et tall, som statsråden sa.

I Dagens nasjonale mål for kulturminnepolitikken stod det faktisk at tap av kulturminner innen 2008 ikke skulle overskride 0,5 pst. årlig. Så hvem som tenker på tall her, kan vel være hipp som happ.

Det jeg egentlig skal spørre om, omhandler kirkene. I kulturminnemeldinga sies det at Kirkens arbeidsgiverorganisasjon har kostnadsberegnet istandsetting av kirkene til 7–8 milliarder kr, og det er mye penger.

Kulturminnemeldinga åpner for at kirker kan få midler fra Kulturminnefondet, og Riksantikvaren har tatt ansvar for stavkirkene. Det er lagt opp til flere typer finansieringsmåter, men i brev undervegs i behandlinga har vi fått beskjed fra statsråden om at sektoransvaret skal vektleg-

ges tydelig. Hvis det skal tillegges Kommunaldepartementet, skal det svært mye penger til. Da blir mitt spørsmål: Hvordan vil statsråden takle dette?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:27:17]: Eg er for så vidt svært glad for den prioriteringa av Kyrkja som komiteen går inn for. Eg har jo sjølv prioritert Kyrkja i andre samanheng utan at det hausta den same applausen frå dei same representantane.

Eg er oppteken av å sikra kyrkjene våre. Dei er viktige kulturminne, og me har altså no fått i oppdrag å leggja ein strategi for dette, og det skal me gjera. Samtidig trur eg det er veldig viktig at me legg vekt på sektoransvaret når me skal gå laus på den jobben.

Eg ser òg merknaden knytt til steinkyrkjene, og det vil sjølvstakt vera med i Regjeringas vurdering om me skal sjå på eit meir statleg ansvar når det gjeld steinkyrkjene. Men det er viktig at kommunane, som sit med ansvaret for kyrkjene våre i dag, både dei som er freda, og dei som er verna, òg skal ha det ansvaret framover.

Rolf Terje Klungland (A) [14:28:36]: Jeg er glad for at statsråden presiserer at han lytter til faglige råd.

Som jeg var inne på i mitt innlegg, har vi fått brev fra Bredalsholmen Fartøyvernssenter i Kristiansand, der Riksantikvaren og fagfolk sier at de skulle få 2 mill. kr mer – ut fra det som det var behov for innen fartøyvernet ved det verftet. Og da er jeg skuffet over at statsråden ikke gjennom revidert budsjett følger opp de faglige rådene som han åpenbart må ha fått fra Riksantikvaren, når det gjelder fartøyvern.

Mener statsråden at det er holdbart på den ene siden i et replikkordskifte å si at han lytter til faglige råd, og på den andre siden ikke gjør det i forbindelse med revidert budsjett? Hva vil statsråden gjøre for å forhindre slike situasjoner, der man nå blir nødt til å permittere folk på grunn av at de lovnadene, hvis man kan kalle det det, som de har fått fra Riksantikvaren, ikke blir fulgt opp?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:29:55]: Det er ingen grunn til å leggja skjul på at den totale løyvinga til kulturminne i 2005 er for lita. Det har Riksantikvaren gitt ein behovsanalyse for til Stortinget gjennom meldinga. Faktisk treng me årlege løyvingar på 175 mill. kr fram til 2020 for å nå målet. Men òg innan fartøyvern er det ei betydeleg økonomisk prioritering. Der har me behov for over 21 mill. kr i auka løyvingar årleg fram til 2020 for å nå måla.

Det er ingen grunn til å leggja skjul på at dei totale rammene for kulturminnefeltet er for låge. Det seier Riksantikvarens behovsanalyse. Det har eg sagt tidlegare i innlegget mitt. Men me lover altså ei auka prioritering av dette feltet, og eg registrerer med glede at det er eit stort fleirtal i Stortinget som stiller seg bak nettopp den prioriteringa.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Øyvind Halleraker (H) [14:31:12]: Departementet har en praksis med å sette treffende titler på sine stortingsmeldinger. Denne gangen syns jeg man har truffet svært godt. «Leve med kulturminner» dreier seg både om at man skal leve med kulturminnene, at de skal overleve og også få leve videre.

Kulturminner er jo den delen av kulturarven som vi bokstavelig talt kan ta og føle på. Ofte er disse i privat eie. Vi ser at eiere og frivillige aktører tar et stort ansvar og gjør en uvurderlig innsats for å ta vare på kulturminnene i dette landet. Regjeringen har tatt fatt i nettopp dette og lover i meldingen også konkret økonomisk satsing, og at den private innsatsen skal få bedre rammevilkår. Det er gledelig at denne regjeringen etter en lang tørke på 18 år setter denne viktige saken på dagsordenen. Det er kanskje ikke så overraskende siden det var denne regjeringen som opprettet Kulturminnefondet, og som nå dobler dette.

En generell forståelse for bruk og vern ligger til grunn i kulturminnevernet, noe Høyre støtter fullt ut. En slik forståelse er avgjørende om vi skal lykkes. Vi er helt avhengig av å ha eiere og brukere med oss i dette arbeidet. Hvis det med basis i våre kulturminner kan skapes nye arbeidsplasser og næringsvirksomhet, er det et kjempepluss som vi bør hilse velkommen, og tilrettelegge for.

Jeg vil peke på ett område innenfor dette feltet der vi fortsatt har mye ugjort og et stort ansvar.

Vi har 194 middelalderkirker. Av disse er 28 stavkirker, som gjennom det pågående Stavkirkeprogrammet er viet særlig oppmerksomhet. Men også de øvrige 166 steinkirkene fra middelalderen inneholder stor kulturrikdom. Ja, faktisk er det slik at det nesten utelukkende er kirkebygningene fra denne viktige perioden i nasjonens historie, med noen få unntak, som f.eks. Håkonshallen, som representerer kulturminnene.

Steinkirkene er i seg selv flotte med sin nordeuropeiske nøkterne arkitektur, med preg av bånd over havet til tidligere tiders samkvems- og handelspartnere. Derfor er det gledelig at Regjeringen vier dette feltet spesiell oppmerksomhet.

Fra komiteens behandling har vi tillatt oss å peke på at den kirkekunsten som fins inne i kirkene, har fortjent særlig oppmerksomhet. Dessverre er det slik at disse kunstskattene, ofte malt direkte på veggene i de gamle kirkene, er i dårlig forfatning og står i fare for å forsvinne helt. Særlig gjelder dette kalkmalerier, som på grunn av feilaktige bygningstekniske inngrep i mer moderne tid er utsatt for fuktskader og forvitring. Tillat meg her å trekke fram gamle Moster kirke, som komiteen besøkte, og som etter sigende skal være landets eldste kirke. Hit kom Olav Tryggvason i 995, innledet kristningsverket og lot bygge en kirke, står det skrevet i Snorres kongesagaer. Her er den vakre kirkekunsten og interiøret fra tidlig på 1600-tallet. Komiteen fikk høre fra eierne, Fortidsminneforeningen, at maleriene kan forsvinne i løpet av kort tid på grunn av fuktskader. Derfor har vi i innstillingen anmodet Regjeringen om å utarbeide en akutt handlingsplan for å redde den unike kirkekunsten i denne og andre kirker. Kirke-

kunsten er på mange måter det vi i Norge har av kunsthistorie fra denne tiden. Da er det selvsagt at vi ikke kan la dette gå tapt.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Grethe Fossli (A) [14:35:41]: Jeg har lyst til å starte med å gi honnør til statsråden for en all right melding, som gir en god oversikt. Jeg vil konsentrere meg litt om de tekniske og industrielle kulturminnene, som ligger mitt hjerte nær.

I 1991 tok daværende miljøvernminister Thorbjørn Berntsen initiativet til å opprette en samarbeidsgruppe for bevaring av tekniske og industrielle kulturminner. Jeg var så heldig den gang at jeg fikk lov til å være med i den gruppen, som LOs representant. Både LO og NHO var med sammen med flere representanter for kulturen. Jeg fikk en god innsikt i hvordan Riksantikvaren jobbet, noe jeg senere har satt stor pris på. Jeg vil gi Riksantikvarens folk honnør for den jobben de gjør for å bevare kulturminnene våre.

Ett av mandatene til denne gruppen var å gi råd om hvilke kulturminner som skulle fredes. Jeg ser med glede at i hvert fall 10 av de 31 som vi så på den gangen, står omtalt i meldingen. Jeg har for øvrig besøkt alle 10 og har dem friskt i minne ennå, selv om det er en tid tilbake.

Vi hadde også et annet mandat. Vi skulle finne fram til finansiering utover det som bevilges over statsbudsjettet. Det var ikke lett. Det å finne private midler til den type kulturminner er ikke enkelt. Jeg er veldig glad for å registrere at i de strategier og tiltak som er omtalt i stortingsmeldingen, sier departementet at de «vil legge vekt på at denne type kulturminner skal kunne gi grunnlag for verdiskaping gjennom ny bruk».

Vi kan se på disse kulturminnene i dag. Hvis vi går til Fetsund Lenser i Akershus, som jeg kjenner godt og har besøkt mange ganger, så er det også blitt et senter som driver med natur i tillegg til å vise fram et gammelt kulturminne som er verdt å bevare.

Går vi til Sjølingstad, ser vi at de fremdeles produserer ting.

Går vi til Klefoss, har de drevet med teater for å synliggjøre hvordan livet rundt fabrikken var i gamle dager.

De er levende kulturminner, som ikke er hva man kaller «møllposebevaring». Dette er bra, og det er viktig for disse kulturminnene. Skal vi kunne vise fram hvordan norsk industri har utviklet seg gjennom mange år, er dette en måte å gjøre det på. Jeg håper at statsråden sammen med kulturministeren fortsetter å utvikle dette, og at man kan få flere tekniske kulturminner opp på listen. 10 er mange, og det er dyrt å bevare disse, men det er også viktig å få flere næringer inn på den listen.

Arne Lyngstad (KrF) [14:38:45]: Innstillingen og debatten i dag har vist et viktig og positivt engasjement for å ta vare på kulturminnene og gjøre dem til en sentral del av kulturarven vår. Jeg er glad for at de strategier som miljøvernministeren har foreslått, får så bred tilslutning i

Stortinget. Som helhet danner de et godt utgangspunkt for videre oppfølging.

Når jeg tar ordet i debatten, er det for å uttrykke tilfredshet med at staten skal ta et større økonomisk ansvar for å dekke utgiftene til utgraving av fredede kulturminner i forbindelse med mindre, private tiltak. Jeg tror dette er både nødvendig og riktig for å kartlegge og ta vare på kulturminnene. Skal vi lykkes med det, må grunneiere melde funn, og da må de vite at de ikke får uforholdsmessig store utgifter. Vi trenger derfor økte tilskudd og nye retningslinjer som kan endre forvaltningspraksisen, og det får vi nå.

Som kirkepolitiker er jeg også glad for det engasjement innstillingen viser for å ta vare på kirkeskattene våre. Det er viktig å anerkjenne kirkene som en sentral del av våre kulturminner. De forteller om livsritualer, påvirkning, hverdagsliv og maktforhold opp gjennom tidene i samfunnet vårt. Selv om vi viderefører den økonomiske ansvarsdelingen mellom kommune og stat, mener Kristelig Folkeparti det er nødvendig med økt statlig engasjement for å ta vare på verneverdige kirker. Integrering av Kirken i kulturminnepolitikken og tilnærmingen av kirkebygg som kulturminner gir flere virkemidler for en god og aktiv kirkepolitikk som tar vare på byggene og anleggene.

Samtidig er det en utfordring for kulturminneforvaltningen å se hvordan disse byggene kan og skal brukes og tilpasses nye arbeidsformer og behov. Her trenger vi samarbeid på tvers av sektorene.

Ellers hadde det også vært fristende å kommentere en del av den kirkepolitiske forståelse som står i innstillingen, men det skal jeg la være nå.

Til slutt vil jeg si at jeg også er tilfreds med det komiteen skriver om bergkunst. Utfordringen er å gjøre disse minnene tilgjengelig for folk flest og formidle bildenes fortelling til publikum. Her finnes det gode prosjekter, bl.a. i Trøndelag, som absolutt bør realiseres.

Inger S. Enger (Sp) [14:41:41]: Jeg synes det er hyggelig å være her i dag, og være med i denne debatten. Den viser at vi er uenige om detaljer, men i store trekk er det veldig mye enighet. Det synes jeg er viktig og hyggelig når det gjelder ei melding som skal løfte oss litt, og når det kanskje er 18 år til neste gang vi skal behandle ei slik melding.

Jeg skal passe på å si litt om ting som det ikke ble flertall for for Senterpartiet.

Dette med skatte- og avgiftslette ble det ikke flertall for. Senterpartiet har tidligere i et Dokument nr. 8-forslag foreslått å gi generelt fritak fra å betale merverdiavgift for arbeid på fredede bygninger og anlegg i privat eie. Det ble nedstemt den gangen, og vi tok det opp igjen nå i forbindelse med kulturminnemeldinga. Bakgrunnen for det er at det er veldig mange eiere som synes at dette er ei god ordning. Den er ubyråkratisk, og det er et meget treffsikkert virkemiddel.

Jeg kan også nevne at i utlandet er dette med skattelette og avgiftslette ganske vanlig på disse områdene. Det gjelder både Danmark, Finland, Storbritannia, Nederland og Frankrike – land som vi liker å sammenlikne oss med i

ulike sammenhenger for tida. Så det er synd at vi ikke nådde fram, men vi får eventuelt komme tilbake til dette seinere igjen.

Så er det én ting til, og det er dette med forslag til vedtak i I. Jeg er glad for at det ble flertall for å utrede behovet for å innføre nye erstatningsregler i kulturminneloven. Bakgrunnen for at den har blitt sett sammen med denne NOU-en i naturmangfoldloven, eller biomangfoldloven som mange kalte den før, er at begge lovverk inneholder ei drøfting av erstatningsregler. Det er derfor grunn til å se disse i sammenheng, for det finnes selvfølgelig en del fellestrekk mellom ulike typer vern.

Så kan jeg i den sammenhengen berolige representanten Korsberg med at jeg gjerne tar den debatten når den tida kommer – men det blir ei stund til.

Jeg vil be om at I i forslag til vedtak deles, slik at det blir mulighet til å stemme over bare første ledd.

Presidenten: Det skal presidenten merka seg.

Jørund Leknes (SV) [14:44:43]: La meg først si at jeg slutter meg til representanten Engers uttalelse om at det er hyggelig at vi her skaper flertall for mange gode forslag, mange ambisiøse forslag, sånn at man innen kulturminneforvaltningen får en bedre praksis framover enn det meldingen viser har vært status fram til nå.

Så merket jeg meg at statsråden i sitt svar til meg sa at når vi hadde satt 2014 som et mål, så hadde vi tenkt på et tall. 2014 er altså 200 år etter at Grunnloven ble vedtatt i 1814, så vi hadde absolutt ikke tenkt på et tall, vi hadde regnet oss fram til et tall. Så spurte vi departementet om hva som måtte til for at vi skulle kunne klare å oppnå det innen da, både i forhold til økonomiske og kompetansemessige tiltak, og har ut fra det vurdert det som fornuftig å gå inn for det som et mål, sånn at vi kan oppgradere satsingen på kulturminner.

St.meld. nr. 8 for 1999-2000 om rikets miljøtilstand ble framlagt av Bondevik I-regjeringen, og i den meldingen står det at de tre målene skal oppfylles innen 2004, 2008 og 2010. Den er altså bakgrunnen for at vi har vedtatt miljømål på kulturminneområdet – de ble vedtatt i år 2000. Det var altså etter forslag fra Bondevik I-regjeringen, og Regjeringen støttet også det som stod i innstillingen. Så mitt spørsmål til statsråden må da bli: Tenkte Bondevik I-regjeringen bare på et tall når de satte de målene, eller var det på bakgrunn av behovsanalyser fra Riksantikvaren?

Det er sagt at dette er en dramatisk situasjon for kulturminnene, og at noe må gjøres. Det er en oppfatning jeg deler, men den sittende regjeringen har hatt ganske god tid på seg. Den har sittet i fire år, den har lagt fram fire statsbudsjetter og fire reviderte budsjetter. Det siste reviderte budsjettet toppes altså med et kutt på 120 000 kr i Riksantikvarens drift. Så mitt spørsmål, som jeg gjentar, til statsråden er: Hvorfor har ikke Regjeringen gjort noe tidligere? Hvorfor har ikke Regjeringen gjort noe for å avverge den situasjonen vi nå er kommet opp i, og hvordan har Regjeringen fulgt opp miljømålene som ble fastsatt i 2000 – har de vært styrende for Regjeringens politikk på kultur-

minneområdet? Jeg håper at statsråden ikke henger seg opp i 2014, som han gjorde i svaret til meg i stad, men at han heller svarer på de konkrete spørsmålene og utfordringene jeg har gitt ham.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:47:28]: Eg deler den gleda som dei føregåande talarane har meddelt i forhold til denne meldinga. Dette er ein historisk dag. Me har fått til eit lyft for kulturminne som me ikkje har sett maken til tidlegare, og det er eit breitt fleirtal i Stortinget som stiller seg bak dette å ta vare på ein del av vår nasjonale kulturarv som kulturminne er. Det er spennande å vita at denne satsinga òg vil kunna gi verdiskaping, ikkje minst i distrikta, som vil ha stor betydning.

Så vil eg gripa fatt i den utfordringa som representanten Leknes initierer. Det er altså første gongen me kjem med ei så brei melding om kulturminne, og det faglege arbeidet som ligg til grunn for denne meldinga, er basert på ei breiare utgreiing enn det ein nokon gong før har hatt. I dette arbeidet inngår ein NOU, og det ligg her eit betydeleg arbeid frå Riksantikvaren si side, og det er viktig for meg å få fram at når Regjeringa har sagt 2020, er det altså på bakgrunn av eit fagleg råd frå Riksantikvaren. Det synest eg det er grunn til å lytta til, når den fremste eksperten på dette området anbefalar sterkt å gå inn for 2020 og ikkje eit tidlegare tidspunkt. Det eg seier, er at me ikkje har tenkt på eit tal. Me har sett 2020 på bakgrunn av dei faglege råda som er gitt, og på bakgrunn av at det her skal byggast opp kompetanse, noko som er veldig viktig. Samla sett blir dermed 2020 det eg meiner er det mest fornuftige målet for dette viktige området, og eg er glad for at eit breitt fleirtal i Stortinget sluttar opp om det. Det vil vera det beste for kulturminna i Noreg, og derfor er det med stor glede eg ser på denne dagen, som eg synest er flott for kulturminna våre – at me greier å ta vare på dei, at det er ein samla innsats.

Så har eg lyst til å peika på det verdiskapingsprogrammet som ligg her. Det ligg eit verdiskapingsprogram på 50 mill. kr her som vil kunna bety veldig mykje. Det er mange som har snakka om Kulturminnefondet i dag, men faktisk er dei årlege løyvingane på verdiskapingsprosjektet større enn den ekstra milliarden med dagens rentekurs. Det programmet vil altså samla sett ha større betydning enn den ekstra milliarden som no ligg til grunn i auka løyvingar.

Presidenten: Representanten Jørund Leknes har hatt ordet to gonger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Jørund Leknes (SV) [14:50:17]: Jeg må konstatere at statsråden ikke besvarer mitt spørsmål. Spørsmålet mitt var altså hvordan Regjeringen hadde fulgt opp de målene som ble vedtatt i år 2000, hvordan dette hadde blitt fulgt opp i budsjetter, og hvordan Regjeringens politikk hadde vært betinget av det. Jeg er egentlig litt overrasket over det, men jeg vil bare konstatere at det vi gjør i dag, er et stort løft for kulturminnene, med 1,4 milliarder kr ekstra til Kulturminnefondet. Vi får håpe at også den sittende re-

gjeringen er i stand til å følge opp det hvis de, mot formodning, skulle vinne valget. Men jeg konstaterer at statsråden ikke svarte på det konkrete spørsmålet mitt: Hva har Regjeringen gjort for å følge opp målene som ble vedtatt i 2000, og hvorfor har man klart det så dårlig?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:51:14]: Eg skal ikkje dra ut debatten. Eg vil likevel seia at når det gjeld kulturminnemeldinga som me har lagt fram, ligg det ein NOU til grunn, og me har hatt ein fagleg gjennomgang som har vore breiare og betre enn nokon gong tidlegare, så det er klart at me har eit tryggare grunnlag for å gi råd om 2020 no enn det me har hatt tidlegare. Og det er ikkje nokon grunn til å leggja skjul på at denne gjennomgangen og NOUen gjer at me har eit mykje meir tydeleg og grundig fagleg grunnlag for den meldinga som me no legg fram, og me kan seia at rådet om at 2020 er eit riktig mål, er stødigare og betre enn dei tidlegare råda som er gitt Stortinget. Derfor er eg òg glad for at Arbeidarpartiet og Framstegspartiet har slutta seg til det som var Regjeringa si anbefaling når det gjeld dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, sjå side 2723)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand (Innst. S. nr. 228 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 21 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 15 minutt, og at taletida vert fordelt slik på gruppene: Arbeidarpartiet og Høgre 15 minutt kvar, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti 10 minutt kvar, Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve anledning til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarane for kvar partigruppe og fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vert det foreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det vert sett på som vedteke.

Før saks ordførar får ordet, vil presidenten foreslå at formiddagens møte vert forlenget slik at òg replikkane etter saksordførarens innlegg vert tekne på formiddagens møte. – Det er å sjå på som vedteke.

Synnøve Konglevoll (A) [14:53:32] (ordførar for saka): Gjennom behandlinga av de jevnlige stortingsmeldingene om Regjeringas miljøpolitikk og rikets miljøtilstand gis Stortinget en mulighet til å diskutere miljøpolitikk i brei forstand. Men sjøl om innstillinga er lang, har vi også denne gangen begrensa oss både i innstillinga og i debatten i forhold til hva vi kan ta opp.

Som sakas ordfører er jeg likevel glad for at det er en del viktige områder der komiteen enten enstemmig eller gjennom et bredt flertall går lenger enn det Regjeringa opprinnelig gjorde i meldinga, eller i enkelte tilfeller iallfall er tydeligere. Særlig gjelder dette i forhold til å få på plass ei kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold.

Regjeringa har satt som et meget ambisiøst mål å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010, som ei oppfølging av målet som blei satt på ministerkonferansen for miljø i Europa i Kiev i 2003.

Komiteen peker i innstillinga bl.a. på nødvendigheten av økt skogvern, og det er særdeles viktig. For å nå målet om å stanse tapet av biologisk mangfold må vi sikre de aller mest verdifulle områdene gjennom vern, men som komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, påpeker:

«For å ta vare på biologisk mangfold er det helt avgjørende at vi også tar hensyn i de naturområdene som ikke er vernet. Det er derfor nødvendig å styrke kartlegging og overvåking av biologisk mangfold.»

Jeg er veldig glad for at innstillinga er veldig tydelig og konkret når det gjelder å få på plass det kunnskapsbaserte forvaltningssystemet. Her står Artsdatabanken helt sentralt. Artsdatabanken blei formelt åpna mens vi i komiteen holdt på med behandlinga av denne meldinga, og det kan virke som om statsrådets besøk til Trondheim har åpna opp øynene hos regjeringspartiene for nødvendigheten av at Artsdatabanken sikres midler sånn at den blir i stand til å utføre oppgaven som et nasjonalt kunnskaps-senter og også alle de oppgavene vi har lagt til Artsdatabanken.

Så virker det som om Regjeringa har skjønt betydningen av at det må sikres ressurser slik at Artsdatabanken kan kjøpe nødvendige faglige tjenester hos relevante fagmiljøer, sånn som det lå til grunn i utredningen fra KUF i 2003. Det er en enstemmig komite som understreker dette i innstillinga.

Det er også en enstemmig komite som peker på at det nå er nødvendig å gjennomføre neste fase i den kommunale kartlegginga, og jeg er glad for at regjeringspartiene er med på å sikre flertall for at det må settes av egne midler som kommunene kan få innvilga etter søknad for å sikre den nødvendige progresjonen og faglige kvaliteten på denne kartlegginga.

Et tredje område der innstillinga er langt tydeligere enn meldinga, er der vi konkret går inn for at det må etableres et norsk artsprosjekt, sånn at vi bedre kan ta del i den store satsinga som gjennomføres i Sverige nå.

Jeg forventer at alle disse sakene følges opp i budsjettet til høsten.

Temaet biologisk mangfold har brei omtale i innstillinga, herunder trusselen fra introduserte arter, som ørekyte og kongekrabbe, behovet for konfliktdempende tiltak i vernarbeidet og debatten om import av regnskogtømmer. Av hensyn til tida for mitt innlegg går jeg ikke nærmere inn på disse sakene, iallfall ikke i denne omgang.

Å redusere utslippene av NO_x i tråd med forpliktelsene i Göteborgprotokollen vil være ei av hovedutfordringene i åra framover. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at ut-

slippene av nitrogenoksider må reduseres med 30 pst. i løpet av de neste fem åra, og det sier seg sjøl at det vil bli ei formidabel utfordring. Hele 40 pst. av utslippene kommer fra innenlands skipsfart og fiskeri og 17 pst. fra energianleggene på sokkelen. Det sier seg sjøl at vi er nødt til å sette inn tiltak på disse to områdene skal vi greie å oppfylle våre forpliktelser.

Når det gjelder tiltak på skip i norsk innenriksfart og for fiskefartøy, har SFT pekt på at motortekniske tiltak er de mest kostnadseffektive. Det er positivt at regjeringspartiene nå i større grad forstår at det er et viktig og riktig tiltak. Det kan likevel være grunn til å minne om at vi hadde ei slik ordning fra 1996 til 2000, som blei gjeninnført etter at Arbeiderpartiet fikk gjennomslag for det i forbindelse med behandlinga av budsjettet for 2004, men at det etter den tid ikke er fylt på mer midler, ja, faktisk er det sånn at de midlene som er bevilga, står ubenyttta. Her har altså tidligere miljøvernminister og nåværende næringsminister Børge Brende et verktøy i verktøykassa si, men han har likevel ikke kommet seg til å bruke det.

Når det så gjelder energianleggene på sokkelen, står det i meldinga at Regjeringa vil fastsette nye utslippskrav til energianleggene på sokkelen. Da Stortinget behandla klimameldinga høsten 2001, pekte et bredt flertall på at elektrifisering av sokkelen vil være et viktig klimatililtak. Elektrifisering av sokkelen vil også føre til reduserte utslipp av NO_x.

Daværende miljøvernminister Børge Brende lovte på pressekonferansen da han la fram tilleggsmeldinga, at her skulle det virkelig bli veg i vellinga. Men siden har det vært temmelig stille fra Regjeringa. I dag kunne vi faktisk lese i Aftenposten at lisensinnehaverne av Valhall-feltet, med British Petroleum i spissen, vil elektrifisere feltet og dermed redusere utslippene av både CO₂ og NO_x. Det er bra at aktører i oljeindustrien på den måten sjøl tar ansvar, men skal vi oppfylle Göteborgprotokollen, må Regjeringa snarest mulig gå fra ord til handling.

Det er positivt at vi med stor realisme kan øke målet om gjenvinning fra 75 pst. til 80 pst., men det betyr likevel ikke at vi skal lene oss tilbake og tro at vi har løst avfallsproblemet.

Avfall utgjør et miljøproblem knyttet til forsøpling, farlig avfall, utslipp fra deponier og ufullstendig forbrenning. Veksten i avfall øker miljøutfordringa knyttet til avfall, men er også en indikator på et forbruk av naturressurser som ikke er bærekraftig.

Stoltenberg-regjeringa satte ned et offentlig utvalg som skulle foreslå tiltak for å oppnå avfallsreduksjon, og utvalget la fram sin innstilling i 2002. Etter det har rapporten blitt liggende i ei skuff i Miljøverndepartementet. Her er det åpenbart rom for en mer offensiv miljøpolitikk. Blant annet peker Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i innstillinga på at det bør innføres produsentansvar for maling, lakk, lim og oljeholdige produkter og for papir og trevirke. Et av de områdene der det er på høy tid å få på plass ei returordning, er for fritidsbåter og mindre fiskefartøy. Jeg er derfor glad for at det til slutt blei en enstemmig komite som går inn for at myndighetene sammen med bransjen må få på plass ei returordning for båter.

I stortingsmeldinga peker Regjeringa på fem tverrsektorielle satsingsområder, og alle de fem områdene er viktige om vi skal kunne dreie produksjon og forbruk i ei mer bærekraftig retning. Miljøpolitikk handler til syvende og sist om at alle må være med og ta ansvar, og ei av de største utfordringene er å skape forståelse blant folk flest for at vi må la naturen sette grense for menneskelig aktivitet. Her har kommunene ei helt sentral rolle. Jeg er glad for at et bredt flertall understreker at ei videreutvikling av det lokale miljøarbeidet må knyttes til kommunenes rolle som samfunnsutvikler. Allerede i dag er faktisk «bærekraftig utvikling» nedfelt i kommunelovens formålsparagraf – det skal altså være ei overordnet målsetting for kommunene.

Regjeringa foreslår et femårig utviklingsprogram for kommunesektoren. Det er for så vidt positivt, men det kan jo være grunn til å spørre seg om Regjeringa egentlig har foreslått et femårig utsetningsprogram. Det er nemlig ikke mangel på erfaring i kommunene. Tvert imot, det har vært gjennomført mye godt miljøarbeid både under MIK-reformen og i Lokal Agenda 21-arbeidet.

Hovedutfordringa for miljøarbeidet til kommunene er at dårlig kommuneøkonomi gjør at man skjærer ned til beinet for å få prioritert de lovpålagte oppgavene. For å få til ei økt satsing på lokalt bærekraftig arbeid har bl.a. ordførerne i de 18 foregangskommunene gått inn for at det opprettes et nasjonalt Agenda 21-fond. Arbeiderpartiet støtter forslaget om et slikt fond, men det viktigste er at vi får på plass virkemidler som stimulerer til tverrsektoriell handling lokalt, og slik kommuneøkonomien er nå, er det behov for at det settes av egne midler til det.

Det er, som sagt, mye det kunne vært sagt mer om. Men med dette legger jeg fram komiteens tilråding og de forslagene Arbeiderpartiet er med på å fremme i denne innstillinga.

Presidenten: Representanten Synnøve Konglevoll har teke opp dei forslaga ho gjorde greie for.

Det vert replikkordskifte.

Øyvind Halleraker (H) [15:03:12]: I flere innlegg i dag har vi hørt om den rød-grønne regjeringen. «Rikets miljøtilstand» burde jo vært en utmerket mulighet for å få fram felles miljøpolitikk, og da som et alternativ til den sittende regjering. Det vi ser i dag, er snarere tvert imot. I denne sammenheng er det to ubetydelige, små mindretallsforslag som de tre partiene står sammen om. Det dreier seg om noe juridisk hjelp til kommunene og naturbarnehager.

Derimot er vi svært glad for at Regjeringens politikk får stor tilslutning. Men ett forhold vil jeg få ta opp. Det dreier seg om å tilrettelegge for interkommunale løsninger for å forbedre vannkvaliteten i henhold til EUs rammedirektiv. Her er det et I-forslag som ikke regjeringspartiene kommer til å støtte. Det er fordi dette er fyllestgjørende omtalt på side 58 (Presidenten klubber) – unnskyld, er tiden ute? Beklager!

Presidenten: Representanten kan få fullføre setninga.

Øyvind Halleraker (H) [15:04:22]: Jeg vil gjerne få saksordføreren svar på hvorfor man finner grunn til å fremme et slikt forslag, når det er så fyllestgjørende omtalt.

Synnøve Konglevoll (A) [15:04:49]: Representanten Halleraker var svært glad, og jeg la også i mitt innlegg vekt på å være positiv med hensyn til de punktene der Regjeringa og det brede flertallet i Stortinget har funnet sammen. Jeg tror det er helt sentralt i miljøpolitikken at det skapes brede flertall for de tiltakene en er nødt til å gjennomføre.

Når det så gjelder den rød-grønne regjeringen, er jeg helt overbevist om at vi også på miljøområdet kommer til å finne sammen, og det har jo vært slik at regjeringspartiene i vårsesjonen i Stortinget har brukt nesten enhver debatt til å påpeke de gangene vi ikke er fullstendig samkjørt i Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet. Det kan da være grunn til å minne om at det partiet som har statsministeren, og også for så vidt miljøvernministeren, i denne regjeringen gikk til valg sist gang på et helt annet regjeringsalternativ. Vi er innstilt på å finne løsninger, og det kommer vi helt sikkert til å gjøre.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:06:03]: Jeg har bare behov for å få avklart hva som er dagens og kanskje morgendagens politikk når det gjelder CO₂-håndtering, for i innstillingen står det:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ønsker å legge til rette for, ikke pålegge, utbyggere å benytte teknologi for CO₂-håndtering. Det skal derfor etter disse medlemmers mening ikke stilles som krav verken for de gitte eller fremtidige konsesjoner.»

Vi får det til å henge lite sammen med det Arbeiderpartiet har gjort tidligere, for i innstillingen til klimameldingen står det at «ytterligere konsesjons- og utslippstillatser til gasskraftanlegg kun gis til gasskraftanlegg basert på CO₂-håndtering».

Så her er det jo en voldsom sprik når det gjelder hva man egentlig mener, og jeg vil gjerne at Arbeiderpartiet rydder opp og klargjør hvorfor man eventuelt har fått en helt ny politikk på dette området.

Synnøve Konglevoll (A) [15:07:23]: Når det gjelder CO₂-håndtering, er det jo sånn at i denne innstillinga går et flertall inn for at det skal satses på teknologiutvikling. Vi i Arbeiderpartiet har hatt et landsmøte der vi har samlet oss om at vi skal ha ei storstilt satsing på CO₂-håndtering og teknologiutvikling når det gjelder gasskraftverk.

For øvrig kan man trygt legge til grunn at det er Arbeiderpartiets politikk som kommer til uttrykk i denne innstillinga. Jeg har ikke lyst til å si så veldig mye mer om det, for som representanten Korsberg vet, er jeg ikke helt enig med det store flertallet i partiet mitt på dette området.

Hallgeir H. Langeland (SV) [15:08:17]: Lat meg starta med å takka saksordføreren for innsatsen, både som saksordfører og som stortingsrepresentant. Som me alle

veit, kjem ho ikkje tilbake til Stortinget – sannsynlegvis på grunn av eit visst miljøengasjement.

Verken rikets miljøtilstand eller Arbeidarpartiets miljøtilstand er heilt på topp. Med unntak av nokre saker, som blir illustrerte her i dag, har Arbeidarpartiet faktisk bidrege til å svekkja miljøtilstanden i Noreg, bl.a. på energifeltet. Men saksordføraren skal ha takk for at ho har prøvd å betra miljøtilstanden både til riket og til Arbeidarpartiet.

Innan miljø- og energispørsmåla er det jo ofte sånn at AUF og enkeltrepresentantar på Stortinget er mest einige med SV. Kva anbefalingar trur representanten ho vil gje i forhold til den jobben ho skal inn i i Naturvernforbundet? Er Arbeidarpartiet det rette miljøpartiet?

Synnøve Konglevoll (A) [15:09:46]: Som representanten Langeland påpeker i sitt innlegg, er jeg da foreslått innvalgt i sentralstyret i Naturvernforbundet. Det ser jeg fram til, hvis jeg blir valgt, men man skal som sagt alltid velges først. Med min bakgrunn fra arbeid i energi- og miljøkomiteen vil jeg kunne fortsette mitt engasjement for miljøet, og det ser jeg fram til.

Så er det selvfølgelig sånn at jeg er arbeiderpartimenneske. Det kommer jeg også til å være i framtida, for jeg er helt overbevist om at skal vi ha en bra politikk i dette landet, bør langt flere stemme Arbeiderpartiet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Då tek me ein pause i forhandlingane. Møtet vert sett igjen kl. 18, og me startar med innlegg av Øyvind Halleraker.

Møtet hevet kl. 15.10.

Møte onsdag den 8. juni kl. 18

President: Eirin Falde

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 92):

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand (Innst. S. nr. 228 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 21 (2004-2005))

Øyvind Halleraker (H) [18:02:02]: Gjennomgangen av Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand gir oss en viktig mulighet til å gjøre opp status på sentrale miljøområder og til å peke ut veien videre for å nå miljøpolitiske målsettinger.

Dette er den andre gjennomgangen av rikets miljøtilstand som denne regjeringen legger fram. Både denne og den forrige meldingen om rikets miljøtilstand har vist at vi har en regjering med en mer ambisiøs miljøpolitikk enn vi har sett tidligere. Både denne miljøvernministeren og den forrige har gitt miljøpolitikken en revitalisering.

Selv om utfordringene fortsatt er store på en del områder, har over 30 års miljøarbeid gitt resultater. Vi har kommet langt i arbeidet med å redusere og rense utslipp fra industribedrifter og kommunale avløp fra byer og tettsteder.

Økonomisk utvikling, teknologisk framgang og økt miljøbevissthet har gjort at mange alvorlige miljøproblemer er overvunnet. Det er ikke tilfeldig at markedsøkonomiens utbredelse har gått parallelt med et bedre miljø. Eller sagt på en annen måte, vi er kommet lengst i å løse miljøutfordringene i land med markedsøkonomi. I de tidligere østblokklandene vet vi så altfor godt hvordan det stod til med miljøet. I dag finner vi de største miljøutfordringene nettopp i disse landene samt i utviklingslandene.

Dette betyr på ingen måte at alle miljøproblemer er overvunnet i vår del av verden. Meldingen om rikets miljøtilstand peker på områder hvor vi har hatt miljømessig framgang de siste årene, men den peker også på en rekke områder hvor utviklingen er mer sammensatt. På en del områder slår meldingen fast at vi beveger oss gal vei i forhold til resultatmålene. Dette er utfordringer vi må ta på alvor. Det er derfor behov for økt fokusering på dagens miljøutfordringer, både nasjonalt og internasjonalt.

Norge er et rikt land, og vi har evner og ressurser til å sikre vårt eget miljø for framtidige generasjoner. Vi har et særskilt ansvar for å delta aktivt i arbeidet med å redusere globale miljøbelastninger og i kampen mot fattigdom.

Både nasjonalt og internasjonalt er en av hovedutfordringene i årene framover å redusere tapet av biologisk mangfold. Regjeringen har en målsetting om å stanse tapet av biologisk mangfold her i landet innen 2010. Dette er en ambisiøs målsetting. Mangfoldet av livsformer er grunnlaget for menneskenes eksistens, livskvalitet og vel-

ferd. Det biologiske mangfoldet er utviklet naturlig over lang tid og gjennom kulturpåvirkning.

Høyre vil ta vare på dette mangfoldet for kommende generasjoner. Skal vi sikre det biologiske mangfoldet, må vi også sikre områdene der artene lever. Da kommer vi ikke utenom skogvern. Nær halvparten av de rundt 3 000 artene som i dag er oppført på den nasjonale rødlisten over truede arter, lever i skog. Vern av skog er derfor avgjørende for at vi skal bevare det biologiske mangfoldet.

All erfaring tilsier at privat eiendomsrett er en forutsetning for å sikre en forsvarlig forvaltning av miljøverdier og ressurser. Privat eiendomsrett og personlig ansvar henger sammen og er nødvendig også for å ta vare på naturen.

Respekten for privat eiendomsrett må også gjelde i skogvernet. Vi har dessverre sett uheldige konflikter mellom grunneierne og miljøforvaltningen i nettopp skogvernet. Derfor er jeg glad for at vi ved behandlingen av den forrige stortingsmeldingen om rikets miljøtilstand i samarbeid med skogeierne organisasjoner fikk til en løsning hvor vi gikk fra konflikt til samarbeid gjennom en ordning med frivillig vern. Dette må være en hovedstrategi for det framtidige skogvernet.

Denne regjeringen har gitt miljøarbeidet en ny giv. Et område hvor vi ser dette særlig tydelig, er når det gjelder opprettelse av nasjonalparker. Senest i forrige måned ble landets 25. nasjonalpark opprettet. Det var Folgefonna nasjonalpark i mitt hjemfylke Hordaland. Dette er et av Norges vakreste områder, med hvit bre, grønne lier og blå fjord.

Samtidig som Regjeringen har vernet mer, har den gitt større åpninger for kombinasjoner mellom vern og bruk. Selv om et område er vernet, må det fortsatt være mulig å ha en fornuftig holdning til næringsdrift og annen aktivitet som ikke berører verneverdiene. Jeg er derfor glad for at Regjeringen har opphevet forbudet mot kommersiell turisme, som vi hadde i enkelte nasjonalparker. Skal vi få aksept hos lokale grunneiere og lokalbefolkningen for øvrig, er det viktig å finne smidige løsninger som kan kombinere bruk og vern. Samtidig må grunneiere som får den økonomiske verdien av sin eiendom redusert som følge av vern, få en økonomisk kompensasjon for dette verditapet.

Friluftsliv, enten det er i uberørt natur eller i mer opparbeidede områder, er viktig for befolkningens trivsel og helse. Friluftslivet står sterkt i Norge, og en grunnpilar her er den norske allemannsretten. Høyre vil slå ring om og bevare allemannhetens rett til fri ferdsel i utmark. Det meste av arealene i Norge er på privat grunn. Derfor vil alltid allemannsretten være det viktigste for å gi befolkningen muligheter til å komme ut i naturen. Men som et supplement til dette er det også viktig at det offentlige legger ut naturperler som har vært i offentlig eie, for allemannheten. Jeg er derfor glad for at i forbindelse med omstillingene i Forsvaret har en rekke tidligere forsvarseiendommer nå blitt tilgjengelige. Allemannsretten må kombineres med respekt for folks privatliv og den private eiendomsrett. Private grunneiere må respektere allemannhetens rett til fri ferdsel i utmark. Samtidig må vi som ferdes ute, vise hensyn til privatlivets fred.

En av de mest alvorlige miljøtruslene vi står overfor i dag, er helse- og miljøfarlige kjemikalier. Miljøgifter er tungt nedbrytbare, og de blir værende i naturen i lang tid. De siste årene har vi blitt mer og mer oppmerksom på farene knyttet til miljøgifter som PCB og bromerte flammehemmere. Jeg er glad for at Regjeringen har tatt denne trusselen alvorlig og prioriterer bekjempelsen av nye miljøfarlige utslipp og opprydding i gamle miljøsynder. Det er videre flott at det er en bred tilslutning til Regjeringens handlingsplan mot helse- og miljøfarlige kjemikalier, hvor man skal stanse utslipp av miljøgifter innen 2020.

Heldigvis er det ikke bare i Norge at kampen mot helse- og miljøfarlige kjemikalier står høyt på den politiske dagsordenen. EUs forslag til nytt kjemikaliereregulering, REACH-forordningen, vil bli det viktigste virkemidlet for både å redusere spredningen av miljøgifter gjennom produkter og framskaffe økt kunnskap om det store antallet kjemiske stoffer som er på markedet. Jeg er glad for at det er bred enighet i komiteen om viktigheten av at Norge er aktiv i arbeidet med å få dette regelverket på plass og virksomt. Jeg viser i denne sammenheng også til et brev vi fikk fra Nordisk Råd i dag i sakens anledning.

Jeg vil understreke betydningen av det arbeidet som nå pågår i EU, og at vi i Norge har de samme regler på dette området som de har i EU, slik at norske bedrifter har de samme betingelser å forholde seg til som dem i landene rundt oss. Et eksempel på det siste er det globale arbeidet mot utslipp av klimagasser gjennom Kyoto-avtalen. Norge har forpliktet seg til at våre utslipp skal ligge 1 pst. over utslippsnivået i 1990. Å nå dette målet vil være en utfordrende oppgave. Det må nås både gjennom nasjonale tiltak og gjennom det internasjonale kvotesystemet som skal være på plass i 2008.

Norge har også i internasjonale avtaler om langtransporterte luftforurensninger påtatt seg ambisiøse internasjonale forpliktelser. Den største utfordringen framover er knyttet til å redusere Norges årlige utslipp av NO_x med om lag 30 pst. innen 2010, i tråd med forpliktelsen i Gøteborgprotokollen. Denne forpliktelsen innebærer at Norge må gjennomføre vesentlige utslippsreduksjoner av NO_x i årene framover. Innenlands skipsfart og fiske står for om lag 40 pst. av de norske utslippene. Det er derfor særlig innen denne sektoren vi finner det største potensialet for utslippsreduksjoner.

Det er helt avgjørende for å nå målene i Gøteborgprotokollen at myndighetene og næringen har en felles forståelse av Norges renommé, og at det bidras aktivt fra alle parter. Jeg vil i denne sammenheng peke på det tidligere programmet for NO_x-reduksjon, og at programmet nå videreføres etter Stortingets ønske, også med statlige midler. Tiltakene kan gjennomføres på opptil 30 år gamle motorer, og potensialet for utslippsreduksjoner er derfor svært stort.

Med denne regjeringens – jeg vil nesten si – hovedfokus på dette i meldingen og miljøvernministerens kunnskap og engasjement har jeg tro på at vi skal greie å nå Gøteborgprotokollens mål.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Synnøve Konglevoll (A) [18:11:58]: På side 17 i mitt eksemplar av stortingsmeldinga har jeg notert ordet «joss!» i marginen. Her står det:

«Regjeringen ønsker at Norge skal ha en pådriverrolle i arbeidet for en mer ambisiøs klimaavtale etter 2012.»

Akkurat det er ingen overraskelse. Det kjente jeg godt til. Men så kommer det:

«Ved å stå utenfor EU har vi både muligheter til, og et ansvar for å spille en viktig rolle.»

Dette er noe som folk på nei-sida har hevda helt siden den forrige EU-debatten starta, men det er jo godt å få det bekrefta i ei stortingsmelding fra Miljøverndepartementet. Man kan jo lure på om det er miljøvernministeren som har endra synspunkt i EU-saka, eller om det er en byråkrat som har gitt uttrykk for sin mening.

Det står for øvrig på side 120 at det er grunn til å tro at EU vil innta en mindre aktiv rolle framover på grunn av utvidelsen.

Spørsmålet mitt er nå: Er Høyre og representanten Halleraker enig i at Norge har større mulighet til å spille en rolle i internasjonal miljøpolitikk utenfor EU?

Øyvind Halleraker (H) [18:13:20]: Da er vi i gang med EU-debatten, kanskje? Jeg ser det som blir sitert fra representanten Konglevoll, som en kjensgjerning i forhold til det arbeidet vi nå gjør, når vi står utenfor EU. Men det må ikke være tvil om at EUs miljøpolitikk på en rekke områder faktisk er langt mer ambisiøs, og har vært det, enn mange andre lands, som har stått utenfor. Så det å slutte seg til EU og være med på de gjensidige forpliktelser som ligger der, tror jeg vi også miljøpolitisk kommer til å ha stor nytte og glede av. Så langt denne regjeringens holdning til EU. Jeg tror de samme problemstillinger vil merkes ganske fort i forhandlinger mellom de rød-grønne om deres regjeringalternativ.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:14:36]: Etter Høyres landsmøte fikk jeg telefoner fra noen Høyre-folk som fortalte meg at Høyre hadde snudd i synet på nasjonale laksefjorder. Jeg har ikke klart å finne ut av det, men det skal være vedtatt en resolusjon på Høyres landsmøte om at man ikke vil ha flere nasjonale laksevassdrag og laksefjorder før man har evaluert effekten av dem som er allerede. Det synes i alle fall vi er en fornuftig politikk. Vi har hele tiden advart mot å ha et gammeldags, passivt arealvern, som nasjonale laksefjorder og laksevassdrag er, rett og slett fordi man ikke klarer å dokumentere noen effekt av det. Det er også med på å legge hindringer i veien for næringsaktivitet i distriktene.

Så jeg vil bare spørre representanten Halleraker: Kommer Høyre med et nytt syn i denne saken etter hvert som ny forskning dokumenterer at man ikke har hatt effekt av at det har vært et passivt arealvern?

Øyvind Halleraker (H) [18:15:56]: Jeg synes det er hyggelig at Høyres landsmøte også får gjennomslag til Fremskrittspartiet. Jeg kan bekrefte at dette var en sak som hadde stor oppmerksomhet på Høyres landsmøte.

Det var også en sak som hadde stor oppmerksomhet i næringskomiteen, i forbindelse med en sak man behandlet tidligere i vår som støtte innom temaet. Det er helt riktig. Høyres landsmøte konkluderte med at vi i vårt program for neste periode anbefaler at vi evaluerer runde én før vi går videre – av forskjellige hensyn, bl.a. de som representanten Korsberg tok opp.

Heidi Sørensen (SV) [18:17:00]: Høyre står sammen med flertallet i komiteen om en merknad om at Norge skal være et miljøpolitisk foregangsland. Det er en målsetting vi deler, og det er riktig at vi ikke er det i dag. Vi er det i hvert fall ikke når det gjelder vern av biologisk mangfold. Sverige, Finland og Australia har gjort mye mer enn det vi har gjort. Vi er det heller ikke når det gjelder oljevern. Østersjølandene og Canada ligger langt foran oss. Det er langt igjen før vi kan si at vi er best i klassen med hensyn til å redusere NO_x-forurensning. Vi er heller ikke best i klassen når det gjelder kjemikalier. Det brukte vi å være, men nå har vi i noen år stort sett bare ventet på et EU-direktiv. Vi er ikke best på klima. Det brukte vi også å være. Vi var det første landet i verden som vedtok en nasjonal klimamålsetting. Nå er vi blant dem som står lengst unna å nå Kyoto-målsettingen. Og ikke er vi best på avfallsområdet heller.

Hvis man leter med lupe, tror jeg man kan finne et og annet område, men det hadde vært interessant å vite: Hvor er det Høyre mener vi er et foregangsland, og hvor er det Høyre mener det er viktig at vi i framtiden bør være et foregangsland på miljøområdet?

Øyvind Halleraker (H) [18:18:25]: Jeg trodde at jeg nettopp hadde holdt et 10 minutters innlegg hvor jeg presenterte Høyres syn på miljøpolitikken. Selvsagt gir vi tilslutning til det som ligger i meldingen om rikets miljøtilstand. Jeg pekte også på at vi ikke er kommet langt nok på en rekke områder. Det vil være uheldig å repetere det nå, men den erkjennelsen tar vi innover oss – det tror jeg vi alle må gjøre – at vi må videre i dette arbeidet. Men jeg vil peke på at f.eks. i arbeidet med biologisk mangfold har vi i denne stortingsperioden faktisk gjort en del grep som har bidratt til å få brukerne med på løsninger som jeg tror vi skal få se gode resultater av. For hvis man skal ha en nyanse i det, som er Høyres politikk her, tror jeg vi best når våre mål ved å ha med brukere og aktører som vet hvor skoen trykker, i felles forståelse for å nå de mål som vi alle ønsker å oppnå.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:19:50]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for jobben som er gjort med innstillingen. Alle som blar i meldingen, ser at det er en ganske omfattende melding, så det ligger mye arbeid bak. Det er selvfølgelig ikke alt jeg er enig i, men jeg synes det har vært gjort en bra jobb når det gjelder omfanget.

Miljøpolitikk er viktig. Man skal beskytte helse, liv og det menneskelige er opptatt av. Samtidig skal man ivareta naturen både for seg selv og ikke minst for de kommende generasjoner, ved at man ikke overbelaster

økosystemene. Men samtidig er det viktig å tenke på at man også skal legge forholdene til rette for at man skal ha noe å livberge seg av her i landet, for at man skal ha en næringspolitikk som gjør at hver enkelt har et meningsfylt arbeid å gå til.

Når det gjelder miljøvern, er det viktig å få på plass en del grunnleggende ting, bl.a. internasjonale miljøavtaler. Vi ser de utfordringene man har i de polare områdene, med forurensning som er transportert langt av gårde. Vi ser forholdene når det gjelder sur nedbør, der vi må bruke ganske store midler for å motvirke skadevirkningene. Dessverre er det slik at de ulike regjeringer kutter på midler til kalking, men Fremskrittspartiet og andre partier er med på å kjempe for å få dette på plass. Man har også avtaler når det gjelder utslipp av CO₂. Det er ikke vi så begeistret for, for Norge har forhandlet fram en historisk dårlig avtale. Men alt dette viser at skal man komme noen vei, man må få på plass internasjonale avtaler.

Problemet blir ofte at man fra norsk side innfører spesielle, strenge regimer. Derfor er det med skuffelse jeg registrerer at to av de forslagene vi har her i dag, om å avstå fra å innføre særnorske miljøavgifter og å avvike særnorske miljøavgifter, ikke får flertall. Det er skuffende, og det er spesielt skuffende at ikke Høyre ville være med, mot en slik forskjellsbehandling av norsk næringsliv i forhold til en del av de landene vi konkurrerer med. Men vi får bare registrere at slik er det.

En ting som folk flest er opptatt av, er muligheten til friluftsliv og muligheten til å bygge seg en hytte – kanskje til irritasjon for noen. Men er det slik at man bygger en hytte, får man iallfall muligheten til å legge til rette for et friluftsliv. Jeg registrerer at da meldingen kom, var det mange som var ute og advarte mot den politikken som Regjeringen legger opp til når det gjelder hyttebygging. Man planlegger altså hyttebygging i Hallingdal for nærmere 15 milliarder kr de kommende årene. Det kom en klar advarsel fra Matz Sandman, som har lest meldingen og ser at det ligger klare føringer for at man kan være med på å stikke kjepene i hjulene. Det vil vi i Fremskrittspartiet advare mot på det sterkeste.

Jeg skal ikke ta en ny debatt om finnmarksloven, men da den ble behandlet her i salen, gjorde man det stikk motsatte av hva man gjør ellers. Ellers er spesielt de sosialistiske partiene veldig flinke til å framheve hvor viktig det er at man legger forsvarseiendommer ut til allmennheten, det samme når det gjelder strandsonen. Når det gjelder Finnmark, gjør man det stikk motsatte. Man privatiserer i realiteten store deler av finnmarkseiendommen, og det er for meg ganske underlig at man kan gjøre slike grep. Men jeg er fullstendig klar over at Finnmark er mye lenger borte enn en del av de andre områdene, som ligger mye nærmere både Akersgata og Stortinget.

Til slutt vil jeg få lov til å nevne dette med miljøsonen, som er det nye kreative forslaget til miljøvernministeren for å stoppe oljeboring i nord. Jeg forventer at Høyre avklarer sitt syn i løpet av debatten, for jeg har registrert at Høyres Ivar Kristiansen, som sitter i næringskomiteen, er i opprør over at denne miljøsonen er tenkt innført, og advarer mot den på det sterkeste. Da kunne det være ganske

godt å få en avklaring fra Høyre i denne saken om man vil stå samlet når det gjelder innføring av miljøsoner, eller om det er slik at Høyres representanter får lov til å uttale seg fritt ellers, men når de kommer i denne salen, blir de pisket på plass.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [18:25:14]: Det er interessant å høre Fremskrittspartiets representanter som her klager og klager over Regjeringen hele tiden, mens de sørger for at den kan fortsette den mangelfulle politikken – som Fremskrittspartiet tydeligvis mener den har – med Fremskrittspartiets støtte her i huset.

Norge skal være et foregangsland i miljøpolitikken. For at framtidens generasjoner skal ha tilgang til godt miljø og ren natur, må hensynet til miljøet være gjennomgripende i alt vi foretar oss. Miljøet må sikres gjennom internasjonalt samarbeid, der hvert land tar sitt ansvar.

«Norge skal stå ved de forpliktelser vi har tatt på oss internasjonalt.»

Dette skriver komiteen innledningsvis i sine merknader – alle utenom Fremskrittspartiet. Mener virkelig representanten fra Fremskrittspartiet at omfattende miljøhensyn ikke er nødvendig for å bevare miljøet for den kommende generasjon?

Øyvind Korsberg (FrP) [18:26:28]: Jeg må vel innrømme at det er bedre med denne regjeringen enn en sosialistisk regjering, som kan være alternativet. Denne regjeringen har vi i alle fall en mulighet til å påvirke. Hvis det skulle bli et sosialistisk flertall etter valget, vil ikke vi ha muligheten til å påvirke. Heller ikke alle de organisasjonene og enkeltmenneskene som kommer hit til Stortinget hver eneste dag, vil ha stor mulighet til å påvirke et sosialistisk flertall. Det bekymrer meg og sikkert en del andre.

Når det gjelder miljøhensyn, tror jeg det vil være stor forskjell på hva Fremskrittspartiet legger i ordet miljøhensyn, og hva eksempelvis Sosialistisk Venstreparti legger i det, hva SV legger i føre var-prinsippet, og eventuelt hva Fremskrittspartiet legger i føre var-prinsippet. Så her må man egentlig se på de forskjellige tolkningene partiene har. Jeg tror at ut fra de merknadene som står i innstillingen, vil representanten Klungland også finne ut av det.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:27:49]: Representanten Korsberg var oppteken av at ein måtte halda dei internasjonale forpliktingane. Då vil eg gratulera Framstegspartiet med at dei no faktisk har gått inn for Bernkonvensjonen i forhold til rovdyr i Noreg. Det er eit stort framsteg at det no berre er Senterpartiet som vil ha grensevakt på svenskegrensa for å skyta ulven når han kjem hit. Så gratulerer med det.

Så har eg eit spørsmål knytt til at Framstegspartiet er garantisten for den eksisterande regjeringa. No har det gått fire år, og ein har garantert for denne regjeringa. Ein har f.eks. ropt på gasskraftverk, og har ikkje fått det til. Dei har fått til eit på Snøhvit, men har elles ikkje fått alle

dei gasskraftverka som Korsberg ønskjer seg. Ein har heller ikkje klart å byggja ut Vefsna, som ein òg har ønskt seg, og ein har altså ikkje klart å leggja så mykje jord under asfalt som Framstegspartiet ønskjer seg. Skal ein også i miljøpolitikken i regjeringsforhandlingane gjera det ein gjer i revidert budsjett, selja seg for knappar og glansbilete, eller meiner Framstegspartiet alvor med miljøpolitikken sin?

Øyvind Korsberg (FrP) [18:29:22]: Internasjonale forpliktelser og rovdyr – jeg er glad for at jeg fikk den plikten, for da kan jeg slå akkurat den samme i dag som da vi behandlet rovviltmeldingen i fjor. Det ble en debatt på landsmøtet om ulv eller ikke ulv, og det var de som var sterkest engasjert både på den ene og den andre siden, som førte en debatt om det. Men disse rovdyrene skal forvaltes lokalt og regionalt. Det er de som har skoen på og kjenner hvor den trykker, som må få lov til å ta disse beslutningene.

Så nevnte representanten Langeland gasskraftverk, asfalt og en del andre ting. Nå er det slik at vi får til mer med denne regjeringen enn vi ville gjort hvis det var et sosialistisk flertall, for da hadde vi jo ikke hatt noen mulighet til å være med og påvirke politikken. Et sosialistisk flertall vil jo føre Norge mange tiår tilbake i utvikling.

Ingmar Ljones (KrF) [18:30:44]: I første avsnittet i merknaden om avfall og gjenvinning er Framstegspartiet positivt med på at avfallspolitikken må innebera at det blir mindre skadar frå avfall på menneske og naturmiljø, og at utviklinga av generert avfall blir lågare enn den økonomiske veksten. Men i avsnittet lenger nede er ikkje Framstegspartiet med på at det er positivt at ein no er like ved å nå målsetjinga om at 75 pst. av avfallet skal gjenvinnast, og støttar ikkje Regjeringa sitt framlegg om å auka målet til 80 pst. gjenvinning.

Spørsmålet er då: Korleis har det seg at ein ikkje kan vera med på det? Det er jo ein direkte motsetnad i desse to avsnitta. Eg trudde kanskje at også Framstegspartiet såg verdien av å få auka gjenvinning.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:31:57]: Når det gjelder avfall, er det for så vidt litt vanskelig å tallfeste akkurat prosentene. Det jeg tror man må ta med seg i en slik debatt, er at vi bor i et land med enormt store avstander. Det er klart at man kan gjerne ha et mål om at man skal ha 75 pst. eller 80 pst. gjenvinning, men da tror jeg man må ta hele regnestykket – hvor mye energi man bruker til transport, den luftforurensningen som er ved en slik transport, og hele det regnestykket. Det har aldri blitt presentert på en troverdig måte. Det er jo en av de viktige tingene når man snakker om gjenvinning og energi.

For øvrig vil jeg vise til at det skjer en del ting også internasjonalt, bl.a. når det gjelder forbud mot deponering av tekstiler – det er jo en mulighet man har for å kunne gjøre noe med den type ting som blir en utfordring også i framtiden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Presidenten må spørre representanten Korsberg om han tok opp forslagene.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:33:11]: Ja, det gjorde jeg – akkurat nå.

Presidenten: Da har representanten Øyvind Korsberg tatt opp forslagene som Fremskrittspartiet står bak.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:33:28]: Lat meg òg starta med å takka saksordføraren for innsatsen. Det blir jo noko av det siste ho får gjort her på huset, etter å ha hatt eit relativt høgt engasjement på miljøråsa til å komma frå Arbeidarpartiet.

Så vil eg òg takka for at Arbeidarpartiet no er med på ti av SVs drygt 40 forslag i forhold til ei miljøreform. Det er eit stykke på veg når me tenkjer på hausten, då me saman skal prøva å skaffa til vegar ei ny regjering som får gjort noko i miljøpolitikken òg.

Nesten alle partia seier at Noreg skal vera eit føregangsland i miljøpolitikken – på godt miljø, på rein natur. Nesten alle seier at Noreg skal stå ved sine internasjonale forpliktingar på miljø. Og, seier nesten alle partia, det er behov for ei revitalisering av miljøpolitikken og større miljøambisjonar. Det er ikkje verst. Det fortel noko om dagens politikk.

Mot slutten av perioden erkjenner altså fleirtalet at det er behov for større miljøambisjonar. Og når ein ser på fleirtalets handlemåte under denne Bondevik-regjeringa, er det relativt lett å forstå. SV fremmer derfor krav om ei miljøreform, og fremmer det i dag, gjennom dei mange forslaga som me har her i dag. Samtidig følgjer me opp dette behovet for ei miljøreform også ved revidert budsjett, kopla opp mot f.eks. CO₂-injeksjon offshore for å driva ut meir olje og redusera klimagassproblemet, for ein revisjon av energilova, og for ei auka satsing på grønt reiseliv.

Det er to regjeringsparti som átvarar SV mot å gå inn i ei eventuell ny, raud-grøn regjering, fordi miljøet vil tapa i kampen mot vernepausefolket i Senterpartiet og klimabandittane i Arbeidarpartiet. Til denne bekymringa vil eg seia følgjande: Dei veit kva dei snakkar om, for med denne regjeringa har miljøråsa tapt på dei fleste områda kvar dag, men spesielt etter at ein braut med SV i klima- og vernepolitikken. Unntaket er det Halleraker var inne på, og det er stempling av nasjonalparkområde, og det er bra. Men det er altså eit unntak. For i miljøspørsmål er denne mindretalsregjeringa ekspertar på å tapa, eller sagt på ein annan måte, ekspertar på la Høgre få viljen sin. Og for den som følgjer med i klima- og miljøspørsmål, er jo ikkje det overraskande. Denne regjeringa – òg om ho får fortsetja – vil jo vera avhengig av Framstegspartiet. Og det skal vel litt mot til å seia at regjeringsgarantist Framstegspartiet er ein garantist for betre miljøpolitikk: Framstegspartiet er for vern av vassdrag. Framstegspartiet er for CO₂-handtering av gasskraftverk, Framstegspartiet er for Kyoto-avtalen, Framstegspartiet er for redusert støy og trafikkforureining – ein høyrer at det stemmer ikkje heilt. Altså er det noko med denne regjeringa, når ho må ha Framstegspar-

tiet med som garantist. Regjeringa er ikkje prega av ein ambisiøs miljøpolitikk. Det er vel grunnen til at regjeringspartia sjølve er einige med SV i at miljøpolitikken må revitaliserast.

Tek me i tillegg dei konkrete eksempla, blir behovet for SVs miljøreform openbert, og òg behovet for ei revitalisering av miljøpolitikken. For kva har skjedd med denne regjeringa? Me har fått opning av Barentshavet og dei første giftutsleppa der. Me har fått økt aktivitet. Me har fått Snøhvit-feltet og bygging av sterkt forureinande gasskraftverk der – me hugsar at Bondevik I gjekk av på gasskraftverksaka 9. mars 2000. Me har fått ei nedbygging av naturskjønne fossar, bl.a. i Sauda i Rogaland. Me ligg 10 pst. over utsleppsforpliktingane våre i forhold til Kyoto-avtalen. Og Hareide og Bondevik risikerer å måtta leggja ned grunnsteinen til sterkt forureinande gasskraftverk på Kårstø allereie til hausten. Det er realiteten. Det er ei sak som regjeringa Bondevik I altså gjekk av på for fem år sidan.

Min kommentar er at det skal veldig lite til for ei ny, raud-grøn regjering å bli betre enn denne regjeringa i miljøspørsmål. Men det er ikkje slik at SV vil vera fornøgd med det litle som er mogleg å forbetra. Me vil ha ei miljøreform. Me vil ha Noreg som miljønasjon. Så får veljarane avgjera til hausten kva tyngd miljøørsla og SV får i dette nye regjeringsalternativet. Garantien er at med eit sterkare SV blir det betre og meir offensiv miljøpolitikk i Noreg. Men å skemma med ein dårleg miljøpolitikk dersom det blir ei ny, sosialistisk – raude fare – raud-grøn regjering, er vel drygt, når me ser kva dagens blå mare-regjering står for i miljøpolitikken.

SV går altså inn for at ein skal få til ei miljøreform for å gjera Noreg til ein miljønasjon. Og lat meg nemna nokre overskrifter – dei overordna.

Me må altså konkretisera den nasjonale handlingsplanen for berekraftig utvikling, Nasjonal Agenda, på ein heilt annan måte enn denne regjeringa har gjort. Her er det for liten innsats. SV skal skjerpja den profilen i ei ny regjering.

I forhold til eigarskap: Kva er det me ser når det gjeld f.eks. Statkraft? Jo, dei byggjer gasskraftverk på Kårstø. Dei investerer i gasskraftverk i Europa. Ein lét altså berre statselskapa gjera akkurat kva dei vil, utan retning. Det vil SV gjera noko med. Me vil sjølvstøtt og sørgja for at Statoil, som blei privatisert – med LO og Arbeidarpartiet i spissen – får ein heilt annan miljøprofil enn det dei har i dag, m.a. ved å sørgja for at dei føretekk CO₂-injeksjon, meir oljeutvinning og deponering av klimagassen CO₂ på Gullfaks-feltet.

Av dei 39 forslaga som SV har i dag, er det berre eitt som får fleirtal. Men det er positivt, sett med SV sine auger, at Arbeidarpartiet støttar ti av forslaga våre. Det peiker i ei retning.

Til slutt nokre overskrifter som SV vil leggja vekt på i arbeidet sitt med Noreg som miljønasjon:

Vern og biologisk mangfald: Til dømes har denne regjeringa ei svært låg satsing på marin forskning – 5 mill. kr, trur eg det var, til MAREANO-prosjektet til forskning på korallrev og på havbotnen. Der må me få ei skikkeleg satsing – og der vil ein få skikkeleg satsing, med SV.

Så må me få ei heilt anna satsing på grønt reiseliv. SV har eit Dokument nr. 8-forslag knytt til verneområde og nasjonalparker. Me treng ein massiv innsats der.

Så må me ikkje berre vera for importforbod når det gjeld tropisk tømmer, som SV og Arbeidarpartiet foreslår i dag. Me må òg sørgja for at me tek vare på vår eigen regnskog, kystregnskogen. Derfor er det eitt av forslaga våre i dag.

På miljøgiftsida er det veldig mykje å gjera. Det illustrerer dei mange skandalane som no dukkar opp rundt omkring i landet, seinast i Nord-Noreg, knytte til deponi og lekkasjar av miljøgifter ut i naturen. Her må ein sørgja for å få ein annan politikk, og så må ein sørgja for at ein får snudd bevisbyrda innanfor regelverket for skadeleg produksjon.

Med dette tek eg opp dei forslaga som SV har aleine eller saman med andre – så blir ikkje det gløymt.

Presidenten: Representanten Hallgeir H. Langeland har tatt opp de forslag han refererte til.

Presidenten vil bare presisere at det ikke er pent å kalle noen miljøbanditter og «blå mare».

Det blir replikkordskifte.

Synnøve Konglevoll (A) [18:44:27]: I en av de merknadene som Arbeiderpartiet og SV står sammen om i innstillinga, skriver vi at vi vil «gjenreise Norge som miljøpolitisk foregangsland». I ordet «gjenreise» ligger det nettopp en erkjennelse av at Norge har vært et miljøpolitisk foregangsland, men ikke er det i dag. Etter min mening var Norge faktisk et foregangsland under Gro Harlem Brundtland som statsminister og Thorbjørn Berntsen som miljøvernminister.

Når den sittende regjeringa skryter av at den verner nasjonalparker, gjør den ikke annet enn å følge opp nasjonalparkplanen som Thorbjørn Berntsen la fram, og som Stortinget behandlet for mer enn ti år siden.

Jeg vil tro at når også SV-ere skal oppsummere f.eks. de 33 årene som har gått siden Miljøverndepartementet ble etablert, har det vært når Arbeiderpartiet har sittet i regjering at det har skjedd ting på miljøområdet.

Så spørsmålet mitt til Langeland er: Når SV vil gjenreise Norge som miljønasjon, har han da i tankene tidligere arbeiderpartiregjeringer eller tidligere borgerlige regjeringer?

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:45:52]: For SV sin del er me ikkje så opptekne av å stempla ut regjeringar i fortid og deira innsats, men det er ikkje tvil om at Gro og Rio har ein klang internasjonalt. Me er først og fremst opptekne av den framtidige politikken, men me registrerte at Bondevik hadde respekt i miljøørsla og i SV då han den 9. mars 2000 gjekk av på grunn av at han ikkje ville byggja dei sterkt forureinande gasskraftverka som Arbeidarpartiet ville tvinga på han.

Som sagt: Me er opptekne av at Noreg skal vera ein miljønasjon. Derfor er me glade for at Arbeidarpartiet er med på forslag som f.eks. går på strandsona, som går på friluftsliv, som går på ting som er viktige for allemanns-

retten. Der er Arbeidarpartiet på rett kurs. Dersom ein held fram med den kursen, kan me få til noko skikkeleg saman. Det er det SV jobbar med, sjølv om Konglevoll ikkje får vera med.

Siri A. Meling (H) [18:47:11]: I Høyre er vi opptatt av å ta vare på vårt biologiske mangfold og er følgelig opptatt av skogvern. Det er også Sosialistisk Venstreparti. Jeg stiller meg derfor undrende til at partiet ikke er med i en flertallsmerknad hvor resten av komiteen henviser til behandlingen av St.meld. nr. 42 for 2000-2001, Biologisk mangfold, og det hovedfokuset som ble lagt på skogvern og samarbeid med skognæringen, og på at dette også bør være et førende prinsipp i arbeidet videre innenfor skogvern.

Er det slik at Sosialistisk Venstreparti ikke synes at det er nødvendig med en god dialog med skognæringen for å finne fram til gode resultater for alle parter? Eller er det slik her, som på så mange andre måter innenfor Sosialistisk Venstrepartis politikk, at private eiere bare kan neglisjeres, og at vernet skal koste og være konfliktfylt for at resultatet skal kunne karakteriseres som bra?

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:48:21]: For eit sosialistisk parti er det klart at allemannsretten, allmentas tilgang til natur og allmentas krav til å få verna område, er viktigare enn den private eigedomsretten. Dersom ein privatperson eig ein skog som absolutt burde ha vore verna, som han i det heile ikkje vil verna, men som er kjempeviktig internasjonalt for det biologiske mangfaldet, har Høgre til sjuande og sist berre det å seia at nei, då må me godta grunneigaren, og så må me gje blaffen i det biologiske mangfaldet. Det gjer ikkje SV. Me set det biologiske mangfaldet og verdien av det å ha og utvikla dei artane me har, føre den private eigedomsretten. Det er god sosialistisk politikk. Biologisk mangfald er ikkje viktig for Høgre-folk, dersom dei ikkje er villige til å gjera det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Bror Yngve Rahm (KrF) [18:49:55] (Komiteens leder): Miljøpolitikken representerer et av de viktigste politikkområdene i årene som kommer. Miljøet er truet, en utfordring som krever aktivt og ambisiøst engasjement av oss for å få snudd uheldige utviklingstrekk. Dette underbygges gjennom betydelig forskningsinnsats og utredninger både i og utenfor Norge.

Miljøpolitikk er et mangfoldig saksområde, fra det tilsynelatende lille og lokalt forankrede engasjement til de store, globale utfordringene. Mange av utfordringene må ses i et langsiktig perspektiv. Effekten av utviklingstrekk vi ser i dag, vil først melde seg med full kraft langt fram i tid. Likevel er det nødvendig at avbøtende tiltak iverksettes nå. Som politikere er vi forpliktet til i dag å treffe tiltak for å motvirke til dels dramatiske konsekvenser år fram i tid. Det er ansvarsløst ikke å ta på alvor våre etterkommeres muligheter til å puste i ren luft, drikke rent vann og oppleve vakker natur preget av rennende vann og et rikt biologisk mangfold.

Regjeringen tar i meldingen opp mange av de viktigste utfordringene i miljøpolitikken. Den viser vilje til en fortsatt offensiv innsats for å sikre miljøet bedre vilkår basert på føre var-prinsippet og målet om en bærekraftig utvikling.

Jeg er glad for at vi regelmessig gjennom en rikets miljøtilstand får anledning til en statusgjennomgang, samtidig med at vi får se på mulighetene for tilrettelegging for nye små og større skritt i riktig retning i miljøpolitikken. Flertallet skriver da også at det på viktige miljøområder har blitt betydelige forbedringer både nasjonalt og internasjonalt, mens vi på andre området fortsatt står overfor store utfordringer. Dette gjelder særlig i forhold til klimaproblemer, helse- og miljøfarlige kjemikalier og biologisk mangfold. På alle disse områdene har Regjeringen tatt viktige initiativ. En egen klimamelding er presentert og drøftet. Det samme gjelder biologisk mangfold.

Miljøpolitikken har i løpet av perioden vært preget av enkelte kjennetegn og konfliktlinjer: forholdet mellom vern og bruk, vern og næring, by og land, olje mot fisk, eiendomsrett og allemannsrett og nasjonalt ansvar kontra internasjonalt samarbeid. Det er min vurdering at Regjeringen på ulike måter har en balansert tilnærming til alle disse problemstillingene.

Klimautfordringene er store. Diskusjonen om hva som er naturlige svingninger, og hvilken påvirkning menneskeskapte aktiviteter har på klimaet, er en gjenganger, også i denne salen. FNs klimapanel er tydelig på at deler av de klimatiske endringene vi ser, er et resultat av menneskelig aktivitet. Endringene skjer fortere og får dermed større og mer dramatiske konsekvenser enn det som kan tilskrives ensidige, naturlige svingninger. Selv om det fortsatt er en viss uenighet forskere imellom om dette, er det likevel grunn til å ta klimaspørsmålet og klimautfordringene på alvor ut fra et føre var-prinsipp. Jeg forundres stadig over at enkelte tviholder på en vente og se-holdning. De påtar seg et stort ansvar.

Regjeringen har som følge av dette lagt fram en egen klimamelding og fått tilslutning på viktige områder for denne. Kyotoprotokollen er ratifisert, med de forpliktelser Norge påtar seg for reduksjon av klimagassutslipp. En vesentlig del av tiltakene for utslippsreduksjon skal tas nasjonalt ved siden av bruk av de internasjonale mekanismer som ligger nedfelt i protokollen. For Regjeringen og for Kristelig Folkeparti erkjennes det at kraftigere lut må til utover 2012. Denne erkjennelsen deles heldigvis av et flertall også i Stortinget.

Tapet av biologisk mangfold er bekymringsfullt. Globalt, men også i Norge, registreres det hvert år bortfall av en rekke planter og dyrearter. I et lengre tidsperspektiv er dette alvorlig. Balansen i økosystemet er under press og trues av en utvikling i strid med målsettingen om en bærekraftig utvikling. Dette er en av våre aller største miljøpolitiske utfordringer. Tapet av arter og arter som trues av utryddelse, har mange og komplekse årsaker.

Eksempelvis villaksen: Når den trues av sur nedbør og andre miljøgifter, må vi reagere. Derfor har det vært nødvendig å presse på i debatten om Sellafeld-anlegget og i internasjonalt samarbeid om reduksjon av sur nedbør. Det har gitt resultater. Derfor er vassdragsvern og laksefjorder

viktige elementer i tiltakskjeden. Vi bevarer laksen, samtidig som vi sikrer morgendagens generasjoner muligheten for rike naturopplevelser. Når rovdyrenes eksistens er presset, må vi ta noen grep for å sikre deres livsbetingelser. Det er vanskelig, men det er nødvendig.

Regjeringen har vernet betydelige naturområder i løpet av perioden. Også det har vært nødvendig av hensyn til bevaring av biologisk mangfold og framtidige naturopplevelser. Felles for alle disse politikkområdene er at de er konfliktfylte. Utfordringen har vært, og vil fortsatt være, å finne fornuftige løsninger i skjæringspunktet mellom vern og bruk, mellom sau og ulv, i forholdet mellom olje og fisk, mellom allemannsrett og grunneierrett. Det er i løpet av denne fireårsperioden tatt viktige initiativ på alle disse områdene fra Regjeringens side.

Det er slik at alle gjerne vil være bedre enn alle andre i miljøpolitikken. Det er i og for seg ikke noe galt, snarere tvert imot. Det er et uttrykk for at vi har et godt utgangspunkt for å diskutere – og kanskje også bli enige om – en framtidig ambisiøs miljøpolitikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [18:55:22]: Jeg snakket med en kar i går som sa følgende: Jeg har vokst opp i et kristent hjem, og jeg har ingen problemer med Vår Herre eller Hans sønn. Det er verre når en får bakkemannskapet på banen. Da siktet han spesielt til det å være redelig.

Jeg har faktisk et spørsmål i forhold til det. Kristelig Folkeparti har nå prøvd å gi inntrykk av at de skal være veldig miljøvennlige i valgkampen som kommer, og sier at de er imot gasskraftverk. I Sem-erklæringen går de imidlertid inn for fire gasskraftverk i Norge. Mener også representanten Rahm at det er en bedre miljøpolitikk å akseptere at en eksporterer gass til 250 gasskraftverk i Europa uten å sette rensekraft, og dermed utvikle arbeidsplasser og miljøteknologi – eller å ha mangel på miljøteknologi – i Europa, enn det faktisk vil være å satse på å utvikle det her i Norge?

Bror Yngve Rahm (KrF) [18:56:44]: Sem-erklæringen er rimelig tydelig på det forliket som er inngått mellom Venstre, Høyre og Kristelig Folkeparti. Jeg synes det i og for seg er et godt forlik, i forhold mellom partier som i utgangspunktet har to ulike synspunkter. Det som har vært Kristelig Folkepartis gevinst – kan vi vel kalle det – i den prosessen, har vært at vi har kunnet sette klare krav til det som skal bli de framtidige gasskraftverk i Norge, nemlig med CO₂-håndtering.

Det spørsmålet som Rolf Terje Klungland reiser, er et spørsmål som han helt åpenbart vil få rikelig anledning til å ta opp igjen, kanskje i mange runder senere, når han skal sette seg til forhandlingsbordet med SV og lage et regjeringsdokument. Jeg tror det vil bli mer krevende for Arbeiderpartiet enn det har vært for Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre å finne fram til sin plattform.

Jørund Leknes (SV) [18:57:44]: Jeg merket meg at representanten Rahm i sitt innlegg sa at klimautfordringe-

ne er store. Det er vi selvfølgelig enige om. Men jeg vil henlede oppmerksomheten på innstillingen, side 29, hvor det er en merknad hvor det står:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det overordnede målet må være å redusere utslippene så mye at det ikke skaper farlige klimaendringer, og det krever foregangsland både for teknologiutvikling, ressurseffektivisering og omlegging til en grønn kunnskapsøkonomi.»

Her er altså Kristelig Folkeparti ikke inne på den merknaden.

Er det slik at det ikke er et mål for Kristelig Folkeparti ikke å få farlige klimaendringer? Har man gitt opp den kampen?

Jeg har også merket meg at Bondevik har gått ut og sagt at vi må kreve ytterlige reduksjoner etter 2012. Nå er det slik at Norge ligger 11 pst. over målsettingene sine. Hvordan skal vi kunne kreve av andre land at de reduserer utslippene sine, når vi selv er en klimaversting?

Bror Yngve Rahm (KrF) [18:59:04]: Hva slags debatt er dette? Hvilket nivå er det man legger seg på ved å hente ut to setninger fra en innstilling? Svaret til Leknes er ganske enkelt. Det er ivaretatt i våre egne merknader, og det er ivaretatt i Regjeringens politikk. Hvorfor i kloden skal vi da være med på det? Det er ikke verre enn som så.

Når det gjelder spørsmålet om hva som skal skje i framtiden, behøver vi ikke være uenige om de behov vi har for å øke innsatsen framover. Det gjelder ikke først og fremst å stille krav til andre land, det gjelder å stille krav til oss selv. Det er et uttrykk for Regjeringens ambisiøse mål om å bidra til at vi på sikt skal kunne få ned klimautslipp også hjemme. Det tror jeg faktisk at både SV, Kristelig Folkeparti og de øvrige regjeringspartiene med letthet kan bli enige om behovet for.

All dokumentasjon peker i retning av at Kyotoavtalen bare er et første viktig skritt i riktig retning. Den representerer ikke løsningen. Løsningen ligger nok i et mer langsiktig perspektiv, som krever forsterkede virkemidler etter 2012. Det er Kristelig Folkeparti og Regjeringen svært tydelige i forhold til.

Rolf Terje Klungland (A) [19:00:19]: Jeg krever å få svar på om Kristelig Folkeparti mener at det er mer miljøvennlig å eksportere gass tilsvarende 250 gasskraftverk til Europa istedenfor å bruke den i Norge. Mener de at det er mer miljøvennlig å eksportere gassen til Tyskland, så til Danmark og så til Sverige og bygge gasskraftverk der? Og mener de at det er mer miljøvennlig å importere 27 TWh kullkraft og atomkraft, som de gjorde i 2002 og 2003?

Jeg krever faktisk den respekten fra representanten at han svarer på de spørsmålene han får.

Bror Yngve Rahm (KrF) [19:01:16]: Jeg trodde at Rolf Terje Klungland gjennom fire år i komiteen, hvor

dette har vært et debatttema mange ganger, hadde fått svar akkurat på det spørsmålet, og visste svaret.

Det illustrerer med all tydelighet at vårt syn på Kyoto-protokollen åpenbart er helt forskjellig. Det Rolf Terje Klungland signaliserer, er at vi gjør hva vi vil her hjemme, og så skal vi handle med de internasjonale mekanismene som ligger i protokollen.

Vårt utgangspunkt er at en vesentlig del – kanskje den vesentligste delen – av tiltakene skal tas nasjonalt. Det mener vi er i samsvar med de forpliktelsene vi har etter Kyoto-protokollen, at vi dermed oppfyller vårt ansvar i forhold til den. Det er det grunnleggende.

Så er situasjonen selvfølgelig den at utgangspunktet for Europa og Norge er veldig forskjellig, fordi vi er en nasjon som har ren energi. Det har man ikke i Europa på samme måte. Det gjør at vår utfordring på mange måter er mer krevende enn den vi finner i andre land. Og vi forsterker vårt problem hvis ikke vi er villige til å bruke virkemidler nasjonalt framfor ensidig å satse på internasjonale mekanismer som også kan brukes som et supplement i henhold til Kyotoavtalen. Det er i grunnen det greie svaret på det spørsmålet.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Inger S. Enger (Sp) [19:02:56]: Dette interesseområdet er stort og mangesidig, og fem minutter er ikke så mye. Men stortingsmeldinga vi behandler i dag, gir anledning til noen refleksjoner nå når det går mot slutten av fireårsperioden.

Det har slått meg at konflikter i det små kan ta fokus bort fra de virkelig store utfordringene i miljøpolitikken. Det er derfor positivt at meldinga også nevner globale utfordringer. Jeg var så heldig å få delta på FNs toppmøte i Johannesburg i 2002, hvor det ble oppnådd enighet om globale mål for fattigdomsbekjempelse, vannforsyning og sanitære forhold. Det er ikke tvil om at kampen mot fattigdom og store miljøutfordringer henger nært sammen.

Aftenposten hadde mandag denne uka en artikkel med tittel «Varsko fra klimaforskere», der oppvarming av jorda var et sentralt tema. Ifølge direktør Prestrud i CICERO er det slik at økt smelting fra Grønland fører til økt vannstand i verdenshava, og det skal svært liten økning til før det meste av land som Bangladesh står under vann. CO₂-utslippa har gjort en kraftig sving oppover fra 1950, og Arktis makter ikke rolla som jordas avkjøler. Det er det alvorligste i dette. Derfor kommer vi – etter min vurdering – ikke vekk fra at klimapolitikk blir det viktigste temaet. Meldinga påpeker jo også at dette er et område hvor utviklinga dessverre har vært negativ. Endrer klimaet seg, vil også det biologiske mangfoldet bli endra.

Jeg vil nok en gang minne om den opprinnelige definisjonen av bærekraftig utvikling. Den innebærer at det skal tas hensyn til både sosiale, økologiske og økonomiske forhold. Derfor syns Senterpartiet det er positivt at flertallet i komiteen nå vil legge «mer vekt på bærekraftig

bruk» av naturressursene og ønsker en videreutvikling av kombinasjoner av vern og bruk. Senterpartiet konstaterer at arbeidet med etablering av et mer kunnskapsbasert forvaltningssystem er videreført. Artsdatabanken er etablert og vil prioritere arbeidet med å bedre oversikten over truede og sårbare arter, de såkalte rødlistene, og det er bra.

Det mangler tempo når det gjelder å fjerne gevinstbeskatning av erstatninger. Det er sagt at innføring av denne vernebeskatningen visstnok var utilsikta, og da bør feilen rettes opp nå. Det mener da også komiteen i innstillinga, som ble avgitt i forrige uke. Det er nødvendig med en rask avklaring, slik at frivillig barskogvern kan videreføres på en konstruktiv måte.

Når det gjelder konflikter, eller rettene sagt arbeidet for å dempe dem, etterlyser jeg også en oppfølging fra Miljøverndepartementet. Ved behandlinga av statsbudsjettet for 2005 ble det gjort vedtak hvor Stortinget bad Regjeringa om at det i samarbeid med organisasjonene innenfor primærnæringene skulle utarbeides en strategi for å redusere konfliktnivået i naturforvaltninga. Vedtaket er referert i stortingsmeldinga, så det er ikke glemt. Men så langt jeg kjenner til, er ikke arbeidet fulgt opp. Senterpartiet mener at arbeidet nå må komme i gang, slik at resultatet kan legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet til høsten.

Den såkalte fjellteksten som ble presentert i revidert nasjonalbudsjett for 2003, er godt mottatt, og behovet for økt forvaltningsinnsats i nasjonalparkene er ettertrykkelig etterlyst. Men også her må gode ønsker om mer aktiv bruk av verneområdene følges opp med både midler og konkrete tiltak. Det er ikke nok å vise forståelse og å ha gode intensjoner.

Senterpartiets forslag om å innføre en midlertidig vernepause er ikke utelukkende blitt møtt med velvilje. Det er derfor viktig at folk tar seg tid til å høre etter argumenta for forslaget. Bakgrunnen for forslaget var at vi ønska en konsekvensutredning av hvordan vern hadde virka på folk og næringsliv i berørte områder. Vårt inntrykk er at ressursene er brukt stadig mer på vern, mens arbeidet med forvaltningsplaner og økt verdiskaping er blitt hengende etter. Det kan det lett bli frustrasjoner og økte konflikter av.

Siden jeg i innlegget har lagt vekt på konfliktdemping, vil jeg også denne gangen påpeke behovet for en kritisk gjennomgang av definisjonene når det gjelder såkalte villmarkspregede og inngrepsfrie områder. Begrepene forsøkes tillagt større og større vekt fra naturforvaltning og planmyndigheter, så vi må ha en kvalitetssikring. De fleste av oss har sikkert vært på både Galdhøpiggen og Glittertind, og det er litt rart å tenke på at disse områdene slett ikke er villmarksprege. Vi er ikke tjent med begreper som tilslører mer enn de beskriver.

Til sist: Det har vært mye inn og ut av merknader i debatten, og da må jeg skynde meg med å si at det er en merknad fra SV og Arbeiderpartiet som vi med fordel kunne støtta. Den går på at miljøvern i kommunene er viktig, og at det er viktig å utvikle verktøy som integrerer miljøvern i de vanlige planprosessene. Men det forutsettes at dette ikke fører til mer rapportering fra kommune til stat, og akkurat det er et godt poeng.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:08:15]: Eg konstaterer no at Senterpartiet er aleine på grenseposten til svenkegrensa for å skyta ulv i Noreg. Det må vel vera litt bekymringsfullt for eit parti som tidlegare har vore positivt til biologisk mangfald, å vera det. Eg konstaterer i positiv retning at når det gjeld arbeidsprogramdebatten i Senterpartiet i forhold til Barentshavet og Lofoten, har Senterpartiet etter den debatten nærma seg SV, og det er positivt.

Men så er det dette med vernepause, som representanten tek opp. Senterpartiet har vore veldig grøne og offensive tidlegare, bl.a. når det gjeld vern av vassdrag. Men det har i det siste skjedd ei kursendring av dimensjonar knytt opp mot denne vernepausen. Kan representanten seia om ho synest det er gunstig for Senterpartiet å vera i ein slik posisjon i forhold til miljøpolitikken?

Inger S. Enger (Sp) [19:09:39]: Det er helt korrekt når representanten Langeland sier at vi er positive til biologisk mangfold. Jeg kommer likevel ikke utenom å si at jeg ser på klimautfordringa som den aller største utfordringa i verden, for hva er det som er sagt? Alt henger sammen med alt. Hvis klimaet endrer seg mye, vil det også gå ut over det biologiske mangfoldet.

Så var det vernepausen. Som jeg har sagt tidligere, er det vesentlig at folk orker å få med seg hele setninga. Vi snakker om en «midlertidig vernepause» mens forholdene for folk og for næringsutviklinga i dette området blir evaluert. Hvordan har dette virket på folk og næringsliv? Vi har eksempler på nasjonalparker som er 40 år gamle, og som ennå ikke har fått en forvaltningsplan, så vi mener at det ikke er noe samsvar her. Det er bakgrunnen for at vi har vært opptatt av en vernepause. Vi er ikke imot vern!

Leif Frode Onarheim (H) [19:10:52]: Senterpartiet og Høyre er ikke alltid enige i miljøpolitikken, men vi har vært enige om noe. Vi har vært enige om at det er viktig å bevare eiendomsretten, og at det har vært viktig å forsøke å få frem at vi skal dempe konfliktene i forbindelse med vern, og så langt som mulig forsøke å gå over til frivillig vern.

Jeg lurar på om representanten Enger føler seg komfortabel når det gjelder forsvar av eiendomsretten i den nye konstallasjonen som hun har tenkt å ha et nært samarbeid med?

Inger S. Enger (Sp) [19:11:42]: Jeg syns det er svært hyggelig at Onarheim sier at Høyre vil bevare privat eiendomsrett, for jeg har faktisk vært litt usikker på det av og til i denne perioden.

For øvrig er jeg enig i at Senterpartiet og Høyre står sammen i en del saker. Blant annet må jeg si at det saksordførerskapet som representanten Halleraker hadde når det gjelder vernede vassdrag, var veldig bra. Der ble det ryddet opp i mange uklarheter som på en måte hadde gått seg til etter hvert, men det ble veldig klart bl.a. i forhold til 100-metersbeltet.

Onarheim spurte om Senterpartiet var bekvem i forhold til eventuelle nye konstellasjonspartnere. Når det gjelder privat eiendomsrett, er det slik at jeg føler meg vel litt ensom uansett hvilken side jeg står på. Mitt beste eksempel er da tomtfesteloven, hvor vi fikk et flertall bestående av regjeringspartiene, SV og Arbeiderpartiet, som gikk inn for en ganske tung lov i forhold til grunneiere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

May Britt Vihovde (V) [19:13:18]: Venstre meiner Regjeringa har lagt fram ei offensiv og framtidretta melding om miljøvernpolitikk og om riket sin miljøtilstand. Meldinga gir oss eit godt bilete av den situasjonen og dei utfordringane vi står overfor. Venstre er stolt av Regjeringa sitt arbeid på dette området. Samarbeidsregjeringa fører ein langt betre, meir offensiv og meir framtidretta miljøpolitikk enn tidlegare regjeringar, og enn andre moglege regjeringskonstellasjonar i dag.

Samarbeidsregjeringa byggjer miljøpolitikken sin på målet om ei berekraftig utvikling. Verkemidla blir innretta etter det gode Venstre-prinsippet om at forureinar skal betala. Det vil seia at ein i størst mogleg grad legg opp til økonomiske og marknadsbaserte verkemiddel, som forpliktande avtalar, omsetjelege kvotar, sertifikat og miljøavgifter.

Miljøutfordringane er framleis formidable, med klimændringar og truslar mot dei livsviktige økosystema. Venstre og Regjeringa tek desse utfordringane på alvor og vil framleis ha ein moderne, teknologioptimistisk og ansvarleg miljøpolitikk. Kampen mot forureinande gasskraftverk og oljeboring i Lofoten er kampen for ein miljøvenleg og moderne energipolitikk.

Venstre vil fortsetja storsatsinga på kollektivtrafikk og miljøvennleg samferdsel og erstatta 10 pst. av dagens bensin og diesel med biodrivstoff i neste periode. Vi vil stilla krav om at alle nye gasskraftverk må skilja ut og fjerne CO₂. Bruk av gass skal berre erstatta bruk av olje og kol.

Vi vil innføra ei global CO₂-avgift på internasjonal fly- og båttransport, der inntektene går til FN. Venstre vil vidare vri bilavgiftene frå kjøp til bruk, der det løner seg å kjøpa energigjerrige bilar. Vi vil samstundes halvera einongsavgifta på miljøvennlege bilar. Vi vil redusera skatt på arbeid og auka skatt på miljøutslepp – miljøvennleg åtferd skal lønna seg, alltid og overalt. Vi vil ha avgifter på uønskt stoff som CO₂ og miljøgiftige kjemikalier og fyringsolje. Meirinntektene til staten skal brukast til å redusera skattar på arbeidsinnsats, slik at det skal bli meir attraktivt å jobba. Grøne skattar og avgifter vil også stimulera til forskning og utvikling av miljøteknologi.

Venstre har i meir enn 30 år stått i front for miljøet, og vi garanterer at det vil vi framleis gjera. Framtida er miljøvennleg og høyrer ikkje til parti som vil byggja forureinande gasskraftverk, ta livet av ulvebestanden og byggja ut dei siste vassdraga. Venstre tør seia til forureinarane at dei skal betala, samstundes som vi gjer det lønnsamt for alle å velja løysingar som kuttar utslepp og sparar miljøet.

Venstre vil ta i bruk miljømerking og aktiv informasjon til forbrukarane. Valet tek dei sjølve: å leva dyrt og miljøfiendtleg eller billeg og miljøvennleg. Vi vil ha ein moderne miljøpolitikk, der Noreg tek i bruk forskning, ny teknologi og kunnskap for å gjera miljøet reinare. Noreg kan visa vegen til eit framtidig utsleppsfritt fornybart samfunn, med moderne miljøteknologi på alle plan.

Noreg er ein oljenasjon. Vi er og kjem til å vera stor-eksportør av fossilt CO₂. Derfor har vi eit spesielt ansvar. Venstre vil at Noreg skal ta det ansvaret, og gå føre for å utvikla nye, reine energiløysingar. Noreg kan visa vegen til eit framtidig utsleppsfritt og fornybart samfunn, med moderne miljøteknologi på alle plan. Det vil gi mange nye arbeidsplassar. Eit gasskraftverk gir 40 faste arbeidsplassar, medan produksjon av tilsvarande mengd bioenergi gir minst 1 000 arbeidsplassar.

Eg registrerer at det raud-grøne regjeringsalternativet har skrivne seg saman på nokre av merknadene. Representanten Langeland skrytte frå denne talarstolen av at han hadde fått med seg Arbeidarpartiet på ti forslag. Men ser ein tilbake på korleis miljø saker er blitt behandla i Stortinget av desse partia, sprikjer det langt meir enn dei liker å gi inntrykk av. Ulike synspunkt i t.d. behandlinga av verneplan for vassdrag hos dei tre partia i det arbeidarpartidominerte alternativet viser at dei vil ha problem med å stabla på beina eit betre og meir miljøvennleg alternativ enn Samarbeidsregjeringa. Tvert imot, ei raud-grøn regjering dominert av eit miljøfiendtleg LO og Arbeidarpartiet vil vera eit tilbakesteg for miljøpolitikken. Senterpartiet vil ha vernepause og ta knekken på den ulvebestanden vi no har i landet. På landsmøta til desse tre partia tapte miljøkreftene i behandlinga av dei ulike partia sine program. Desse partia har høgst ulike syn på verdien av å ta vare på naturen og miljøet. Det tyder på at ei arbeidarpartidominert raud-grøn regjering vil føra ein høgst usikker, ustabil og lite målretta miljøpolitikk.

Venstre i regjering har levert på miljøområdet, m.a. med ei gigantisk satsing på vern av vassdrag, ei gigantisk satsing på kollektivtrafikk og jernbane og mykje meir til teknologiutvikling og energiforskning. Venstre vil framleis vera garantisten for ei borgarleg regjering som set miljø- og verneinteressene fremst.

Og sjølvsaugt støttar vi alle merknader og forslag frå Høgre og Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Sørensen (SV) [19:18:51]: Det er interessant å registrere at representanten fra Venstre mener at Arbeiderpartiet og SV har hatt forskjellige standpunkter i en del innstillinger som har handlet om miljøpolitikk. Det som i et miljøperspektiv er interessant å bemerke i så henseende, er at i de aller fleste tilfellene har Venstre stått sammen med Arbeiderpartiet, og slik sett har vi kunnet stått for noe som var mer miljøvennlig.

Men la meg stille et spørsmål som er viktig i den nærmeste framtiden: Det kommer til å bli tildelt letekonsesjoner for olje- og gassvirksomhet. Blant de nominerte blokkene er blokker som ligger svært nær Lofoten og Røst. Jeg

synes det hadde vært interessant å høre om Venstre nå kan garantere at det ikke vil bli tildelt letekonsepsjoner nær Lofoten.

Så vil jeg stille et spørsmål til. Det ser ut til å herske enighet i komiteen om at Norge i dag ikke er et foregangsland på miljøområdet. Når jeg hører innlegget til representanten fra Venstre, blir jeg litt i tvil: Mener hun at Norge er et foregangsland i dag, og kan hun fortelle meg på hvilke områder vi i så fall er det?

May Britt Vihovde (V) [19:20:16]: Når det gjeld det første representanten Sørensen spurde om, er det ei sak som er til behandling i Regjeringa. Venstre er sterkt imot å opna for leiting utanfor Lofoten, og det vil vi slåst for.

Så til det om vi er eit miljøføregangsland. Vi er faktisk det, men vi kan bli mykje betre. Eg trur faktisk at med Venstre i regjering vil vi klara det. Ved å kunna satse på fornybar energi og miljøteknologi – teknologi som er framtidsoptimistisk og tek vare på dette – trur eg det går. Vi har ein kompetanse i Noreg i våre forskingsmiljø, men ein må vera villig til å ta i bruk den kompetansen.

Eg trur at dersom ein legg om frå grøn til raud skatt, og dersom ein legg på avgifter, vil det driva fram teknologiutvikling og forskning. Då vil vi vera i front. Då vil vi vera eit skikkelig føregangsland. Men eg er veldig usikker på om Sosialistisk Venstreparti klarer å få Arbeidarpartiet med seg på det dersom dei kjem til regjeringsmakt.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Steinar Bastesen (Kp) [19:21:43]: Kystpartiet er glad for at befolkningen i Frankrike og Nederland sa nei til EUs nye grunnlov. Vi er glade for at Storbritannia nå ser ut til å avvise grunnlovsavstemning. I Kystpartiet vurderer vi det slik at Norge og den norske befolkningen er best tjent med å stå utenfor EU, utenfor Schengen-samarbeidet og utenfor EØS-avtalen. Det betyr ikke at vi i Kystpartiet ikke vil ha samarbeid med resten av Europa, for det vil vi. Slik har det alltid vært, vi har samarbeidet med Europa. Men vi kan ikke akseptere et samarbeid med såpass store forpliktelser, der vi overlater mye av makten i landet til en union som bryter med Grunnloven.

Vi feiret i går at vi gikk ut av en union, og jeg synes det er underlig at det skal feires med å gå inn i en ny union. Det er en rar måte å feire på.

Nordmenn er ikke interessert i å overlate den norske selvstendigheten og den norske selvråderetten til en nyliberalistisk og globalisert økonomi, som ikke har det ansvaret for miljøet som vi har. Erfaringene fra Tyskland, Nederland, Frankrike – ja, hele EU – viser at vanlige folk får svekket sine sosiale goder. De blir utrygge med hensyn til å skaffe seg et levebrød, og de frykter at deres egen nasjonale kristne kulturarv blir satt under et sterkt press fra muslimske medlemsland. Det siste er en frykt vi mener er sunn. Vi i Kystpartiet er stolte over vår kristne kulturarv, og ser ingen grunn til at vi skal importere noe som helst fra den muslimske kulturen.

Vi utdanner dyktige forskere her i landet, men for mange av dem reiser utenlands for å skaffe seg arbeid. Vi har mange kunnskapsrike og kreative mennesker, men vi satser for lite på utviklingen av deres prosjekter.

Det verste er at vi har gitt eller solgt våre evigvarende fiskeressurser til en generasjon som blir millionærer på en rettighet som folk i tidligere generasjoner har kunnet benytte seg av for å skaffe seg og sine kystsamfunn inntekter og livsgrunnlag. Det gjør vi, mens vi har så mye penger på bok at vi må finne opp tvilsomme pensjonsargumenter for å hindre at det blir gjort forsøk på å modernisere landet. Det er i sannhet en unik situasjon.

Jeg vil påpeke en annen ting. Folk er opptatt av rovdyrproblematikken. Rovdyr spiser nyttedyr. Folk er redde for rovdyr. Folk er redde for ulv, jerv og bjørn. Rovdyr verner vi om. Vi verner om rev, ørn og gaupe, og ikke å forglemme oter. Da jeg vokste opp, fantes det en masse ærfugl, eer, ute på øyene. Nå er de nesten borte. Kanskje de fleste er tatt av ørn? Sildemåsen, altså emåren, er utryddingstruet, og seiingen, småmåsen, er flyttet inn til byene. Den er nesten ikke ute på øyene lenger, for der ute er stormåsen, og den spiser eggene. Ja, den spiser også ungene til småmåsen, den spiser e-ungene. Rovdyr spiser nyttedyr. Det er faktisk derfor de heter rovdyr.

Når bønder slutter med melkeproduksjonen fordi rovdyrene spiser opp nyttedyrene, er det mange som legger om til sau. Men mange bønder må gi opp fordi de produserer mat til rovdyrene. Det har seg slik at ulv spiser sau, og bønder må gi opp. Jeg blir arg! Jeg blir arg når jeg opplever at bønder går konkurs fordi rovdyrene har fått enerett til området av et miljøbyråkrati som misbruker de retningslinjer Stortinget har lagt opp.

Men det er klart at rovdyrproblemen blir løst hvis man fjerner bøndene i rovdyrområdene. Da er problemet løst for miljøbyråkratene, som tjener penger på å overse bygdefolk og vanlige folks interesser og frykt.

Miljømyndighetene har fått altfor stor makt over sårbare bygdesamfunn i distriktene. Denne makten har de forvaltet på en slik måte at jeg mener Stortinget må frata dem den makten. Miljømyndighetene må miste sin vetorett, enten det gjelder bruk av utmark eller felling av rovdyr. Det er den eneste muligheten vi har til på nytt å få kontroll med rovdyrutviklingen i landet.

Kystpartiet vil intensivere jakten på jerv i Nord-Trøndelag, Nordland og Finnmark. Så langt i vår er det registrert 50 ynglinger av jerv i hele landet, mot 47 i fjor. Dermed er nasjonalt bestandsmål for jerv på 42 årlige ynglinger, som Stortinget vedtok for ett år siden, for lengst passert. Jerven tok 13 500 sauer i fjor. I år frykter man at tapet kan bli mye større.

Vi mener at den sterke økningen i jervestammen krever strakstiltak, og krever at Norge får et fleksibelt og ubyråkratisk lov- og regelverk.

Presidenten: Presidenten er litt usikker på om representanten no heldt eit innlegg til neste sak. Desse to sakene står kvarandre ganske nært, men presidenten reknar med at innlegget var meint for saka om rikets miljøtilstand.

Steinar Bastesen (Kp) [19:27:12]: Ja, det var det. Jeg skal komme tilbake til det i neste sak også.

Presidenten: Den er grei.

Statsråd Knut Arild Hareide [19:27:37]: Som eit rikt land har Noreg eit særskilt ansvar i arbeidet for å redusera globale miljøbelastningar. Me må respektera naturen sine tolegrensar og leggja føre var-prinsippet til grunn der det er fare for alvorleg miljøskade. Me må la forureinaren betala og ikkje senda rekninga til naboar, til fellesskapen eller til kommande generasjonar. Desse prinsippa ligg til grunn for den meldinga me drøftar her i dag. Eg er glad for at Stortinget har slutta seg til desse hovudprinsippa og til hovudlinene i Regjeringa sin miljøvernpolitikk.

Regjeringa har ambisjon om å føra ein offensiv miljøvernpolitikk for å møte utfordringane innanlands og for å oppfylle våre internasjonale forpliktingar. Ei forsvarleg forvaltning av våre eigne miljøressursar er òg eit vilkår for at Noreg skal kunna opptre med truverde på den internasjonale miljøpolitiske scena.

Meldinga viser eit bra, men ikkje heilt tilfredsstillande bilete av miljøtilstanden i landet vårt. Me har oppnådd gode resultat på avfallsfeltet, utsleppa av stoff som bryt ned ozonlaget, er reduserte, og me har etter kvart fått kontroll med sur nedbør-problema.

Men me har òg store utfordringar framfor oss. Tap av biologisk mangfald, helse- og miljøskadelege kjemikalier og klimaendringar må reknast som dei største miljøutfordringane i vår tid. Utviklinga her vil kunna påverka både helse og livsgrunnlag for menneske, artars overlevings-evne og økonomisk utvikling på lang sikt.

Regjeringa vil intensivera innsatsen for å stansa tapet av biologisk mangfald innan 2010. Dette er eit ledd i oppfølginga av verdstoppmøtet i Johannesburg i 2002. Prioriterte tiltak er m.a. styrkt forskning, kartlegging og overvaking, styrkt forvaltning av verneområda og sikring av naturverdiar utanfor verneområda. For å tryggja villreinen, som er ein norsk ansvarsart, går Regjeringa inn for å oppretta fleire nasjonale villreinområde og to større villreinregionar. Som bidrag i arbeidet for å hindra ytterlegare tap av biologisk mangfald globalt vil Regjeringa sjå nærmare på korleis me kan redusera bruken av tropisk tømmer i Noreg.

Miljøfarlege kjemikalier med ukjende verknader kjem me i kontakt med mest dagleg. Regjeringa går inn for å greia ut eit forbod mot miljøgifter i forbruksprodukt. Eit slikt forbod vil gi betre kontroll med innhaldet av miljøgifter i ulike produkt og dermed oversikt over kva miljøgifter menneske og miljø blir utsette for.

Regjeringa vil styrkja verkemidla for at Noreg skal overhalda utsleppskravet for NO_x i Gøteborgprotokollen innan 2010. Da må utsleppa ned med om lag 30 pst. i forhold til nivået i 2003. Noreg har stått i fremste rekkje for å utvikla forpliktande internasjonale avtalar på dette feltet, og vi har òg stor interesse av at andre land følgjer slike avtalar. Regjeringa vil prioritera tiltak innanfor skipsfartsnæringa og fiskerinæringa for å få ned utsleppa av NO_x.

Det nasjonale kvotesystemet står sentralt i Regjeringa sin politikk for å få ned klimagassutsleppa. Saman med ein avtale med Prosessindustriens Landsforening vil kvotesystemet redusera utsleppa for denne industrien med 20 pst. i 2007 i forhold til 1990-nivået.

Regjeringa går inn for å skjerpa mål og verkemiddel i avfallspolitikken. Målet om at 75 pst. av avfallet skal gjenvinnast, blir auka til 80 pst. Vi føreslår i tillegg eit forbod mot deponering av avfall som kan brytast ned, frå 2009.

Regjeringa vil tryggja natur- og kulturmiljø knytt til m.a. landskap, vassdrag og strandsone. Kommunar, fylkeskommunar og fylkesmenn blir oppfordra til å føra ein streng praksis ved behandling av plansaker i hundremetersbeltet i strandsona. Eg veit at bygging i strandsona opptek mange, og Regjeringa vil leggja stor vekt på å sikra fri tilgang til natur- og friluftsområda her.

Når det gjeld oppretting av nye verneområde, trur eg det skal bli vanskeleg å gjera det betre enn denne regjeringa. Ved utgangen av 2004 var om lag 12 pst. av fastlandsarealet vårt verna. Det er verna mest areal i høgfjellet, og no er det på tide å utvida vernearbeidet til i større grad å omfatta område i låglandet og marine område.

St.meld. nr. 21 gir ei samla vurdering av miljøtilstanden og miljøinnsatsen i Noreg. Regjeringa har i denne meldinga presentert miljøpolitiske utfordringar på fleire felt og har vist kva veg me vil gå for å møte desse. Det er mitt håp at debatten i dag vil styrkja den miljøpolitiske forståinga og gi eit godt grunnlag for det vidare arbeidet med å førebyggja miljøskadar, løysa miljøproblem og verna miljøverdiar.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [19:33:01]: Jeg vil begynne med å gratulere miljøvernministeren med gjenåpningen av leteboring i Barentshavet. For den nordlige landsdelen er det viktig å ha petroleumsvirksomhet i framtiden, noe som vil føre til økt verdiskaping og nye arbeidsplasser.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet har inngått et forlik med Regjeringen om at det skal legges fram en forvaltningsplan i nordområdene, og vi presser på for å få den fortrest mulig. Regjeringen sier at det kan den ikke rekke før tidligst våren 2006. I debatten har det vært snakk om petroleumsfrie soner, petroleumsfrie områder, og vi ble nokså overrasket da miljøvernministeren nå gikk ut og brukte ordene «miljøsoner i nord». Jeg lurte bare på hva som ligger i dette. Hva legger miljøvernministeren i disse miljøsonene som han snakker om? Og hvorfor går han ut på dette tidspunktet, hvorfor venter han ikke til forvaltningsplanen kommer?

Statsråd Knut Arild Hareide [19:34:17]: Forvaltningsplanen er eit veldig viktig arbeid. Han gir ein heilskap når det gjeld den verksemda som skjer i Barentshavet. Me er veldig glade for at det arbeidet no går så godt, og me jobbar med det.

Det var derfor eg ønskte å spela inn bl.a. det som går på miljøsoner. Miljøsoner kan vera avgrensingar, anten i

forhold til petroleum, som representanten Klungland tok opp her – altså ei petroleumsfri sone – eller det kan vera restriksjonar i forhold til skipsfart og fiskeri, dersom verksemda er med på å skada miljøet. Eg ønskjer at det skal bli vurdert i forvaltningsplanen. Det var grunnen til at eg gjekk ut og sa at eg ønskte det vurdert inn mot forvaltningsplanen, om me skal ha ei miljøsone, størrelsen på ei eventuell miljøsone. Det må sjølvstakt inn i den vurderinga som Regjeringa vil leggja fram i 2006.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:35:30]: Når det gjeld oppretting av nasjonalparker og verneområde, synest eg at denne regjeringa har gjort ein innsats. Men når det gjeld anna vern, er ikkje innsatsen like god, bl.a. vern knytt opp mot skog – vern av kystskog, som eg har vore inne på. Der ligg me langt etter f.eks. Sverige.

Eg vil be miljøvernministeren peika på dei områda der Noreg er eit føregangslan når det gjeld miljø. Frå komiteen si side blir det lagt vekt på nettopp den problemstillinga – ikkje minst frå Regjeringa si side. Så seier òg stortingsfleirtalet, inklusiv regjeringspartia, at det er behov for revitalisering og større miljøambisjonar. Kan miljøvernministeren peika på eit par område der?

Til slutt: Miljøvernministeren har moglegheit til å gjera Noreg til eit føregangslan dersom han stiller krav til gasskraftverket på Kårstø. Der har eg sett at miljøvernministeren har signalisert noko. Er det aktuelt for Regjeringa å ta del i eit spleiselag for å få til CO₂-handtering på Kårstø?

Statsråd Knut Arild Hareide [19:36:47]: Ja, det er heldigvis fleire område der me kan peika på at Noreg er eit føregangslan innanfor miljø. Me ønskjer å bli det på fleire område. Då denne meldinga blei lagd fram, var det derfor veldig hyggeleg at Naturvernforbundet beskreib ho som spennig og spennande. Det synest eg står noko i mot-svar til den framstillinga som SV gir i dag.

Eg kan nemna eit eksempel, og det gjeld avfallspolitikken. Der er det eit mål om 75 pst., men der aukar me til 80 pst. – politikken vår knytt til det me gjer når det gjeld biologisk mangfald, der me seier at me no ønskjer å avgrensa tapet innan 2010, og på vernesida, der me no har auka arealet frå i underkant av 7 pst. då denne regjeringa overtok, til 12,3 pst. i dag, ja nesten ei dobling. Det viser at på område etter område har denne regjeringa fått til ein betre miljøpolitikk.

Inger S. Enger (Sp) [19:38:05]: I meldinga om rikets miljøtilstand er det på side 39 et underkapittel som heter «Konfliktnivået i naturforvaltningsarbeidet». Der står det innledningsvis om et forslag som ble vedtatt i fjor, og det er som følger:

«Stortinget ber Regjeringen om at det i samarbeid med organisasjonene innenfor primærnæringene utarbeides en strategi for å redusere konfliktnivået i naturforvaltningen.»

Jeg har forhørt meg litt om det, og jeg kan ikke finne ut at det er jobba så mye med det. Det er kjempefint at det er flagga, det er tydelig i meldinga, men mitt spørsmål til

statsråden er: Hva konkret er gjort i samarbeid med primærnæringene på dette området? Og når vil Regjeringa legge fram resultater av dette arbeidet?

Statsråd Knut Arild Hareide [19:39:14]: Det å sikra eit lågare konfliktnivå i vernesaker er eit viktig mål for Regjeringa. Samtidig vil eg òg seia at det ligg ein naturleg konflikt i vernesaker. Å unngå det heilt trur eg dermed blir for ambisiøst.

Me har m.a. lagt vekt på det som gjeld lokal forvaltning, der me no sikrar fire område. Me ser at forsøka med lokal forvaltning har fungert godt. Det er t.d. to senterpartiordførarar, i Valle og i Dovre, som er sentrale innanfor dette arbeidet, og me ser at det er eit arbeid som har lykkast godt så langt.

Så er det òg viktig at me blir betre på skjøtsel, at me sikrar at dei områda som blir verna, blir tekne vare på og utvikla vidare. Det er veldig viktig at ein ikkje berre opplever at staten kjem og vernar, og at det er det siste ein høyrer frå staten. Det jobbar vi med, med auka løyvingar til skjøtsel.

Synnøve Konglevoll (A) [19:40:31]: Aller først vil jeg si at når Regjeringa skryter av at den verner og etablerer nasjonalparker, er det flaks for den sittende regjeringa at den kom til akkurat da tidsplanen var der, etter vedtakene som ble fattet i Stortinget for over ti år siden. De nasjonalparkene som etableres nå, ble vedtatt her i huset, etter forslag fra daværende miljøvernminister Thorbjørn Berntsen, for over ti år siden.

Men det er ikke derfor jeg bad om ordet.

Raseringa av verdens regnskoger er en av de største miljøkatastrofene verden står overfor. Miljøvernministeren har flere ganger tatt til orde for importforbud, men nå, jf. oppslag i Aftenposten i dag, går han dessverre bare inn for å utrede hvordan man kan skjerpe kontrollen, og gjemmer seg bak WTO.

For Arbeiderpartiet er det selvfølgelig en forutsetning at vi overholder WTO-regelverket. Men spørsmålet er: Vil ikke det eneste riktige nå være å ta opp saken og gå inn for det, for på den måten å få prøvd om vi kan gjennomføre et importforbud?

Statsråd Knut Arild Hareide [19:41:54]: Eg har lyst til å replisera til representanten Konglevoll at det var miljøvernminister Børge Brende som sette fart i vernearbeidet. Utan hans innsats hadde vi ikkje sett dei gode måla som vi i dag ser, med altså nesten ei dobling av vernearalet.

Når det gjeld spørsmålet knytt til regnskog, som eg òg er veldig oppteken av, kunngjorde eg i går at vi no ønskjer å få ei juridisk utgreiing som vurderer forbod – forbod knytt til import, men òg eit forbod som gjeld ikkje berekraftig vinkling. Det er vanskeleg å sjå kva som er ulovleg hogst, og kva som er lovleg hogst.

Me grip altså fatt i dette. Me vurderer ei forbodslinje, men me ønskjer òg å vurderer andre tiltak, det kan vera dokumentasjonskrav, slik at me sikrar ein nedgang i salet av regnskogstømmer. Det er det viktigaste.

Men me må òg halda oss til WTO. Eg ønskjer ikkje å føra ein politikk som ikkje fører til ei reell endring, derfor har eg lagt vekt på den policyen.

Heidi Sørensen (SV) [19:43:19]: Jeg registrerer at statsråden sier at Norge er et miljøpolitisk foregangsland, men at det hersker en viss forvirring om hva det innebærer. Å være et foregangsland betyr å gå foran andre land og komme med tiltak og nye virkemidler i miljøpolitikken som andre land følger etter siden. En definisjon på miljøpolitisk foregangsland er ikke å ha stilt seg noen mer ambisiøse mål enn den tidligere regjeringen Stoltenberg gjorde.

Jeg vil gjenta spørsmålet fra Hallgeir H. Langeland: På hvilke områder oppfatter miljøvernministeren at Norge i dag er et miljøpolitisk foregangsland, som iverksetter tiltak som andre land tar etter? Det kan ikke være på biologisk mangfold; der dilter vi etter andre. Det kan i hvert fall ikke være på klimaspørsmålet. Der var vi et foregangsland for 20 år siden, men vi er det ikke i dag – vi er blant dem som har vanskeligst for å oppfylle forpliktelsene i klimaprotokollen. Det kan i hvert fall ikke være på avfallsområdet; der leter vi hos andre land etter gode løsninger som vi driver og implementerer. Og vi var et foregangsland på kjemikalier, men vi er det ikke nå.

På hvilke områder oppfatter statsråden at vi er et foregangsland i dag?

Statsråd Knut Arild Hareide [19:44:38]: Det er kanskje vanskeleg for SV å sjå dei gode resultatane me har oppnådd på miljøfeltet, at me har greidd å få til ein så sterk auke av vern, at me har fått til ei historisk satsing på nye, fornybare energikjelder, at me no kjem med tiltak for å stansa tapet av biologisk mangfald innan 2010, og at me no greier å komma med ein plan for å overhalda NO_x-forpliktingane våre, der me faktisk har 80 pst. som mål på avfall. Me har – og det nemnde eg i svaret mitt – område der me har vist at me er eit miljøpolitisk føregangsland.

Det gjeld ikkje på alle område. Derfor legg me fram ei stortingsmelding som av Naturvernforbundet blir beskriven som både spenstig og spennande.

Eitt område der eg meiner me er eit føregangsland, gjeld kvikksølv. Da me var på møte i Nairobi, fremma me resolusjonar for å få til ei betre handtering internasjonalt av kvikksølv. Me greidde dessverre ikkje å få EU med oss. Men me går føre på mange område. Eg ønskjer me skal gå føre på enda fleire område enn det me gjer i dag.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Rolf Terje Klungland (A) [19:46:03]: Vi behandler i dag mange viktige saker. Dette er den viktigste. Uten at vi greier å skape en bærekraftig utvikling inn i framtiden, vil den historiske dommen bli hard. Kampen mot krig og sult, fordeling av ressurser, klimatrussel og tilgangen til jord og vann er internasjonalt sett de viktigste utfordringene vi står overfor. De løser vi sammen med andre land, eller vi løser dem ikke i det hele tatt. Vi kan gjøre mye også nasjonalt.

Når vi sier at Norge i mange år har vært en miljøpådri-
ver, er det en sannhet med forbehold. Det siste hundreåret, som er en mikroskopisk del av vår tidsregning, har vi i den vestlige verden hatt en formidabel vekst i forbruket vårt. Det kan ikke fortsette. Jeg vil likevel ta avstand fra dem som hevder at dette skyldes ensidig økonomisk vekst. Det gjør det ikke. Jeg husker godt det ble innført tvungen renovasjon i min kommune. Før kastet folk søppelet i bekker eller brente det. I dag ser vi nesten ikke søppel i naturen. Det var sterk motstand mot innføring av tvungen renovasjon, men det skapte økonomisk vekst. Det samme gjelder mange rensekraft som er pålagt bedrifter. Det viser seg at når kravene blir satt, kommer en som regel fram til ordninger som er til å leve med, ja faktisk ofte ordninger som fører til ny økonomisk vekst.

Politikerne har derfor en viktig oppgave i å være pådrivere i å forme samfunnsutviklingen. Derfor er denne meldingen viktig. Her varsler vi hva vi vil satse på innenfor miljøpolitikk inn i framtiden. I den sammenheng er det særdeles viktig for oss å forholde oss til den virkeligheten vi befinner oss i.

Utfordringen er å få et framtidssamfunn som er fornybart. At det fører til at vi får økonomisk vekst, må jo være kjempefint. I et kapitalistisk samfunn mener vi i Arbeiderpartiet at det er en virkelighet vi må forholde oss til.

Samtidig er politikerne satt til å styre utviklingen der vi ønsker. I Arbeiderpartiet tar vi avstand fra Fremskrittspartiets holdning om at det bare er å ture fram. Hvis de hadde styrt, tror jeg ikke vi hadde hatt tvungen renovasjon i dag. Fremskrittspartiets holdning i klimapolitikken er alvorlig og etter vår mening reaksjonær. Den tilhører ikke virkeligheten.

Norge er en energinasjon. Vi har mange år framfor oss med bruk og verdiskaping av ikke-fornybare ressurser. Det må vi utnytte mest mulig bærekraftig. I dag sender vi gass tilsvarende energi til over 250 gasskraftverk ut av landet – uten krav til rensing av klimautslippene. Det er faktisk bra for miljøet, for det erstatter alternativ energi som er mer forurensende. Men vi har en plikt i Norge til å utvikle en energiindustri som er bærekraftig. Spesielt Norge, som har blitt styrtrik på ikke-fornybare ressurser, har et ansvar for å arbeide med klimautfordringene. Derfor vedtok Arbeiderpartiets landsmøte at vi skal sette oss i førersetet for å utvikle CO₂-håndtering av gasskraftverkene som garantert vil komme.

Framtidens gasskraftverk vil være kraftverk med CO₂-håndtering. Samtidig må vi være i virkeligheten og hindre situasjoner der industrien og private strømkunder går dukken fordi strømgningene blir for høye, slik vi så tilfeller av i 2002–2003.

Gasskraftverk i Norge må få de samme rammevilkår som sine konkurrenter. Det innebærer at Arbeiderpartiet ikke vil stille krav til CO₂-rensing for konsesjoner på gasskraftverk. Vi mener at en CO₂-kjede der teknologien utvikles, CO₂-en fanges, fraktes tilbake til oljeservoarene og reinjiseres, vil bli lønnsomt for oljeselskapene når vi får fram vår framtidspolitik og den gjennomføres.

Siri A. Meling (H) [19:51:26]: Komiteen peker på at friluftsliv er en kilde til livskvalitet, trivsel, bedre folkehelse og økt miljøbevissthet. 2005 er utpekt som Friluftslivets år, og det er viktig at dette området får den oppmerksomheten det fortjener.

Det er spesielt viktig at friluftslivet tilrettelegges for barn og unge. Den gruppen har i dagens samfunn en del stillesittende aktiviteter, og utvikling av gode lavterskeltilbud, gjerne i nærheten av der folk bor, er viktig for å motivere både barn og deres foreldre til et mer aktivt friluftsliv.

Et helt grunnleggende element for utøvelse av friluftslivet er allemannsretten. Allemannsretten er av grunnleggende betydning for å sikre folks adgang til naturområder for rekreasjon og friluftsliv. Høyre vil bevare allemannsretten til fri ferdsel i utmark og sikre adgang til naturområdene. For å utvide friluftsområdene mener vi at staten må kjøpe eiendommer og legge ut egnede statseide områder til friluftsmål. Senest i revidert nasjonalbudsjett er det foreslått en økning på 24,4 mill. kr til kjøp av eiendommer som går ut av Forsvarets bruk, men som fortsatt bør beholdes i statens eie for tilrettelegging av friluftsliv.

Samtidig vil jeg framheve den private eiendomsrettens betydning for å bevare og vedlikeholde naturområder. Eiendomsrett gir en personlig interesse av å forvalte eiendom i et langsiktig perspektiv. Det er viktig å bevare privat eiendomsrett og privatlivets fred samtidig som man sikrer adgang til naturområder. Høyre er opptatt av å bevare denne balansen.

Derfor vil vi i det lengste unngå inngrep i den private eiendomsrett. Der hvor det offentlige griper inn med vernevedtak, må grunneiere sikres full erstatning for redusert bruksverdi. Jeg tror at eiendomsbesittere som føler seg behandlet på en skikkelig måte, også vil være mer positivt innstilt til å legge til rette for friluftsliv og allemannsrett.

Når det gjelder strandsonopolitikken, er det nødvendig å påpeke at det er store geografiske forskjeller i Norge, og det er stor forskjell på en dispensasjon i det allerede tett befolkede Oslofjordområdet og på Sørlandet, der det er viktig fortsatt å sikre befolkningen adgang til strandsonen, og på Vestlandet, i Trøndelag eller i Nord-Norge, der det de aller fleste steder er sparsomt med bebyggelse i strandsonen og befolkningens adgang til strandsonen neppe kan sies å være truet. Disse ulike forhold i de forskjellige deler av landet er det viktig å få fram. Nettopp på grunn av de lokale forskjellene er det viktig med lokalt selvstyre.

Som et ledd i fokuseringen på ny, fornybar energi har Regjeringen et mål om 3 TWh vindkraft innen 2010. Norge har naturgitte forutsetninger for å bli en betydelig produsent av vindkraft. Dette gjelder for flere områder i landet og ikke minst det fylket jeg selv representerer, nemlig Rogaland. I mitt hjemfylke ligger en rekke prosjekter til behandling, noen mer kontroversielle enn andre.

Vindkraftproduksjon er meget arealkrevende og kan komme i konflikt med andre areal- og samfunnsinteresser. Vanligvis dreier konfliktene seg om reiseliv, kulturminner

og kulturmiljø, landskapspåvirkning, reduksjon av inngrepsfrie naturområder og biologisk mangfold, forhold til reindrift og Forsvaret.

Vindkraftprosjekter er i utgangspunktet positivt både ut fra at vi trenger å styrke energibalansen, at produksjonen er uavhengig av nedbør – og det er en fordel i et land som har en så ensidig kraftproduksjon – at produksjonen er ny, fornybar og sist, men ikke minst gir inntektsmuligheter til grunneiere i Distrikts-Norge.

Allikevel er det positivt at Regjeringen varsler at det skal utarbeides en tematisk konfliktvurdering av meldte og konsesjonssøkte vindkraftanlegg og nasjonale retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg. Formålet med disse retningslinjene vil være å stimulere kommuner og fylkeskommuner til å vurdere egnede områder til vindkraftformål i overordnede arealplaner.

Beslutningen som lokale og regionale myndigheter tar i denne type saker, må imidlertid tillegges avgjørende vekt i konsesjonstildelinger.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Hans Gjeisar Kjæstad (H) [19:56:14]: Miljø og bærekraftig utvikling har vært fyrlykter for Bondevik-regjeringen. Aldri har en regjering ført så aktiv miljøpolitikk.

Reparasjon, kontroll og vedlikehold er viktig for vern av våre omgivelser. Men de visjonære og generasjonsrettede anslag i vår miljøpolitikk finner vi i planleggingsfasen. Arealbruk er eksempel på det.

På min lokale scene i Oslo har Høyre gjort et pionerarbeid. Vårt credo har vært konsentrert byutvikling. Bolig, arbeid, rekreasjon og kulturaktiviteter i fysisk naboskap til hverandre krever mindre infrastruktur og mindre transport. Det betyr bedre ressursbruk og spart energi, og vårt fotavtrykk blir enkelt og greit mindre.

Intet sted i Oslo er det langt til nærmeste skogdrag. I ulike politiske konstellasjoner har Høyre maktet å bevare markas jomfrudom. Naturperlen har gitt oss frihetsfølelse, naturopplevelse og helse. Vernet av Osloområdet representerer byutviklingens immaterielle høydepunkt i Norge og betongsocialismens nederlag.

Oslo og et tjuetalls omegnskommuner har lagt sin kjærlige arm rundt skogene – uten statlig hjelp. Kontinuerlig ruller debatten om marka. Vi tåler den, og på noen få unntak nær lever vi vel med den. Debatten bidrar også til å minne oss om en menneskelig verdiportefølje frigjort fra CO₂, NO_x, kroner og øre.

De store byene makter ikke miljøet, ikke barns oppvekstvilkår og ikke transporten uten effektiv kollektivtransport. Mer enn noen annen før har denne regjeringen satset på fellestransport. Kvantitativt satses det 9,4 milliarder kr på kollektivtrafikk – 1,7 milliarder kr høyere enn i arbeiderpartiregjeringens siste år.

Men det er på det kvalitative Regjeringens nybrottsarbeid ligger. Belønningsordningen for høyere kollektivandeler er ett element.

Det er satset bredt på kvalitetsreform av forvaltningen. Forvaltningsorganer som NSB, Avinor og Posten er satt fri som AS-er. Det gir bedre ressursutnyttelse.

Produksjonsavdelinger på kyst, vei og på bane konkurransesettes fordi konkurranse er den beste kvalitetskontroll på det brukerne skal få av gode tjenester.

Selskaper som er best på menneskebehandling, best på økonomistyring, best på energihåndtering og gjerrigst på ressursbruk, skal gjøre jobben. Det gir en styringsdynamikk til beste for miljøet og begaver brukerne med bedre fellestransport og mer infrastruktur for samme ressursbruk. Offentlig ressursbruk er en viktig del av forvalteransvaret.

Det er synd at sosialistene er mer opptatt av offentlig eierskap enn de er av effektiv kvalitetskontroll og mer kollektivtrafikk for pengene.

Heidi Sørensen (SV) [19:59:32]: La meg berømme Regjeringen for å ha tatt opp et forhold i meldingen om rikets miljøtilstand som ikke har vært nevnt i debatten, og som heller ikke er berørt i innstillingen fra komiteen.

Miljøvernministeren har bestemt at det skal settes ned et innkjøpspanel som skal ta tak for å gjøre statens innkjøp mer miljøvennlig. Staten kjøper altså varer og tjenester for 240 milliarder kr i året. Det er en betydelig innkjøpsmakt som ligger i dette. Jeg har et spørsmål til statsråden i den forbindelse, for det administrative ansvaret for innkjøpene ligger jo i Moderniseringsdepartementet. Min frykt er at dette blir noe man gjør i Miljøverndepartementet uten at man har Moderniseringsdepartementet med i det konkrete arbeidet med et innkjøpspanel.

Jeg er glad for at vi klarer å stå sammen med Arbeiderpartiet om å verne om Osloområdet. Jeg klarer nok ikke i vår hyllest til Osloområdet å nå de retoriske høydepunkter som representanten Kjæstad gjorde her. Men dette er et fantastisk område, som 90 pst. av byens befolkning bruker minst en gang i måneden til rekreasjon, og at det krever vern for framtiden, må man være Høyre-mann for å klare å argumentere imot.

Så til et annet punkt som ikke er tatt med fra Miljøverndepartementets side i meldingen om rikets miljøtilstand. Det handler om mange av de gode tiltakene som lå i Avfallsreduksjonsutvalget, bl.a. det som har ligget i skuffen i Miljøverndepartementet, og som jeg regner med at miljøvernministeren på et eller annet tidspunkt har vurdert, nemlig det å få et eget statsforetak – på linje med Enova for nye, fornybare energikilder – som kan være med og fremme tiltak for avfallsforebygging og for gjenvinning. Nå har vi vært bedre på gjenvinning de siste ti årene enn vi var før, men vi har ett stort problem, og det er at avfallsmengden vokser og vokser. Den vokser faktisk mer enn veksten i bruttonasjonalproduktet. Det å få et organ som målrettet kan gå inn i forhold til det, er av den største betydning.

Så har vi fremmet et forslag om å ta vare på regnskogen, at man får importforbud mot tropisk trevirke i Norge. Det forslaget fremmet vi også for tre år siden. Når vi gjentar det nå og er skuffet over det som miljøvernministeren i dag kan si om nye utredninger, er det fordi det haster. Det

haster så uendelig. Om ti år er det kanskje ikke mer skog igjen på Borneo. Vi vet at det tidsperspektivet vi har, gjør at vi ikke har tid til nye runder med utredninger. Det skulde rapporten om Regnskogens Tilstand, som Regnskogfondet nettopp har lagt fram, være dokumentasjon god nok for.

Synnøve Konglevoll (A) [20:02:57]: Når jeg nå ber om ordet for å holde et treminutters innlegg, er det for å ta opp en sak som jeg har blitt kjent med etter at komiteen avsluttet sin behandling av St. meld. nr. 21. Det gjelder sivegjevanne fra gamle deponier.

I kapittel 8.3.4 i meldinga står det en omtale av de nye, strengere kravene som er innført til deponier. For deponier som eksisterte før forskriften ble innført i 2002, er det gitt overgangsordninger fram til 16. juli 2009. Etter det tidspunktet skal alle deponier enten oppfylle forskriftens krav eller avvikles. Så langt er det bra. Men de siste dagene har bl.a. NRK Finnmark satt søkelys på at det bare i Nord-Norge er nesten 300 gamle deponier som mangler sikring og overvåking. Mange av disse deponiene er fra tida før vi fikk en forsvarlig behandling av f.eks. farlig avfall i gamle kjøleskaper. Fylkesmannen i Finnmark roper varsku og sier at vi nå må få en totaloversikt og ta tak i de mest alvorlige tilfellene, særlig der det er fare for utslipp av farlige kjemikalier til drikkevann. Fylkesmannen i Finnmark peker også på at det her kan være snakk om store beløp for å sikre enkelte deponier, for store beløp til at små kommuner med dagens økonomi kan håndtere det.

Jeg håper at miljøvernministeren kan kommentere de opplysningene som har kommet fram, og den sterke bekymringa fra fylkesmannen i Finnmark.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt hadde her teke over presidentplassen.

Jørund Leknes (SV) [20:04:56]: Problemene med de menneskeskapte klimaendringene er vår største miljøpolitiske utfordring i årene framover. Det innebærer at CO₂-utslippene må reduseres, både nasjonalt og globalt. Hvis ikke kommer vi til å få oppleve mer ekstremvær, flere ras og flere som må flykte fra de store konsekvensene dette kan innebære. Vi kan til og med på lengre sikt oppleve at Golfstrømmen snur, eller at den slutter å ha den samme intensiteten som i dag. Det vil nok være litt lenger fram i tid. En ny istid er nok ikke det vi i Norge er mest tjent med.

Kyoto-avtalen var et flott første skritt på veien i forhold til å redusere utslippene. Kyoto-avtalen gjelder for perioden 2008-2012, og Norge er ett av tre land som har fått muligheten til å øke sine utslipp av klimagasser i stedet for å redusere dem. Kyoto-avtalen er ikke nok. Vi må ha nye forhandlinger for en ny periode etter 2012. Da må vi kreve mer. Vi kan ikke være fornøyd med at Norge fortsatt skal øke sine utslipp. Norge må redusere sine utslipp. Vi må også kreve at utslippene skal ned globalt.

Så er det altså slik at Kyotoprotokollens artikkel 6 sier at bruk av Kyoto-mekanismer, som f.eks. kvoteandel, skal være et supplement til innenlands reduksjon av utslippene

(Leknes)

av klimagasser. Jeg mener at det er naturlig å forstå ordet «supplement» som om minst halvparten ikke er et supplement. Derfor må vi virkelig redusere utslippene våre hvis vi skal oppfylle Kyotoprotokollen, og hvis vi dermed skal kunne kreve at andre land reduserer sine utslipp.

I klimadebatten kommer jeg ikke utenom en liten snarvisitt til Fremskrittspartiet, fordi Carl I. Hagen jo raljerte med norsk klimapolitikk fra Torrevieja i Spania i vinter. For det første var det utrolig stor usikkerhet omkring at det faktisk skjedde menneskeskapte klimaendringer. Fremskrittspartiets svar på dette i statsbudsjettene er at man skal forske mindre, for det er jo ett parti som står i en særstilling i forhold til å kutte i klimaforskningen, og det er Fremskrittspartiet. De har kuttet 70 mill. kr i norsk klimaforskning de siste årene. Dette kan vel ikke bidra til at det blir mindre usikkerhet om hva som er årsakene til endringene.

SV går inn for en miljøreform. Vi har ca. 40 forslag som går i den retningen, og jeg konstaterer at miljøvernministeren bare klarte å nevne ett sted hvor Norge er et miljøpolitisk foregangsland i dag. SV vil at Norge skal være et miljøpolitisk foregangsland på mange flere områder enn det, og vi har mange konstruktive forslag for å få det til.

Hallgeir H. Langeland (SV) [20:08:21]: To spørsmål no på slutten av debatten, sidan statsråden skal ha ordet. Det eine går på det spørsmålet som eg stilte om Kårstø og det sterkt forureinande gasskraftverket som skal byggjast der, og der han har vore ute med følarar knytte opp mot eit eventuelt spleiselag, slik at ein kan få til CO₂-handtering på Kårstø-anlegget dersom ein tek ei investeringsbeslutning i sommar. Spørsmålet frå SV er: Har statsråden gjort noko i den samanhengen, eller kjem han til å gjera noko? For SV vil gjerne bidra til eit fleirtal i den saka for Regjeringa dersom dei ønskjer å redusera klimagassutslippa ved Kårstø.

Det andre spørsmålet var eg så vidt inne på i innlegget mitt. Det var knytt opp mot det som òg Konglevoll var inne på nyleg, altså dei deponia som no har ei giftig avrenning, som er av ein betydeleg størrelse, og som det ikkje blir gjort noko med fordi kommunane ikkje har pengar til å rydda opp i dette. Då er det viktig å minna forsamlinga om at det å ha ein reinare produksjon og snu bevisbyrda er eit viktig prinsipp, for det kostar å forureina, og dersom me skal rydda opp i dette, kjem det til å bli ein del milliardar. Mitt spørsmål er: Har statsråden tenkt som SV, at her må staten inn på eit eller anna vis og bidra i spleiselag, slik at det i kommunar og hos andre eigarar av desse deponia som har giftig avrenning, kan bli rydda opp på ein miljøvennleg og skikkeleg måte?

Statsråd Knut Arild Hareide [20:10:11]: Eg har lyst til å starta med det representanten Leknes tek opp om klimaproblema. Det er ikkje tvil om at det er den største miljøutfordringa me står overfor i dag. Derfor er Kyotoprotokollen berre eit første steg på vegen. Eg er glad for at me har fått på plass ei klimavotelov, at me har fått på

plass ein avtale med prosessindustrien, at me har fått eit deponeringsforbod som er med på å redusera metanutslippa, og vil gjera det, at me har fått eit lågutsleppsutval på plass, og at me har mål om reduksjon på 25 pst. på oljefyring i perioden 2008–2012. Me har komme med nye tiltak heile vegen, men trass i det vil det framleis vera behov for å komma med nye tiltak. Derfor er det òg viktig for Regjeringa å jobba for ein meir ambisjøs avtale internasjonalt, etter 2012, og der kan eg lova at Noreg skal gå føre. Det er gledeleg òg å registrera den støtta som bl.a. EU har gitt på det.

Så til representanten Sørensen, som tek opp det som går på innkjøpspanel. Det er ikkje tvil om den tilbagemeldinga som er gitt på det, og at det er viktig, nettopp med omsyn til staten som har eit så stort innkjøp, og som kan bidra på den måten i å få fram teknologi, vera med som ein stor marknadsaktør og påverka i miljøvennleg retning. Moderniseringsdepartementet vil ikkje ta del i det panelet, men det er klart at innspel frå det panelet vil vera viktig både for Miljøverndepartementet og Moderniseringsdepartementet. Det er Moderniseringsdepartementet som har ansvar for det.

Når det gjeld avfallsforebygging, stemmer det at utvalet har levert. Eg vurderer ein del av dei tiltaka som ligg i det utvalet. Me har ikkje lagt det fram i meldinga, men det er noko som me vurderer, fordi avfallsforebygging er eit tiltak som me bør prioritera. Mellom anna viste tala at kvart hushald i Noreg kastar 275 kg med matavfall kvart einaste år. Det viser at me har eit potensial å henta ut her.

Når det gjeld regnskogen, vil eg altså leggja fram eit høringsutkast allereie til hausten som tek opp i seg eit forbod. Eg vil òg vurdere ulike tiltak, men det kjem altså eit høringsutkast. Eg ønskjer ein dialog med Regnskogfondet og har hatt eit konstruktivt møte med dei allereie og teke opp den saka.

Så til det som blir teke opp av fleire her, og som går på det med forureina grunn. Det er teke opp i meldinga på side 79. Eg viser til at me allereie har kartlagt 100 stader som har forureina sediment i grunnen, og me veit at behovet for tiltak her er langt større, opp mot 500. Det er altså gjort greie for det i meldinga, og me vil sjølv sagt følgja opp i tråd med det.

Så til Kårstø. Der ønskjer eg ein dialog med Naturkraft, og det vil eg følgja opp.

Hans Gjeisar Kjæstad (H) [20:13:31]: Jeg ble avlagt en visitt fra SV, og det kunne være veldig mye interessant å diskutere med SV når det gjelder miljøpolitikk. Skal en være litt generell, gjelder det bl.a. viljen til både å trekke ut gass og olje fra Nordsjøen og deres ubendige vilje til å bruke penger, bruke de samme pengene, når man først har et behov for å finansiere.

Nå skal jeg ikke provosere SV. Jeg skal bare møte det ene poenget som Heidi Sørensen nevnte for meg, og det gjelder Marka. For oss i Oslo Høyre er Marka et av våre mest kjærkomne arvestykker. Allerede på slutten av 1800-tallet så våre politiske forfedre at rundt byen lå det et potensial for naturopplevelse, for rekreasjon, for helse, for mosjon, og de fikk jo til de grader rett. De er heldige,

de som har så visjonære evner at de greier å skue vår enigma når det gjelder immaterielle verdier. Derfor synes vi faktisk at det er en verdi i seg selv å minne oss i Oslo på disse immaterielle verdiene, at vi stendig tar den debatten, og vi har greid det uten statens hjelp. Hvorfor skal staten komme og regulere noe vi i Oslo har greid perfekt? Antakelig har man for bymarkene i de andre byene greid det samme. Men dette er vårt arvegods, vi vil ikke ha staten der.

Så skal jeg bare til slutt strekke ut en hånd til representanten Sørensen, ved å si at hvis det nå skulle vise seg at det blir nødvendig for de 20 Marka-kommunene å forsyne seg av dette arvestykket, så er jeg villig til å vurdere det en gang til, men hittil har vi greid det utmerket godt, og vi trenger altså ikke staten til å overstyre lokale myndigheter på et område hvor vi er stolte over hva vi har gjort.

Øyvind Korsberg (FrP) [20:15:34]: Det var selvfølgelig representanten Jørund Leknes som fikk meg til å ta ordet. Jeg kan anbefale Jørund Leknes å lese våre merknader – hvis han klarer å gnikke CO₂-tåka ut av øynene sine.

Det er kanskje ikke bare våre merknader han skal lese. Hvis han også klarer å følge med i den internasjonale debatten, vil han få med seg at det fins forskjellige syn på hva som påvirker klimaet. Jeg kunne selvfølgelig også anbefalt ham å delta på det felles seminaret som SV og Fremskrittspartiet hadde her i huset. Også der kom det fram at det var ulikt syn.

En av grunnene til at vi i Fremskrittspartiet er skeptiske til FN's klimapanels kamp mot menneskeskapt CO₂, er rett og slett at det er stor usikkerhet, og – ikke minst – det koster enormt mye. Ca. 150 milliarder dollar koster dette eksperimentet man overhodet ikke vet resultatet av. Og bare for å sammenligne: Det koster 75 milliarder dollar å sikre nok rent drikkevann, sanitærforhold og grunnleggende helsetjenester og utdanning til alle mennesker i hele verden. Men CO₂ er tydeligvis det viktigste for SV og en del av de andre partiene, og da ønsker man å prioritere det.

Jeg legger for øvrig merke til at også innad i FN's klimapanel begynner det nå å bli ganske stor usikkerhet omkring de resultatene man kommer med. Men jeg merker meg at SV's miljøpolitikk skal sørge for at norsk industri flagger langt ut. Hydro er ett eksempel: De pakker sammen, drar til Qatar, fyrer opp gasskraftverk og andre energikilder helt uten krav. Det er altså SV's politikk i et nøtteskall: Få bort norske arbeidsplasser, det gagnar klimaet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 2724)

S a k n r . 4

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Inger S. Enger og Ola D. Gløtvold om å inkludere grenseflokkene i bestandsmålet for ulv (Innst. S. nr. 221 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:36 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve anledning til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Øyvind Korsberg (FrP) [20:19:01] (ordfører for saken): Jeg har for så vidt et ønske om at dette ikke skal bli noen lang debatt. Vi hadde jo rovdyrdebatten for et år siden, og det er bare å konstatere at de politiske grupperingene ikke har endret seg noe særlig. Jeg synes det var et godt forslag Inger S. Enger og Ola D. Gløtvold kom med, fordi det som var resultatet av rovdyrforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og SV, var at dette med grensegrupper er et uavklart spørsmål, og jeg synes at daværende miljøvernminister Børge Brende egentlig sa det ganske bra, at en «grensegruppe er selvsagt en grensegruppe. Det er altså en familiegruppe som har sitt revir både på svensk og på norsk side.» Man hadde med andre ord ikke tenkt over den problemstillingen, og det vil fremdeles ikke de som utgjør flertallet i rovdyrforliket, gjøre.

Det som blir interessant framover, blir å se Senterpartiets posisjon i den nye, rød-grønne sosialistiske regjeringen, dersom det blir noen. Det blir virkelig musa som skal få lov å brøle til ulveflokk, for Senterpartiet har jo en helt annen politikk enn både SV og Arbeiderpartiet i denne saken. Så hvordan dette kommer til å se ut i framtiden, det blir ganske interessant å følge, og jeg er redd for at Senterpartiet nok må svelge både ulver og kameler og litt til for å få igjennom sin politikk. Det er det vel ingen som har noen særlig tro på at de får til. Men det er iallfall gledelig å registrere at det er ulike oppfatninger også i Arbeiderpartiet ut fra det som står i innstillingen og i de merknader Grethe G. Fossum har ført i pennen.

Til slutt vil jeg bare ta opp Fremskrittspartiet og Senterpartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg har teke opp dei forslaga han gjorde greie for.

Ingmar Ljones (KrF) [20:21:32]: Det var med undring eg registrerte at det vart fremja eit Dokument nr. 8-forslag som tematisk ligg heilt opp til det som Stortinget behandla for om lag eit år sidan, og som vi ikkje har føresetnad for å sjå følgjene av enno.

Under Stortinget si behandling av St.meld. nr. 15 for 2003-2004 og Innst. S. nr. 174 for 2003-2004 om rovvilt i norsk natur gjorde fleirtalet i Stortinget vedtak om at det kan vera tre årlege ynglingar av ulv i Noreg.

Eg kjenner trong til å understreka at rovviltforvaltninga etter vedtaket i Stortinget har fått ein desentralisert struktur. Forvaltningsregionane har fått overført pengar m.a. til fordeling til kommunar som har store rovviltbelastningar. Eg kjenner meg viss på at kommunane som

sjølve står fritt til å velja kva rovviltrelaterte tiltak dei vil bruka pengane til, også vil gi tilbakemelding til departementet om praktiseringa og følgjene av rovviltpolitikken som blei vedteken våren 2004.

Når det gjeld grensegrupper av ulv, skal desse forvaltast i samarbeid med Sverige, og dei skal ikkje leggjast inn i dei norske måla for ulv. Ut frå det kunne det vera naturleg å avvisa forslaget. Når fleirtalet likevel går inn for å leggja Dokument nr. 8:36 ved protokollen, er det fordi departementet skal ha løpande oppfølging av vedtaket i Stortinget. I tillegg til at meldinga om rovvilt blei lagd ved protokollen, utdjupa Stortinget vedtaket sitt i seks romertalsvedtak. For å understreka kva Stortinget m.a. vedtok, vil eg sitera frå vedtakets V, der det m.a. heiter:

«Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med endringer og utvidelse av Regjeringens foreslåtte ordning, som tar hensyn til at det fortsatt er behov for skjønsmessige erstatningsutbetalinger, basert på at mye tap er vanskelig å dokumentere på tross av iverksettelse av forebyggende tiltak.

Stortinget ber Regjeringa komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Inntil ny ordning gjennomføres, videreføres dagens ordning.»

Eg må også ta med litt frå VI-vedtaket. Det heiter:

«Det forutsettes at når det gjelder fordeling av rovdirene innenfor de enkelte regioner, må Regjeringa ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner det er mye fra før, snarere bør antallet dyr gå ned.»

Dette er altså føringane som er lagde tidlegare, og som Regjeringa skal følgja opp. Med tilvising til Stortinget sitt tidlegare vedtak er Dokument nr. 8:36 overflødig.

Når Kristeleg Folkeparti går inn for å leggja dokumentet ved protokollen, er det i full visse om at departementet naturlegvis følgjer opp og gjennomfører Stortinget sitt tidlegare vedtak.

Inger S. Enger (Sp) [20:24:54]: En skal kanskje være forsiktig med å rope ulv så seint på kvelden; det kan bli bråk av det. Men allikevel føler jeg behov for å si litt i denne sammenheng.

Senterpartiet vil ha en rovviltforvaltning som ikke er til hinder for aktiv bruk av utmarka. Bruk av utmarka til beiting er en miljøvennlig form for matproduksjon som også er viktig for å opprettholde det biologiske mangfoldet.

Ved behandlinga av rovviltmeldinga i mai 2004 fastsatte Stortinget et norsk bestandsmål for ulv på tre årlige ynglinger. I meldinga manglet det derimot avklaring på grenseflokkene av ulv, bortsett fra at disse skulle forvaltes sammen med Sverige. Denne uavklarte situasjonen har bidratt til at vi i dag har omtrent like mange ulver som dels lever i Sverige, dels lever i Norge, som det er helnorske ulver. Dette betyr at vi har et svært uklart bestandsmål for ulv i Norge. Vi kan komme til å ha langt flere ulver enn det bestandsmålet tilsier, og det Stortinget altså har lagt opp til. Det er sjølsagt derfor saka er tatt opp igjen nå.

Forholdet til grenseflokkene vil skape store forvaltningsmessige vanskeligheter og vil kunne få dramatiske

konsekvenser for folk som bor og driver næring i disse områdene. Under stortingsdebatten 13. mai 2004 uttalte som kjent daværende miljøvernminister Børge Brende at en «grensegruppe er selvsagt en grensegruppe. Det er altså en familiegruppe som har sitt revir både på svensk og på norsk side.» Ut frå denne fortolkinga vil følgelig en familiegruppe som har 1 pst. av sitt revir i Sverige, måtte defineres som en grensegruppe.

Slik forslaget til ny forskrift om forvaltning av rovvilt framstår, vil slike grupper av ulv ikke kunne forvaltes av norske myndigheter. Dette gjelder også utafør ulvesonen. Jeg mener det vil være mer funksjonelt å definere en grenseflokk som norsk når den har mer enn 50 pst. av sitt revir på norsk side, og at en da kommer inn under det norske bestandsmålet og norsk lovgivning.

Det er også verdt å peke på at ingen annen vill dyreart defineres som norsk eller svensk i grenseområdene etter hvor de befinner seg geografisk.

Et uavklart forhold til grenseflokkene er spesielt bekymringsfullt sett i lys av at ulvebestanden i Skandinavia vokser kraftig. Vinteren 2002-2003 hadde 84-100 ulver tilhold i Skandinavia, mens totalbestanden vinteren 2003-2004 økte til 101-120 ulver. Med utgangspunkt i gjennomsnittstall gav denne en bestandsvekst på 20 pst. mellom de to vintrene.

Tilsvarende tall for stasjonære ulver i flokker og par var 66-74 vinteren 2002-2003 og 86-91 individer for vinteren 2003-2004. Dette viser for stasjonære ulver av disse kategorier en gjennomsnittlig bestandsvekst på 26 pst. i løpet av samme ettårsperiode. Antall familiegrupper i Skandinavia økte også mellom disse to vintrene, fra åtte ni til elleve grupper.

For Senterpartiet er det viktig at vi har en forvaltning som sikrer at vi har kontroll på hvor mye ulv vi har i Norge, slik at de som bor i forvaltningsregionene, slipper belastninga med stadig mer ulv i sitt nærområde. Det er synd at det ikke blir flertall for å rydde opp i forvaltninga av grenseflokkene her i dag. Jeg ser at Fremskrittspartiet og Senterpartiet er i mindretall med forslaget sitt, men det er gledelig at arbeiderpartirepresentanten fra Hedmark støtter med en egen merknad. Det er kanskje slik at en må ha skoen på for å kjenne hvor den trykker.

Hallgeir H. Langeland (SV) [20:28:55]: Eg takkar Presidentskapet for at dei gjorde meg merksam på at SV faktisk har eit forslag. Så eg tek opp SVs forslag om at denne populistiske saka må bli avvist.

Presidenten: Representanten Hallgeir H. Langeland har teke opp det forslaget han gjorde greie for.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Per Roar Bredvold (FrP) [20:29:21]: Rovdyr og rovdyrdebatt fenger på forskjellig måte. De som er berørt, har sin mening, og de som ikke er berørt, har kanskje en noe mer positiv holdning til dette tema. For det er ingen tvil om at de som lever av og prøver å livnære seg av bl.a. bufehold, er svært skeptiske til et stort antall ulv samt

hvor den skal være i forhold til deres næring. For mange handler dette om et være eller ikke være. Slik jeg ser det, er det god distriktspolitikk med ingen eller svært få ulv.

I tillegg til hensynet til næringen er dette også et spørsmål om livskvalitet. For de aller fleste som bor i et område med rovdyr, ønsker ikke disse dyrene. Det går på sikkerhet for seg selv og sine. Man blir rett og slett redd for at noe kan skje. Man tør ikke bruke naturen slik man ønsker, med de muligheter dette ellers ville gitt i form av rekreasjon etc.

I en undersøkelse som ble gjort i mai 2000 i ulveområdet Årjäng–Eda, som grenser til Norge, svarte 71 pst. at de ikke aksepterte ulv i sitt nærområde. Bare 28 pst. svarte ja. På spørsmål om innstillingen til ulv hadde forandret seg slik at man hadde blitt mer negativ med ulv i området, svarte hele 64 pst. at de hadde blitt enda mer negative. Dette forteller at man må lytte til dem som blir berørt, og regulere antall rovdyr i forhold til det innbyggerne ønsker. Dette har Fremskrittspartiet gjort ved å si i sitt program at forvaltning skal skje lokalt, at kjerneområdene for rovvilt skal avvikles, at det skal gis gode erstatningsbeløp og ikke minst bli enklere å få fellingstillatelse.

Et annet viktig tema er antall rovdyr i forhold til annet vilt. Det sier seg selv at et stort antall ulv må ha mer mat, og det gir seg utslag i hvor mye bl.a. elg og rådyr som ulven må ha for å klare seg. Dermed blir det en ubalanse i naturen.

Hvorfor nevner jeg alt dette? Jo, det handler om hvor mye ulv vi skal ha, og om hvilke som skal telles. Norge har en lang grense mot Sverige, som har en noe mer liberal holdning til rovdyr, og har forholdsvis mange flere enn oss. En del av disse befinner seg langs grensen, og når man vet at en ulv uten store problemer kan vandre opptil 200 km på et døgn, sier det seg selv at den ene dagen kan disse såkalte grenseflokkene eller enkelte dyr være i Norge og den neste i Sverige. Derfor må disse regnes med når de har minst halve reviret sitt i Norge. Dette burde være en selvfølge, men dessverre ser det ut som om det bare er Fremskrittspartiet og Senterpartiet som ser og støtter dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, sjå side 2727)

S a k n r . 5

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om forslag frå stortingsrepresentantane Kenneth Svendsen, Jan Arild Ellingsen, Thore A. Nistad, Per Roar Bredvold, Ulf Erik Knudsen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om at tillatelse til bruk av snøscooter i særskilte løyper gjøres generell, og at myndigheten gitt med hjemmel i lov flyttes fra fylkesmannen til den enkelte kommune (Innst. S. nr. 220 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:61 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve høve til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Ingmar Ljones (KrF) [20:33:31] (ordfører for saka): At partia på Stortinget har ulikt syn på forvaltning av utmark og vassdrag, er vel kjent frå tidlegare saker og debattar i Stortinget, men at så mange representantar stiller seg bak eit forslag om å behandla ei sak der grunnlaget for behandlinga skal vera evalueringa av eit forsøksprosjekt som vart avslutta 30. april i år, kan vekka undring. Fleirtalet viser i det minste vørnad for arbeidet dei åtte kommunane har gjort, og vil venta til evalueringa er avslutta før vi kan ta stilling til realitetane i saka.

I brevet frå Miljøverndepartementet dagsett 6. mai i år går det m.a. fram at målsetjinga for forsøksprosjektet har vore å prøva ut om formålet med motorferdselsova kan oppfyllest betre ved ei kopling til plan- og bygningslova. Kommunane Kautokeino, Fauske, Hattfjelldal, Røros, Stor-Elvdal, Lom, Vinje og Sirdal har hatt høve til å fastsetja eigne reglar, m.a. å tillata rekreasjonskjøring med snøscooter i fastsette løyper.

Som ein lekk i evalueringa skal Norsk institutt for naturforskning ha ansvar for ei rekkje intervju med kommunane for å skaffa fram kunnskap om korleis planprosessen har vore, og om målsetjingane for forsøket har blitt oppfylte.

Forsøksprosjektet vart som nemnt avslutta 30. april i år. Det skal no evaluerast, og denne evalueringa skal avklara om gjeldande lov og forskrifter verkar slik lovgivarene har føresett, eller om det er behov for å endra regelverket for snøscooterkjøring. Departementet vil i tillegg henta inn relevant informasjon frå andre utmarkskommunar dersom det er nødvendig for å få eit heilskapleg bilete av situasjonen.

Forsøkskommunane får høve til å bruka regelverket frå forsøksordninga for kjøring med snøscooter fram til evalueringa er avslutta og eventuell prosess med endring av regelverket er avslutta.

Stortinget får som nemnt realitetane i denne saka til behandling seinare, og fleirtalet rår difor til at forslaget blir lagt ved protokollen.

Eg vil takka for samarbeidet om denne saka i komiteen, og tilrår med dette komiteen si innstilling.

Øyvind Korsberg (FrP) [20:36:15]: Representanten Ljones var overrasket over forslaget. Det burde han ikke være, men jeg er ikke så overrasket over at han sier det, for vi har fremmet dette forslaget tidligere, og hver eneste gang er det blitt nedstemt – dessverre. Grunnen til at vi gjør det, er rett og slett at vi merker et påtrykk fra lokal-samfunnene rundt omkring i Norge, som gjerne vil ha innført dette. At Regjeringen og regjeringspartiene ikke får dette med seg, synes jeg er litt uheldig. Jeg må få lov til å vise til avisa Nordlys 20. april, der man har gjort en un-

dersøkelse blant landets ordførere. 329 av landets ordførere svarte, og hele 82,1 pst. mente at kommunene burde få anledning til å legge forholdene til rette – også blant Kristelig Folkepartis og SVs ordførere. Og det er jo nettopp det som skiller partiene i denne saken. Vi stoler på lokaldemokratiet. Vi har tillit til Kristelig Folkepartis ordførere i denne saken. Da er det synd at Kristelig Folkeparti selv ikke har den samme tilliten til sine egne. Vi har også tillit til at SVs ordførere kan ta de valg som vil gagne befolkningen i lokalsamfunnet. Og hvis de da foretar noen valg som lokalbefolkningen ikke er enig i, har man jo en mulighet til å kvitte seg med dem ved neste kommunevalg.

Jeg tror utgangspunktet bør være at man lytter litt til lokaldemokratiet også i denne saken, slik at man legger forholdene til rette for å ha et motorisert friluftsliv i enkelte deler av Norge. Og jeg vil bare presisere – for det bruker ofte å bli rotet inn i debatten – at vi ikke ønsker at det skal være fri kjøring. Vi ønsker å legge forholdene til rette for at man kan lage løype.

Jeg er også klar over at man skal evaluere denne ordningen. Vi er imidlertid ganske usikre på når dette kommer tilbake til Stortinget i en eller annen form, rett og slett fordi vi ikke tror at viljen til at Stortinget skal få lov å behandle denne saken, er til stede. Da er det iallfall interessant å merke seg det svaret som kom fra statsråden på et spørsmål fra komiteen, der det går fram at han mener at det er nødvendig å innskjerpe motorferdselspolitikken. Det mener statsråden før man har foretatt evalueringen. Med andre ord: Statsråden har konkludert lenge før man har begynt evalueringen av prosessen, og det synes jeg er en uheldig måte å gjøre det på. Jeg synes statsråden burde ha vært helt åpen og samlet inn informasjon, og så dratt en konklusjon og presentert den for Stortinget i løpet av dette året. Men man har dessverre allerede konkludert fra Regjeringens side.

Til slutt vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg har teke opp det forslaget han refererte til.

Inger S. Enger (Sp) [20:39:50]: Det går ikke an å undre seg over at det kommer opp forslag, og at andre partier da svarer og tar opp sine prinsipielle synspunkt. Det er det Senterpartiet har gjort i denne saken. Senterpartiet ønsker lokalt sjølstyre, og at kommunene skal ha råderett på mange områder – så også når det gjelder snøscooterkjøring.

Vi har allikevel tenkt på at vi av og til må satse på interkommunalt samarbeid, fordi kommunene er veldig forskjellige når det gjelder areal og folketall. Derfor henviser vi i merknadene til at det ofte kan være lurt å benytte seg av det. Men det er viktig å få dette ned på et lokalt nivå, for det er lokalt en merker om trafikken blir sjenerende for andre typer interesser, om det blir for mye støy, om friluftsliv, turisme eller lokal tjenesteyting blir skadelidende, og om det går ut over naturverdier. Men som sagt, av og til vil interkommunalt samarbeid være en god løsning. Dette er det prinsipielle. Senterpartiet er også veldig opp-

tatt av at vi må avvente prøveprosjektet der de åtte kommunene skal evalueres. Så vidt jeg veit, kommer evalueringa i løpet av året, og det skal bli interessant å se hvordan det faller ut.

Da tar jeg til slutt opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Inger S. Enger har teke opp det forslaget ho refererte til.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.
(Votering, sjå side 2728)

S a k n r . 6

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om løyve til overføring av vatn gjennom bygging av ein tunnel mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet (Innst. S. nr. 218 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 49 (2004-2005))

Presidenten: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve anledning til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Hallgeir H. Langeland (SV) [20:42:32] (ordførar for saka): Lat meg takka for samarbeidet med komiteen. Det var ikkje så mykje me samarbeidde, men det var no eg som var saksordførar! Eg vil visa til fleirtalet sine merknader i saka. Dessutan vil eg ta opp SV sitt forslag.

Det er mindre enn seks år sidan eg var saksordførar for utbygginga av Øvre Otta. Då sa to regjeringsparti og SV, og Senterpartiet, trur eg, nei til all utbygging. Det same gjorde Høgre-representantane Jan Tore Sanner og noverande næringsminister Børge Brende. Det var for snau seks år sidan. Stortinget vedtok etter hard kamp ei halvert utbygging. SV gjekk imot. Eit stort fleirtal sa eit klart nei til det naturinngrepet og dei deponia med steinmasse som ein no legg opp til. Inngrepet blei for stort, sa fleirtalet for seks år sidan.

Det er litt av ein seanse me er vitne til i dag. Og kva vil konsekvensane bli? For kva blir neste omkamp? Er det Saudavassdraget som skal ha full utbygging, slik enkelte parti ønskjer? Kva blir det neste vassdraget stortingsfleirtalet og Regjeringa legg opp til omkamp om, når ein av Øvre Otta-saka faktisk ser at det går an å vinna mot natur- og miljøørsla?

Det me ser, er altså mange vinglete parti som no melder seg inn i den klubben som Venstre var i frå før. No er stort sett alle andre parti med i den klubben, med unntak av Framstegspartiet, som standhaftig står på for kvart stort naturinngrep.

Det er sterkt beklageleg, det signalet som fleirtalet no sender ut, fordi miljøørsla og SV hadde akseptert det tapet det var å gå for halvert utbygging. Det gjorde altså ik-

kje utbyggjarane. Dei retta seg ikkje etter Stortingets dåverande eintydige vedtak.

No ser eg at gamleordføraren i Skjåk er til stades, og for han må jo dette vera ein stor dag, etter no å ha klart å snu stortingsfleirtalet etter berre seks år. Det må òg vera ein stor dag for Framstegspartiet og naturvernarane i det partiet, når ein no klarer å få Venstre og Kristeleg Folkeparti med på dette naturinngrepet.

Det er eit naturinngrep i området ved Jotunheimen, ved det nye nasjonalparkriket, og det gjev altså ikkje meir enn 0,1 pst. av det samla elforbruket i Noreg. Ifølgje f.eks. byggenæringa og Enova er sparepotensialet berre i bygningmassen meir enn 10 pst. av elforbruket, og i industrien er det mogleg å spara ca. 5 pst. Så går ein då til dette vedtaket om å byggja ut kraft tilsvarande 0,1 pst. Det er litt av ei prioritering stortingsfleirtalet i dag gjer, der ein altså legg til rette for fleire omkampar.

Utbygginga gjev redusert vassføring ved Pollfoss. Steintippene vil øydeleggja for naturopplevingane. Turistnæringa utgjer 20 pst. av sysselsetjinga i Oppland. Reiselivsnæringa, som var på høyringa, sa at utbygginga kunne få «vesentlig negativ betydning for turistenes opplevelse».

Fleirtalets vingling og inkonsekvens vil svekkja naturopplevingane i området. SV vil ikkje gambla meir med moglegheitene for å få unike naturopplevingar i området. Når fleirtalet veit at det blir redusert vassføring og store steintippar, kan me berre seia: De veit kva de gjer for å tilføra det norske strømforkbruket 0,1 pst.

Presidenten: Representanten Hallgeir H. Langeland har teke opp det forslaget han har gjort greie for.

Øyvind Halleraker (H) [20:47:59]: For noen uker siden behandlet Stortinget en stor og viktig sak for vassdragsvern i Norge. I den saken var det flere vassdrag øverst i Ottadalen som ble vernet. Utbyggingsvedtaket for Øvre Otta, som Stortinget behandlet for seks år siden, gav også en skånsom utbygging, men likevel et betydelig krafttilskudd.

I dag behandler vi en sak i samme området, og her viser Regjeringen fleksibilitet ved å tilrå at man utnytter gamle installasjoner, kombinert med moderne tunnelteknologi. Dette er helt i tråd med en politikk for å oppruste og modernisere eksisterende kraftanlegg. Prosjektet gir 125 GWh, som er et viktig krafttilskudd, og dette får man til, selv om det ligger i et følsomt naturområde. Det er kanskje ikke så mye kraft i den store sammenhengen, men ved å imøtekomme flere av denne typen forbedringer og små utbygginger med minimale naturinngrep har denne regjeringen i fireårsperioden bygd ut naturvennlig vannkraft i størrelsesorden 2 100 GWh – for øvrig langt mer enn det Arbeiderpartiet klarte på hele 1990-tallet. Og skulle de rød-grønne regjeringskameratene få flertall til høsten, er det vel helt slutt, i alle fall hvis vi skal dømmе etter hvor lite samstemte de er i denne saken.

Når en ser på SVs holdning og merknader til denne saken, er det bare å slå fast nok en gang at de sosialistiske partiene slett ikke har noen fellespunkter i energipolitik-

ken. Jeg er redd det ikke monner stort at lille Senterpartiet springer fra kne til kne hos sine røde, større kamerater, med vekslende støtte – litt spøkefullt sagt.

Men SV er en studie verd. For noen dager siden behandlet vi saken om industrikraftkontrakter, og SV lukket regjeringssagmugg. Her greide man å lokke Fremskrittspartiet med i et populistisk flertall som logisk spriker i alle retninger. Men SV lot seg ikke sjenere av det nye samarbeidet. Staten i hovedrollen, reguleringsiver, teoretisk manipulering av markeds mekanismer ble for fristende.

Det som gjør koblingen til denne saken interessant, er at på et punktene i det vedtaket var SV med på å stemme for tiltak som skulle gi mer vannkraft til kraftforsyningen i dette landet. Det skulle bl.a. skje gjennom å gjøre eksisterende ettårsmagasiner om til flerårsmagasiner. Logikken bak var syltynn. Men likevel, SV stemte altså for å heve magasinhøyden på eksisterende vannmagasiner. Mitt spørsmål til SV er derfor: Hvorfor i all verden går SV og saksordfører Langeland imot noe de i forrige uke kjempet så drabelig for? Jeg hadde forventet det motsatte, når SV såpass snart etterpå fikk sjansen.

I denne saken går Regjeringen og flertallet inn for mer kraft. SV går imot. Saksordfører Langeland burde støttet dette – og ytterligere foreslått at demningen Raudalsmagasinet ble hevet. Selv om et flerårsmagasin heller ikke her ville gitt så mye mer kraft totalt sett, ville det vært helt i tråd med vedtaket SV gikk inn for i nevnte sak.

Nei, noe slikt initiativ får vi nok aldri se fra SV. Dette blir derfor nok et utspill som havner på populismens skraphaug. Og her tror jeg det er små muligheter for gjenvinning.

Øyvind Vaksdal (FrP) [20:52:00]: Da Stortinget behandlet utbyggingen av Øvre Otta i 1999, var dette ett av eksemplene på at Stortingets flertall satte til side behovet for ny kraft og i stor grad la symbolske miljøsyn til grunn for vurderingene. Siden den tid har vi hatt flere eksempler. Jeg nevner Saltfjellet/Svartisen-utbyggingen, som ble stoppet i sin helhet, og Sauda-utbyggingen, som i likhet med utbyggingen av Øvre Otta ble halvert. Denne mangeårige handlingslammelsen ble ytterligere stimulert av tidligere statsminister Jens Stoltenbergs nyttårstale, og dette er den direkte årsaken til at kraft både til industrien og til alminnelig forsyning er blitt en mangelvare i Norge. Vi så resultatet av dette for tre år siden, da to tørre høstmåneder førte til at strømprisen gikk helt av skaffet, og det var stor fare for utkobling og rasjonering. Til tross for dette, som man kanskje burde lært noe av, er situasjonen i dag faktisk enda verre, og avstanden mellom tilbud og etterspørsel i kraftmarkedet øker for hvert år på grunn av at flertallet i denne sal griper inn på tilbudssiden i markedet og aktivt hindrer ny og nødvendig kraftproduksjon. Nå ser vi at mangel på kraft også driver prisene oppover i et langsiktig perspektiv og setter både verdiskapingen og tusenvis av arbeidsplasser i kraftforedlende industri i fare.

Jeg synes det er utrolig at vi i energistormakten Norge har klart å stille oss slik at vi ikke lenger er selvforsynte med kraft. Jeg viser til at vi i fjor hadde en netto import av kraft på mer enn 11 TWh.

Da Stortinget behandlet Øvre Otta-utbyggingen, var Fremskrittspartiet helt alene om å støtte en full utbygging. Den justeringen, eller overføringen, vi legger til rette for i dag, vil gi en netto produksjonsøkning på om lag 125 GWh. Jeg er svært tilfreds med at et stort flertall i Stortinget i dag støtter dette fornuftige prosjektet, som også har stor støtte lokalt.

Ingmar Ljones (KrF) [20:54:29]: Dette vassdraget, der Breidalsvatnet og Raudalsvatnet inngår, har vore regulert sidan 1940-talet, og dei to kraftverka som er omtalte saman med den overføringa som det her er søkt om, vil føra til at eksisterande vasskraftstruktur blir betre utnytta. Å utnytta vasskraftressursane betre i vassdrag som er utbygde, er ein riktig miljø- og energipolitikk. Dette prinsippet har fått stor tilslutnad, m.a. i samband med St.meld. nr. 18 for 2003-2004, Om forsyningssikkerheten for strøm m.v.

Fleirtalet i komiteen viser til at ei overføring av vatn frå Breidalsmagasinet til Raudalsmagasinet via tunnel vil gjera det mogleg å nytta Breidalsmagasinet også i Framruste kraftverk. Prosjektet vil gi om lag 125 GWh ny kraft pr. år. I tillegg til betre utnytting av vassressursen vil overføringa medverka til ei forbetra flaumdemping i Otta-dalføret.

Det omsøkte prosjektet gjer det ikkje naudsynt med endring i eksisterande reguleringskonsesjonar for Breidalsvatnet og Raudalsvatnet. Det er viktig å understreka at tapping av vatn mellom magasinane i Breidalen og Raudalen er eit vesentleg mindre inngrep, med ei anna teknisk løysing, enn det tunnelalternativet som blei behandla i 1999.

I saka kjem det klårt fram at nytten og fordelane ved denne utbygginga er større enn skadane og ulempene for allmenne og private interesser.

Gjennom utbyggingsprosessen og ved permanent drift skal det leggjast vinn på at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultatet blir best mogleg. Kommunen skal i tillegg ha høve til å uttala seg om planane for anleggsveggar, masseuttak og plassering av overskottsmassar, og konsesjonæren pliktar å syta for ei forsvarleg opprydding i anleggsområda.

På lokalt og regionalt hald er det samrøystes tilslutnad til overføringa. For regionen er dette eit viktig prosjekt som gir nye arbeidsplassar og auka inntekter til kommunen i form av m.a. næringsfond og konsesjonsavgifter.

Det er blitt stilt spørsmål om utbygginga kan føra til synnerre endringar i øvre og nedre vasstand og/eller endringar i vassføringa. I høve til desse spørsmåla er det viktig å visa til manøvreringsreglementet, som gjer det klårt at optimaliseringa ikkje må føra til sterkare reduksjon i vassføringa eller heving av magasinane enn det manøvreringsreglementet tilseier.

Det følgjer ulemper med alle utbyggingar, men i dette høvet er føremonnene vesentleg større, og difor er det i dette høvet rett å gi samtykke til overføring av vatn gjennom bygging av tunnel mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet.

Inger S. Enger (Sp) [20:57:56]: Øvre Otta er et kjent begrep i mange kretser. Det har vært kraftutbygging i området ved flere anledninger. Den første var på 1940-tallet. Den mest omtalte – og omstridte – blei vedtatt i Stortinget i 1999. Det var en såkalt halv utbygging i forhold til ønskemålet fra dem som skulle bygge ut.

Senterpartiet var den gangen mot utbygging. I dag, derimot, føyer vi oss inn flertallet, til glede for en del strømbrukere og for mine Skjåk-venner på galleriet. Fra vernekretser er det sagt at dette er ei helomvending. Jeg mener ikke det. Bakgrunnen er naturligvis at når det blei utbygging, gjelder det å få mest mulig ut av den samme utbygginga. Dette er god utnytting av ressursene. Det hindrer faktisk også flom.

Fylkesutvalget i Oppland består av medlemmer fra alle partier unntatt Venstre. Utvalget har enstemmig anbefalt utbygging. Her har altså partiene, fra Fremskrittspartiet til SV, slutta opp om dette. De er helt tydelige i sine konklusjoner. Jeg tillater meg å sitere litt fra hoveddelen av vedtaket:

- «1. Fylkesutvalget tilrår at planene fra Glommens og Laagens Brukseierforening om «Breidalsoverføringen» blir gjennomført.
2. Fylkesutvalget anser at utbyggingen har små negative konsekvenser sammenlignet med nytten, som omfatter både en økning av kraftproduksjonen og positive ringvirkninger for regionalt næringsliv. Det er videre positivt at potensialet i tilknytning til eksisterende kraftanlegg nyttes, framfor å gjennomføre utbygginger i helt nye områder.
3. Fylkesutvalget anser utredningsplikten som oppfylt ved de foreliggende planer, og de avbøtende tiltak som foreslås, anses som hensiktsmessige.»

Jeg kan også nevne at Skjåk kommunestyre og regionrådet i Nord- Gudbrandsdalen er samstemte i å anbefale den planlagte tunneloverføringa mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet.

Så blir det også hevda at denne tunnelutvidelsen som det her legges opp til, er en bit for bit-utbygging. Senterpartiet kan ikke skjønne at det er grunnlag for slike påstander i denne sammenhengen. Så seint som i vår var supplering av Verneplan for vassdrag oppe i Stortinget. Flere av elvene i området er verna før ved tidligere vedtak. Denne våren fikk vi i tillegg Tora, Glitra, Måråi og Åfotgrovi. De tilhører alle Øvre Otta-vassdraget.

På høringen var Reiselivsbedriftenes Landsforening bekymra for kraftutbygging. Jeg tror at mye av det de uttalte der, var på generelt grunnlag. Men det er riktig at vannføringa i elva forbi Pollfoss blir redusert, og at dette vil være synd for turistene. Vannføringa blir mindre i perioder. Men det er om vinteren. Da er elva dekket av is, og det er vanligvis en god del snø i området. Det er likevel én bekymring knyttet til dette, og det er steinmassene – altså overskuddsmasse fra tunnelen. Det kan bli stygt å ha dem liggende, sjøl om det bare er midlertidig. Nå finnes det heldigvis gode planer for hvordan steinmassene kan brukes. Noe av grusen er tenkt brukt til en parkeringsplass ved et hyttefelt i nærheten. Det skal ferdigstilles en veitrase til en handikaphytte i området. Den er noen kilometer

lang og skal tilpassas rullestolbrukere. Den delen er innbakt i avtalen med utbyggerne.

I tillegg er det forhandlinger med Vegvesenet om bruk av grus til rv. 15 og til rassikring i Grasdalen. Så vidt jeg veit, er ikke forhandlingene avslutta ennå – det er å ønske at det blir vellykka.

Avslutningsvis vil jeg si som fylkesutvalget i Oppland: Utbyggingen har få negative konsekvenser sammenliknet med nytten. Det er grunn god nok til å gå inn for dette.

E i r i n F a l d e t hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Thorhild Widvey [21:02:24]: Stortinget skal i dag gi samtykke til at det gis konsesjon for å overføre vann mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet i Skjåk kommune i Oppland.

Samtykket innebærer en optimalisering i et område med kraftutbygging som har vært preget av to reguleringsmagasiner fra 1940-tallet. Vi får på den måten et tilskudd av ren og fornybar vannkraft gjennom å utnytte eksisterende vannkraftstruktur enda bedre ved svært moderate inngrep. Prosjektet gir også en langt mer effektiv og miljøvennlig ressursutnyttelse enn om vi skulle gjennomført utbygginger av tilsvarende størrelse i urørte områder.

Dette overføringsprosjektet til Glommens og Laagens Brukseierforening skiller seg både teknisk og inngrepsmessig fra Øvre Otta-prosjektet som Stortinget behandlet i 1999. De fleste sideelvene fra prosjektet den gang ble vernet i forbindelse med suppleringen av Verneplan for vassdrag som Stortinget vedtok i februar. Det prosjektet som Stortinget skal ta stilling til i dag, tar ikke inn en eneste sideelv, men er begrenset til tapping av vann gjennom en tunnel mellom to om lag 60 år gamle magasiner. Vi har derfor ingen omkamp i dag i forhold til den saken Stortinget behandlet i 1999, slik SVs representanter antyder i komiteinnstillingen.

Regjeringen følger her opp tidligere føringer fra Stortinget som bl.a. har kommet til uttrykk ved behandlingen av vasskraftmeldingen og forsyningssikkerhetsmeldingen.

Regjeringens forslag innebærer at det blir bygd ut ny kapasitet på ca. 125 GWh pr. år. Dette tilsvarer det årlige forbruket til over 6 000 husstander.

Regjeringen har lagt vekt på lokalsamfunnets og regionens sterke ønske om en utbygging i området. For en liten utkantkommune vil dette prosjektet bety mye økonomisk gjennom konsesjonsavgifter og konsesjonskraft og ved inntekter gjennom naturressursskatt og ikke minst eiendomsskatt. I tillegg vil prosjektet gi godt med arbeidsplasser til folk i dalføret i anleggsperioden.

Jeg har også merket meg den positive holdningen til prosjektet som både fylkesmannen og fylkeskommunen har gitt til kjenne. Det har vært sjelden kost med en slik samstemmighet om et kraftutbyggingsprosjekt de senere år som det vi her er vitne til. Jeg registrerer med stor tilfredshet at det nå ligger an til at Regjeringens forslag vil få et solid flertall i Stortinget her i kveld.

Jeg er sterkt opptatt av at vi setter inn tiltak for å skape balanse mellom tilbud og etterspørsel i kraftmarkedet. Det hadde vi en frisk debatt om i forrige uke. Dette gjør vi ved å ha fokus på forbrukssiden gjennom det arbeidet som bl.a. gjøres av Enova, men vi må også fokusere på å bygge ut ny kapasitet.

Vannkraften vil fortsatt være vår viktigste miljøvennlige energikilde i mange år framover. Vannkraft fra småkraftverk vil gi et betydelig tilskudd av ny kraft. Det er dessuten fortsatt mulig å få en god del mer kraft ut av de eksisterende vannkraftverkene våre ved hjelp av opprustninger og utvidelser. Denne regjeringen har lagt godt til rette for at vi skal kunne få utnyttet dette potensialet i årene som kommer.

I Sem-erklæringen går regjeringspartiene inn for at eksisterende vannkraftstruktur må utnyttes bedre. Det prosjektet vi behandler her i kveld, er det beste eksempel i så måte.

I den tid Samarbeidsregjeringen har vært i virksomhet, er det gitt tillatelse til vannkraftprosjekter med en produksjonskapasitet på om lag 2,1 TWh. Dette tilsvarer det volumet som det ble gitt tillatelser for i hele perioden fra 1991 til oktober i 2001. Dette viser med all tydelighet at vannkraftepoken ikke er over, men vi har sett en vridning fra store nye prosjekter over til den type prosjekter som jeg nettopp har beskrevet. Det vil uansett være slik at vi må veie miljølempene i det enkelte prosjektet opp mot fordelene, og dette må gjøres uavhengig av størrelsen på prosjektet. Gjennom konsesjonssystemet vil det bli vurdert om miljøvirkningene er akseptable i forhold til nytten.

Jeg er svært glad for den støtten som et solid flertall her i salen nå gir til dette prosjektet som ligger her. Det vil være med på å bidra til å styrke balansen, og det er et glitrende eksempel på den typen prosjekter som vi realiteten ønsker mer av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [21:07:48]: Arbeiderpartiet mener at ren overføring av vann mellom disse to magasinene, som har vært regulert siden 1942, uten inntak av sideelver innebærer at søknaden ikke er i strid med behandlingen av Øvre Otta i Stortinget i 1999.

Sideelvene som da ble diskutert tatt inn i utbyggingen, er nå vernet gjennom behandlingen av supplering av verneplanen. Det er altså ikke snakk om å regulere inn nye elver. Det er heller ikke snakk om nye demninger eller reguleringsregimer. Kan statsråden bekrefte at dette ikke er starten på en bit for bit-utbygging av Øvre Otta, eller en omkamp i forhold til det kompromisset som da ble inngått i Stortinget?

Statsråd Thorhild Widvey [21:08:52]: Ja, jeg kan bekrefte at dette ikke er noen omkamp i forhold til det prosjektet som ble vedtatt i 1999. Og som representanten selv understreket, var det altså helt andre forutsetninger som den gangen lå til grunn da man diskuterte det vedtaket.

Overføringen som er fremmet, er avgrenset, som jeg også understreket i mitt innlegg, til tapping av vann mellom magasinene i Breidalen og Raudalen, uten inntak av andre elver. Vi vet at i 1999 var det flere større elver mellom de to magasinene, i tillegg til en sammenkobling med en tunnel som drenerte flere elver på nordsiden av Otta-elva. Departementets vurdering er at overføringstunnelen er innenfor den rammen av utbyggingsalternativer som bl.a. er plassert i Samlet Plan kategori I ved rulleringen som ble fremmet i St.meld. nr. 60 for 1991-1992.

Øyvind Vaksdal (FrP) [21:10:19]: Den saken vi i dag behandler, er et veldig godt eksempel på en justering eller utvidelse som vil gi betydelige kraftmengder uten inngrep av betydning, noe statsråden var inne på.

Vi i Fremskrittspartiet har ved flere anledninger tatt til orde for opprustning og utvidelse av eksisterende verk, og har også foreslått incentiver som kan utløse slike kraftpotensialer. Jeg vil derfor spørre om Regjeringen nå vil se på andre, liknende utvidelsesprosjekter og legge til rette for utvidelser der dette ikke medfører alvorlige naturinngrep, og foreslå incentiver som kan få fortgang i realisering av opprustning eller utvidelse av eksisterende verk.

Statsråd Thorhild Widvey [21:11:15]: Som jeg også sa i mitt innlegg, synes jeg dette er et veldig godt prosjekt. Det er et godt eksempel på et opprustnings- og utvidelsesprosjekt. Som jeg også sa, har denne regjeringen i sitt regjeringsgrunnlag, Sem-erklæringen, understreket at vi faktisk ønsker en del slike prosjekter. Så i så henseende kan jeg berolige representanten Vaksdal. Dette er jo et eksempel til etterfølgelse for andre utbyggere som vurderer om dette kan være veien å gå. Vi ønsker sterkere fokusering på utvidelse og opprustning av eksisterende prosjekter. Det kan også gi mer miljøvennlige profiler – det kan faktisk bli mindre naturinngrep og finere plassering i miljøet – så jeg tror dette er veien å gå. Det er jo ikke et ubetydelig prosjekt. Det vil gi 125 GWh, som representerer kraft til 6 000 husstander.

Hallgeir H. Langeland (SV) [21:12:37]: Statsråden var litt såra og vonbroten då stortingsfleirtalet påla henne å gå vidare med eit industrikraftregime. Ho var ikkje inne på det i dag, men stortingsrepresentant, sersjant Halleraker var inne på same problemstillinga i forhold til at me no snakkar om 0,1 pst. av det norske industriforbruket. Statsråden var delvis inne på det, men ikkje mykje. Eg vil spørja: Kva har statsråden tenkt å gjera i forhold til det sparepotensialet på 5 pst. som stortingsfleirtalet påla henne å gjera noko med – potensialet for sparing i industrien, der me verkeleg snakkar om dimensjonar? Å trekkja inn 0,1 pst. i industrikraftregimet kan vel ikkje kallast noko anna enn absurd.

Så lurar eg på: I salen har statsråden støtte. Men kva med miljøørsla, kva med dei bekymringane som reiselivsnæringa har knytte opp mot dette naturinngrepet? Kan statsråden seia noko om det?

Statsråd Thorhild Widvey [21:14:03]: Jeg er iallfall sikker på én ting: Det som ikke er med på å bidra til at vi kan klare å gi nok kraft til industrien i framtiden, er at vi fortsetter på den veien som representanten Hallgeir Langeland har valgt å gå, for det er ikke med på å bidra til at man får flere TWh-er, og det er det vi trenger. Vi trenger å produsere ny kraft. Det er det eneste sikre som skal til for at man skal kunne klare å gi industrien nok kraft og billig kraft i framtiden.

Jeg hører på tonen at her skal man bagatellisere ved å si at dette liksom bare er 0,1 pst. Men det er nå faktisk 125 GWh, og det representerer altså kraft til 6 000 husstander. Det er også slik at mange bekker små gjør en stor å. Det har vi lært på skolen. Det er blitt populært omdøpt til: Manger bekker små er med på å bidra til at man får flere TWh. Jeg tror faktisk at vi trenger ganske mange slike prosjekter i framtiden. Vi trenger det og andre typer prosjekter som er med på å bidra til at vi får ny kraft.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torstein Rudihagen (A) [21:15:30]: Å utnytte kraftpotensialet som ligg i eksisterande og vedtekte kraftutbyggingar, må vere god kraft- og miljøpolitikk. Det skulle ein òg tru at SV var samd i. Men i staden går dei altså her imot ei utnytting av eit nær 60 år gammalt oppdemt magasin som kan gi 125 GWh med veldig små miljøkonsekvensar, og attpå til slengjer ein ut påstandar både i Aftenposten og i gd: Gudbrandsdølen Dagingen, der dei stempelar oss andre som feige politikarar. Ein slik påstand rammar i så fall SV sine eigne partifeller i fylkesutvalet i Oppland, som òg har støtta den føreslåtte utbygginga. Men det kan hende at SV-arane i Oppland veit litt meir kva dei pratar om, enn representanten Langeland.

Ei oppslutning om denne utbygginga må ein heller kalle politisk klokskap. For det geniale i dette prosjektet er at vi med ein tunnel no får utnytte det oppdemde Breidalsmagasinet utan nye kraftverk, utan nye aggregat, og utan nye leidningar, men talet på brukstimar vil auke. Vi får altså 125 nye GWh med små miljøkonsekvensar. Om det skulle vere vindmøller, små kraftanlegg eller anna, vil ein ikkje kunne produsere såpass mykje straum på ein så miljøvennleg måte.

Det blir gjort eit nummer av at dette er ein omkamp på vedtaket frå 1999. For det fyrste slår både NVE og departementet fast at denne utbygginga er innafor ramma av det som var vedtaket frå 1999. Det stadfesta òg statsråden i eit tidlegare innlegg her i kveld. Her er det snakk om eit heilt anna prosjekt. Den gongen var det snakk om ein tunnel som skulle gå ned i Glitra kraftverk, og ta med seg nokre sideelvar. Glitra kraftverk vart aldri bygt. Så det er ei totalt anna løysing.

For det andre må det på mange måtar vere ein uinteressant diskusjon om dette er ein omkamp eller ei. For om Stortinget meiner at denne utbygginga er fornuftig, når ein avveg kraftvinninga mot naturinngrepa, ja, så må det vere det som er avgjerande. Det er det sitjande storting sin

rett og plikt å vurdere prosjektet ut frå dette. Og eg meiner heilt klart at naturinngrepa her er så små at prosjektet er riktig.

Endringa i vassføringa er størst nokre hundre meter frå Breidalsvatnet og nedover, men krav om minstevassføring sikrar vasspegelen i kulpene her. I konsesjonsvilkåra er det opna for krav om terskelbygging, som da òg vil sikre vasspegelen, og nedover kjem da sideelvane og gjer vassreduksjonen relativt mindre.

Dei andre endringane av vasstanden i Breidalsmagasinet vil òg vere marginale. Massedeponia er det gode løysingar på. Framruste kraftverk blir ferdig i desember. Denne utbygginga påverkar ikkje installasjonane her, og som sagt gir det berre fleire kjøretimar, så ein påstand om at dette er ei bit for bit-utbygging, finst det i det heile ikkje sakleg grunnlag for.

Her står vi overfor ei utbygging som har som mål ei optimalisering av eksisterande reguleringar gjennom kraftverk som er under utbygging, og det meiner eg må vere rett etter læreboka.

Berit Brørby (A) [21:19:33]: Det Stortinget skal vedta i kveld, å gi konsesjon til å overføre mer vann fra Breidalsmagasinet til Raudalsmagasinet, synes jeg er en seier for miljøet. Det er en god sak for å få mer ren fornybar energi på nettet, og det er en veldig god sak for lokalsamfunnet Skjåk og Oppland-samfunnet.

Representanten Langeland hevdet at å føre mer vann fra et magasin til et annet vil svekke naturopplevelsene i området. Slik jeg ser det, gjør det ikke det. Jeg tror at det kommer an på øynene som ser, og hva en ønsker å se. All utvikling, enten det nå er vegutbygging eller vannkraftutbygging eller annen infrastruktur, har en pris. Denne saken har en veldig liten pris. Jeg har tiltro til at Direktoratet for naturforvaltning hadde gått beinhardt inn for å gå imot dette prosjektet om det hadde hatt de miljøkonsekvensene representanten Langeland hevder.

Jeg har aldri lagt skjul på at jeg mener vannkraftutbygging og enda bedre utnyttelse av den vannkraften vi allerede har, er en vel så god miljøpolitikk som noe annet. Det gir bare 0,1 pst. ny kraft, sier Langeland, lite grann forkastelig. Ja, det er klart at gasskraftverk gir mye mer, men å få 125 GWh på nettet er ikke å kimse av. Det gir altså, som statsråden nylig sa, kraft til over 6 000 husstander. Alt som kan bedres for kraftbalansen, er bra. Og med ren fornybar energi er det enda bedre, og det gir også virkninger på pris og mindre press på bygging av andre alternative energiformer. Så jeg mener at dette er et godt prosjekt. Og så kan man godt kalle det en siste stein i utbyggingen av Øvre Otta. Jeg er ikke så opptatt av det. Prosjektet står på egne bein. Men det gleder faktisk veldig mange flere enn SV tror.

Synnøve Konglevoll (A) [21:21:59]: Jeg har ikke tenkt å bidra til å forlenge debatten. Jeg vil bare ta ordet helt kort til voteringa i denne saken i kveld.

Jeg vil vise til merknadene og forslag fra Arbeiderpartiet sist gang Stortinget behandlet utbygginga av Øvre Otta, der vi bl.a. framholdt at med det kompromisset som

da ble vedtatt, ville vannføringa i hele hovedvassdraget være uberørt. Og med det varsler jeg at jeg vil stemme imot innstillinga fra flertallet i denne saken.

Presidenten: Synnøve Konglevoll har da redegjort for sin stemmegiving senere i kveld.

Hallgeir H. Langeland (SV) [21:22:44]: Enkelte sentrale politikarar frå den førre gongen Øvre Otta blei behandla, har vore framme og kritisert SV for at me kallar dette ein omkamp, for at me refererer til miljøørsla og reiselivsnæringa og seier at dette er ein omkamp og ein bit for bit-taktikk, og at dette er noko som bekymrar miljøørsla og reiselivsnæringa.

Me hugsar alle at Rudihagen og dei andre tapte i sitt eige parti sist – dei ville jo byggja ut smått og stort i heile Ottadalen. Det skulle ikkje vera ein bekk igjen, dersom det var opp til dei. At dei no er for dette, synest eg ikkje er rart i det heile. Men at ein prøver å argumentera for at det ikkje er eit naturinngrep, at det ikkje betyr noko, er rart. Det er klart at dersom ein legg nokre svære steintippar der, kan det jo henda at Rudihagen og Brørby synest at det er fint å sjå på det – eg veit ikkje. Men reiselivsnæringa sa under høyringa at dei var bekymra for ei «vesentlig negativ betydning for turistenes opplevelse».

Dette er ikkje noko eg har funne på. Det er altså reiselivsnæringa, som har 20 pst. av arbeidsplassane i Oppland fylke, som har sagt dette. Ein kan seia at det ikkje betyr noko, men då høyrer ein ikkje etter kva andre enn SV seier. For det er ikkje tvil om at det òg blir redusert vassføring. Men kanskje Rudihagen og Brørby synest det er fint at det renn små bekker i tidlegare store vassdrag? Kanskje dei synest det er nydeleg, at det er eit turistprodukt, ein magnet for reiselivet? Dei får lov til å synast det. Men reiselivsnæringa meiner altså noko anna, og det er synet til miljøørsla og reiselivsnæringa som SV nok ein gong representerer – mot kraftsosialistane i Arbeidarpartiet, i Venstre, i Kristeleg Folkeparti, i Høgre og i Framstegspartiet.

Presidenten: Hvis representanten Langeland mener at «kraftsosialist» er et skjellsord, er det ikke så mange som biter på det.

Hallgeir H. Langeland (SV) (frå salen): Nei, eg meinte ikkje nødvendigvis det.

Torstein Rudihagen (A) [21:25:38]: Eg skal ikkje hale ut denne debatten, men det fortel litt om kor sakleg diskusjonen er, når representanten Langeland skuldar oss for å vilje byggje ut rubbel og bit av elvar i Norddalen. Da veit ein eigentleg ikkje kva den førre saka, frå 1999, dreidde seg om.

For det fyrste hadde vi Samla plan, der dei aller fleste sideelvane vart verna. Opphavleg søkte utbyggjaren om noko som tilsvarar 1 200 GWh. Så vart sideelvane tekne ut av NVE, og da saka kom til Stortinget, var det snakk om 1 000 GWh. Det låg òg andre alternativ føre, som vi peikte på, som å ta ut Tora og Føysa og redusere ein del

av dei andre utbyggingsmoglegheitene, nettopp ut frå at det her var veldig gode grunnar til å halde desse sideelva- ne utanfor.

Ein refererer òg til reiselivet. Dei som bur i Ottadalen, i Skjåk, har for det fyrste levd av og med naturen heile sitt liv. Dei veit at dei er avhengige av naturen. Ikkje minst er reiselivsnæringa der òg veldig klar over det. Eg har lyst til å sitere frå eit brev frå 12. mai 1999 som vi fekk frå Skjåk reiselivslag sist saka var oppe. Dei skriv følgjande:

«Vårt største problem i reiselivet i Skjåk i dag er skremselspropagandaen fra Naturvernforbundet og Vern Øvre Otta om tørrlagte elver og ødelagt natur.»

Det kan hende at alle partar – ikkje minst reiselivet i denne regionen – er tente med at vi held oss til realitetane i kva dette prosjektet dreier seg om.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2728)

S a k n r . 7

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endra plan for utbygging og drift av Statfjordfeltet og plan for anlegg og drift av Tampen Link (Innst. S. nr. 222 (2004-2005), jf. St.p.p. nr. 53 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Siri A. Meling (H) [21:28:30] (ordfører for saken): Proposisjonen omhandler endret plan for utbygging og drift av Statfjord-feltet, det såkalte Statfjord senfaseprosjektet, samt plan for anlegg og drift av gasstransportssystemet Tampen Link.

Det er en samstemmig komite som stiller seg bak innstillingen om å godkjenne begge prosjektene, og jeg vil takke komiteens medlemmer for et godt samarbeid i denne saken.

Prosjektet er helt i tråd med tverrpolitiske ønsker her på Stortinget om å få forlenget levetid for og en høyere utnyttelsesgrad i felter på sokkelen. Det er derfor gledelig at Statfjord senfase nå realiseres. Prosjektets levetid forlenges til ca. 2018, dvs. ni år utover det som opprinnelig var planlagt, og gir en forventet utvinningsgrad på 68 pst. for olje og 74 pst. for gass. Denne utvinningsgraden er høy, både i norsk og i internasjonal sammenheng. Jeg vil benytte anledningen til å berømme Statoil som operatør for feltet og resten av selskapene i lisensen for at de har arbeidet seg fram til denne løsningen av prosjektet. Dette har vært en krevende prosess, i forhold til både lønnsomhet og teknologiske løsninger.

Jeg vil også berømme lisensen for å ha funnet fram til gode miljøløsninger som bl.a. reduserer både NO_x- og CO₂-utslipp.

En forutsetning for at Statfjord senfase realiseres, er at prosjektet er lønnsomt. Lønnsomheten i Statfjord senfase har nær sammenheng med den transportløsningen som er valgt, nemlig Tampen Link, hvor gassen skal føres gjennom FLAGS-rørledningen på britisk kontinentalsokkel til St. Fergus i Storbritannia. Denne løsningen vil også bidra til å øke fleksibiliteten i det norske gasstransportssystemet.

Operatøren har vurdert ulike alternativer, deriblant ilandføring til Kårstø i Rogaland. Dette alternativet ville gitt merkostnader på minimum 1,2 milliarder kr, og selve senfaseprosjektet ville ikke blitt gjennomført med en slik løsning – simpelthen fordi prosjektet da ikke er lønnsomt.

At rikgass fra Statfjord-feltet skal gå til Storbritannia, har avstedkommet reaksjoner og en bekymring for at vi i Norge ikke skal klare å ta ut det verdiskapingspotensialet som rikgassen representerer industrielt. Jeg og Høyre har forståelse for denne bekymringen, og vi er meget opptatt av at en størst mulig grad av verdiskaping skal skje her i landet. Derfor er de foreløpige signalene om å føre gass fra eksempelvis Skarv til Kårstø gode nyheter.

Hvorfor kan ikke Høyre og regjeringspartiene være med på å støtte et forslag om en egen stortingsmelding om gasstransportssystemene og et samfunnsøkonomisk fokus for valg av løsninger? Jo, fordi vi først og fremst fullt ut erkjenner at det er selskapenes økonomiske betraktninger som må ligge i bunnen for deres beslutninger om transport og salg av rikgass. Hvert selskap har selv ansvar for avsetning av sin andel av gassen. Stortinget kan på ingen måte pålegge selskaper å gjøre ulønnsomme investeringer. Dette ville på den ene siden stå i skarp kontrast til våre ønsker om at norsk sokkel skal være attraktiv for investeringer og konkurransedyktig i forhold til andre lands områder. På den annen side ville denne type pålegg være direkte i strid med EØS-avtalen.

Petroleumsnæringen har behov for langsiktighet og forutsigbarhet. Det er derfor uheldig at både Arbeiderpartiet og Fremskrittpartiet i denne saken bidrar til å skape usikkerhet om hva som skal være gjeldende politikk innenfor dette området.

Aktørene på sokkelen må omsette sin gass på markedsmessige vilkår basert på kommersielle forhandlinger. Siden Gassforhandlingsutvalget ble avvirket i 2001 på grunn av EØS-avtalen, for øvrig mens Arbeiderpartiets Olav Akselsen var olje- og energiminister, har hvert selskap selv hatt ansvaret for avsetningen av egen gass. I en pressemelding fra daværende statsråd Akselsen den 29. mai 2001 sies det bl.a. følgende:

«Økt modenhet av norsk sokkel, åpning av gassmarkedene i Europa og endringer i selskapsstrukturer langs verdikjeden for gass, gjør at produsent-selskaperne på norsk kontinentalsokkel bør få større kommersiell handlefrihet.»

Vi arbeider aktivt for å ta mer gass i bruk innenlands. Gjennom behandlingen av to gassmeldinger i denne perioden har Stortinget debattert nettopp disse problemstillingene og strategier og tiltak for å nå våre målsettinger om

en styrket verdiskaping. Det er viktig å ha dette fokus, men det blir allikevel feil å velge innfallsvinkler som både svekker vår konkurransedyktighet på sokkelen, og som også er i strid med de internasjonale spilleregler Norge har forpliktet seg til å følge. Dette skaper en usikkerhet som ingen er tjent med, selv om jeg ser behovet for at enkelte partier har ønske om å framstå som mer opptatt enn andre av sysselsetting og verdiskaping.

Så vil jeg helt til slutt og for ordens skyld minne disse partiene om at selskapene er pålagt å utrede ulike alternativer for transportløsninger. Myndighetene har mulighet for å sikre en god ressursforvaltning gjennom PUD- og PAD-godkjennelser. Videre legger jeg til grunn at selskapene ser sitt samfunnsansvar, og jeg har tillit til at deres samfunnsansvar også gjør seg gjeldende i de alternativer de søker, og er med i de helhetsbetraktninger som foretas i hvert enkelt tilfelle.

Rolf Terje Klungland (A) [21:33:50]: Det vi vedtar i dag, er en ny politikk i forhold til å sende rikgass ut av Norge. Arbeiderpartiet har vært og vil være en politisk pådriver i forhold til å ta gassen i bruk i Norge.

Norge har brukt flere hundre milliarder kroner til rør for å eksportere gassen til kontinentet, og dette har vært riktig for å selge gass. Men nå må vi ha større ambisjoner enn bare å selge gass. Vi har alle forutsetninger for å få mer verdier ut av gassen enn bare å selge den.

Arbeiderpartiet mener at det offentlige, først og fremst gjennom Regjeringens og Stortingets arbeid, må ha et ansvar i forhold til utviklingen av en moderne og framtidrettet industri.

Arbeiderpartiet har ment at det offentlige må ha et ansvar for å få fortgang i infrastrukturbyggingen av gass. Derfor var det et sentralt punkt for oss tidligere i år å få flertall for at et statlig selskap skulle få dette ansvaret. Nå er arbeidet i gang. Samtidig vedtar vi i dag å sende rikgass, som er en avgjørende innsatsfaktor for utvikling av gassindustrien, ut av landet. Det må først og fremst Regjeringen ta ansvaret for. Vi liker det ikke.

Det har i gassdebatten i Norge altfor lenge vært fokusert på problemstillinger i stedet for på muligheter. Arbeiderpartiet ser svært alvorlig på den situasjonen Norge har kommet opp i når det gjelder industrissysselsettingen. En politikk med nedgang i industrissysselsettingen fører til at vi blir mer avhengige av å være kremmere istedenfor å være gründere. I så tilfelle blir det etterkommerne våre som må betale regningen. Det er ikke en bærekraftig utvikling av velferdsnasjonen Norge og kan på lang sikt føre til dramatiske kutt i velferden her i landet. Derfor er det viktig å føre en aktiv næringspolitikk som sikrer økt vekst og ikke planlagt nedbygging. På de stedene i Norge der vi har greid å ta gassen i bruk, har det skjedd på grunn av at vi har hatt en aktiv næringspolitikk og politisk vilje og mot, som har ført fram til at vi har fått realisert de mulighetene man har. Det politisk enkleste hadde nok vært å bare selge gassen ut av landet. Det mener vi faktisk er samfunnsøkonomisk dårlig politikk.

Jeg er glad for at flertallet i dag pålegger Regjeringen å sikre en samfunnsmessig analyse av de framtidige ut-

byggingsprosjektene. Bare slik får vi fokusert på mulighetene Norge faktisk har, både hos oljeselskaper og hos myndigheter, og valgene her vil bli enklere og klarere.

I Arbeiderpartiet er vi opptatt av resultater. Vi er opptatt av å bygge industri og skape verdier til å fordele. Selvfølgelig må vi forholde oss til internasjonale avtaler. Men i Arbeiderpartiet mener vi at en bør gjøre det som er mulig innenfor de avtalene som finnes, for å sikre tilførsel av våtgass til industrien i Norge. Derfor er vi i dagens merknader kritiske til det arbeidet som Regjeringen har gjennomført i denne saken.

Vi forutsetter at gassforliket som ble inngått tidligere i år, innleder en ny æra for norsk gassindustri og petrokjemisk industri. Under debatten i Stortinget sa jeg på Arbeiderpartiets vegne at hvis det, mot formodning, skulle vise seg at Regjeringen ikke fulgte opp, ville vi selvfølgelig fortsette å være vaktbikkje. Det lover jeg at vi skal være. Den gjeldende politikken for Arbeiderpartiet er å utvikle ny, framtidrettet industri. Det trenger vi politisk vilje til.

I den sammenheng har jeg lyst til å vise til at det for ikke lenge siden ble inngått en avtale mellom daværende energiminister Einar Steensnæs og den britiske energiministeren, der de skrev at infrastruktur skulle brukes der det var mest lønnsomt. Vi vet, ærede forsamling, hvor den infrastrukturen går. Vi vet at Norge kommer i bakleksa hvis vi ikke gjør noe for å sikre gassen til videre utvikling i Norge. Vi ser at denne saken er ett skritt mot det vi advarte mot da denne avtalen ble underskrevet. Vi fikk ikke noe gehør hos Regjeringen da vi advarte mot avtalen, og nå følger de altså opp det prinsippet at vi skal være kremmere og ikke gründere.

Jeg tar til slutt opp de forslagene Arbeiderpartiet fremmer sammen med Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Rolf Terje Klungland har tatt opp de forslag han refererte til.

Øyvind Vaksdal (FrP) [21:39:53]: Rettighetshaverne på Statfjord har nå behov for å forlenge utvinningstilatelsten utover 2009 som følge av planer om forlenget drift av feltet. Dette senfaseprosjektet vil forlenge feltets produksjonstid i alle fall fram til 2018 og vil i tillegg bidra til en betydelig økning i utvinningsgraden på feltet både for olje og gass.

Jeg hadde gleden av å være med og bygge opp den første plattformen på Statfjord vinteren 1977, og jeg synes det er gledelig at vi nå kan få enda mer ut av dette svært viktige feltet.

I den saken vi i dag behandler, ligger det òg et forslag om en planlagt rørledning mellom Statfjord-feltet og FLAGS-rørledningen på britisk kontinentalsokkel som vil muliggjøre transport av rikgass til St. Fergus i Storbritannia. Dette prosjektet bidrar til at Statfjords senfase blir økonomisk mulig å realisere, samtidig som det bidrar til å øke fleksibiliteten i gasstransportssystemet.

Det er viktig at vi legger til rette for økt bruk av gass i Norge, òg som råstoff i industriell virksomhet, som òg representanten Klungland påpekte.

Da vi tidligere i vårsesjonen behandlet gassmeldingen samt et Dokument nr. 8-forslag om dette fra Arbeiderpartiet, opplevde vi at Arbeiderpartiet hoppet av sitt eget forslag og heller ikke støttet de innspill som kom fra LO og NOPEF. Fremskrittspartiet stod da helt alene om både merknader og forslag som fulgte dette opp i praktisk politikk, og vi opplevde at Arbeiderpartiet stemte aktivt imot det de sa at de faktisk var for. Dette skulle etter sigende skyldes et såkalt gassforlik med regjeringspartiene, uten en eneste krone til distribusjon av gass.

Det ser nå ut som om Arbeiderpartiet har skjønt at dette gassforliket likevel var uten innhold og i realiteten ikke noe annet enn en ny utsettelse, for nå opplever vi plutselig at partiet likevel er bekymret for råstoffsituasjonen for norsk petrokjemisk industri og norsk gassindustri – dette til tross for partiets avstandtagen til merknader om dette for kort tid siden, at partiet faktisk stemte imot forslaget fra Fremskrittspartiet om å sikre råstofftilgangen. Dette føyer seg inn i rekken av Arbeiderpartiets vinging i disse viktige spørsmål, som vi har sett mange eksempler på i det siste. Partiets representanter skifter standpunkt, ikke bare fra dag til dag, men fra time til time. Men det nærmer seg valg, og partiet har nå åpenbart tatt mål av seg til å være enig med absolutt alle, uansett standpunkt. Vi ser av dette at partiet stemmer vekselvis for og imot, for i neste omgang å selge begge standpunkt til pressen og der det til enhver tid passer seg.

Arbeiderpartiets kritiske merknader i denne sak følges heller ikke opp av handling. Til tross for kritikk av transportløsningen for gass ser det ut til at partiet likevel vil stemme for denne løsningen i dag. Igjen er de altså både for og imot i samme sak. Jeg er imidlertid tilfreds med at det ser ut til at et flertall i dag likevel støtter det Fremskrittspartiet stod alene om i vår, nemlig å gjennomgå gassforvaltningen og infrastruktur, samt se på ulike transportløsninger og samfunnsmessige virkninger av disse.

Hallgeir H. Langeland (SV) [21:43:43]: SV har i denne saka nokre forslag som me har utarbeidd. Det eine går på å forsøkjå å sikra norsk verftsindustri fleire oppdrag frå norsk sokkel gjennom ulike tiltak. Det har Arbeidarpartiet og Senterpartiet slutta seg til, men forslaget har altså ikkje fleirtal, om ikkje Framstegspartiet skulle finna ut at det kunne passa å støtta eit slikt forslag. Det forslaget har me fordi me har sett ein lei tendens til at det Statoil vil, er det Regjeringa vil. Så kan ein jo lura på korfor det er sånn, og ha gode idear om både det og det eine og det andre, men det er det som er realiteten. Sånn var det då Statoil blei privatisert. Då var det leiinga i Statoil og styret og ein del sentrale personar som bidrog til at selskapet blei privatisert. Grunnen var at det skulle sikra hovudkontoret i Noreg, og så skulle det sikra at fleire oppdrag gjekk til norsk verftsindustri. Det skulle altså sikra norske arbeidsplassar. Men det blei ikkje sånn – tvert om. Det blei meir finansielt. Ein blei meir oppteken av å tena aksjonærar enn av å tena folk flest. Då blei det slik at der ein fekk den billigaste kontrakten, dit reiste ein med oppdraget sitt. Det er det som er noko av intensjonen med SV sitt forslag,

som no har raud-grøn tilslutning, nemleg å sjå om ein kan ta nokre grep slik at me sikrar norsk verftsindustri.

Som me kan lesa i Aftenposten i dag, har Hydro klart dette på Ormen Lange, der veldig mange av oppdraga går nettopp på å utvikla og skapa norsk kompetanse og sikra norsk verftsindustri. Om me på ein måte sender alt ut av Noreg, mistar me den verdifulle kompetansen som er bygd opp. Det er det elementet Regjeringa overser når ho ikkje er villig til å gå inn med tiltak for å sikra at oppdraga går til Noreg og til norske arbeidstakarar.

Det er bekymringsfullt at ein nok ein gong har kikka opp i den tomme verktøykassa, sett at ho er tom og så late Statoil med verktøykassa si få gjera akkurat det dei vil til kvar tid. Om dei vil senda gassen ut av Noreg, er det greitt! Ein tek ikkje det samfunnsansvaret ein har, og hadde for. Her burde Regjeringa vore meir offensiv.

SV har i tillegg eit forslag som går på at me ønskjer å få til ei elektrifisering på Statfjord-feltet, og dessutan få ei vurdering av å ta i bruk CO₂ til deponering av klimagassen CO₂ for å få ut meir olje, og for å få redusert dei norske klimagassutsleppa. Dette er òg eit av dei områda som eg har inntrykk av at Statoil ikkje vil gjera noko på, anten det gjeld elektrifisering eller CO₂-deponering. Dei lagar nokre reknestykke – av og til med støtte frå andre grupperingar – som gjer at eitkvart prosjekt knytt opp mot ny teknologiutvikling til bruk for CO₂-deponering, som faktisk reduserer klimagassproblemet, ikkje blir noko av. Kva gjer Regjeringa? Ho sørgjer for at Statoil får rett, ved at ho ikkje stiller krav til Statoil, som Regjeringa faktisk er generalforsamling for, eller tek skattemessige grep som kan realisera slike prosjekt. Her er det forunderleg at ein faktisk må gå til BP for å sjå at det er nokon som tek offensive grep i forhold til elektrifisering.

Den norske regjeringa, eller Statoil, stikk av frå alle slike prosjekt, og Regjeringa vil ikkje realisera CO₂-injeksjon. Regjeringa seier: Greitt det, Statoil, de skal få det som de vil! Vil de senda rikkassen til England, er det heilt i orden. Det de vil, er det som gjeld for den norske regjeringa. Det er bekymringsfullt når verktøykassa er så tom, i nok ei sak, som det ho er for denne regjeringa.

Til slutt tek eg opp SV sine forslag.

Presidenten: Representanten Hallgeir H. Langeland har tatt opp de forslag han refererte til.

Bror Yngve Rahm (KrF) [21:48:58] (komiteens leder): Vi har til behandling en plan for utbygging og drift av Statfjord-feltet og gassrørledningen Tampen Link.

Statfjord-feltet ligger på grenselinjen mellom norsk og britisk del av kontinentalsokkelen og er regulert av Statfjord-kontrakten. De endrede planene for feltet innebærer en overgang fra olje til gass gjennom en trykkbelastning i reservoara. Gassen vil bli eksportert til Storbritannia via en gasseksportledning, Tampen Link. Denne løsningen preger også komiteens innstilling, noe jeg skal komme litt tilbake til.

De endrede planene for Statfjord-feltet samsvarer med ønsket både fra aktørene på sokkelen og fra det politiske miljøet om en bedre utnyttelse av eksisterende felt på

norsk sokkel. Utnyttelsesgraden vil øke til 68 pst. for olje og 74 pst. for gass, og driften forlenges fram til 2018. De totale investeringene for utbyggingen er beregnet til 16 milliarder kr, og lønnsomheten er beregnet til en nåverdi på 9,9 milliarder kr.

I proposisjonen vises det til at det har vært foretatt grundige utredninger med hensyn til konsekvenser for annen næringsvirksomhet og miljø. Disse hensyn er, etter både direktoratets og departementets vurdering, ivarettatt på tilfredsstillende vis, og det anbefales derfor på det grunnlag at prosjektet Statfjord senfase og Tampen Link gjennomføres.

Det er ønskelig at muligheten for elektrifisering av deler av norsk sokkel blir forsøkt realisert. Hensynet til klimautslipp og våre forpliktelser i henhold til Kyoto-avtalen tilsier at sokkelen gjennom elektrifisering kan bidra vesentlig til de norske utslippsreduksjonene, særlig av CO₂. Dette er også vurdert i denne sammenheng, men operatøren har beregnet kostnadene til å bli så høye at det kan true lønnsomheten i feltet. Statfjord-feltet anbefales derfor ikke elektrifisert. Proposisjonen støtter en slik vurdering.

Den planlagte rørledningen Tampen Link betyr transport av gass mellom Statfjord-feltet og Storbritannia via FLAGS-rørledningen på britisk sokkel. Denne transportløsningen anbefales, bl.a. begrunnet i kostnader regnet opp mot andre alternativer. Ledningen er omfattet av rammeavtalen mellom Norge og Storbritannia om legging og drift av undersjøiske tilknytningsrørledninger, og må av den grunn godkjennes av begge lands styresmakter.

Tampen Link innlemmes i Gassled, opereres av Statoil ASA fram til oppstart, for så å overlates til Gassco AS som da tar over operatøransvaret. Godkjenningen gjelder fram til 2032.

Jeg er glad for at prosjektet og Regjeringens anbefalinger får bred politisk støtte i innstillingen fra komiteen.

I merknadene i innstillingen viser enkelte partier til ønsket om at mer av vår rikgass skal føres til land i Norge for videre prosessering. Hensynet til landbasert verdiskaping og sysselsetting tilsier at jeg selvsagt støtter et slikt ønske. Likevel må hvert prosjekt vurderes for seg, ut fra tekniske og økonomiske betraktninger. Det er urealistisk å tro at vi med de mengder gass vi tross alt har på norsk sokkel, skal ha kapasitet til å håndtere alt i Norge.

Flertallet viser da også til at i forbindelse med Tampen Link har det vært foretatt grundige vurderinger av ulike alternative transportløsninger, herunder mot Kårstø. Flertallet understreker at det ikke er tilstrekkelig kapasitet i det eksisterende norske transport- og prosesseringssystemet til å håndtere gassen fra Statfjord-feltet. En slik løsning ville kreve betydelige merinvesteringer, undergrave nødvendig lønnsomhet i hele prosjektet og skape usikkerhet om hvorvidt dette er gjennomførbart. Det ville neppe være et godt bidrag til verken sysselsetting eller verdiskaping i Norge. Flertallet stiller seg likevel bak Olje- og energidepartementets vurdering og anbefaling i denne konkrete saken. La meg uttrykke forståelse for det engasjement som ligger til grunn for merknadene, fra bl.a. Arbeiderpartiet, men jeg deler ikke den bekymringen at den

løsningen som i dag vedtas, undergraver målsettingen om å ta i bruk mer av naturgassen i Norge.

Regjeringen viderefører i denne saken opparbeidet praksis om at det er aktørene selv som velger løsningene for det enkelte prosjekt, basert på tekniske og økonomiske vurderinger. Det ville være et brudd på denne praksisen om regjering og storting skulle overprøve disse vurderingene, og pålegge selskapene andre løsninger. Det ville undergrave den stilling aktørene har, i dette tilfellet Statoil, og det mandat de har fått av Stortinget – og bl.a. tidligere olje- og energiminister Olav Akselsen.

Særmerknaene til tross er jeg glad for at Arbeiderpartiet likevel vil slutte seg til de anbefalinger som Regjeringen har presentert i proposisjonen hva gjelder utbygging av Statfjord senfase-prosjektet og Tampen Link. Prosjektet er solid forankret, også politisk, og Regjeringens anbefalinger har fått den støtte man har bedt om, også i forhold til transportløsningen Tampen Link.

Inger S. Enger (Sp) [21:54:01]: Rettighetshaverne har nå søkt om godkjenning av endra plan for utbygging og drift av Statfjord-feltet. Oljeproduksjonen er i ferd med å gå mot slutten, og rettighetshaverne ønsker å legge om feltet, slik at de kan hente ut store deler av gassen og restoljen i feltet. Det er bra. Etter den endra planen kan feltet opprettholdes til 2018. Alternativt skulle feltet stenges ned i 2009. SFT og Havforskningsinstituttet har noen kritiske merknader knytta til utslipp av produsert vann fra anlegget. Ellers syns det å være brei oppslutning om de løsningene som er valgt.

Så det er ikke på dette planet uenigheten ligger. Det har alltid vært slik ved valg av transportløsninger for gass, at det er blitt foretatt en helhetlig vurdering. Der har også hensynet til norsk næringsliv, industriell utvikling og distriktpolitiske interesser telt med. Det har vært et viktig prinsipp i petroleumsforvaltninga at ressursene skal være under norsk kontroll, og at verdiskapinga i hovedsak skal skje i Norge. Planene for Tampen Link bryter med dette prinsippet. Det er et markert brudd med tidligere forvaltning når uprosessert rikgass er planlagt eksportert direkte til Storbritannia. Det undergraver potensialet for innlands verdiskaping og reduserer grunnlaget for langsiktige arbeidsplasser i Norge.

Mange har som kjent engasjert seg i denne saken. Blant annet har mange fylkeskommuner tatt kontakt. Det gjelder rimeligvis ikke mitt hjemfylke, men sju fylkesting langs kysten, fra Nordland til Rogaland, uttrykker i en henvendelse til Stortinget bekymring for at det velges kortsiktige gasstransportløsninger utelukkende basert på selskapenes behov. De er betenkte over at Tampen Link skal bygges med større kapasitet og lengre konsesjonstid enn nødvendig for Statfjord-feltet. De mener det blir lagt opp til direkte eksport – og ikke ilandføring – også av rikgass fra andre felt langs kysten. Også fra Telemark fylkeskommune er det kommet brev, der står det bl.a.:

«Det er under bygging utvidelser både på Kårstø og i petrokjemianleggene i Bamble i Telemark. Selv etter oppgradering av Kårstø i 2005, er behovet for etan i Grenland på sikt større enn det Kårstø kan levere.»

De er forståelig nok opptatt av at noe av gassen fra Tampen-området må gjøres tilgjengelig for norsk industri.

Senterpartiet mener at det er behov for en helhetlig gjennomgang av norsk gassinfrastruktur og norsk gassforvaltning. Gassrørledningene har lang levetid, og de vil spille en viktig rolle for å styre forvaltninga av norsk gass framover. Det er nødvendig å se flere felt og større områder i sammenheng når en skal etablere framtidige transportløsninger. Det er viktig at vi holder fast på at det er breie samfunnsmessige vurderinger som skal ligge til grunn for de vedtak som fattes. Kortsiktige bedriftsøkonomiske kriterier må ikke bli enerådende. Utbyggingsløsningene må ses i forhold til industrielle muligheter, og bidra til å sikre velferd, sysselsetting og et bedre miljø. Distriktpolitiske interesser må også veie tungt, slik at fylker og regioner kan nyte godt av naturressursene som hentes opp utenfor egen kyst. Det må sørges for at det blir utreda aktuelle ilandføringsmuligheter.

Det er derfor et klart behov for å få en egen stortingsmelding som tar for seg norsk gassinfrastruktur og norsk gassforvaltning. Det må ses på framtidige transportløsninger for norsk gass der de samfunnsmessige sidene tillegges betydelig vekt.

Jeg er glad for at det er flertall for en slik gjennomgang av gasspolitikken. Det er behov for langsiktige og godt utreda løsninger når en bygger gassrør som kanskje skal ligge i 80–100 år framover.

J ø r g e n K o s m o hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Thorhild Widvey [21:58:11]: Statfjord har i løpet av 25 år med produksjon bidratt med over 450 milliarder kr i skatter og avgifter til det norske samfunnet. Nå har rettighetshaverne besluttet å gjennomføre Statfjord senfase-prosjektet.

Realiseringen av dette prosjektet gjør at levetiden for Statfjord forlenges til minst 2018. Realiseringen av prosjektet gjør at utvinningsgraden for feltet øker til 68 pst. for olje og 74 pst. for gass. Realiseringen av dette prosjektet gjør at sysselsettingen i sektoren opprettholdes på et høyt nivå i årene framover. Det innbærer et betydelig bidrag til verdiskapingen fra norsk sokkel, og sist, men ikke minst medfører det også at de årlige utslippene av CO₂, NO_x, VOC og metan fra feltet reduseres kraftig på grunn av redusert energibehov.

Jeg er veldig glad for at en samlet energi- og miljøkomite uttrykker at de er meget fornøyd med prosjektet. Dette er et eksempel på et slutfaseprosjekt som Regjeringen ønsker å se flere av i årene som kommer. Regjeringen er svært opptatt av å legge til rette for økt utvinning fra modne områder for å maksimere verdiskapingen fra norsk sokkel.

Behandlingen av denne proposisjonen har også involvert rørledning Tampen Link. I merknads form stiller opposisjonen seg kritisk til at gassen skal sendes til Storbritannia. Jeg har forståelse for ønsket om å utnytte Statfjord senfase-gassen i Norge, men det er ikke et reelt al-

ternativ. Først og fremst er det ikke investeringsvilje til Kårstø-alternativet. På grunn av mangel på kapasitet i Kårstø-anleggene ville Kårstø-alternativet medført tilleggsinvesteringer på minst 1, 2 milliarder kr, og en vide-reføring av dagens produksjon på Statfjord ville dermed vært mer lønnsom enn et senfaseprosjekt. Med andre ord: Det ville ikke blitt noe Statfjord senfaseprosjekt. Eksport av gass til Kårstø er således ikke et reelt alternativ.

Kårstø-anleggene kjøres i dag for full kapasitet. Det har skjedd en løpende utvidelse av anleggene, og det siste oppgraderingsprosjektet er ennå ikke ferdigstilt. At Skarv ser ut til å bli eksportert via Kårstø, vil bidra til langsiktig utnyttelse av Kårstø-anleggene. En dyr tilleggsinvestering i kapasitet for en kort tidsperiode vil ikke være fornuftig.

Dersom noen tror at vi kan pålegge selskapene å investere i løsninger som ikke er lønnsomme for dem, og så tror at de vil gjennomføre disse prosjektene, tar feil. Jeg minner om at alle rettighetshaverne i Statfjord-lisensen er kommersielle aktører som skal omsette sin gass på markedsmessige vilkår, basert på kommersielle forhandlinger. Siden Gassforhandlingsutvalget, GFU, ble avvirket i 2001, som en følge av EØS-avtalen, avsetter nå hvert enkelt selskap sin egen gass. Dette er en av grunnpilarene i dagens system for petroleumsutvinning og -avsetning på norsk sokkel. Jeg minner om at det har vært en bred politisk enighet om dette i lang tid. Det er med andre ord ikke mulig å skru den tiden tilbake.

Å pålegge selskap nasjonale løsninger bryter også med prinsippet om fri flyt av varer og tjenester i EØS. Praktiseringen av petroleumsløven og myndighetenes beslutninger må være innenfor EØS-avtalen. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet viser til petroleumsløven for å fremme såkalte nasjonale løsninger. Det er ikke mulig å bruke petroleumsløven for å tvinge selskapene til å sende gassen til Norge. At SV og Senterpartiet ikke tar innover seg EØS-avtalens regelverk og forpliktelser, er ikke overraskende. Men at Arbeiderpartiet velger å ignorere EØS-avtalen, er faktisk mer enn oppsiktsvekkende.

Utviklingen av norsk sokkel må være basert på lønnsomme prosjekter som er drevet fram av selskapene. Det har det vært en bred politisk enighet om i denne salen i mange, mange år. Den har faktisk også vært forvaltet av tidligere arbeiderpartiregjeringer. Derfor undrer jeg meg på om det er nye signaler som nå kommer fra Arbeiderpartiet, at man egentlig ønsker å gå tilbake til et annet system enn det man faktisk selv har vært med på å innføre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rolf Terje Klungland (A) [22:03:25]: Innlegget til statsråden viser vel egentlig at politikken er det muligste kunst, og en kan finne argumenter for det en vil. Derfor skal jeg prøve å svare litt i forhold til det. Arbeiderpartiet har ikke sagt at vi skal pålegge noe selskap å føre gassen i land. Men jeg synes det er oppsiktsvekkende, spesielt etter mitt innlegg, at statsråden ikke registrerer at det ble gjort noe både i forhold til Tjeldbergodden og i forhold til Snøhvit fra norske myndigheter for å sikre gassen til Norge.

Det er slik at en får ikke noen fri flyt hvis en har et rør bare ut fra landet, og ikke inn. Det er altså det diskusjonen går på, hva som kan gjøres politisk for å sikre industrien i Norge DR gass. Vi har heller ikke tenkt overhodet på at en skal bryte noe i forhold til EØS-avtalen. Vi viser til petroleumsloven som en god lov, som skal sikre at alle kan ta del i disse mulighetene.

Statsråd Thorhild Widvey [22:04:48]: Det er ikke mulig å bruke petroleumsloven som et sannhetsvitne for at man kan pålegge selskaper å føre gassen inn til land i Norge. Det er ikke mulig. Man kan gjerne bruke mange andre typer argumenter, men man kan altså ikke bruke petroleumsloven. Det er ikke mulig i forhold til EØS-avtalen, og det synes jeg Arbeiderpartiet burde tatt innover seg.

For det andre er det slik, og det har Arbeiderpartiet selv vært med på, at alle rettighetshaverne på norsk sokkel er kommersielle aktører, og det er de som skal omsette sin gass på markedsmessige vilkår, basert på kommersielle forhandlinger. GFU ble avviklet i 2001. Da var det altså Arbeiderpartiet som satt med makten – det var Stoltenberg-regjeringen og statsråd Akselsen som manøvrerte – og de gav veldig klart uttrykk for at den tiden var forbi da man hadde mulighet for å kunne pålegge selskapene et slikt ansvar, og da i dette spesielle tilfellet Statoil. Ja, tidligere statsråd Akselsen sa det veldig klart at det faktisk ikke var mulig:

«Selskapet kan heller ikke pålegges et slikt ansvar.»

Det kom fram i den proposisjonen som Akselsen selv den gang framla.

Øyvind Vaksdal (FrP) [22:06:18]: I saken om Statfjord senfaseprosjektet ser man at man får til en betydelig økt levetid for feltet, samtidig som man også får en mye bedre ressursutnyttelse. Et samlet storting har flere ganger påpekt hvor viktig det er å få opp utnyttelsesgraden på norske felt, noe som også den norske stat, som både direkte og indirekte er den største aktør på sokkelen, vil få en betydelig økonomisk gevinst av. Jeg vil derfor spørre om hva Regjeringen konkret vil gjøre for å legge til rette for og stimulere til økt utvinning av feltene. Vil man eksempelvis vurdere skattegrep som volumfradrag, for å få til dette?

Statsråd Thorhild Widvey [22:07:11]: Regjeringen har i aller høyeste grad i denne perioden bidratt til å fokusere på hvordan vi skal klare å øke utvinningsgraden på de modne feltene vi har. Det viktigste bidraget vi kan yte, er å sørge for at det også fra myndighetenes side settes nok midler til forskning og utvikling, slik at man kan klare å komme fram til nye grep som kan bidra til å øke utvinningsgraden i årene som kommer. Det er det viktigste vi kan være med på å hjelpe selskapene med.

Det viser seg at med dette eksemplet, altså i form av ny teknologi, har man en mulighet til ikke bare å få mer olje, men også mer gass ut av de eksisterende feltene. Det er interessant å ta et tilbakeblikk. Da Ekofisk-feltet kom i drift på 1970-tallet, var utvinningsgraden 17 pst. I dag har vi i

gjennomsnitt 46 pst. Vi har en ambisjon om 50 pst. Jeg har utfordret både Oljedirektoratet og selskapene på at vi bør ha en større ambisjon, slik at vi i framtiden får enda mer ut av feltene. Da er det forskning og utvikling som er det essensielle i så henseende.

Hallgeir H. Langeland (SV) [22:08:36]: SV er sjølv sagt positivt til at ein her behandlar ei sak der ein vil auka utvinningsgraden til 68 pst. for olje og 74 pst. for gass. Det er positivt.

Men så er det òg tiltak som det går an å sjå for seg som det ikkje er brukt tid på i denne saka, nemleg CO₂-injeksjon som eit middel. Det er nok sagt at det er for dyrt på dette feltet, men når det gjeld CO₂-injeksjon, er det alltid for dyrt dersom ein berre høyrer på det selskapet som ein eig mest i, altså Statoil. Då blir det ikkje noko av dette.

Det er den posisjonen SV opplever at statsråden er i. Det Statoil meiner er rett, er rett for den norske regjeringa. Då kan statsråden stå der og seia at det ikkje er mogleg å gjera ditt, og det er ikkje mogleg å gjera datt, og grunnen er EØS-avtalen. Me kan ikkje gjera noko for norsk verftsindustri, for EØS-avtalen seier nei. Då er me på det punktet som me var i industrikraftregimedebatten. Denne regjeringa har altså ingen reiskap, og snakkar heile vegen om at ting ikkje er mogleg. No må Regjeringa snart visa vilje til å gjera ting aktivt for norsk verkstadindustri.

Statsråd Thorhild Widvey [22:10:04]: Jeg kan berolige representanten med at Regjeringen er svært positiv når det gjelder å se på ulike tiltak som vil bidra til at man kan øke utvinningsgraden på norsk sokkel. Men igjen er det en fordel å være realistisk.

Dette prosjektet som vi fremmer i dag, altså Statfjord senfase, er med på å bidra til at vi øker utvinningsgraden av både olje og gass. Vi er helt avhengige av å realisere det prosjektet. Ja, det er faktisk også den valgte løsningen for å kunne ta gassen til Tampen Link-systemet. Hvis man ikke velger det prosjektet, sier innehaverne at de ikke er interessert i å realisere dette prosjektet. Hva er da resultatet? Jo, det er at det Statfjord-prosjektet som fungerer i dag, kommer til å fortsette, med en endelig stenging i 2009. Man ser nå på en ny løsning og lytter til de rådene og anbefalingene som kommer fra selskapene, for det er jo også slik at skal man klare å realisere noen prosjekter på norsk sokkel, så må det være lønnsomt for selskapene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Rolf Terje Klungland (A) [22:11:34]: Jeg ønsker bare ordet til en kort oppsummering, for jeg synes det er mange ting som nå virker uklare i forhold til det statsråden har snakket om.

For det første har jeg lyst til å presisere at flere fylkeskommuner har sendt brev til komiteen fordi de er bekymret for det som nå skjer med Tampen Link. Arbeidstakerne i oljesektoren er bekymret, og et flertall i Stortinget er også bekymret. Statsråden viser til at man ikke kan bruke

(Klungland)

petroleumsloven til å tvinge noen selskaper til å føre gassen til land. Jeg kjenner heller ikke noen som har påstått det, men det er vel slik at petroleumsloven er der fordi det ligger noe i den loven, og at loven faktisk skal brukes.

Jeg går ut fra at statsråden i morgen den dag kommer til å ta initiativ til at petroleumsloven enten blir fjernet, eller blir revidert av Stortinget, slik at man kan få noe som er i takt med tiden, hvis statsråden mener at Snøhvit-prosjektet ikke har kommet fordi det har vært utøvd et politisk håndverk for at vi skulle få det prosjektet i Norge.

Jeg går ut fra at det er ønsket om å utvikle både industri og energi som ligger til grunn for de vedtakene som Stortinget da fattet. Dermed er det også intensjonen i petroleumsloven som ligger til grunn, at hele landet skal kunne ha nytte av de verdiene som ligger utenfor kysten vår.

Så forutsetter jeg at det blir satt en betydelig fart på arbeidet med å få infrastruktur til land, og at Regjeringen kommer tilbake til det så fort som mulig, i alle fall i budsjettet til høsten, slik at vi kan sikre at den frie flyten som statsråden viste til, blir reell, og at det ikke blir slik at vi inngår avtaler med andre land om at den frie flyten kun skal gjelde én vei. Vi i Arbeiderpartiet synes det er bekymringsfullt. Det hadde vi håpet at også statsråden kunne tatt innover seg, og faktisk sagt at dette betyr ikke at man i framtiden skal sende gassen ut av landet, men at man skal prøve å få til en industriutvikling i Norge.

Statsråd Thorhild Widvey [22:14:38]: Jeg føler det er min plikt å gjøre Stortinget oppmerksom på at når bl.a. Arbeiderpartiet har referert til petroleumsloven § 1-2 som en hjemmel som kan brukes for at man skulle pålegge at gassen, i dette tilfellet, ikke skulle gå til Storbritannia, men gå inn til Norge, så er ikke det mulig! Det er i strid med EØS-avtalen. Det er ikke en hjemmel for beslutninger eller vedtak, men det er en formålsbestemmelse. Å benytte denne hjemmelen for en beslutning som favoriserer nasjonale løsninger, bryter med prinsippet om fri flyt av varer og tjenester, og det vil i utgangspunktet være EØS-stridig.

I den tid da man jobbet med denne loven, aksepterte EU-kommisjonen og også ESA § 1-2 i petroleumsloven under den klare forutsetning at den oppfattes som en formålsbestemmelse, og altså ikke en hjemmel for beslutninger.

For det andre er det ikke slik i Norge i dag at det ikke er mulig å få til industriutvikling når det gjelder gass. Av all den gassen som eksporteres fra norsk sokkel i dag, er faktisk mer enn 60 pst. av gassen innom et norsk landanlegg for prosessering før den eksporteres videre. Denne andelen vil kunne komme til å øke betraktelig i årene som kommer, når produksjonen på Ormen Lange og Snøhvit starter.

Problemet for norsk industriutvikling når det gjelder naturgass, er ikke, slik jeg ser det, tilgangen på gass, men derimot å sørge for at en får lønnsom bruk av gassen. Det var nettopp det representanten Klungland og flertallet her i salen for en tid tilbake var enige om, at man nå skulle se

på og vurdere hva slags muligheter det var for å få realisert bl.a. en rørløsning både til Grenland og inn Trondheimsfjorden, for å se på om det kunne finnes en bedre økonomi i de prosjektene som forelå. Den gangen var et bredt flertall i denne salen faktisk enig om at det altså var volum. Det betyr at det er flere brukere, og at man er villig til å betale mer for den gassen som skal gjennom dette røret, som kan være med på å bidra til at man får lønnsomhet i dette prosjektet, og at det går an å realisere det.

Det er et siste poeng som jeg har lyst til å ta opp. Jeg synes kanskje dette framstilles på en litt enkel måte, at det er slik at vi bare kan beordre og pålegge Statoil når staten er en majoritetseier. Nei, jeg har faktisk hetet fram en stortingsproposisjon som Akselsen er ansvarlig for, som tidligere statsråd. Der står det:

«Det vil ikke være formålet til et delprivatisert Statoil å ta samfunnsøkonomiske hensyn ved fremleggelse av utviklingsalternativer for infrastrukturen. Selskapet kan heller ikke pålegges et slikt ansvar.»

Det har altså vært politikken til Arbeiderpartiet. Men nå registrerer jeg at man prøver å selge en et annet budskap, som om det skulle være en annen type ønsket politikk. Det synes jeg, med respekt å melde, at Arbeiderpartiet burde holde seg for god til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2728)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til votering over sakene som er oppført på dagens kart.

Presidenten gjør oppmerksom på at det kommer til å bli en forholdsvis lang votering, så vi får være skjerpet alle sammen!

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Trond Giske på vegne av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–4, fra Trond Giske på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Trond Giske på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 6 og 7, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Magnar Lund Bergo på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 9, fra Trond Giske på vegne av Arbeiderpartiet

Det votes først over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å gjennomføre en kartlegging av steder med et stort utnyttet potensial for å skape virksomhet knyttet til lokal historie, og en plan for hvordan lokale aktiviteter og formidlingssteder kan realiseres på disse stedene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.26.59)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 6 og 7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 legge frem forslag til innføring av tiltak som kan bidra til at flere utenlandske filmer produseres i Norge.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulige tiltak for å styrke kulturnæringene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.27.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

- «1. Det etableres et nasjonalt opplevelsessenter for pop/rock lokalisert til Trondheim.
2. Staten skal bidra til at det etableres regionale sentra flere steder i landet som fokuserer på lokale pop/rock og er arena for utstillinger fra det nasjonale opplevelsessenteret. Disse bør også sees i sammenheng med en utvidelse av Norgesnett, slik at de kan være levende spillesteder.
3. Staten skal bidra til at planene om å etablere et rockesenter på Schous i Oslo blir realisert.
4. Det etableres et nasjonalt kompetansesenter for støttefunksjoner rundt rock i Namsos.
5. Regjeringen bes på bakgrunn av utredningen fra ABM-Utvikling og høringsinnspillene legge fram sak om etablering og lokalisering av et nasjonalt arkiv for pop/rock i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.»

Her har forslagsstillerne bedt om at voteringen foretas punktvis, og at det først voteres over punkt 1, deretter over punkt 4, og så over de øvrige punktene. – Slik vil det bli gått fram.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, punkt 1, ble med 67 mot 30 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.27.48)
2. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, punkt 4, ble med 66 mot 31 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.28.09)
3. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, punktene 2, 3 og 5, ble med 66 mot 30 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.28.27)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2, 3 og 4, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 legge fram forslag til hvordan en varig videreføring av driften ved filmstudio på Jar kan sikres, før et eventuelt salg gjennomføres.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om i samarbeid med bransjeorganisasjoner og selskaper å utarbeide en strategi for opptrapping av norsk musikk eksport, herunder konkrete virkemidler for økt eksport.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at innkjøpsordningen for skjønnlitteratur også skal bidra til at utenlandske utdanningsinstitusjoner med norsk eller skandinavisk som fag får tilgang på ny norsk litteratur.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.28.46)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme med en vurdering av en ordning hvor private bedrifter kan få fradrag for kjøp av kunst fra nålevende kunstnere i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 52 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.29.04)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 9, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å bidra til at planene om senteret for kunst og håndverk, Birka, blir realisert og foreslå de nødvendige tiltak i budsjettet for 2006.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet bifaltes med 59 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.29.25)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen legge fram en helhetlig sektorovergrepande handlingsplan der det nærings- og innovasjonspolitiske virkemiddelapparatet brukes aktivt for å sikre en bedre utnyttelse av det potensial som ligger i skjæringsfeltet mellom kultur og næring.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen etablere en prøveordning med 15 pst. refusjon av utgifter for utenlandske filmproduksjoner i Norge og komme tilbake i budsjettet for 2006 med forslag om dette.

III

Stortinget ber Regjeringen sørge for at dansetilstelninger med levende musikk defineres som konserter og dermed fritas for merverdiavgift fra 1. januar 2006.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 58 mot 37 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.29.57)

Videre var innstillet:

IV

St.meld. nr. 22 (2004-2005) – Kultur og næring – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Grethe G. Fossum på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Det voteses først over forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak om at staten må dekke utgiftene til utgraving av automatisk freda kulturminner.»

Forslag 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innføre generelt fritak fra å betale merverdiavgift av varer og tjenester som brukes i forbindelse med arbeider på fredede bygninger og anlegg i privat eie, eller kompensasjonsordninger med tilsvarende effekt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Det forutsettes at det legges opp til et samarbeid der Riksantikvaren, Kulturminnefondet og kirkeeierne deltar i finansieringen av et forsvarlig vedlikeholds nivå for alle freda og verneverdige kirker.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 75 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.30.48)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 4 og 5, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å åpne for at Kulturminnefondet kan bidra til å finansiere en form for stipendordning for spesialhåndverkere på kulturminnefeltet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag slik at avkastningen fra Opplysningsvesenets fond kan nyttes til kirkelige formål.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 53 mot 44 ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.31.07)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen utrede behovet for å innføre nye erstatningsregler i kulturminneloven, herunder at det sees på likheter og forskjeller mellom fredning, vern og regulering etter hhv. kulturminneloven, naturvernloven og plan- og bygningsloven.

Behovet for nye erstatningsregler skal sees i sammenheng med Regjeringens oppfølging av NOU 2004:28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (naturmangfoldloven).

Presidenten: Her må det voteses leddvis, da det er vekslende flertall bak hvert av de to leddene.

Det voteses over første ledd, og her regner presidenten med at Arbeiderpartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til I første ledd bifaltes med 74 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.31.41)

Presidenten: Det voteres så over det andre leddet, og her antar presidenten at Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til I andre ledd bifaltes med 59 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.32.04)

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå hvilke konsekvenser bortfallet av fradragsretten for utgifter til vedlikehold av våningshus på gårdsbruk og den valgfrie ordningen med regnskapsligning for eiere av boliger som er freda eller er regulert til spesialområde med formål bevaring, har når det gjelder å ta vare på kulturarven. Samtidig må det vurderes om det er behov for å finne fram til nye ordninger med tilsvarende effekt.

III

Stortinget ber Regjeringen om å gjennomføre en opptrapping av fondskapitalen i Norsk kulturminnefond slik at fondskapitalen kommer opp i 1,4 mrd. kroner i løpet av kommende stortingsperiode.

Presidenten: Presidenten regner med at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.32.26)

Videre var innstillet:

IV

Stortinget ber Regjeringen i henhold til sektorprinsippet om å utarbeide en strategi for hvordan alle freda og verneverdige kirker, herunder steinkirker fra middelalderen kan sikres et forsvarlig vedlikeholdsnivå.

V

St.meld. nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram 43 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Synnøve Konglevoll på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet

- forslag nr. 3, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
  - forslagene nr. 4–11, fra Synnøve Konglevoll på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslagene nr. 12–14, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
  - forslagene nr. 15–18, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet
  - forslagene nr. 19–43, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er omgjort til et oversendelsesforslag, og teksten vil bli endret i overensstemmelse med det. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å innføre et midlertidig forbud mot import av tropisk trevirke inntil troverdige sertifiseringssystem for tømmer kan garantere for at trevirket stammer fra økologisk og sosialt forsvarlig uttak.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voteres over forslagene nr. 19–43, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legge fram en samlet plan for satsingen på marin forskning, herunder en fullfinansieringsplan for MA-REANO for gjennomføringsperioden 2006-2010, og en vurdering av AMOEBE.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med budsjettet for 2006 fremme forslag om et system for miljømerking av norsk oppdrettsfisk som kan være operativt fra 1. januar 2006, og som kan bedre omdømmet og styrke eksportmulighetene til norsk oppdrettsnæring.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme til Stortinget med en handlingsplan for å sikre den blågrønne strukturen i byområdene våre.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2006 å etablere Norges første bynasjonalpark.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for å gjøre det mindre attraktivt å anskaffe kjøretøy beregnet til barmarkskjøring.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å etablere et nasjonalt program for miljøgiftoppyrdding i barnehager, skoler og lekeplasser, samt sørge for regler som sikrer at anlegg for barn ikke etableres uten at det er konstatert at det ikke er miljøgifter i grunnen, bygninger eller lekeapparater.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med evalueringen av pilotprosjektene for opppyrdding i forurenset sjøbunn – i Tromsø, Trondheim, Sandefjord, Kris-

tiansand og Horten – legge fram forslag til en prioritert oppryddingsplan med finansiering for de 17 mest forurensede fjordområdene med mål om at opprydding er ferdig innen 2010.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre regelverket og snu bevisbyrden slik at i stedet for at myndighetene må bevise at et stoff er skadelig, får industrien ansvaret for å bevise at det ikke er det.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å styrke norsk kjemikaliepolitikk ved å øke fokus på kjemikalier som hopper seg opp i menneskekroppen og et helhetssyn på hvordan forbrukeren utsettes for kjemikalier fra alle kilder. Det skal iverksettes et nasjonalt program for aktiv utfasing av de mest skadelige kjemikalier fra forbrukerprodukter og andre varer som forbrukere blir utsatt for, blant annet ved bruk av tidsfesta overgangsordninger og stimulering av erstatningsprodukter.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen forby DEP (Di-etyl-ftalat) i kosmetikk.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006, komme med en tiltakspakke som aktivt medvirker til snarlig og trygg utfasing av PCB i bruk og utløsning av ENØK-potensialet ved utskifting av lysrørarmaturer med PCB-kondensatorer.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en fullstendig oversikt over usikra industrielt radioaktivt avfall i Norge og sørge for forsvarlige deponier og betale for opprydding og lagring der staten har eid anleggene.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å innføre en panteordning for engangsgriller med virksomhet fra 1. juli 2005.»

Forslag nr. 32 lyder:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av et statsforetak for å fremme avfallsforebygging og gjenvinning (GJENOVA).
2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til eget kapittel i forurensningsloven om avfallsforebygging.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en endring i produktkontrollloven som innebærer at avfallsforebygging nevnes som en effektiv måte å forebygge miljøforstyrrelser på, og vurdere å foreslå en ny paragraf som fokuserer på ressurseffektivitetskrav.
4. Stortinget ber Regjeringen sørge for at materialregnskaper gjenopptas, og at Statistisk sentralbyrå fortsetter å utvikle avfallsstatistikken. Det er viktig at tidsserier og forbedring av statistikk over spesialavfall prioriteres.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2006 å legge fram en helhetlig rapport om effekter av klimaendringer, spesielt hvordan det norske samfunn og økonomi

vil påvirkes av klimaendringer. Det vil si hvilke ringvirkninger som kan forventes og hvordan tiltak og samfunnsplanlegging innen alle berørte sektorer kan redusere konsekvensene av klimaendringene.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere et mål om at Norge skal halvere sin klimaforurensning innen 2020 og arbeide for tilsvarende forpliktende internasjonale mål. Det må snarest settes i gang et arbeid for utarbeide konkrete, sektorspesifikke handlingsplaner for å synliggjøre hvor og hvordan reduksjonene skal gjennomføres.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 redegjøre for norske bidrag til global partikkelforurensning, samt arbeide nasjonalt og internasjonalt for å fremme regimer som reduserer global partikkelforurensning.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legge fram et forslag til urbane lavutslippssoner for å bedre den lokale luftkvaliteten.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å etablere virkemidler som forhindrer eventuelle ombygginger av skip og fiskefartøy fra diesel til tungolje som drivstoff, men som stimulerer en overgang til gass. Ett av disse virkemidlene skal være tilskudd til finansiering av NO_x-reducerende tiltak på skip og fiskefartøy.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen konkretisere den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21) med tallfesting av etterprøvbare mål, og rapportere på måloppnåelse og av det sektorvise ansvaret, samt den innsatsen hvert enkelt departement skal nedlegge.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede om det er hensiktsmessig å plassere den viktigste miljølovgivningen i en egen miljølov.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å evaluere kommunenes håndtering av nasjonale naturverdier med sikte på å etablere mer robuste forvaltnings- og beslutningsregimer, som sikrer ivaretagelse av nasjonale naturverdier.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen som en del av det femårige programmet for videreutvikling av lokalt miljøvern og bærekraftige lokalsamfunn, styrke det frivillige miljøvernarbeidet og sørge for at de frivillige organisasjonene tas med på lik linje med kommunesektoren (KS) i oppfølgingen av Nasjonal Agenda 21 og Regjeringens moderniseringsarbeid overfor kommunene.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber om at Regjeringen i høringsforslaget ang. implementering av EUs vanddirektiv beskriver de administrative, juridiske og økonomiske konsekvenser implementeringen vil ha for kommunene. Re-

gjeringen bes videre å redegjøre for dette og status på implementeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide nasjonale planer for utbygging av vind- og bølgekraft, men forutsetter at skånsom utbygging kan fortsette inntil planene foreligger.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.34.19)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 15–18, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre ensidige nasjonale miljøavgifter som kan svekke konkurransevnen til norsk næringsliv.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avvikle ensidige nasjonale miljøavgifter som svekker konkurransevnen til norsk næringsliv.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at forbud mot bygging og fradeling i 100-metersbeltet langs sjøen oppheves.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avstå fra å fremme miljøsoner i Barentshavet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.34.36)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12–14, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen forvalte kongekrabben som en uønsket art i Norge, ved å iverksette tiltak med formål å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden vest for Magerøy, og legge dokumentert tyngde og ressurser i å endre den forvaltningen i den norsk-russiske fiskerikommisjonen til et mål om å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 om å redegjøre for innholdet i en ryddig og inkluderende prosess for å vurdere petroleumsfrie områder, og etablere den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i sitt forslag til en videre nasjonal satsing på biodrivstoff tilpasset norske

forhold implementere EUs rådsdirektiv 2003/30/ef og sette i verk en opptrappingsplan for bruk av biodrivstoff, og stille krav om innblandingsgrad på 5 pst. innen 2010.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 76 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.34.54)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–6 og 8–11 fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til lov om bærekraftig bruk og vern av bynære marker. Marka i Oslo og omliggende kommuner er aktuell for et slikt vern. For andre aktuelle bynære marker ber Stortinget Regjeringen foreta en nærmere vurdering.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for å innføre umiddelbar hogststans i alle lokaliteter med gammel kystregnskog, og legge fram en verneplan for den norske kystregnskogen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov av 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet, med tanke på en styrking av lovens vern av allmennhetens rett til ferdsel og opphold i strandsonen langsmed sjø og vassdrag.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide for internasjonale sertifiseringssystem for tømmer, trevirke og treprodukter basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Troverdige sertifiseringsordninger må stille absolutte og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningene må være åpne for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokale gruppers rettigheter og interesser, samt være åpne for innsyn.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for nye, strengere regler og tiltak for å redusere omfanget av barmarkskjøring.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som skal stimulere til tverrsektoriell handling lokalt. Opprettelsen av et Nasjonal Agenda 21-fond der kommunene kan søke om prosjektmidler må være ett av de tiltakene som vurderes.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme med forslag for økt kompetanse i den lokale miljøforvaltningen og et konkret opplegg for å stimulere til tverrsektoriell handling lokalt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.35.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.
Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en handlingsplan for samordning av bærekraftig bruk og forvaltning av verneområder i Norge. Handlingsplanen skal utarbeides og operasjonaliseres av Miljøverndepartementet, men i et forpliktende samarbeid med andre berørte departement, og fremmes for Stortinget senest i budsjettet for 2006.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 59 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.35.31)

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest gjeninnføre ordningen med juridisk bistand til kommuner som har behov for det i arbeidet med beskyttelse av strandsonen. Midler til ordningens videreføring skal bevilges i budsjettet for 2006.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om hvordan det kan legges til rette for flere naturbarnehager og naturskoler i budsjettet for 2006.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.35.47)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen som et ledd i gjennomføringen av rammedirektivet for vann, tilrettelegge for interkommunale prosjekter for å forbedre vannkvaliteten i forurensa vassdrag i Norge, og komme tilbake til Stortinget med dette i statsbudsjettet for 2006.

Presidenten: Presidenten regner med at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 37 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.36.10)

Videre var innstillet:

II

St.meld. nr. 21 (2004-2005) – om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen presisere bestandsmålet for ulv, slik at grenseflokker som har minst halve reviret sitt i Norge inngår i det samlede bestandsmålet på 3 årlige ynglinger og kommer inn under den ordinære norske rovviltforvaltningen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 70 mot 26 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.36.57)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:36 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Inger S. Enger og Ola D. Gløtvold om å inkludere grenseflokkene i bestandsmålet for ulv – vedlegges protokollen.

Presidenten: Her foreligger det et alternativt forslag fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:36 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Inger S. Enger og Ola D. Gløtvold om å inkludere grenseflokkene i bestandsmålet for ulv – avvises.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 83 mot 14 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.37.35)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr.2, fra Inger S. Enger på vegne av Senterpartiet

Forslaget fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag slik at tillatelse til bruk av snøscooter i særskilte løyper gjøres generell, og at myndigheten gitt med hjemmel i lov flyttes fra fylkesmannen til den enkelte kommune.»

Votering :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.38.08)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:61 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Jan Arild Ellingsen, Thore A. Nistad, Per Roar Bredvold, Ulf Erik Knudsen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om at tillatelse til bruk av snøscooter i særskilte løyper gjøres generell, og at myndigheten gitt med hjemmel i lov flyttes fra fylkesmann til den enkelte kommune – vert å leggje ved protokollen.

Presidenten: Her foreligger det et alternativt forslag fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, slik at myndigheten gitt med hjemmel i lov flyttes fra fylkesmannen og til den enkelte kommune.»

Presidenten går ut fra at Fremskrittspartiet nå vil støtte forslaget fra Senterpartiet subsidiært. – Det stemmer.

Votering :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet bifaltes innstillingen med 75 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.39.02)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykkjer ikkje til at Glommens og Laagens Brukseierforening gis løyve til overføring av vatn gjennom bygging av ein tunnel mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet.»

Votering :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.39.27)

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer til at Kongen skal gi Glommens og Laagens Brukseierforening løyve til overføring av vatn gjennom bygging av ein tunnel mellom Breidalsvatnet og Raudalsvatnet på dei vilkåra som det er gjort greie for i St.prp. nr. 49 (2004-2005).

Votering :

Komiteens innstilling bifaltes med 81 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.40.01)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Rolf Terje Klungland på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 foreslå tiltak som sørger for at Statfjord elektrifiseres, tar i bruk deponering av klimagasen CO₂ for meroljeutvinning og realiserer null utslipp til sjø i forbindelse med Statfjord senfaseprosjektet.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 84 stemmer mot og 13 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 22.40.36)

Heikki Holmås (SV) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Presidenten antar at representanten skulle ha stemt for Sosialistisk Venstrepartis forslag.

Da blir det 83 stemmer mot og 14 stemmer for forslaget. Dermed er forslaget ikke vedtatt.

Forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere ordninger som sikrer at selskap som tildeles verftskontrakter til norsk sokkel, ikke mottar statssubsidier og oppfyller norske krav til HMS og arbeidstakerrettigheter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å pålegge oljeselskapene å legge fram samfunnsøkonomiske analyser/vurderinger av de ulike transportløsninger som utredes i framtidige utbyggingssaker.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.41.11)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget samtykkjer i at Olje- og energidepartementet godkjenner endra plan for utbygging og drift av Statfjordfeltet.

II

Stortinget samtykkjer i at Olje- og energidepartementet gjev løyve til plan for anlegg og drift av Tampen Link.

III

Stortinget samtykkjer i at Petoro AS, som er rettshavar for statens deltakardel (SDØE), kan delta i anlegg og drift av Tampen Link.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

IV

Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en stortingsmelding der det legges opp til en helhetlig gjennomgang av norsk gassinfrastruktur og norsk gassforvaltning. Det ses på framtidige transportløsninger for norsk gass der de samfunnsmessige sidene tillegges betydelig vekt.

Presidenten: Presidenten regner med at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 37 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.41.45)

S a k n r . 8*Referat*

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 22.42.
